

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Rhode, Peter.; af P. Rhode.

Samlinger til de danske Øers Laalands og
Falsters Historie

Vol. 2

Kiøbenhavn, 1776-1794

2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

33.-269-8° DA S-num

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 33 8°

1 1 33 0 8 02884 0

TREX

S a m l i n g e r

til

de Danske Ders

L o l l a n d s o g F a l s t e r s

H i s t o r i e.

Af

P e t e r R h o d e

Sognepræst i Utterslev, Herredsprovst og Medlem
i det Kongelige Genealogiske og Heraldiske
Selskab.

A n d e t B i n d.

Kjøbenhavn,
trykt hos N. Christensen,

1794.

3288

© 1811

11

1811

1811

1811

11

1811

1811

1811

1811

Lollands Stifts

høje Dørrighed

Højædle og Højvelbaarne

Hr. Friderich Kragh Zuel Wind,

Friherre til Baroniet Juellinge,

Kongl. Majest. Kammerherre og Stiftsbefalingsmand

udi

Lollands Stift,

og

Amtmand udi Nalholms, Halssted og Marieboe

Klosters Amt.

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Colonnae Civis

Højærværdige, Høi og Velbaarns

Hr. T o n n e B l o c h

S. S. Theol. Doctor,

Biskop og Superintendent over Fyens Stift,

Medlem udi det Kongelige Norske Videnskabers

Selskab item Selskabet for Naturhistorien ic.

Verzeichnis der in

1791

2. 2. Theil, Dagegen

Verzeichnis der in

Verzeichnis der in

Verzeichnis der in

Deres Excellence

Højvelbaarne

Hr. Christopher Georg von Balmoden,

Herre til Fuglsang og Frierkøu,

Ridder, Kongel. Majestæts Geheimeraad

og Kammerherre, samt Amtmand

1760

over

Falsters Land.

Til disse høje Herrer giver jeg mig den Vre,
yhmygst at overlevere dette mit Skrivt med al den
Vrbødighed, som jeg saa høje Belyndere er pligtig,
der ved saa mange Lejligheder haver bevist mod mig
Deres Bifald, Gunst og Godhed.

Peter Rhode.

Falster blev i ellefte Aarhundrede kaldet Far-
ria, ligesom den ved Eiderstrømmens Udlob
fordum store De Helgeland, hvoraf nogle
slutte, at Landets ældste Navn er Faare-Den.
Siden finder man det skrevet Faldera, lige-
som Neumünster Flæk i Holsteen forhen ligele-
des kaldtes, hvoraf andre igjen slutte, at Nav-
net betynder Folder, hvorudi dette frugtbare
Lands Dvæg indslittedes. Atter findes det i
siortende Aarhundrede skrevet Phalstre, hvor-
om læses hos Gebhardum h. h. p. 33 disse Ord:
Herškabet Phalstre havde Greve Johan af
Holsteen i Pant indtil 1343. a)

Men troværdigere er Danckwerth's Me-
ning, der lærer os, at Navnet er Wendisk,
og at hidlede Navnet af Wahl, det er Wand
(lige-

a) Pontopp. ann. I, 136. Hansens Staatsbesch.
p. 87.

(ligesom Westphalen skrives i de ældste Skrifter Wahlen og siden Westfalen).

§. 2.

Knitlinga Saga sætter Falster under Sielands Stifts Bispedom, hvilket dog ikke kan være rigtigt, thi endog i Aaret 1065 findes, at Erkebispem i Hamborg Adelbert ordinerede Eibert til Biskop i Falster og Fyen, og Wilhelm i Sieland. Crank anfører herom Adami Bremensis Ord: "Metropolitanus ordinavit 1065. "Eilbertum in FARRIAM & Finnem, Wilhelmum in "Seeland. Og Lindenburgius anfører ligeledes Ad. "Bremensem med en forandret Læsning saaledes: — "Eilbertum in Fionem insulam & Falsriam.

Landet udgjør eet Amt, kaldet Rnekiobings Amt, hvorover er beskikket en Amtmand og udgjør tilligemed Volland et Stiftamtmandskab og Landsdommerdistrikt. Strax efter Reformationen udgjorde Falsters begge Herreder kun eet Proovstie. Først i dette Aarhundrede finder man Falster deelt i tvende Rytterdistrikter, som havde hver sin Amtsskriver: Stubbekiobings Distrikt indbefattede følgende Kirkesogne: Falterslev, Maglebrende, Lillebrende, Torkilstrup, Rippinge, Brarup, Gundslev, Nørre-Bedbye, Nørre-Alslev, Nørre-Kirke-

Kirkebye, Baals, Aastrup, og til Nyekis-
bings Distrikt horte de andre Landets Sogne.

Lehnsmændene eller Amtmænd.

1. Hr. Lasse Jonson som døde 1397. De
fleste af denne Familie boede i Norge, og der
ejede Godser, samt forestod vigtige Embeder.
Peter Jonson, dennes Fader, levede 1342 og
førte i sit Baabensfiold et Sparre og tre Ib-
skaller. Ivar Jonson, ved samme Tid Laug-
mand i Tronhiem, og Koolbein Johnson var
Frostothings Laugmand 1327. Om Præsten
Peder Jonson som levede 1409, var hans
Broder, saasom han førte adelig Baabeu, skal
jeg ikke med Bished sige.

2. Hr. Johan Bryske til Bemmeroft,
Søn af Hartvig Bryske, som af Hvitfeld
nævnes ved Aaret 1387 og førte i sit Baas-
bensfiold i Solv-Feld en halvsort guldbevæbnet
Ørn, samlet med en flakt rød Pillie og Skiol-
det omgiven af en vinget Drage &c. Familien
var rig og ejede endeel Godser: Heistrup,
Dallund, Langesøe, Katholm, Flinkholm,
Asdal og flere. Slægten nedstammede fra
Kongelig Skottisk Familie. b) Hartvig Bry-

A 2

ske

b) Wielands nye Tidender 1725.

ffe var med i Aaret 1387 i Sielland at vælge Dronning Margrete efter Kong Olufs Død. Lehnsmænd Johan Bryske var forhen Hovedsmand i Femern.

3. Hr. Gert Bryske, Danmarks R. R. og Hovedsmand paa Nyekjøbing Slot fra 1423. Har underskrevet 1439 Kong Erichs Bælg, døde to Aar derefter og ligger i Odense St. Hans Kirke begravet; men Familien florerede længe efter, og uddøde 1653 i Truid Bryske til Langesøe.

4. Hr. Arild Moltike eller Moltke. I et gammelt Skiede af 1434 paa Krænkerup, som siden under Krænkerup anføres, kalder Kong Erich ham Albert, Broder til Ridder Mathies Moltke. Han døde 1449. Mod Enden af 13de Sekulo florerede allerede denne Familie i Dannemark og ejede anseelige Godser, som sees af min Hollands Beskrivelse. Den var i stor Anseelse under Kong Waldemar og Dronning Margrete.

5. Hr. Oluf Folmersen, som døde 1482 var uden Tvivl en Søn af Jeppe Oluffsen af Hesse og Mette . . . som solgte Krænkerup Gaard og Mølle til forbemeldte Arild eller Albert Moltke, hvorom siden mere.

6. Hr. Oluf Holgersen. Om denne Familie skal gives mere Oplysning, naar siden
under

under Horbeløf Sogn erindres om Hovedgaard-
den Bønuit. Han var med som en tappet
Stridsmand i Krigen mod Ditmarsken Aar
1500, som vandt saa uheldigt Udfald. Han
døde tolv Aar derefter.

7. Hr. Christian Ransøb, som døde
1517. Hans Efterkommere ejede det herlige
Guds Krænkerup, som udi Hollands Beskri-
velse behagelig eftersees.

8. Hr. Erik Vors, en Sønnesen af Rid-
der Erich Vors til Ollingsøe. Døde 1520.

9. Hr. Johan Fikkelsen, var af en gam-
mel Familie og som det menes, fra Alsøe. Fa-
milien ejede Broeholm og Sandbhegaard, men
denne adelige Familie, hvis Baaben kjendes
af en Hiortevie, er for længe siden uddød.

10. Hr. Mogens Bille døde 1527. Fa-
milien har været i Dannemark i femhundrede
Aar, har frembragt mange store Mænd, og
den florerer endnu. Den har ejet Haverlykke
Gaard i Volland, Walløe, Drum, Skierild-
gaard, Hvidkilde, Flintholm og flere.

11. Hr. Holger Rosenfrands forestod
Embedet kun i et Aar, Fader til den berømme-
lige Jørgen Rosenfrands til Rosenholm.

12. Hr. Oluf Holgersen Ulfstand, Rid-
der, Herre til Bønuit, døde 1529 og ligger
i Horbeløf Kirke begravet, hvor mere om ham
er at læse.

13. Hr. Knud Pedersen Gyldenstiern, døde 1534. Denne gamle danske Slægt, som har i Riget ejet adskillige Godser, som: Restrup, Iversnæs, Stiernholm, Skovsboe, Palsgaard og flere, er nu uddød 1729 udi Oberstlieuten. Lauritz Wfeld Gyldenstiern.

14. Hr. Eckel Ranzov og Johan Domstrup, døde begge 1535.

15. Hr. Johan Ranzov Hovedsmand over Geshæer og Natholm. Som General under Kong Frid. I. stridede han tappelig 1524 mod den bekjendte Søren Norbye i Skaane, og mod Rigets Fiender, som: Greve Christopher, Hertug Albert og Lybekkerne 1535, da nogle vegrede sig at modtage Christian 3 til Konge, og endelig finde vi ham stridende under Kong Friderik 2 i Ditmarsken; mere om ham siden under Giedsergaard.

16. Hr. Johannes Urne, skal være død 1548 og efter ham fulgte

17. Hr. Claus Hvitfeld til Clausholm og Berrekggaard. Familien florerer endnu her i Riget g); men over Geshæer var i samme Tid Lehnsmand Hr. Lauritz Knob, hvilken Familie uddøde sidst i 16de Aarhundrede. Navnet har den af Godset Knob i det Slesvigske. Familien

milien førte et blaa Vaabenskiold med en hvid springende Uls udi, og paa Hielmen en af en Skandskuro halv opspringende Uls.

18. Hr. Jørgen Brahe til Tostrup, døde 1563. Denne ældgamle Familie nævnes i Dannemark allerede i Aaret 1226 og har ejet i Lolland Krænkerup og Durebygaard, i Sieland Bregentved og mange flere Godser. I danske Adels-Lexicon sees, at Slægten skriver sig fra Østerrige.

19. Hr. Erich Rud, døde 1568.

20. Hr. Peder Dye til Giesefeld, Danmarks Riges Raad og Hofmester, og læses om denne store Mand forhen i Loll. Hist. p. 59. 2c.

21. Hr. Hendrich Norbye, Hovedsmand paa Nyekjøbing Slot og Lehnsmænd i Falsters Lehne, døde 1575.

22. Hr. Henning Gise, døde 1577, og var en Søn af Knud Gise til Bremersvold og Kierstrup. h)

23. Hr. Niels Friis, Lehnsmænd over Falster, døde 1586. Om denne berømte Slægt, hvis Stamfader Kalef Friis levede midt i det 15de Aarhundrede og døde ud 1763, sees vidtløftigere i Danske Adels-Lexicon pag. 159, hvortil Læserne henvises.

24.

h) Loll. Hist. p. 596. 623.

24. Hr. Friderich Hobe til Boserup, Lehnsmand paa Nykøbing Slot og Nalholm, døde 1593. i)

25. Hr. Andreas Dresselberg til Bogustrup, døde 1597. f)

26. Hr. Jochum Barnevitz til Rudbergsgaard l), Hovedsmand paa Nykøbing Slot til 1620, var tillige Dronning Sophiæ Hofmester. Han var den første af Familien her i Riget fra Mecklenborg. Her avlede han med Frue Ollgaard Penz en Søn, som blev siden Befalingsmand og Landsdommer i Volland og Falster.

27. Hr. Christopher Urne, som døde 1627.

28. Hr. Lauritz Grubbe til Gammelsgaard, Lehnsmand her i 12 Aar og paa Halsstedkloster i 5 Aar, døde 1639, og Læserne vilde behage at erfare mere om hans Liv og Levnet i Voll. Hist. p. 64.

29. Hr. Palle Rosenfranz til Krænkerup, ogsaa om ham er det som falder for vidtselestigt her at anføre, en Deel at læse i bemeldte Voll. Hist. p. 44. 2c.

30.

i) Mere om ham læses i Voll. Hist. p. 62.

f) l. c. p. 62.

l) l. c. p. 333.

30. Hr. Otto Scheel, Lehnsmænd paa Nykøbing Slot skal have været i Landet meget elsket, og døde 1655.

31. Hr. Philip Johann Bernstorff, Lehnsmænd over Nykøbing og Nalholm indtil Aar 1657. m)

32. Hr. Jost Friderich v. Pappenheim til Søholt. Han anføres her i et gammelt Register over Nykøbing Lehnsmænd, men i Poll. Hist. sættes han som Lehnsmænd over Nalholms og Halstedes Klostere, som nok og er rigtigere. n)

33. Hr. Offe Schade til Kiærbyegaard, var Hofmester hos Kronprindsen ved Kong Friderich den Tredies Hof, samt Hofstaats-Gouverneur, siden Præses regius i Nykøbing Amt. Han med Frue Augusta Margrete Marskalk ligge begravet i Roeskilde Domkirke. o)

Falsters Amtmænd.

34. Hr. Thomas Brothe, Stiftamtmand over Lolland og Falster, og tillige Amtmand i Falster, døde 1685. p)

35.

m) l. c. p. 65.

n) l. c. p. 46. 64. 630.

o) Marm. Dan. p. 39.

p) Poll. Hist. p. 47.

35. Hr. Henning Ulrich Lixson til Søeholt, Ulriksdal og Sædingegaard, Ridder, Geheimeraad, var tillige Stiftamtmand i Volslands Stift, døde 1722 og er i Fuglse Kirke begravet. Om denne fortræffelige Herre kan læses mere i Voll. Hist. p. 49.

36. Hr. Georg Ernst von Reichov, til Binnitse. Amtmand over Nykøbings og Nalholms Amter, var ligeledes tillige Stiftamtmand, døde 1735 efter haard Sygdom og Steensmerte. q)

37. Hr. Hans Landorph til Baadesgaard, gift med Frue Magdalene Lixson af Søeholt. Han blev assat, hvorefter er fuldstændigere skrevet i den første Deel af Voll. og Falst. Hist. p. 397.

38. Hr. Peter Neve, Conferenceraad, var Stiftamtmand tillige og stod her til Aar 1737, da han blev kaldet til Norge. r)

39. Hr. Peter Otto Rosenørn, Conferenceraad og Amtmand paa dette Amt 1746. Skade, at jeg mangler Efterretninger om denne fornemme og fromme Herre.

40. Hr. Ludvig Christian v. Ork, Ridder og Geheimeraad, Amtmand i Nykøbings Amt. Han forlod Amtet 1771 og døde i Kiøbenhavn. 41.

q) Om ham er mere at læse l. c. p. 49.

r) l. c. p. 50.

41. Hr. Christopher Georg von Walmoeden til Fuglsang og Prierkou, Ridder, Geheimeraad og Kammerherre. Født 1730 paa Stamgodset Walmoeden i Brunsvig. Amtmand over Nykøbings Amt fra Aar 1772, og over Moen tillige fra 1774, men atter over Nykøbings Amt alene fra 1784. Gift 1759 den 9 Novbr. med Frue Catharine Margrete von Lehn, som døde 1790. (f)

Falsters Herligheder.

§. 3.

Alt hvad Lolland kan frembringe til sine Indbyggerses Føde og Fornøjelse, det kan Falster efter sin Størrelse ligesaa. Og D. Büsching kalder derfor og Falster Danmarks Frugthave.

Handelen og Skibsarten er fra Nykøbing i Falster ligesaa florerende, som den er det fra Naakov i Lolland, og Folkeformereisen er i Falster langt kiendeligere end i Lolland. Nogle ville og mene, at Lollands Indbyggere ere mere end Falsters underkastede hektiske og anthematiske Febre, samt spasmodiske og giftige Sygdomme.

Falster

Falster frembringer Betsignelse af Manna og Frugt, og især en utroelig Mængde Korn. Strandfiske fattes Falster ligesaa lidet som Sol-land, og Falster har større Forraad paa Svesfisk, især Karper, thi Grunden skal her falde mindre muddret.

Landet har fortreffelige Bøge- og Egeeskove, hvorfor her og haves større Overflodighed af stort Vildt. t) Ogsaa legges mere Bind i Falster paa Dvægavl og andre Creature, især siden Hs. Majestæt Aar 1766 solgte sit Bøndergods her. u)

Falsters Længde fra Gaabense Færgested til Geddesbye udgjør halvsiette Miil. Bredden er meget ulige, i den nordre Deel tre og i den søndre en halv Miil. Hele Landet har $10\frac{1}{2}$ Kvadrat-Mile og 7347 Tønder Hartkorn. Fra Gaabense Færge til Sielland er lidet over en Miil; Geddesodde i Falster er 6 Mile fra Barneminde i Mecklenburg. Fra Falster til Møen

t) Men dette formindskes aarlig, og Skovene desvære alt for meget siden Aar 1766 (conf. Skriftet: Aarsagerne til Danmarks Aftagelse i Velstand ic. udg. 1790 p. 7).

u) Men standset noget her ligesom overalt paa Landet ved Forordningen om Forbud at brande Brendeviin paa Landet. See anførte lidet Skrift p. 12 S. 7.

Moen er $\frac{1}{4}$ Miil og fra Stubbekjøbing til Bordingborg $1\frac{1}{2}$ Miil.

Hvad Amager er for Kiøbenhavn, er Bøtse og Hesseløe for Nykøbing ja for hele Landet og tildeels Lolland med, hvorom bliver mere Leilighed at skrive siden.

Blandede Efterretninger.

§. 4.

Nar efter Christi Fødsel 850 (da Bælfjord skal som Næsselonge have hersket over Falster og Lolland) overvandt Kong Regner Lodbrog sin Søn Ubbe under Falsters Land ved Grensfund i en Søetrefning. a)

990 forsamlede Kong Svend Tveskæg en anseelig Krigsflaade imellem Falster og Moen, hvormed han agtede at hævne sig paa Julinerne i Pommern, som tilforn havde havt ham fangen. b)

1062 streifede de seirende Norsske med deres Konge Harald Haardraade om paa denne De, da de i et Søeslag havde overvundet Svend Estrifsen, som vilde bemægtige sig det danske Rige.

1135

a) Holbergs D. H. Tom. 1. p. 64.

b) ibid. p. 96.

Samlede Hert. Erik (Emund) Erik Egegods Søn, Krigsfolk her blant de tappre Falstringer til at bestride hans Farbroder i Danmark Kong Nicolaum.

Emund Erik Erik Egegods Søn, Krigsfolk her blant de tappre Falstringer til at bestride hans Farbroder i Danmark Kong Nicolaum.

Emund Erik Erik Egegods Søn, Krigsfolk her blant de tappre Falstringer til at bestride hans Farbroder i Danmark Kong Nicolaum.

1135 samlede Hert. Erik (Emund), Erik Egegods Søn, Krigsfolk her blant de tappre Falstringer til at bestride hans Farbroder i Danmark Kong Nicolaum.

1140 blev af bemeldte Hertug Erik Falster og Volland giort til et Hertugdøm.

1168 holte Falsters Indbyggere et Slag med de Bændiske Sæe og Landrøvere, ihjel-slog mange og jøge Resten af Landet, da derimod Vollænderne købte sig Fred med dem.

1169 var Kong Waldemar saa vred paa Falsters Beboere, at han truede at ødelægge hele Landet, fordi de havde talet haanlig om Kongen, da han ikke hastig nok kom dem til Hielp mod Bænderne.

1216 gjorde Kong Waldemar 2. sin Søn Christoffer til Hertug over Volland og Falster, som 1252 blev Konge.

1233 siges Kong Waldemar 2. at have solgt dette Lands Bønder bort til Adelsmand med Børnet-Rettighed.

1248 indtog Kong Erik Plogperming sin Broders Lande Volland og Falster, og udjog ham tillige med sin Broder Abel af Ribe, hvilken Kongens Stad disse sidste havde indtaget.

1253 befriaede den tappre General og ri-ge Adelsmand Hendrich Ammelstorph Kong Chri-

Christophers Lande, indtog ved Hielp af Lybelskere baade Nyekiøbing og Stege og udplyndrede de samme Stæder.

1254 blev Prinds Knud af sin Broder Christopher sat til Hertug over Lolland og Falster. Han døde 1261, og hans Liig blev bragt til Ringsted Kirke. Han blev i disse Lande succederet af hans Søn Hertug Erich.

1288 kom Kong Erich Præstehader af Norge hid til Danmark med en krigende Flaade, afbrændte Nyekiøbing, Stubbekiøbing, Stege, Helsingøer, Byerne paa Hveen, Samse og flere Stæder, og med stort Bytte reiste tilbage til Norge. a)

1323 er i Nyekiøbing dateret den Mecklenburgske Hertug Hendrichs Brev, hvori han tilstaaer at have af Kong Christopher den 2. annammet i Forlehning Herskabet Rostok, Gnojen og Swan, og at han og hans Efterkommere skulde, naar det blev forlangt, være Kongen selvgagtig med 50 bevæbnede Ryttere.

1324 var i ser Uger Frostens saa stærk, at man reiste paa Isen hele Østersøen over, til Lydsland, og vare der paa Isen oprettede Husse og Herberge.

1326

a) Gebhardi Norg. Hist. II Tom. p. 57 og Holbergs Danm. Hist. Tom. I.

1326 kom usformodentlig den landsfngtige Kong Christopher 2. og Hert. Henrik af Meklenborg til Falster for at hverve Folk, men Greve Geert af Holsteen kom efter dem, saa de maatte igien søge Tydskland.

1328 kom atter Kongen med Greve Johan af Bagrien, hans Halvbroder, usformodentlig til Lolland, men søgde strax til Falster, hvor de belejrede Nykøbing og tvang den til Overgivelse.

Ring 1329 blev i Ringsted i Falster sluttet Forliig imellem Kong Christopher den 2. og bemeldte Greve Johan, hvorefter denne sidste fik i Pant for Penge han havde laant Kongen, Lolland og Falster, og han skrev sig nu: Herre af Holsteen, Stormarn, Femern, Lolland, Falster, Skaane og Hovedsmand udi Sieland.

1333 fangede to Herremænd af Lolland (Henneke Brnde og Johan Ellemose) Kong Christopher, og førde ham fangen til Mølleholm Slot, men han kom løs igien, og han døde kort derefter i Nykøbing samme Aar.

1343 kom Falster, som hidtil var bleven behersket af Greve Johan, i Kong Waldemars Magt.

1360 blev Dronning Margretes Broder Christopher sat til Hertug over Lolland og Falster, men han døde i Kaserie 1367.

1369 og følgende Aar, da Kong Valdemar 3. var reist til Keiseren og Paven for at klage over sine oprørske Undersaatter, faldt Hanseslæderne og Bønderne ind i Riget, de udplyndrede Kiøbenhavn, Helsingør, Nyekjøbing i Falster og flere Stæder.

1399 var forsamlet her i Nyekjøbing Hr. Friderik von Benden Komptor i Thorn, Johan de Garde Schafner af Marienberg, Peter Neke, Borgemester i Thorn, Peter Forstenov, Borgemester i Danzig og flere, som med Dronning Margrethe sluttede Fred og Løfte at udrydde af Søen de Vitalianer (som Kostol og Bismar især havde taget i Beskyttelse, fordi de røvede vore og hines Skibe og bragte Bøttet til disse for got Kiøb).

1446 blev af Kong Christopher udgivet det saa kaldte Lollandske Decret, som Biskop Henning i Odense havde opsat, at nemlig under vis Pengestraf hver Mand i Lolland og Falster skulde inden Maidag sætte 6 Pæretæer og ligesaa mange Væletæer i sin Gaard med mere. a)

1484 døde mange Mennesker her af Pest.

1492

a) See i Deel p. 88.

1492 brækkede en Tyn ind i Kippinge Kirke og borttog en Sølv-Øsse og et Bæger, men Tynen sank paa Stedet ned til Knæerne, og herefter gik han her og spøgede i mange Aar, (kunde kun slige Historier skrække Tynne nu, som den Tid).

1507 var et Møde i Nykøbing, hvor foruden Danske og Lybske Fuldmægtige indfandt sig Franske og Slotske Gesandtere, og der confirmerede den Segebergske Reces, at nemlig de Svenske skulde aarlig betale til Danmarks Konge 13000 Mark Holmske, hvis de ikke antog Kong Hans eller Hertug Christian hans Søn til Konge.

1509 angrebe Lybekkerne nogle Danske Udliggere, som laae under Gedsøer, og da de i Foraaret havde jaget dem paa Flugt, seilede de med Kysterne af Langeland, Lolland, Falster og Møen, røvede og plyndrede allevegne.

1510 bleve Lybekkerne slagne af Møenboerne, hvilke dog ikke lode sig derved skrække, men i Junii Maaned bestyrkede med Skibe fra Wismar, Rostok og Stralsund gjorde stor Skade her og især i Lolland, hvor de afbrændte Nassekov og den smukke Bye Halsted, og satte alle Stæder i Brandskat; thi deres Oberst Hr. Styrtebol frygtede for ingen uden Lehnsmanden paa Møen Hr. Anders Bille.

1516 flyttede de paa Sproe boende Hollænder og Friser til Bottøe under Falster.

1522 var Kong Christian den 2. i Nyekjøbing, hvor hans Farbroders (Hertug Fridevolds) Gesandt Thomas Koppe indsandt sig og krævede Kongen 7000 Gylden, som Kongen skulde skulde Hertugen.

1532 joge Nyekjøbings Borgere de Katholiske Munkke fra sig, og gjorde af deres Kloster en Sognekirke og Skole.

1535 sendte Kong Christian den 3. imedens han belejrede Kiøbenhavn, endeel af sine Tropper hid for at bestorme og erobre Nyekjøbing, som Aaret tilforn var af Greve Christopher af Oldenborg indtaget med Magt, saa og Nalholm Slot i Lolland.

1547 i Januarii Maaned var Kulden her saa heftig, at man gik paa Isen fra Giedsøer i Falster til Roskof.

1552 fik de frisiske Bønder Fæste paa Livstid paa deres Gaarde paa Bottøe under Falster.

1557 havde Nyekjøbing den Ære af en Besøg af Kong Christian, samt hans Datter Prindsesse Anna med hendes Gemahl Churfyrsten Augustus af Sachsen.

1566 den 26. Febr. udgik Kongens Brev, at en Præst ikke maatte betræde en andens Prædikestol, om det end af Herremanden forlanges

des, thi de have, hedte det, med Religionen heri intet at skaffe (hvilket Provsten i Nykøbing ved Omgangsfrivelse til Præsterne skulde bekiendtgjøres).

1571 er født i Nykøbing af fattige Forældre den siden bekiendte lærde Statsmand Thomas Carisius, som blev nobiliteret og af Kong Christian den 4. brugt i Forretninger inden- og udenlands. Hans Stamhuus Stadsgaard laae ved Aarhus. a)

1589 bekræftede Dronning Sophia paa Nykøbing Slot Geistligheden deres Privilegier paa deres Præstegaarde.

1608 døde i Falster mange Menneſker i Pest.

1622 er født i Nykøbing den bekiendte Jacob Faber, som blev Sognepræst til Frue Kirke i Kiøbenhavn, og var givt med Greve Griffensfelds Søster, som siden fik Biskop Bagger.

1629 af 22. Octbr. haves Kongens Brev, at Degneboliger i Falster skulde være fri for Skatter, som Lehsmændene immer vilde paalægge dem. Brevet herom lyder saaledes:

Vi Christian 4. ic. ic. giøre alle vitterligt, att efter som os Underdanigst forberettes, att
Degnes

a) N. Slange T. I. p. 437.

Degneboligerne, som till Degnenes Opholdt ere forordnet skal paa adskillige Steder være af Borens Befalingsmænd under Lehnene annammede. Da efterdi Borens Kircke-Ordinanç formelder, huis vanlig Indkomst och Rente Sædedegnene hidindtil nydet hafue, Skolerne skulle følge: vilde Vi naadigst hermed befale, at huis Degneboliger, som saaledes ere under Lehnene annammede, skulde igjen til Degnene udlegges, naar Os Elskelig Hederlig och højtærdt Mand Doct. Hans Michelsen Superintendent osuer Fyens Stift derom hos Eder Bore Lehnsmænd Anfordring giørendes vorder, dog att de som paa samme Degne-staffne siddendes ere, och denne i Leye af Degnene hafue, sig dagligen Aften och Morgen efter Borens sidste udgangne Reces med Ringen forholder. Men huis Højhed samme Degneboliger følger, vilde Vi Os selv forbeholden hafue. Ladendes det ingenlunde. — Datum Kiøbenhavn den 22. Octobr. 1629.

Christian.

1631 døde paa Nykøbings Slot Kong Friderich den Andens Enkedronning Sophie i sit Alders 74 Aar b) som i 40 Aar havde her holdt

b) D. Resinius skriver 75.

holdt Hof, og efterlod sig to Millioner rede Penge.

Samme Aar var Kong Christian 4. her paa Slottet og overdrog Falster og Lolland til sin Søn Prinds Christian, som døde førend hans Hr. Fader, hvorom siden.

1630 blev Mag. Lauris Pedersen Thura af Biskopen beskicket til Provst i Falsters Sønderherred, hvorom Præsterne bleve underrettede i følgende Brev, som jeg vil anføre, for at vise, hvorledes med Provsters Beskikkelse den Tid forholdtes:

Ego Laurentius Petri Schelschorenfis 3 Septembris 1630 officio Præpositure initiatur sum Othoniæ. — Admodum rever. Dnus. Episcopus JOHANNES MICHAELIS Theol. Doctor Præposituram provinciæ australis mihi commendavit datis ad provinciæ pvam dixi, Confratres literis, quarum hoc est exemplum; Reverendo & clarissimo viro Dno. Mag. LAURENTIO PETRÆO Pastori Ecclesiæ Nycopiensis præposituram provinciæ australis in Falstria demandavi, rogans dictæ provinciæ Dni. Confratres, ut ipsi in officio concredito debitam exhibeant reverentiam & obedientiam.

Datum Othoniæ 3 Sept. 1630.

JOH. MICHAELIUS.

m. p.

Samme

Samme Aar maatte Geistligheden svare en Skat, som efter de Tidens Maade blev ved Biskopen indkrævet og af ham til Befalingsmanden tilstillet, som sees af følgende Brev fra Provsten til Præsterne *):

Reverendi Sacerdotes Dei & ministri Christi, in ipso mihi conjunctissimi & dilectissimi fratres; tri-
duum jam est, ex quo ego Nycopiam a meis quibus-
dam negotiis reversus, nactus sum ab admodum
rev. & clar. Viro Dno. Episcopo transmissum diplo-
matis Exemplum, ex quo cognoscere licet, a nobis
Jenum Uncialium flagitari censum, nosque adeo te-
neri, mandati autoritate, ut primo quoque tempore
nutui Magistratur bene rationibus nostris cupientis
pareamus; quo prorsus citra Martinalia non tantum,
ad manus ad manus admod. rev. Patris Dni. Episcopi
census nostri singulorum perveniat, sed & universus
ab Episcopo redditur fidei Nobiliss. Viri GEORGII
BRAHE de HVEDEHOLM: Præsidis arcis HAGENSCHOV
recte committatur. Intellexi autem usu receptum, esse
inter vos est molevisse, id quod etiam diploma Mo-
net, ut in conficiendo hoc officio ita mutuas trada-
tis operas, ita æqvitatæ facultatisque habeatis ratio-
nem ut a christiana charitate distributas oneris partes
lubentes pro suis quisque viribus suscipiatis. Non
igitur

*) Flere saadanne Bispe- og Provste-Breve fore-
komme ved Leilighed siden.

igitur dubito, quin fecisse existimetis, quod vestra dignum est pietate, & ad meridiem proxime instantis diei Mercurii super hoc negotio deliberandi & agendi causa domineæ mecum cumpareatis. Valete Deo commendati & salвете 1 Octobr. 1630.

LAUR. PETRI SCHELSCHOV.

Samme Aar c) udgik Prinds Christians Svar angaaende Præste-Enkers Naadsensaar: Vi Christian den 5. med Guds Naade Danmarks, Norgis, Wendis och Gottes udvalde Prins udi Kongel. Majestæts Bores Elffelige fiære Herr Faders och naadigste Konnings Fræverelse til Regieringen forordnet, Vor Gunst tilforn. Vider, att eftersom I underdanigst hafuer været begierendes att vide, hvorledes I skulde hafve eder med Naadsens Aar att forholde, naar nogen Præstemand ved Deden afgik, som ikke efterlod sig Livs Arvinger, Om hans Hustrue da allene skulde Naadsens Aar beholde, eller hans andre Arvinger med hende udi Naadsens Aar, som udi anden Guds skulde arfve, Da er det Bores naadigste Betænkning, att efterdi Naadsens Aar er en Bevilling, som Qvinderne allene udi Ordinanzen er bevilget, de derfor allene dette beholde skulde. Dermed skeer Vor Billie, be-

falen=

c) Skal nok høre tilbage til Aaret 1626.

falendes Eder Gud; skrefuet paa Kolding-
huus den 21 Mai (1626). *)

Til

Os elffelige Axel Urne til Rngaard
Kongel. Majest. Befalingsmand paa
Haldsted Kloster.

1641 modtog Prinds Christian paa sit
Slot i Ryekjøbing den Svenske Dronning,
Gustavi Adolphi Enke, Mariam Eleo-
noram, og entretenerede hende her i 7 Maa-
neder; siden indrømmede Kongen hende
Wordingborg Slot. Hun var hemmelig reist
fra Sverrig, fortørnet over, at hun blev ude-
luffet fra Regieringens Forvaltning i hendes
Datter Christinæ Mindre-Marighed. Til
dog siden fra Sverrig aarlig tillagt Pension
30000 Rigsdaler.

1647 den 2 Junii døde Prinds Christian
paa en Reise til Carlsbad i Sachsen.

1652 er født i Stubbekjøbing den be-
kiendte Skribent Lucas Debes, som blev
Provst paa Færøerne.

1653 grasserede Pest her i Falster.

1657 og følgende fire Aar vare for Landet
førgelige og trange formedelsi den uheldige Krig
med

*) Af slige Breve forekomme siden ved Leilighed
flere.

med Sverrig. 1659 opholdt sig den Svenske Konge paa Nykøbing Slot, hvor den Hollandske Gesandt den 14. October var hos ham for at nægle Fred imellem Danmark og Sverrig.

1660 i September Maaned var mødt i Kiøbenhavn til Rigets Bedstes Overlæg efter den Svenske Feide af Nykøbing Jørgen Lundt, af Nassow, Peder Mortensen og Hans Pedersen, og paa Hollands og Falsters Geistligheds Begne Provst Knud Lerche af Njested.

1661 i Maji Maaned var Kong Friderich den 3. med sin Dronning Sophia Amalia her paa Nykøbing Slot.

1663 kom Prinds Christian fra Holsteen over Dragsminde hid til Nykøbing, og den 16. Augusti til Kiøbenhavn.

1667 den 25. Junii skeede den virkelige Formæling mellem Kronprinds Christian med Prindsesse Charlotte Amalia fra Hessen-Cassel paa Nykøbing Slot, efterat Copulation forhon i Cassel var skeet med Hr. Johan Christoph von Korbiz som Fuldmægtig.

1680 i December Maaned lod sig her over Landet see en Comet af usædvanlig Størrelse.

1683 den 17. Octob. gjorde Kong Christian den 5. en to Dages Reise til Nykøbing for at besøge Enkedronning Sophie Amalia.

1685 den 1. April gjorde samme Hans Majestæt en Reise paa 4 Dage giennem Falster og Lolland.

1687 den 1. Julii udgik Kongelig Forordning, at da der mange Steder i Lolland og Falster er ringe Hæbierring, maatte Bønderne nyde Konge- og Kirke-Tiende i Fæste, fremfor andre, endskjønt der er Proprietairer, som jus Patronatus til Kirkerne have; og atter en Forordning Aaret efter af 17 April. fastsætter Tarten paa Rug, Byg og Havre.

Samme Aar den 19. Octobr. gjorde Kongen atter en kort Reise til Falster, Møen og Langeland.

1688 den 27. Sept. reiste Churfyrstinderne af Saren og Pfalz, samt Churfyrsten af Saren fra Kiøbenhavn, og bleve ledsagede af Kongen og Dronningen til Nykøbing.

1692 den 20. Julii gjorde Kongen, Dronningen og Prinds Christian en Reise over Møen til Nykøbing. De diverterede sig med Svanejagd ved Gekøer, 420 Swaner bleve skudte. Den 1. Augusti kom det Kongelige Hertskab tilbage til Kiøbenhavn.

1696 den 12. Septembr. gav Kongen inden- og udenlandske Matroser, samt Manufakturister og Haandværksfolk, som vilde nedlægge sig her paa Bogoe eller paa Møen, fri

Boeliger, noget Korn, Græsgang og aarlig Sold.

1700 blev Falster appanageret Hendes Majestæt Høistal. Kong Christian den 5tes Enkedronning Charlotte Amalia, som dog om Vinteren især var mere paa sit Charlottenborg Slot i Kiøbenhavn end som her; Hun døde 1714.

Samme Aar blev afbrudt det gamle Bonnit Slot, som laae ved Hørbøløf.

1722 den 10. Augusti blev allernaadigst confirmeret en geistlig Enkekasse for Hollands og Falsters Geistlighed.

1741 den 24. April og 22. December udgik Kongelig Rescript, at Geistliges Boeliger i Kiøbstæderne i Falster og Holland falde Kirkerne for besvørlige at vedligeholde, og derfor fikkes for intet til da værende Geistlige i den Stand de vare. Sættes noget anseeligt paa disse Boeligers Reparation, maae en Sognepræstes Boelig betales af Successor til 500 Daler, en Capellans til 300 og en Kloffers til 150 Daler.

1743 var i et Aar samlet i Kippinge Kirkes Blok efter Amtmand Rosenørns Beretning 240 Rdlr. 18 s. (Halvdelen pleier at deles paa hele Falsters Fattige).

1749
a) Christian 5. Dagregister p. 333.

1749 den 23. October blev helligholdt den Kongel. Oldenborgske Stammes Jubelfest i Nykøbings latinske Skole, hvor de 12 Oldenborgske Regenters Navne vare i Chiffre anbragt i Vinduerne, samt 25 Sindbilleder med latinsk Overskrift, hvilke bleve atter den 18. Junii 1750 ved Kongens Giennemreise anbragte i et andet Huus.

1765 og følgende Aar blev Bøndergodset i Falster af Hans Majestæt solgt; og derefter 10 Hovedgaardene oprettede, om hvilke hver især i dette Skrivt siden meldes. Det prægtige Slot til Nykøbing blev ved samme Tid solgt og afbrudt.

1776 i October Maaned opkom i Stubbeskøbing en hastig Ildbrand, der truede med al Odelæggelse; blev dog efter nogen forarsaget Skade lykkelig dæmpet.

1777 den 10. Sept. udgik Kongelig Rescript, at Degneboligerne i Volland og Falster skal altid være efter Syn af Provsten 100 Daler i Værdie, indtil hvilken Summa de ellers af Arvingerne skal istandsættes eller betales. Forbedringer derimod paa samme over denne Summa betale Successores indtil 50 Daler.

1778 blev confirmeret allernaadigst en Enkekasse for Degnene i Falster.

1779 den 10. Martii udgik Kongelig Til-
ladelse, at en Colлект-Bog blev i Nyens Stift
ombaarren til Hielp for Nyekøbings Kirke.

Samme Aar den 24. Decbr. ligeledes
Kongelig Bevilling til en Dansk Skoles Ind-
retning i Nyekøbing, hvortil 100 Rdlr. aar-
lig til Skoleholderens Løn lignedes paa Indbng-
gerne.

1781 den 16. Masi udkom Kongelig Re-
script, at Skoleholderes Løn paa Landet i Fals-
ter, samt de af heilovlig Ihukommelse Kong
Frideric 4. oprettede Skolehuses Reparation
paa de af Kongen bortsolgte Godser skal hos de
udeblivende Eodseiere ved Udpantning og milit-
tariff Execution inddrives.

1784 den 3. Junii kom det Kongelige
Cancellies Ordre, om Hørerne i Nyekøbings
Skole deres Befrielse fra Aftensangs-Prædike-
ner, som de hidtil skiftesviis forrettede med
den residerende Capellan.

Falsters Land er deelt i to Herreder.

I. Sønder = Herred

Som indbefatter tretten Landsogne og een Kiøb-
stad. Dette Herred staaer i Matrikullen for
3595 Tønder Hartkorn.

Nye-

Nykøbing.

Denne temmelig anseelige Stad er beliggende ved Guldborg-Sund, har fra fremmede Steder god Seilads og udreder selv en halvsnees Skibe, som fare paa Kiøbenhavn, Norge og Østersøen; og her udføres somme Aaringer 30000 Tønder Korn.

Staden regnes for en af Rigets ældste Byer.

Den har udstaaet mange og store Ødelæggelser, da den var i sin Opkomst, af Vender, Juliner, Svenske og Norske, men formedelst sin nærsomme Beliggenhed har den immerhen forvundet sin Skade.

Byen har nuomstunder omtrent 200 Huse og over 1100 Indbyggere; dens Vaaben er et Skib, men var forhen, efter Cancellieraad Wielands Beretning, tre Løber. Byen har tre Porte, kaldet: Slotsporten, Østre-Porten og Frigade-Porten. De fornemste Gader ere: Slotsgaden, Langedgade, Frigade og Østregade, og har et stort Torv.

Nykøbing har havt til Landsiden i gamle Tider Grave og Volde, hvis Spor sees endnu i istandsatte sidst af Kong Carl Gustav 1659.

Byen har fortreffelig Vand, som hildes des giennem Rønder.

Her blev for nogle Aar en Silke- og Uldenfabrikke anlagt, hvis Fremgang ønskes.

Eggen her er den fornøieligste tænkes kan, har Skov og Slotsjøen paa østre og Søndres Side, men Stranden og Hollands Land paa den vestre; men det anseelige Slot blev, som ovenmeldt, solgt 1766 for 10000 Rdlr. og derefter nedbrudt. Af sammes Ruiner ere en deel Bygninger i Landet opsatte, saasom tildeels Durupgaard, Bennerlund, Næsbolle, Geßer og flere. Tillige blev solgt den fornøielige Slotshave, som nu er udlagt til Plejeland.

Fra dette prægtige Sted havde den allermeest indtagende Udsigt over den smale Strand til Holland og til alle Sider.

Angaaende dette Slots første Anlæggelse, er nogles Meening denne: da de Vendiske Krige gave Anledning af Kongerne i tolvte Seculo, Svend Grathe, Baldemar og flere anlagde hist og her Slotte og Fæstninger, som Landværn for Kysterne, da er uden al Tvivl ogsaa anlagt Nyekjøbings Slot. Det udholdt i 13de og 14de Seculo mange haarde Beleiringer af Marsk Stigs Folk, af Lybekkere og Hænsfæder; og i Aaret 1534 beleirede Greve Christopher af Oldenborg samme. Knud Gyldenstjerne vilde ikke overgive Slottet til ham,

ham, hvorover Greven sendte Rigsraaderne Anders Bilde, Johan Urne og Mikkel Blik til ham med Trudsel, at han vilde antastte hans Jordegodser, hvis han forblev i sin Ulydighed a). Pontoppidan beskriver Sagen saaledes: Knud Gyldenstjerne blev forraffet af Nyekjøbings Borgere, imedens han var ved Kiøbenhavns Herredag, og Thomas Foss blev sat til Hovedsmand med een som heed Franke. Grevens Folk plyndrede Herregaardene. Slaae Ulven ihjel, (raabte Grevens Folk om Adelen,) saa bliver der ikke Unger efter. Fruer og Døttre løbe af Landet i Bondedragt.

Det aarlige Parlament eller Dannehof, som ellers holdtes i Nyborg, blev ofte holdt paa dette Slot.

Mar 1588 blev dette Slot tilligemed hele Landet, samt Volland, overdraget Kong Frederik den 2. Enkedronning Sophia, som strax begyndte at forandre, tilbygge og pryde dette gamle Slot, som af flere efter hendes Død blev fortsat saaledes, at før dets Nedbrudelse var det visselig et af Dannemarks prægtigste Slotte. Høistbenævnte Dronning boede her

til

a) Danske Mag. 27 Hefte.

til sin Dod i 42 Aar, i hvilken Tid Nyekjøbings Bye aarlig tiltog i Rigdom og Velstand. Hun var en Datter af Hertug Ulrik i Mecklenborg. Hun elskede Videnskaber og de Børde; med megen Attraac besøgte hun den lærde Tyge Brahe paa Hveen. Af de lærde Videnskaber elskede hun høit Chymien, og indrettede Laboratorier efter dem hun havde seet paa Hveen. Under hendes Bestyrelse florerede paa Slottet, og i Falster Haandværker og Manufacturer. Hun indkjøbte Tid efter anden alle Falsters Herregaarde og utrøttet besøgte hun ofte i egen høie Person disse Gaarde for at see, hvorledes de der anlagte Hollanderier og mere blevne drevene. Hendes Raad og Canzler var D. Daniel Fabritius, som var Fader til den berømmelige Jacob Faber a).

Professor Schlegel i hans Samling til den danske Historie b) skriver om høistbemeldte Dronning saaledes: Denne Friderich den Andens Dronning og Christian den Fierdes Moder holdtes for den rigeste Dronning i Christenheden.

a) Gravminder over Hendes Majestæts Renteskriver og Sekreterer Johannes Obenberg, ligesaa Hendes Livmedicum D. Anders Schyt og flere sees i Kirken, og skulde siden ansæres under Nyekjøbing Kirkes Beskrivelse.

b) I andet Bind fjerde Stykke (1776 390).

heden. Han gjør et Overflag paa, hvad hendes Guld- og Sølvtoi, udstaaende Capitaler og Renter, rede Penge og Juveler, tilligemed forarbejdet og myntet Guld, har beløbet sig til, og udgjør to Millioner 825295 Rigsdaler. Dertil endnu er at regne deels det Guld og Sølv, samt den overmaade store Forraad af Stoffer, Klædestykker og Møbler, som hendes to Døtre, Enke-Churfyrstinden af Særen, og Enke-Hertuginde af Gottorp fik som et særdeles Legat; deels Slottet Nykøbings kostbare Møblering, og den ubestrikelige Mængde af Huisgeraad sammesteds c), deels de virkelige Forbedringer, hun havde gjort paa Landgodserne i sit Livgedinge Falster og Volland, men fornemmelig paa Falster, hvor hun udløste de adelige Godseiere, og derved bragde denne De efter sin Død under Kronen. Kilderne, siger Hr. Professore, til disse store Rigdomme vare deels hendes Medgift, der tilfaldt hende efter hendes Gemahls Død, og af nogle beregnes til 40000 Pd. Sterling; deels den Arv der tilfaldt hende, som eeneste Barn, efter hendes Forældre; deels hendes skønne Livgedinge, men fornemmelig den gode Orden og skarpe Hus-

C 2

hold:

c) Hr. Schlegel har det vidtløftige Inventarium eller Optegnelse herpaa.

holdning, hun forde i sin langvarige Enkestand; de skønne Indretninger hun gjorde paa sine Landgodser, de mange Fabriker hun der underholdt, og hvorved hun skal have skaffet tre til fire hundrede Mennesker Næring og Ophold, (man veed ikke egentlig, hvori det har bestaaet). Hr. Schlegel forklarer udførlig af Arkivdokumenter, hvorledes dette Efterladenskab er blevet deelt, og hvad Banskeligheder derved ere forefaldne. Han meddeler ogsaa et paa Tydsk forfattet Inventarium-Fortegnelse paa det indpakkede Tøi, for at give Begreb om den da værende Levemaade og Pragt, om Moder, Fabriker og Konster, hvorvidt de i den Tid fra 1572 til 1631 ere blevne drevne. Paa dette Inventarium findes og en Kiste, hvori vigtige Documenter forvaredes, nemlig Rigsraadernes Bevilling at antage den ældste Prindsesse til Regent, hvis Dronning Sophia ingen Prinds skulde have født; og flere. I Aaret 1592 kaldte hun hid til sin Hofpræst *) Balthasar Masquedel, Magist. Philosoph., som var født i Lyneborg 1561. Efterat han havde holdet Forelæsninger ved adskillige høie Skoler og især i Kjøbenhavn, blev han forbenævntet Mar af Dron-

*) Til Sangen at forestaae tog Dronningen 8 Disciple af Skolen, som fik aarlig hver 18 tre quart Dalere.

Dronningen hidkaldet, og ordineret til Hofpræst; Aar 1595 reiste han tilbage til Kioftok og fik der licentiam til Doctorgraden i Theologien, og holdt en Tale over Pauli Ord 2 Tim. 2, 15. For Doctorgraden holdt han disputax de prædestinatione, hvis Theser bleve trykte i Kioftok og Bittenberg. Denne lærde Mand døde her 1621 og efterlod en Sen ved Navn Christopher, som studerede til Jena, og maaskee flere, ligeledes en Datter, navnlig Catharina, som blev giort med Mag. Lauritz Thura i Nyekjøbing.

Efter ham kaldede Dronningen til sin Hofpræst Mag. Nicolaus Bismarus, som stod her fra 1621 til Dronningens Død 1631. Han var tilforn Archidiaconus til Prinzlau, blev efter Høistbenævnte Dronnings Død Pastor i Grifswald og Doctor i Theologien. Aar 1636 blev han Superintendent i Oldenborg og grevelig Raad, hvor han døde 1651. Hans første Hustru Marie Finke døde her 1630 c), og Mag. Lauritz Thura skrev i den Anledning: *Επιμνησιον & Statum defunctæ matronæ Mariæ Finken, quæ Theologo eximio Dn. Mag. Nicolao Vismaro, sereniss. Reginae Danorum Ecclesia-*
C 3
stæ

c) Hendes Gravminde findes i Kirken og altsaa anføres siden.

stæ juncta matrimonii fuit, nominis enucleat:
Α'ναγραμμα: Μαριαν η Φιλικην μη Φραγμα κεινι;
 26 derpaa følgende grædffe Hexametra blive for
 vidtløftige her at anføre. Det øvrige om M.
 Bismari andet Giistermaal og Skrifter findes
 i Worms Lexicon.

Høistbemeldte pritsværdige Dronning
 Sophia døde her 1631, og efterlod, som skrives,
 to Millioner rede Penge.

Derefter boede her og levede af Landets
 Indkomster Kong Christian den 4. Sen Prinds
 Christian og høie Gemalinde Prindsesse Mag-
 dalena Sibylla, en Datter af Churfyrst Johan
 Georg i Saren a). Høistbenævnte Prinds op-
 levede ikke sin Faders Død og altsaa ikke besteg
 den ham tiltænke Rigets Throne; thi han døde
 1647 den 2 Junii paa sin Reise til Carlsbad.
 Jeg finder nævnet Hans Kammersecretairer
 M. Hendrik Brun og Kammer skriver Ru-
 dolf Bospollius, som i Aaret 1635 vare
 indstævnedede i en Sag mellem deres Bært i Nye-
 fig-

- a) Ogerius skriver, at Prinds Christians Brudslup
 med Prindsesse Magdalena Sibylla kostede Kon-
 gen to Millioner Rdlr. De residerede, skriver
 han videre, i den prindselige Residenzstad Nye-
 kjøbing, (nemlig paa Slottet) og efter Prind-
 sens Død blev Prindsessen ved at residere her,
 indtil hun blev givet til Saren Altenburg.

kiøbing Hans Snebak og Rector Scholæ M. Erik Bredal med Hører Peter Stub, hvilke sidste for Provsteretten forlangede Satisfaction mod de benævnte første, der havde beskylidt disse for Skiodesløshed i deres Skolelæsning i et udgiven Chartæque, hvilken Sag blev ved Retten mellemmeget i Fredelighed efter mange temmelig haarde Indlægge, som for Retten bleve producerede b).

Ved Prinds Christians Hof her findes ligelædes tvende Hofpræster, nemlig Mag. Gotfried Gesius fra Aar 1636, og Ludvig Braun efter den førstes Bortreise. At i de første Aar efter Falsters og Hollands Overdragelse til Prinds Christian, Præsten i Nyekjøbing tillige med de øvrige Præster i Herredet have forsynet Slottets Prædike-Embede, maae sluttes af et Circulair fra Provsten til Herredets Præster af denne Indhold:

E 4

לְבַנָּה

- b) Gravminde over H. Kgl. H. Prindsens Slots-
 skriver Jacob Christensen, item Prindsesse Mag-
 dalena Sibylles Kammerjomfrue Anna Birgitta
 v. König, ligesaa over Hendes Staldmester
 Diderik Roderigo, og Hoffrøken Sibylla v.
 Ottervisch, item over Prindsens Viinskinker
 Knud Benzon og flere findes i Kirken, og skal
 naar vi om samme melder, blive anført.

שלום לבסה אל לבנה

Viri reverendi doctissimi fratres carissimi, rediit ad nos elementissimus Princeps Electus, requiruntur igitur officia concionandi, quæ certis jam assolent vicibus obiri. Sunt a in eo loco, ut tangat ordo Te rev. Dne Johannes Crogi Dominica quasimodogeniti; Te rev. Dne Johannes Theophile proxima die mercurii; Te rev. Dne Johannes Cocci Domin. Miseric. Dni; Te rev. Dne Gregori Christierni proxima die mercurii; Te rev. Dne Georgi Matthiæ Domin. jubilate; Te rev. Dne Marce Christierni prox. die Mercur.; Te rev. Dne Jacobe Nicolai Dom. cantate; Te rev. Dne Nicolae Klyni prox. die mercurii. Adscribite quæso diem, quo Scheda in manus vestras involavit, & cavete ne quid negligentia parturiat incommodi. Valete una cum vestris omnibus. Deo pie commendati. Nycopiæ pridie Paschatos 1634.

V. V. intimus

LAUR. PETRI.

Mag. Gotfried Gesius, som i Aaret 1636 a) blev som Hofpræst hidkaldet af Prinds Christian, var født i det Brandenburgske 1608.

a) Prof. Worm i sit Lexicon har 1637, men Herreds-Propsten, som boede til samme Tid i Nykjöbing, nævner ham i sin Provste-Protocol 1636. Jeg har skrevet ham Magister, fordi samme Provst i Protocollen skriver ham saaledes.

1608. Han studerede i Wittenberg, og siden holdt han i Kjøstol Collegia hebræa. Han reiste med Prinds Christian til Carlsbad i Sæxen b) og var hos ham, da han døde i Korbiz 1647, og samme Aar blev Mag. Gessius kaldet som Præst til Hamborg, hvor han døde 1679. Noget mere om ham, saavel som hans Skrifter findes i bemeldte Prof. Worms Lexicon.

Ludvig Braun kaldte Prindsesse Magdalena Sibylla efter sin høie Gemahls Død herhid til sit Hof. Han var født i Kjøstol 1619, hans Fader var Borgemeister. Han besøgte de høie Skoler i Königsberg, Wittenberg og siden Kjøbenhavn og Sorøe. 1641 blev han Conrector i Slesvig og Aaret derpaa Capellan i Oldesvorth i Hertugdømmet Slesvig. Da Prinds Christian 1647 var død, blev han, som sagt, af høiebemeldte Prindsens efterladte Gemalinde Prindsesse Magdalena Sibylla kaldet hid til Nyekjøbing som hendes Hofpræst, og fulgte med hende, da hun blev for-mælet med Hertugen af Sæxen Altenburg. Han døde som Superintendent i Sals. Id 1676 c).

Om dette Slot og Høistbenævnte Dronning Sophia, samt Prinds Christian og Gemahl:

b) Worm sætter Böhmen.

c) Om hans Skrifter, see Worms Lexicon.

mablinde, som Beboere paa samme Slot, skri-
ver den lærde Wadsfiær d) saaledes:

Vil et Neapolis sig alt for stort berømme

Af hendes Briglia e) og tømmefæstnings Slot,
Da har det Falsterke Neapolis en Tømme,

Og saadant Brouterie ei tage kan for got.

Thi her ved Guldborgsund en Gyldenborg opstiger,

Hvor tit guldkronede Personer har havt hjem-
Selv Sundet ei engang den gyldne Tager viger,

Thi hvad er Kroneguld mod hvert et Glimt af dem?
To Pelikaner her har fordum bygt sit Nede,

Da deres Mage til en Paradisfugl blev,
Og altsaa kunde nu et Par Phoenices hede,

Som her sin Eenlighed og Enkestand fordrev.
Først havde Dyden giort dem begge mageløse,

Og siden Døden, som tog deres Mage bort;
Et Tab, som lod dem her et Guldborgsund udøse,

Og deres Dine har til gyldne Sunde giort.
Den ene var Chymist, trods alle Alchymister!

Hvo har vel bedre vidst end hun at giøre Guld?
Hun fuldte Slottet op med Manufacturister,

Bed denne Alchymie blev hendes Guldbørs fuld.
Sit Kul-Manufactur hun derhos drev tillige,

Og emallerede sit Alabast med Sod,
Som

d) Poet. Skueplads p. 158.

e) En Fæstning som Keiser Carl den 5. anlagde.

Som hendes Fader før, om hvilken man kan sige,
 At med Chymien han sin Alchymie forstod.

Thi den som Verden gav en Datter og en Dronning,
 Hvis Dyd saa gylden var, hvis Priis saa straalefuld,
 Han kan fortiene Navn af Alchymisters Konning,
 Og produceret har det største Stykke Guld.

Den første Christian, som kaldet blev den Femte,
 Der i sin Ungdoms Vaar blev tidlig himmelmod,
 Og sig at klunge op paa Nordens Throne glemte,
 Da med den eene Fod han alt paa Trappen stod.
 Han lod en Vere-Nil al Falster overskulle,

Da han med sin Gemal paa Falster Slottet sad,
 Vor Erythraa og den Nordiske Sibylle,
 Saa hvert et Blad her er, er et Sibylle Blad.

Da Kong Frederik den 3. døde Aar 1670,
 fik Hans Enke-Dronning Sophia Amalia a)
 ligesaa Lyst til at opholde sig paa dette Slot
 hendes meste Levetid, som endtes 1685. Her
 ved Slottet havde hun til Hofminister Hr. Offe
 Schade til Kicerbygaard, om ham tilforn er
 meldet.

a) En Datter af Hertug Georg i Lyneborg. Hun
 boede ellers om Vinteren gierne i Kiøbenhavn
 paa sit Palais Amalienborg, som 1689 af-
 brændte. D. Pontoppidan kalder med rette
 denne Dronning en behiertet og oeconomisk sin-
 det Dame.

melder. Hendes Hofpræst var Hr. Peter Zitscher, om ham Professor Worm giver os denne Efterretning, at han var født 1652 i Kiøbenhavn, hvor hans Fader Ulrich var Kongel. Herold. Zitscher blev opdragen paa Dronning Sophia Amaliae Besøstning og af hende en lang Tid holdt udenlands; i hans første Aar havde han fælleds Information med Kronprindsen. Aar 1667 reiste han til Helmstad og andre tydske Academier. Ved sin Hiemkomst blev han Vicerektor ved Nyekjøbing Skole i Falster; men efter et Aars Forløb reiste han til Nederlandene, Frankrige og Engelland. Da denne Reise var endt, blev han først extraordinair Hofprædikant hos høibemeldte Dronning b) og efter to Aars Forløb virkelig Hofprædikant. Efter Dronningens Død blev han Slotspræst i Glykstadt og otte Aar derefter Pastor i Tøndern og Amtsprovst, hvor han døde 1697 af en alt for stor Dosis af Opio, som en uforsigtig Læge havde ordineret ham. Han var gift med Christine Simonsdatter Walthers, en Forpagters Datter i Fyen. Han har

b) Heraf maae man slutte, at ved Hendes Hof her har før denne Hr. Zitscher staaet en Præst, som menes af nogle at have været Hr. Jessen, der tillige var Pastor til Nyekjøbing Kirke, dog haves herom ingen vaalidelig Efterretning.

har skrevet nogle Disputater, Liigprædikener, og flere andre Prædikener, som bleve trykte i Glykstadt 1696.

Endelig findes og, at Kong Christian den Femtes Enkedronning Charlotte Amalia ligeledes var appaneret med dette Slot og Land fra Aar 1700 til hendes Død 1714 c). Men da høistbenævnte Dronning opholdt sig fast mere og altid om Vinteren i Kiøbenhavn paa sit Slot Charlottenborg, saa finder jeg ikke, at der ved Hoffet her i Nyekiøbing i hendes Tid er holdet aparte høie Embedsmænd og heller ikke Præster. Denne dydige Dronning fortælles ofte om, naar hun her om Sommeren undertiden opholdt sig, herte man ofte dette hendes sædvanlige Sprog: L'homme propose, Dieu dispose, det er: Menneſket gjør Anslag, men Gud raader for Udfaldet.

Dette nu nedbrudte Slot havde et saa kostbart og prydet Kirke-Capel, som i faae Kongelige Slotte havde Liige, især fra Dronning Sophiae Tid. Høistbemeldte Dronning udjirede ligeledes Slottet med kostbare og prægtige Blasons, Tapeter, Malinger og Stukkatur.

Ar=

c) Paa dette Slot var og høibemeldte Dronning formålet 1667 den 25 Junii, efter hendes Hidkomst fra Hessen-Cassel.

Arbeide, hvilket alt blev af de efterfølgende høie Beboere ikke allene vedligeholdt, men og forøget. Slottet havde to lystige Hauger, forlystende Dyrehauger, rige Fiskeparker og ferske Søer, samt tvende store Marke, kaldede Strandmarken og Lundeskovmarken, hvilke nu af Byens Beboere ere kjøbt og afdeelt i 144 Portioner. Kort sagt: Nyekiöbings Slot var eet af de nøtteste og bedste Kongelige Slotte i Riget, som ingen kan nægte, der haver seet det i sin Herlighed. Dette Slot bestod ellers af fire Fløie og Sammenbygninger, tre Etager høie, det havde et høit og tre mindre Taarne, af hvilke et brugtes til Fangehuus og kaldtes af Almueen Faershat.

All denne Herlighed er forfunden; Slottet blev, som oven er meldt, 1766 solgt og nedbrudt.

Nogle andre Bygninger, som stode ved Slottet, have Kjøberne ladet staae og leie dem bort. Amtsgaarden, som laae uden for Byens Jurisdiktion, kjøbte Hr. Geheimeraad og Amtmand v. Ork og beboede den. Gartnerens Gaard og en prægtig Have dertil kjøbte Agent von Besten og beboede samme.

Kirken i Nyekjøbing.

Den er indvendig smuk malet og i øvrigt holdet i god Stand; men Bygningen er intet mindre end reel og symmetrisk. Den var tilforn et Munkeloster for Augustinerne, som bleve 1532 herfra bortviiste. Byen skal have havt en anden Kirke, til St. Nicolai indviet, som afbrændte. Denne nu værende Kirke har for nogle faae Aar faaet et Taarnspir, hvortil blev ved en Collect indsamlet 5000 Rdlr., men disse Penge strakte ei til, til at opbygge fra Grunden en Taarnbygning, som Indbyggerne havde betænkt ved Kirkens vestre Side, hvor Grunden for mange Aar siden er lagt, men formedelst Prinds Christians tidlige Død, som hertil skulde efter Sigende have lagt fra sig efter Løfte nogle og tive tusind Rigsdaler, blev standset; ommeldte Spir blev da sat paa et andet uanseelig opført Taarn, ja Spiret selv og Koupel, der kostede saamange Penge, er ikke smuk.

Udi Kirken, der, som meldt er, var tilforn et Munkeloster, men da Byens Kirke var, som menes, ved Fiender afbrændt, blev indviet til Sognekirke, ere følgende Merkvær-

digheder og Monumenter a). Alttertavlen af meget kunstig og zirlig Billedhugger- Arbeide er givn af høifstsalig Dronning Sophia, den ræfker lige op til Hvelvingen, en anseelig Hoide. Paa Alttertavlen staaer J. S. og Aarstallet 1618.

Paa den søndre Side næst ved Altteret sees en Table, hvorpaa Sognepræsterne ere optegnede. Item, en Sølvplade, indfattet i Træ, beklædt med sort Flaie, hvorhos hængte to gamle Fahner og en Commandostav, samt en Kaarde; Paa Skriften viser, at den er opsat for den svenske Oberste Puttkammer, som i Krigen 1659 blev skudt i et Slag paa Langeland *). Paa samme Side er indsat et Skab i Muren, hvori er et gammelt Bibliothek.

Paa Choret's nordre Side sees den Meltenborgske fyrstelige Stamtable, samt et lidet Skab i Muren, hvorudi Kirkens Documenter forvares.

Choret er fra Kirken afdeelt ved et høit Gitterværk af smuk Billedhugger- Arbeide, stærk forgyldt. Paa Forhøiningen over Chors-

deren

a) Jeg skylder for disse Efterretninger Hr. Isaac Nobelin megen Tak.

*) Hans Fornavn var Eberhard. Hans Hustru var Cathrine von Rauchhaut som stod i Dronningens Tjeneste her ved Slottet.

Døren er affskildret Jerusalems Stad, som en Af-
 bildning paa den himmelske, og derunder læses:
 Min Aigt er snarlig at boe i denne skionne Stad.
 Bag paa læses: No. 1640 i Julii Maaned haf-
 ver Erlig og velfornemme Mand Jacob Chri-
 stensen, Borgemester her i Nykøbing og Slots-
 skriver, med sin kiære Hustru Erlig, dydig og
 gudfrygtig Matrone Magdalene Jensdatter
 paa egen Bekostning affrie Godvillighed forsar-
 diget i alle Maader dette Chor til Guds Tienstes
 Beprydelse taknemmeligen for det hellige Chri-
 stendoms Kald og store Naade i Jesu Christo,
 hvis Grav og Sovelammer er her uden for
 9 Alen fra Chorsdøren. Jeg finder ellers i en
 gammel Protokol, skreven af Sognepræsten i
 Nykøbing Mag. Lauritz Thura, disse Ord:
 No. 1638 blev af Billedhugger Jørgen Ring-
 nis opsat Skrankværket mellem Kirken og Cho-
 ret, hvorom var accorderet med ham af begge
 Borgemestere Lauritz Mortensen og Jacob
 Christensen, for 200 Slettedaler, og skulde da
 sættes: 1) en Salvator oven paa Fordachning-
 gen, med to Apostler næst under, 2) Prind-
 sens og Prindsessens Vaaben, med Croner og
 Navne. 3) Imellem Fordachningen de andre
 ti Apostler, og 4) inden i de 6 Fordachninger
 6 Dyr; men derudi maae da altsaa være
 skeet Forandring.

Paa den søndre Side af Choret sees:

1. Et Træe-Monument med Paaskrivt; her neden for ligger begravet Belæde og Belagte Mand salig Johannes Obenberg, som var Dronning Sophiæ Høil. Ihus. Secretarius og Rentemeester, og døde den 29 Martii 1632.

2. Et Træe-Epitaphium, hvorpaa læses:

Wismarus extremum dilectæ pono maritæ,
Sinceri affectus, monumen, testamen amoris.
Salve anima Elysiis multum lætata viretis,
Teqve tui calidis amplexibusingere sponsi!
Mi quoqve dum coelis figat sua basia Christus.

Med Baabener og Bogstaver N. B. —
N. F. 1632.

3. Et Træe-Epitaphium over Sognepræst Joh. Mich. Bellejus.
4. Et andet, som viser, at her er begravet Prindsesse Magdal. Sibylles Kammerjomfrue Anne Birgitte v. König. Begravestedet havde Prindsessen købt til hende af Kirken, efterat hun havde været i Prindsessens Tjeneste fra 1626 til 1652, og døde 1654.
5. Et Kobber-Monument, visende, at der under er begravet den velbr. Herre Derik Roderigo de Pieta, Staldmester
ved

ved Slottet, nedstammede fra en høi Familie i Spanien. Var først ved Hoffet som Kide- og Hofjunker, og tiende siden som Ritmester og Major i 26 Aar. Døde 1686 i hans 48 Aar. Hans Frue var Christine Elisabeth von Brandt.

6. Et Træ-Monument, hvorpaa er affkildret Christus med et Nør i Haanden, og Pilatus, med disse Vers:

Pilatus, der des Richters Richter war,
Zeigt Gottes Sohn im Fleische leidend' dar,
Schaut, welch ein Mensch, die Wunden, Strie-
men, Beulen,

Sind kräftig uns Verwundte recht zu heilen;
Blut Bräutigam, und aller Schmerzen Mann!
In Noth und Tode nim dich unser an.

Oven og paa Siderne ere affkreven en Deel Bogstaver, og neden under læses, at en ved Navn Bounavin har ladet det opsætte over sin Frue fødte Nothschützen.

Paa den Nordre Side af Choret sees:

1. Et Monument af Træ over Oberstlieutenant Regenspurg, som døde 1661, i sit 67 Aar, med sin Frue Sibilla von Ottervisch, Hofjomfrue hos Dr. Magdal. Sibylla. Oven over sees affkildret Christus bærende

1. sit Kors. Der fortælles, at en Skildrer havde Lyst at aftegne et døende Menneskes Lineamenter; da han nu kom til et med Døden stridende Menneskes Seng, gjordes Tiden ham noget lang, inden han kunde faae aftegnet de sidste Træk i hans Ansigt, hvorfore han trak sin Kaarde og stak i ham; Og dette Christi Billede er en Copie fra samme Skildrers Haand.

2. Et andet over Bysfoged og Tolder Niels Rasmussen, opsat 1616 af hans Hustrue Dorte Hansdatter.
3. Et andet, hvorpaa er skildret en Mandsperson, som kaldes Albert Albertsen Rik, død i Montrose i Skotland, og døde 1621, og hans Hustrue Birgitte Andersdatter.

Nedre i Kirken ved den store Kirkeport staaer Døbefonten, som er et kosteligt Billedhuggerstykke, stærk forgyldt, med dobbelte Døre for. Fonten er af støbt Messing med et stort Messingsfad. Over Døren indvendig læses Givernes Navne Knud Benken og Karen Andersdatter.

Over Daaben hænger et stort Epitaphium af kunstig Billedhuggerarbejde, stærk forgyldt, derpaa presenteres Christus paa Korset i fuld Størrelse; paa den ene Side læses: dette Epitaphi-

taphi-

taphium er til Jhul. oprettet hæderlig og høi-
 lærde Mand Sal. D. Anders Schyt, fordum
 Kongl. Majestæts Sophie Rismedico og Ca-
 nonico i Viborg — døde 1631. Paa den
 anden Side: Denne Tasse hafver høifyrstelig
 Majestæts Prinzens Vinskænk ærlig og velf.
 Mand Knud Benzen og Hustrue Karen
 Andersdatter Schyt ladet oprette og bekoste
 — hendes Sal. Husbond Oluf Michelsen
 Sundt fordum Raadmand her sammesteds til
 christelig Jhukommelse.

Orgelet, som før var oppe ved Choret,
 blev, da det 1759 var bleven brøstfældigt, flyt-
 tet ned i Enden af Kirken og giver der smuk
 Anseelse. Til dets Reparation blev af Byen
 samlet en Collekt, hvilket sees af det langs un-
 der Nyk-Positivet opsatte, og af de af Provst
 Wederkinck forfattede Vers, nemlig:

Ved Zions Sang Med Orgelklang vor Zions Konge æres;
 Derfor gav Hver høi og lav, Som her i Zion læres
 Til Orgelchor Sin Gave, for Den samme Gud dem give
 Al Naade, Fred, Lyksalighed, Hans Tempel de forblive,
 Som nyner her Paa Sangen der De skal for Lammet
 quæde,

Ei Orgelklang, Men Englesang Skal høres der med
 Glæde.

Af Lysekroner findes i Kirken fem, hvoraf een hænger i Choret, een i den lille Gang og tre i Kirkens store Gang. Een er foræret af Hr. Albert Rix, Jørgen Rubbert og Birgitte Andersdatter 1625; een af Hans Fischer af Lybek 1660; paa den i den lille Gang læses: Gud til Ære, Kirken til Prydselse er denne Lysekrone foræret 1740 ved de høie Kirkens Patroners Tilladelse og Approbation, at de Lys, som af Almus Blieskov og hans Hustru Cathrine Degner var givet 1716 til Froepredikens mørkeste Tider, nu kan tilligemed til Zule-Aftensanger i denne liden Gang paa sine behørigte Steder forbruges.

Klokketaarnet staaer ved den Nordre Side af Kirken. Da det for nogle Aar siden var bleven gandske brøstfældigt, blev med Kongl. Tilladelse samlet en Kollekt til et nyt Taarns Opførelse Besten Kirken, hvorom nylig er meldet, men da den indsamlede Summa var utilstrækkelig, blev der 1766 bygget paa det gamle Taarn og Muren nogle Allen forhøiet, hvorpaa det nyekjøbte Spiir med Kobber betælfet blev sat.

I Taarnet ere tre vel harmonerende Klokker. Paa den største læses: Denne Klokke er støbt her i Nyekjøbing Aar MDCXXXIV. der P. C. 5. C. L. holdte Hof her. Palle Rosen-

senfrands, Ridder, Slotsherre; Paa Siderne P. C. 5. C. Paa en anden Klokke læses: ilis erancies per medium illorum ibar. ora pro nobis virgo Maria, amen. I Taarnet er ligeledes et Seierværk, og paa en Skive, som vender ind til Kirken, læses: Til Guds Ære haver Raadmand Lars Poulsen Windelbou og hans Hustrue Anne Bergeshagen dette Uhrværk til Kirken foræret 1715.

Lærerne ved denne Kirke have, siden Mun-
dene 1532 bleve bortviiste, været:

A. Sognepræster.

1. Hr. Peter Sorensen, Provst over hele Falstersland. Et anseligt Bibliothek havde han efter de Tidens Evne, hvilket han fort for sin Død forærede til Nykøbing's Kirke. Han døde 1587. han blev Provst efter Hr. Brunch i Stubbekøbing.
2. Hr. Johannes Michelsen Wellejus, Provst over Senderherred. Det man om ham veed, er af et Gravminde af denne Indhold: Dnus Johannes Michaelis Wellejus Pastor et Præpositus hujus loci, Obiit Anno 1612 d. 15 Sept., Pastoratus 25. Uxor ejus Catharina Læt Obiit 1621 d. 23 Febr. Epitaphium hoc complevit Jacobus Læt Coll. Otton. Paa samme Gravminde sees og
D 4 hans

Hans og Hustrues Eklidier. Sal. Hr. Zwerg mener, skönt aldeles urigtigt, ham at være den Mag. Hans Weile Biskop i Odense, som blev 1616 assat.

3. Hr. Johannes Jacobæus, eller Hans Jacobsen, ligeledes Provst i Herredet. Han var et af de haarde Bidner imod Biskoppen Mag. Hans Knudsen Bedel, som beskylde for calvinisk Lære blev 1616 frademt Bispembedet. Hr. Hans Jacobsen døde 1630 den 18 Julii. Af et egenhændigt Haandskrivt fra Engel Friderica Seck, Mag. Schröders Enke i Torshustrup om hendes vidtloftige Familie a) vil jeg anfere i hendes egen Stil hvad hun om denne har skrevet: "Hr. Hans Jacobsen, som var Præst i Nyekjöbing, mens han nu gik i Odense Skole, og hans Kærester" "gik i Doct. Mules Huus (han havde hendes Søster) Denne hans Kærester havde mange smukke Friere, der var hende ingen til pas; hun slog saamange gode Tilbud ud, om saa der begyndte Rectoren i Skolen saa hemme-

"lig

a) Af dette rare Haandskrivt, som neppe haves flere Udskrivter af, anføres mere paa flere Steder i dette Skrivt, hvor hun har havt sine Anrørende boende. See og Kippinge Præsters Fortegnelse.

"lig at frie, men torde ikke ret yttre sig, og
 "denne Hans Jacobsen var Famulus hos
 "Rectoren, og bar Budskab for ham, og
 "taledede altid vel for sin Rector. Hun roste
 "denne Hans Jacob meget, naar hun ta-
 "lede med Rectoren og sagde, hvorvel han
 "kunde belegge sine Ord og hvor artig han
 "var. Rectoren sendte ham oftere hen,
 "mens han herde, det var saa vel. En-
 "gang som Hans Jacob stod og berømte
 "hans Rector saameget for hans Fromhed og
 "Dydighed, siger hun: saamen, min gode
 "Hans Jacob, I roser og frier saameget
 "for Eders Rector, I maatte frie for Eder
 "selv, jeg hover Eder bedre, og Eder vil
 "jeg heller have. Han var kun en Dispi-
 "pel i Skolen, og hun var Docterindens
 "Søster og hun havde havt saamange skionne
 "Friere, og tilmed var han fattig. Han
 "svared: det var og vilde blive en umuelig
 "Sag. De forloved dem begge sammen
 "og altid bar han hende Breve fra Rector.
 "Han blev Student, saa blev han Sko-
 "lemester paa en Herregaard ligger paa hin-
 "side Naen. Rectoren fik da nei, midler-
 "tid var der en fornemme Mand i Odense, som
 "begierede hende, og han skulde strax have
 "Beskeed, de lod hende det vide med de Ord,

"at hun skulde nu resolvare sig, dette maatte
 "hun aldeles ikke udslaae, hun kunde ikke
 "tænke, de leve alle Dage med hende, og
 "hun begyndte at blive til Aarene; da blev
 "hun hiertelig bedrovet, gik op paa sit Kam-
 "mer, græd og skreg, saa Folkene bleve
 "bange. Midlertid fik hun een med et Brev
 "over til Herregaarden, hvor Hans Ja-
 "cob var; da det nu var Aften, gaaer hun
 "ud af Docterens Bagport, som var ud ved
 "Aaen, og gaaer digt ud ved Bandet. En
 "Pige som var gaaen efter hende for at see,
 "hvor hun vilde saa silde hen, hørte noget kom-
 "mer plaskendes i Bandet, og siden be-
 "gyndte at tale, hun løber op og siger til
 "Docteren, at Møster er gaaen ner ved
 "Aaen og staaer digt ved Bandet, og at
 "der kom et Spøgelse op ad Bandet til hende,
 "det saae jeg med mine Dine. Docteren
 "fik underlige Tanker, han løb hen, fik en
 "ladt Pistol i sin Haand og gik saa sagte hen
 "paa det Sted som Pigen sagde ham; da
 "var det Hans Jacob, som var svømmet
 "over Aaen og stod der i Bandet og talede
 "med hverandre med stor Sortrig og Bedrø-
 "velse. Da de bleve Docteren vaer, gav
 "han sig ud i Bandet, men han befalede
 "ham at staae eller han vilde skyde ham,
 "saa

"saa foer hun Doctoren om Halsen, og
 "sagde: hierte Broder, det er Hans Ja-
 "cob der staaer, og jeg har forlovet mig
 "med ham, jeg torde ikke lade eder det vide,
 "thi jeg vidste, at hverken I eller min Sø-
 "ster tilstedte det, nu vilde jeg tage Afsked
 "med ham, saa og saalænge har vi været
 "forlovet. Doctoren svarede: Er I for-
 "loved med ham, saa skal I og have ham,
 "hvorfor har I ikke sagt os det før? han
 "er en brav lærd Karl og han er eder værd.
 "Hans Klæder blev hændte og han kom op af
 "Bandet og gik op af Gaarden med Rikere-
 "sten ved Haand. Hun gik grædendes ned
 "til Naen, men de kom med stor Hjertens
 "Glæde op. Om Morgenen holdt de of-
 "fentlig Jaord og der var stor Glæde og stor
 "Traktement, saa blev han strax Rector i
 "Odense Skole a) der var han et Aars Tid,
 "da blev han kaldet at være Præst her i Ki-
 "pinge, saa fik de Bryllup, saa var han
 "nogle Aar i Kippinge, saa blev han Præst
 "i Nyekøbing, der døde han.

4. Mag. Lauris Thura, stod her fra 1630
 til 1655. Han skrev sig aldrig med det
 Navn Thura, men Laurentius Petri,
 eller

a) Overst Lærer i Odense Skole troer jeg ikke han var.

eller Petrus Schelschorenſis. Hans
 Levnetsløb har Hr. Giesing i hans Jubel-
 Bævere Tom. I meget smukt beskrevet, og
 tillige antegnet hans Grav-Monument. Han
 var født 1598 i Skielſkier, hvor hans Fa-
 der Peder Lauritsen var Chirurgus. Fra
 Slagelse Skole blev han 1619 af Rector
 Fock til Academiet dimitteret. Han for-
 lod formedelst Vefien Kiøbenhavn og blev
 Hører i Slagelse Skole. 1620 reiste han
 med Velbr. Herluf Eriksøns til Fugleberg
 Sen Christopher (som omkom i den tydske
 Krig) til Koftok, Wittenberg og Dresden,
 og kom tilbage 1623; blev samme Aar Rec-
 tor Scholæ i Nestved og tre Aar derefter
 Conrector i Kiøbenhavns Skole; 1628
 Rector Scholæ illustris Herluvianæ. Aar
 1630 blev han Præst her i Nyekøbing, og
 samme Aar den 3 Septbr. Herredsprovst.
 Med sin Egtefælle Cathrine Masqvedel,
 en Datter af før omskrevne Hofpræst Mag.
 Balthasar Masqvedel, avlede han 9
 Børn, og af dem blev den ene Datter,
 Margrethe, ved Mag. Lauris Widsted
 Moder til Mag. Lauris Thura, som døde
 som Biskop i Ribe. Foruden et Par
 Skrifter, som Prof. Worm anfører, nem-
 lig en Dissertation de anima rationali og
 Salo-

Salomons Hoisange paa Niim a) har jeg en Deel Haandskriverter fra ham, som vise, at han var en lærd Mand i de lærde Tunge-
maal; thi han skrev det latinske, grædske og hebræiske Sprog saa let og flydende som Modersmaalet b). Til Hofpræsten i Nykøbing Mag. Wismar finder jeg et Bryllups Brev i det hebræiske Sprog, og atter et andet i samme Sprog til samme Mand i en Bog, som han ham i Aaret 1632 forærede. Et Epecedium, som han skrev over samme Mands første Hustrue, da hun døde, er forhen meldet om.

5. Hr. Jes Jessen fra 1655 til 1676. Efter en mig om denne Lærer meddeelt Efterretning skal han indtil Aaret 1655 have været ved Nykøbing Skole Rector, men i de her ved Skolen forefindende Protokoller findes derom intet. Denne af Byen for-
tiente Mand nest Hustrue og 4 Børn, deres Portræter ere paa Nykøbings Raadstuesal opsatte af hans Sønnesen Justitsraad og Toldinspektør i Kiøbenhavn Hr. Lorenz Jessen 1768. Han gjorde sig, som sagt,
af

a) Worms Lexic. 2 T. p. 491 og 3 T. p. 60, it. Artheboe Hexaameron i Fortalen.

b) Et af hans Breve er anført forhen i §. 4. og flere følge fra hans Haand herefter.

af Byen meget fortient, da han i Aaret 1659 gif ud i de forbittrede Svenskes Leir til Kongen af Sverrig, og ved en syndig Tale bevægede ham til at give contra Ordre, ikke at afbrænde Byen. Af de efterlevende siges, at Hans Svenske Majestæt besøgte ham siden et Par Gange i hans Præstebolig og ned hos ham Naaltid. Hr. Malling i hans værdige Skrivt om Danskes, Norffes og Holsteneres store og gode Handlinger pag. 134 fortæller om Hr. Jessen saaledes: "Saasnart de Svenske i Aaret 1658 havde overrumplet Rastov, og bemægtigede sig Lolland, gif de derfra over Isen til Falster. Landet blev i en Hast oversvømmet, og Carl Gustav holdt her tvende Rastdage, for at bringe sine Folk i desbedre Orden til at fortsætte Veien over til Siælland. Disse Dage vare kummerlige for Falsterboerne. Den overmodige Fiende plyndrede deres Gods, plagede dem selv; ja gif endog saavidt, at der blev besluttet, at tænde Nyekøbing Bye i Brand, maaffee fordi den ei kunde udrede al den Brandskat, der var paalagt. Men denne Odelæggelse afværgede den for sin Bye, som for sin Kirke, nidkiære Mand, Jes Jessen, Sognepræst i Nyekøbing og Provst

"over

"over Søndre Herred. Historien herom
 "fortælles saaledes: Dagen, da Udælæg-
 "gelsen var besluttet, var just en Søndag.
 "De ængstede Borgere vare forsamlede i
 "Kirken. Provsten besteg Prædikestolen,
 "og holdt en Tale, som passede sig paa den
 "nærværende Tilstand. Som han talde,
 "blev han vaer nederst i Kirken endeel Sven-
 "ske, af hvis Dragt han sluttede, at de ei
 "vare af den almindelige Hob. Ved at see
 "sine Medborgere nedtrykte i Kummer, og
 "disse Folk ved hans Side, paa hvis Bink
 "deres yderste Uheld beroede, opflammede
 "Midkiærheden i hans Bryst: han skærpede
 "sin Tale imod Grumhed og Undertrykkelse;
 "dog uden at forglemme den fornuftige Sin-
 "dighed, som efter Omstændighederne var
 "fornøden. Neppe var Provsten tilbage i
 "sit Huus, før Carl Gustav, som ufor-
 "modentlig selv havde været i Kirken, sendte
 "ham Bud, og lod ham sige: at han vilde
 "spise hos ham til Middag. Tjessen,
 "endnu varm af den Iver, hvormed han
 "havde talet, svarede strax: at han havde
 "intet til sit Middagsmaaltid, uden lidt Er-
 "ter og Flesk, dette var alt hvad de Svens-
 "ske Soldater havde levet ham, og dette
 "undsaae han sig for at byde Kongen, hvor-
 "fore

"fore han maatte frabede sig den tiltænkte
 "Raade. Carl Gustav blev dog ved sit
 "Forsæt, sendte atter Bud, at han vilde
 "komme, og kom. Da Jessen nu saae
 "den svenske Konge i sit Huus og ved sit
 "Bord, begyndte han igien at tale for sin
 "Bye. Han bad og forestillede med megen
 "Ziirlighed og Fynd alt hvad han kunde ud-
 "tænke til at røre og overtale, og holdt ikke
 "op, før Kongen forsikrede ham, at han
 "vilde skaane Byen, og give Befaling til
 "at standse de Fiendtligheder, som hidtil
 "udøvedes. Han holdt og sit Ord, og for
 "at forekomme, at ingen Bold skulde skee,
 "ham uafvidende, skal han endog have gi-
 "vet Stødet en Salvogarde. Til Ære
 "og Minde for Eftertiden blev denne værdige
 "Patriot affkildret, og hans Skilderie op-
 "sat paa Raadstuen i Nyekjöbing, hvor det
 "endnu findes. Stykket er velgiort. Man
 "seer en ærværdig skægget Mand, hvis be-
 "tydende Ansigt Træk synes at vidne om
 "den mandige Iver, der kunde røre en strid-
 "vant Konge, og formilde en herskende
 "Fiende." Saavidt Hr. Walling. Af
 hans Udkom var her i Lolland bekiendt:
 Kiøbmand Christian Jessen i Naaskov,
 hvis Børn vare: Hr. Hans Jessen,
 Sog-

Sognepræst til Halsted og Aunede, og Anna Jessen giwt med Mag. Jens Raalund, Sognepræst til Firsted, Skerringe og Veilebne. Efter vor Hr. Jessens Død blev hans Enke strax igien giwt med Mag. Stenfelstrup, Sognepræst i Loreby.

6. Mag. Frideric Brandt fra 1676 til 1691. Var født i Eck Præstegaard paa Alsøe. Han studerede i Stettin, Leipzig, Frankfurt og Wittenberg. Aar 1658 blev han Præst til Svindinge i Fyen, og derfra 1676 forflyttet hid til Nykøbing. Aaret derefter blev han Herredsprovst og 1690 beæret med gradu Magisterii. Det er ikke at sige, hvor stor Naade han stod udi hos Dronning Sophia Amalia paa Nykøbing Slot. Han var fire gange giwt d) og døde 1691. Hans Liig blev hensat i en tillavet aaben Begravelse i Synstoste Kirke.

7. Mag. Gregers Zimmer, blev ordineret som Vice-Pastor for forrige Provst Brandt Aar 1690, succederede Aaret derefter og levede til 1720. Af forbenævnte Engel Friderica Secks Haandskriwt vil jeg give

Læ-

d) Hvilket omstændelig, saavelsom en heel Deel Skriwter, han har udgivet, Prof. Worm i sit Lexicon Tom. 1 pag. 156 beskriver.

Bøserne hvad i samme om denne Mand findes; Hun skriver saaledes: "Mag. Gregers er født i Nyekiobing, Faderen Hans
 "Jacob Zimmer, Prinds Christian den Femtes, Friderich den Tredies og Christian den Femtes Sadelmager. Moderen Birgitte Gregersdatter Humble,
 "født i Julio 1666 e). Blev privat infor-
 "meret i Commerceraad Peter Kloumans
 "Huus til sit 12te Aar, da han 1678 i
 "Junio kom i vor Frue Skole i Kiøbenhavn,
 "i fjerde Klasse og steg derfra aarlig høiere,
 "ladende altid nogle efter sig, som før havde
 "Sted over ham, hvilket opskyndte Faderen
 "at holde ham fremdeles ved Skolen,
 "hvorudi han havde ellers Marsag at være
 "tvivlraadig; thi Kongel. Majest. Christian 5. lod ved Oberstaldmester Hart-
 "hausen tilbyde ham som eeneste Søn at
 "vilde lade ham reise paa Faderens Haand-
 "værk og Succession udi Bærkstedet. Faderen døde 1681, da Sønnen var 15 Aar,
 "og han blev dimitteret 1685 med 23 andre
 "af Rect. Mag. Peter Foss, immatriculeret

e) Om Hende forekommer noget ubi Marcus Hombles Levnetsbeskrivelse under Carlebye her i Galster, saa og i Hr. Gregers Hombles under Sønder-Kirkebye.

"leret blant Studentere af Doct. J. Bir-
 "kerød, Rectore Magnif., og Doct. Ole
 "Borichio Dec. fac. Philos., og tog til
 "privat Præceptor Doct. Wilh. Worm,
 "i hvis Huus han og blev taget og informet
 "rede hans to Sønner Christen og Peter.
 "1687 sustinerede han den anden Examen
 "og blev Baccalaureus. 1688 Examen
 "Theol. under D. Bandal og Massio,
 "hvorefter han fattede i Sinde at forsøge
 "sig paa fremmede Stæder, især at see sin
 "Faders Fødested; og uagtet Tilbud at suc-
 "cedere Hr. Frands Bruun i Gundslev,
 "blev han dog ved sit Forsæt og vilde reist
 "med Oberstaldmester Harthausen, der
 "gik som Envoje til Dresden, men blev
 "hindret, da ham blev sendt Kaldsbrev at
 "succedere Mag. Hans Winkelfilde til
 "Steenløse og Berse. Han fik dog For-
 "lov at reise og gik 1688 til Lybek, Lynes-
 "borg, Brunsvig, hvor han ofte besøgte
 "det fyrstelige Bibliothek, siden til Goslar,
 "og for at besee Bergværkene reiste han til
 "Elausdal og Cellerfeldt paa Harz, saa til
 "Halberstad og giennem Halle til Leipzig.
 "Her hørde han, at Kongen af Frankerige
 "havde bemægtiget sig Worms og Spir og
 "med sin Armade belagt Frankfurt am Mein
 E 2 "og

"og Coln, som han endelig skulde passere
 "for at komme til Forstheim, hvor hans Fa-
 "ders Slægt var. Blev da i Leipzig og
 "lod sig indskrive blant Studenterne under
 "Rect. Magnif. D. Joakim Feller, og
 "frequenterede Olearii, Carpzovs, Pfeif-
 "fers, Alberti og Rechenbergs Kollegia.
 "Herfra reiste han 1689 igiennem Naum-
 "borg til Jena, siden til Wittenberg. Ved
 "Breve fra sin Moder og D. Worm blev
 "han opskyndet at tage sig vare i denne truble
 "Tid og lave sig paa Hiemreisen, som han
 "og gjorde. Efter hans Hiemkomst blev
 "han af D. Bartholin beskikket til Fiska-
 "rius til Magistergraden 1690 den 28 May,
 "hvortil han havde blant andre indbuden og-
 "saa Hr. Friderich Brandt fra Nyekjö-
 "bing, som og mødte, og efter alting var
 "handlet, gjorde han ham Forslag om at
 "sege Succession for ham til Nyekjöbings
 "Sognekalde, saasom Hr. Brandt stedse
 "havde nydet ham; blev ham og samme Aar
 "givet Kongl. Vocation, efterat han havde
 "leveret det paa Steenløse tilbage, og samme
 "Aar i Sept. i Odense ordineret af Dr.
 "Kingo, og blev derpaa givet med Mag.
 "Brandts Datter Anne Cathrine den
 "27 November ej. A. Aaret derpaa den
 "22 April

22 April døde M. Brandt, og han blev
 den 26 April confirmeret i sit Sognekalde.
 han fordristede sig engang at giøre en tydsk
 Liigprædiken, hvorfor han i Cancelliet blev
 hemmelig angivet, men de tydske i Menig-
 heden søgte for ham Kongen, og han fik
 Privilegium at prædike Tydsk saa ofte han
 selv vilde. Efter ham findes 4 Børn,
 benævnedes: Friderik, Anne Birgitte,
 Cathrine Marie, Hans Jacob.

8. Mag. Friderich Flindt, Provst i Herredet.
 Stod her fra 1720 til 1751. Denne elsk-
 værdige Mand var født 1686 den 28 Nov.
 her i Nyekjöbing, hvor hans Fader var
 Kiøbmand. Studerede flittig ved Acade-
 miet i Kiøbenhavn og flere Steder meget
 flittig, indtil han 1711 blev indviet som
 Feldtpræst, og blev tre Aar derefter Sog-
 nepræst i Skjelskjør. Men fra 1720 til
 sin Dødsdag den 22 Augusti 1751 arbeidede
 han, som en nyttig og duelig Lærere her i Ny-
 kjöbing, og forestod tillige Herredets Prov-
 stie i 22 Aar. Hans Son Hr. Hans
 Bergeshagen Flindt var Sognepræst i
 Slemminge, men kun i to Aar, og hans
 tidlige Død blev af mange høit beklaget og
 hans Navn nævnes i Slemminge ogielden
 endnu med megen Værefrygt, to af Provst

Flindts Sønner bleve berømmelige Jurister, og en Datter blev givet med Hr. Peter Wind i Sandager, men er saavel som hendes Brodre døde.

9. Hr. Henrich Wederkinch stod her fra 1751 til 1784, og var Herredsprovst tillige fra Aar 1753. Al Umage uagtet har jeg ei end kundet faae Efterretning til denne værdige Bæreres Biographie; men haaber i et følgende Hefte eller Tillæg at kunde meddele samme, saavel som hans ærværdige Eftermands og Søns

Hr. Jørgen Wederkinchs. *)

B. Residerende Capellaner.

I nogen Tid efter Reformationen var Sogne-Capellanen tillige Skolemester eller Rector, og i denne Station findes her

1. Hr. Niels Riildsen Winter 1580, som blev siden Sognepræst i Rådsted i Lolland, hvor han og i første Deel er anført.

2. Hr.

*) Med Kongl. Tilladelse blev solgt en Mensalsgaard, som ligger i Gundsømagle i Torkilstrup Sogn 1776 for 750 Rdlr., hvoraf Sognepræsten i Nyekøbing nyder aarlig Renten 30 Rdlr., som Frue Rehlert og Efterkommere betale hvert Aar II Decbr.

2. Hr. Jens Sørensen Røck, Rector og Capellan fra Aar 1622, og blev efter 6 Aars moisommelig Embede Sognepræst til Weggerløse her i Falster, og døde Aar 1654, 56 Aar gammel. Han havde tilforn været Capellan og Recor i Kierteminde Skole. Vi have fra ham:

Gudelig Underviisning om Jacobi 5 Capitel, trykt i Kbhavn 1627, 12mo.

3. Hr. Niels Christensen var her endnu i Aaret 1638, men om han her døde i Embedet, finder jeg ingen Oplysning, men
4. Hr. Mads Schildorf tiltraadde Embedet i Aaret 1654, og blev Aaret efter Sognepræst i Onslev, hvor han siden anføres blant Præsterne sammesteds.
5. Hr. Hans Røstrup stod her i 10 Aar og blev saa Sognepræst i Naskov og tillige Herredsprovst. I Naskov beviste han af et oprigtig Hierte al muelig Tieneste og Afgjættelse for hans affatte lærde Formand Mag. Lauris Wisthed, var en god Huusholdere, erhvervede Midler, Jordegods^{*)}, og især et fortreffeligt Bibliothek, døde 1684. Hans Søn Thomas blev Sognepræst til Waaels, og hans tvende Døtre bleve givte

E 4

i Na-

*) Saa som Steensøe, 9 en halv Ld. Hartkorn, med mere.

i Naaskov, som er i første Deel p. 122 anført. Han udgav sin Liigprædiken 1674 i 4., som han holdt over Hr. Peder Jacobsen Munck.

6. Mag. Oluf Lundt, Jubellærer, døde 1730 som Sognepræst til Beggerløse her i Landet, hvor endeel om denne ærværdige Mand er anført og henvises der.

7. Mag. Hans Rasch fra 1682 til 1696, da han blev kaldet som Sognepræst til Næstved, men i samme Aar døde han i Halsted-Præstegaard hos sin berømmelige Fader Sognepræsten der samt Herredsprovst Johan Rasch, hvorhen han var reist efter Indbydelse til et Bryllup, som holdtes paa Halsted Kloster. Med sin Hustrue Friederica Amalia Wichmand (opnævnt med Kongelig Tilladelse efter Kongens og Dronningens Navne, en Datter af Casper Wichmand fra Bremen *) blev han 1692 Fader til sal. Professor Peter Rasch i Odense, som døde 1771.

8. Mag. Johan Ernst Bandal, en Søn af Biskop Bandal, giortede sig med sin For-

*) See vidtløftigere om denne mærkværdige Slægt i Danmark, ubi Blochs sjenke Geistligheds Hist., I Bind p. 554.

- Formands Enke, og er mig om ham intet videre tilhændekommet.
9. Mag. Christian Winterberg blev Sognepræst i Sarkøbing 1698, og altsaa har baade han og Formanden staaet her meget fort. Om denne sidste findes noget i første Deel blant Sarkøbings Præster.
10. Mag. Polycarpus Hartmann, som efter en halvsnees Aar blev Sognepræst i Kallehauge i Sieland, hvor han skal være død 1717, men Enken overlevet ham indtil Aaret 1734.
11. Hr. Johan Anton Bogense 1709, døde 1759 som Sognepræst til Strøbne og Barpelev, 80 Aar gammel, gift med Cathrine Winsløv af Præstøe.
12. Mag. Hans Hansen Bodker 1710, blev 1721 Præst i Baaelse.
13. Doct. Christian Pontoppidan fra 1722 til 1726, en Søn af Mag. Ludvig Pontoppidan, Stiftsprovst i Aarhus. Han blev Student 1714, da han var 18 Aar, og efter 5 Aars Forløb blev han Personets Capellan i Horne i Fyen. Aar 1722 kom han her til Nyekøbing og blev efter 4 Aar Sognepræst i Torkildstrup; men 1736 kaldet til Ebeltoft, og to Aar efter til Aarhus Frue Kirke. Aar 1748 blev han

beskikket til Sognepræst ved Domkirken sammesteds, samt Stifts- og Herredsprovst. Aar 1752 blev han hædret med Doctorgraden, og døde 1765. Margrete Cathrine Winterberg var hans første Egtesælle, og efter hende Anne Flindt.

Hans Skrifter:

Disp. inaug. de calamitatis camino Es. 48, 10. 1752, 4.

Enfoldig Forslag til nyere Kundskab om Sielen (udgiven af hans Søn Hans Pontoppidan) 1761, 8.

14. Hr. Jørgen Busch var Lærer her fra 1727 til 1749, da han blev Sognepræst i Sønderkirkebye. Hans Indsigt i Mechanik og Musik var af alle Kiendere høit roset. Blant Præsterne til Sønderkirkebye er om ham videre at læse. Han døde 1764, efterat have været 5 gange gift, og hans efterladte elskede Enke Anne Sophie Gymoës blev atter gift med den ærværdige Mand Hr. Jacob Borch i Carlebye her i Falster.

15. Hr. Christen Nielsen Jansen 1751. Hans mig belovede Levnetsløb har jeg endnu ikke faaet, men kan maaskee meddeles i et følgende Hefte.

16. Hr.

16. Hr. Dines Pontoppidan, forhen Personel-Capellan hos sin Fader Hr. Børge Pontoppidan, stod her til Aaret 1773.

17. Hr. Jørgen Egtved, kaldet til dette Sted 1773 og forestod Embedet her i 14 Aar, hvorefter Hs. Majestæt behagede at bestikke ham til Sognepræst i Arninge i Volland, hvor han den 23 Julii 1787 traadte i Egtteskab med Anne Marie Mølmarck. Hr. Egtved er ellers født i Aaret 1739 i Beile Kiøbstad, blev med et berømmeligt Testimonio af Rector Orsted dimitteret fra Colldings Skole, og laae nogle Aar ved Academi i Kiøbenhavn, og besøgte flittig Professorers Forelæsninger. Vi have fra ham:

Hellige Taler, trykte i Kiøbenhavn 1771, 8.

18. Mag. Jens Seidelin, hvis Levnets Historie jeg endun heller ikke har faaet. Et Skrivt fra ham have vi, nemlig:

Oversættelse af Ciceros Beretning om Scipios Drem, Kbhvn. 1779, 8.

Den Latinske Skole i Nykøbing. a)

Denne er en Bygning, som hænger sammen med den nyelig beskrevne Kirke, og altsaa et Stykke af den gamle Augustiner-Munkeløster-Kirke. Skolen har en Rector og hidtil tre Hø-rere, samt en anseelig Mængde Disciple, hvoraf nogle altid indtil denne Dag undervises i Instru-mental-Musik foruden deres øvrige Studerin-ger. Skolen har store Indkomster; foruden 3000 Rdlr. Spec. som den i Aarene 1615 og 1629 havde til Lærernes Underholdning, har den nu tillige af hele Falsters Land siden 1740 Degne-Pension, som er en femte Deel af det Korn Degnene nyde af Bønderne, der kan belabe sig til omtrent 350 Tønder. Dronning Charlotte Amalia gav til Lærerne 8000 Rd. og til Disciplene 800 Rdlr., foruden 150 Rd. som Dronning Sophia forhen havde givet. Medens denne christelig godgjørende Dronning Sophia her paa Slottet residerede, bespiste hun ugentlig fire Dage 20 Disciple paa Slot-tet, hvilket blev siden forandret saaledes, at hun gav 8 Disciple, som skulde forestaae San-gen

a) Paa hvis anden Etage er Byens Raadstue, hvor og Byetinget holdes.

gen i Slotskirken, hver aarlig 18 $\frac{1}{2}$ cour. Daa-
 flere. Fra hende og Dronning Sophia Ama-
 lilia skrive sig de til Skolen henlagte og pense-
 rende 130 Tdr. Hartkorn, og Kenterne af
 150000 Rdlr. Aar 1570 blev til Skolens
 Rector samt Sognepræsten og Capellanen i
 Byen anvist Vicariat-Godstene af vor Frue
 Alter her i Nyekøbing, naar Peter Hasling,
 som havde dem i Forlehning, døde.

Til en Skoledicipel har Rector Højelse
 hensat 500 Kroner. Apotheker Frederik Sei-
 delin og Hustruere Maren Jensdatter gave til
 Skolen 160 Rdlr., til hvilke Hr. Claus Sei-
 delin ligeledes Apotheker, lagde 200 Rdlr.

Til denne Skoles og Hørernes Boligers
 Reparation, blev efter kongelig Bevilling af
 9. Dec. 1746 indsamlet en Collect. Aar 1630
 den 12 Julii findes Biskopens Brev dateret
 Nyekøbing, at Discant- og Liigpenge skulle
 herefter distribueres i tre lige Dele, hvoraf
 Skolemesteren skulde have $\frac{1}{3}$ Deel og to Hø-
 rere ligesaameget, og Børnene den sidste Deel.
 Skolebørnene skulde ingenlunde herefter græ-
 veres med Klokkerne at ringe. Aar 1737
 ordinerede Biskopen, at nederste Høret
 Hendrik Mortensen skulde have til Løn de
 tre Pund Byg af Karleby Sogns Substitut,
 efter den mellem Substituten og Skolen giorte
 Cen-

Contract, saa og 4 Rdlr. af hele Summen af Discant Pengene, og skulde derfor alle fire hellig Aftener synge med. Han skulde og gaae for Liig med og have derfor en slet Mark, og om der gaves mere end 7 Mark, skulde han dog neies med sin Mark.

Udi mange Aar laae det til Rector og Hørerer tillige, at prædike Aftensangs og nogle Fasteprædikener, og det efter en i Aaret 1632 mellem dem og Præsterne paa Stedet oprettet Forening med Biskopens Samtykke af følgende Indhold:

Efterdi det var sædvanligt her i Nyekjöbing, at Sognepræsten, Capellanen og alle tre Skoletienerne prædikede Aftensangs Prædikener, da vedtog vi saaledes med hverandre, jeg og Hr. Niels Soelgaard (skriver sig ellers Niels Christensen) og Jørgen Christensen Skolemester, desligeste Hørerer Niels Christensen og Johan Bostal, at jeg vilde tage alle Aftensanger om Apostels Dage og to Gange om Ugen Fasten igiennem; Hr. Niels vilde prædike iligemaade allene udi Fasten de 7 Ord eller anden bekvemmelig Text og derforuden Daabens og Nadverens Sacramente. Skolemester vilde prædike Fader vor. Den øverste Hørerer Budordene, den anden Troen; herefter have vi holdt os, og ingen Prædikener

kener er blevne forsømt, førend Dom. 1 p. Trin., da Skolemester skulde begynde sine Vices — Derefter gjorde Bispen denne Forsordning om alle Aftensangs Prædikener baade i Fasten (naar der prædikes Fasten) og andre Aftensange (undtagen de tre høie Fester paa hvilke Sognepræsten prædiker, ordinarie den første Dag og Capellanen den anden til Aftensang) saaledes, hver skal prædike sin Søndag Aaret igiennem og med Lertene forholde sig efter Ordinanzten. Til Stadfæstelse have vi alle underskrevet med vore egne Hænder.

Nykøbing den 3 Julii 1723.

Joh. Michaelius Doct.

Laurentius Petri Schelschorensis.

Nicolaus Christiani Solarius. Georgius Christiani Flensb. Ericus Andreae Bredalinus. Albertus Andreae Bredalinus.

Have vi esterskrevet Niels Christensen Medtierner her i Menigheden, Erik Andersen Bredal Skolemester, Albert Andersen Hører og og Povsel Hansen indgaaet og samthkket med hverandre, at vi ville forrette Aftensangs Prædiken, saa at Sognepræsten ikke med dem skal besværes, uden paa de 3 høie Fester alene, som forskrevet staaer. Nicolaus Christiernus Ottinus. Ericus Bre:

Bredalinus. Albertus And. Bredalinus.
Paulus Johannis Gehorenensis.

Efter Kongelig Cancellie Ordre af 3 Julii 1784, bleve Hørerne aldeles befriede fra, at prædike Aftensange skiftevis med Capellanen.

Rectores Scholæ, siden Capellanerne fra dette Embede bleve befriede, findes: *)

1. Niels Christensen Soelgaard, blev Rector den 19 Maji 1628 (efter den ældste Protokol ved Skolen, indrettet 1630) og tog Afsked den 22. Nov. 1630, da han blev Capellan til Nyekiobing og Systoft.
2. Jørgen Christensen Flensborg, kaldet herfra den 5te September 1631 til Thoreby Capellanie, og blev siden Rector udi Bordingborg. At han dog ei har kommet til Thoreby benævnte Aar, kan man slutte af et til ham udstædet Stævnemaal af denne Indhold: Helsen med Gud, Efter som "Georgi Christierni Skolemeester i Nyekiobing, I hafver forsømmet eders Aftensangs Prædiken paa Dom. i p. Trinit.

*) For Efterretninger om Skolens Rectorer hav. r jeg den flittige Skolelærere Hr. J. Nobelin meget at takke.

61 "Trinit., og dermed givet et forargeligt
 62 "Ugudeligheds, Dovenheds, Trodsigheds
 63 "og Uforsømmeligheds Exempel, hvilket
 64 "maa endelig disputeres og paadømmes,
 65 "om J dermed ikke haver forbrudt eders
 66 "Skoletieneste. Da stævnes J derfor nu
 67 "i Dag af Erlig og Velbaarne Palle
 68 "Rosencranz til Krænkrup Lehnsmand til
 69 "Nykøbings og Nalholms Lehne, og af
 70 "Hæderlig og Heilærd D. Hans Michels-
 71 "sen Superintendent over Fyens Stift,
 72 "for Demnem at møde i Rette, paa næste
 73 "tilkommende Landemode som holdes i Ma-
 74 "rieboe — tagendes med Eder, hvormed
 75 "J agter fornævnte Eders Dristighed at
 76 "bestyrke: og da for Dom undgielde un-
 77 "ders Eders Falsmaal. Datum Nyk-
 78 "köping den 5 Junii 1632, under Prov-
 79 "stens Signet. (Udsaldet blev at Rec-
 80 "tor Jørgen foregav at have været syg, og
 81 "Biskopen tilgav hans Synd.)

3. Mag. Erich Bredal a) udi hvis Tid
 Biskopen den 12 Julii 1636 beskikkede
 endnu en Hører for A.B.E. Børn og Do-
 natister etc. som og skulde tage Vare paa
 Seierværket, og skulde have, foruden den
 gamle

a) Født i Nøkkøbing.

gamle Klokkerløn af Hørbeløv Sogn, to
 Pund Bng, og skulde i Hørbeløv tillige
 være Degn, gaae derud undertiden at synge,
 og see til, hvorledes hans Substitut gjorde
 sit Embede. Den første i dette Embede
 nævnes Johan Pedersen. Da Mag.
 Bredal havde læst i Skolen en fire Aars
 Tid, fik han ifinde, med højest Tilladelse,
 at gjøre en Lærd udenlands Reise, til hvil-
 ken Ende han gjorde følgende Forening
 med sine Hørere, med Biskopens skrift-
 lige Tilladelse: "Vi underskrevne Erich
 "Andersen Bredal, nu Skolemester i Nyek-
 "loving i Falster, Peder Nielsen Stub
 "Hører der sammesteds og Albert Albert-
 "sen Ritz, gjører hermed vitterligt, at ef-
 "tersom Erik Bredal hafver sat sig for
 "paa halvanden Aars Tid, at ville for-
 "reise udenlands, sine Studia at continuere,
 "og er bevilget af Hans F. N. Prinszen
 "igien at annamme sin Bestilling, naar
 "Gud vil, han kommer tilbage, saa og
 "imidlertid noget aarlig at beholde af Sko-
 "len, hvortil og hæderlig og højlærd Mand
 "D. Hans Michelsen Superintendent
 "over Fyns Stift hafver gifvet sin consens
 "og Samtykke, da hafve vi derom giort
 "denne Contract og Forening: 1) Sko-
 leme-

"lemester Erik Bredal beholder $1\frac{1}{2}$ Aar
 "sit vaantlige Stipendium 60 Rdlr. efter
 "Hans F. N. Printzens Bevillings Brev,
 "og Bispens Samtykke. 2) Skal Peder
 "Stub eller hvem imidlertid Rectoris vi-
 "ces i Nyekøbing sustinerer, aarlig give
 "fra sig 8 Pund Korn, en Tønde mindre;
 "og med al anden Indkomst visse og uvisse,
 "som til Skolemester, der sammesteds kan
 "falde, være fornøiet. 3) Skal Albert
 "Nitz eller hvo nederste Lectie Hørerplads i
 "Skolen betiene, aarlig have til Løn be-
 "nævnte 8 Pund Korn, en Tønde mindre,
 "hvis andet uvisse, som den nederste Hø-
 "rer kan tilfalde og dermed lade sig fornøie.
 "4) Naar som helst Skolemester Erik
 "Bredal efter $1\frac{1}{2}$ Aars Studeringer kom-
 "mer tilbage igien, og Hans F. N. Print-
 "sens Bevillings Brev fremviser, da skal
 "Peder Stub eller hvem som Vice-Rector
 "bliver, igien indtræde i den anden Lec-
 "tie, og Albert Nitz eller hvem den ne-
 "derste Lectie betiener, forsee sig om Leilighed
 "paa andre Steder. At dette saaledes mellem
 "os — i alle Maader holdes skal, bekræfte vi
 "med vore underskrevne egne Hænder, og
 "hafve venlig ombudet Hæderlig og Høj-
 "lærde Mand D. Hans Michelsen Su-

perintendent, vores rette Dørigbed, Pro-
 motor og befordre, denne vores Contract
 at confirmere og stadfeste. Dateret Ot-
 thense den 9 Martii 1636.

Printzens Bevillings Brev lyder saaledes:

Wir Christian der 5, von Gottes
 Gnaden zu Dennemarken, Norwegen,
 der Wenden und Gothen Prinz, Herzog
 zu Schleswig, Holstein, Stormarn und
 der Ditmarschen, Graf zu Oldenburg und
 Delmenhorst, thun kundt hiemit, das
 Wir dem bey hiesiger Statschule Bestal-
 ten Rectori Erico Bredalino gnädigst
 vergönnet, zu mehrern Aufuehmen in
 seinen Studiis, ein paar Jahrlang un-
 terschiedliche Academien zu besuchen, auch
 daneben wegen seiner bisherigen bey der
 Schuell geleisteten Dienste, gnädigst nach-
 gegeben, das er nicht allein in solch sein
 Abwesen eine andre qualificirte Person an
 seiner Stelle verordnen, sondern auch das
 ihme solcher Rectorat dienst zu seiner An-
 heimkunft wieder offenstehn, und ihme
 denselben wieder anzu nehmen und zu be-
 dienen, hiemit verlaubet seyn soll, die-
 semnach gnädigst wollend das iziger oder
 inskünftige kommende Lehnsman, wie
 auch die jenigen, so diesfals zu verord-
 nen

nen haben — schützen und handhaben.
 Daran geschicht unser gnädigster wille.
 Urfuntlich unter Unserm Hochfürstl. Hand-
 zeichen und Sekret. Gegeben auf dem
 Königl. Schloss Nyeköping den 30 Martz
 1637.

Christian.

Aar 1639 kom han tilbage, som Magi-
 ster, og blev strax Aaret derefter første Sog-
 neprest paa Christianshavn. Aar 1643 blev
 han Biskop i Tronhiems Stift, hvor han
 trolig arbeidede paa Lappernes Omvendelse ind-
 til sin Dødsdag, som indfaldt 1692 den 22
 Janua. ii.

Han har skrevet:

Pietatis & constantiae Symbolographia.

Rost. 1638. Pneumatologia, ibid 1637.

De redemptoris Passione, ibid 1637.

Bibelske Sange. Kbhv. 1665.

Ligprædik. over Mag. Peder Schiel-
 derup, og over Jens Friis.

4. Jacob Dutzén, en Holstener, som døde
 her i Embedet den 14de Decembr. 1641.

Var meget elsket af sine Hørere Niels
 Knudsen Tandrup og Anders Minke.

5. Mag. Nicolaus Bruun, som sidst i Aa-
 ret 1643 blev kaldet til Præst ved St. Hans
 Kirke i Odense.

6. Mag. Clemens Fabricius, fra Juul 1643 til 15. Maj 1644, da han blev kaldet til Sognepræst til Stadager og Nørrefirkelbye her i Falster. Han var uden Tvivl en Søn af Doct. Daniel Fabricius, Dronning Sophia Raad og Canzler.
7. Mag. Johan Steensen, Rector her til d. 29. April 1646, da han blev Præst i Skaane.
8. Mag. Jocab Hansen Falster var her ei længere end lit over et Aar, hvorpaa han drog ligeledes til Skaane.
9. Mag. Peder Horbeløv forestod Rectoratet med stor Ære og Yndest fra 1646 til 14. Martii 1652, da han døde.
10. Mag. Christian Tersin, en Søn af Biskopen i Ribe N. Jens Dinisen Tersin, født 1628 i Kiøbenhavn. Da han en tre Aars Tid havde reist udenlands, blev han fra Wittenberg indkaldet 1652 til dette Rectorat, og tog Aaret derpaa Magister Graden paa Sorøe Academie. Hans Lykke blev kun tynd, han maatte neies med at ende sine Dage som Personel Capellan til Nastrup her i Falster.

Vi have fra ham:

Excercitatio ad Nov. Test. Syriac, Wittenb. 1648.

Disp.

Disp. de consultationibus veterum. ibid.
1649.

Oratio gratulatoria Syriaca de benignitate Dei. Regno Dan. per Christ.

IV. præstita, jam vero per Success. Frid. III. --- ibid. 1649.

11. Christen Jacobsen, blev som Rector indsat den 21. Junii 1653; men Aaret derpaa kaldet til Sognepræst til Vejlelse her i Falster.

12. Mag. Lago Paulinus Broch, født i Randers, døde her i Embedet 1658. Hvorefter Embedet stod ledigt nogle Aar i den bedrøvelige Svenske Feide paa Landet.

13. Mag. Christian Jacob Larsen Ort, blev Rector 1663, og tog Magistergraden. Aaret derefter blev han ligeledes Rector ved Sorø Skole, hvorfra han tog Afskæed 1680.

Vi have fra ham:

Exercitatio de Successionis eminentia, Havn. 1663.

Norvegia monarchica & Christiana, ex Snorroo Sturlesonio enucleata. Ty-chopoli. 1712. Er udgivet af N. P. Sibbern.

Vi have havt og fra ham, en zirlig Tale de obitu Unius & adventu Alterius Episcopi

- scopi (ved Biskop Bangs første Besøg 1663, d. 5. Novembr. her i Skolen.
14. Mag. Johann Steensdrup, forestod Skolen fra 27. Jan. 1664 til 1670, da han blev Præst til Taars i Polland paa Guld-
borgland.
15. Justinus Valentin Fulda, var i fire Aar Hører udi 2 og 3 Lectie her ved Skolen, hvorefter han d. 19. April 1670 blev kaldet som Rector, og siden 1675 til Præst i Bendsyssel.
16. Mag. Knud Mogenssen Hofum, var fra 19. April 1670 Hører i anden og tredje Lectie, og blev i Aaret 1675 d. 28. Junii Rector, stod i dette Embede i to Aar og blev derefter Sognepræst til Dns-
lev her i Falster, hvor han døde 1715. Var en meget flittig Skrivere.
17. Mag. Rasmus Petri Bruun, blev indsat den 1. Maj 1677, og aftakkede den 25. October 1678. a)
18. Mag. Simon Petri Narhuus, blev den 29. Nov. 1678 indsat først til at være Vice-Rector af Provst Brandt, men derpaa den 22. Julii til virkelig Rector. I hans Tid blev Hr. Peter Zitscher ind-
sat
- a) Et Steds finder jeg ham i dette Aars Tid teg-
net allene som Vice-rector.

indsat, til første Conrector i Skolen 1679 den
12. Julii, men resignerede 1680 og reiste
udenlands i Frankerige, Engelland, Ne-
derlandene etc. og efter sin Hjemkomst blev
Hosprædikant 1684, hvorom tilforn blant
Hospræsterne er meldet.

19. Mag. Peder Højelse, hvis Fader
Anders Thomsen var Præst i Højelse i
Siælland. Han blev fra Sorøeskole Stu-
dent 1672, informerede derefter i D.
Nolds Huus i Kiøbenhavn, og tog Ma-
gistergraden 1684, hvorefter han blev Rec-
tor i Nyeborgskole, men siden her i Ny-
ekjøbing, hvor han blev indsat den 8. Decb.
samme Aar, bragte denne Skole i megen
Flor, og skienkede til Skolen 500 Rdlr,
hvorom tilforn er meldet. Omfider blev
han Assessor i Consistorio og døde 1704.
Var gift med Agnete Portuan, en Datter
af Tolder Hans Portuan i Naaskov.

Vi have fra ham:

Legum danicarum versio latina. Hafn.
1710, 4.

Pigeledes Kongelørene af ham paa latin
oversat.

20. Mag. Gregers Masqvedel, stod her
som Rector til 1706, da han blev kaldet
til Sarkøbings Sognepræstefald.

21. Mag. Johan Fischer, som siden blev Landsdommer, stod ved Skolen til Aar 1717. Om ham er at læse i Hollands Historie Pag. 72.
22. Mag. Niels Hiort, blev 1719 affat fra Embedet formedelt slet Behandling med Skolens Midler.
23. Mag. Johan Castrup, blev 1724 Cappellan i Næstved, og sex Aar derefter Sognepræst i Kippinge, hvor om ham mere er anført.
24. Mag. Laurits Hammer. Døde 1729.
25. Mag. Peder Joensen, havde forhen i ni Aar været Hører i denne Skole, blev derefter Rector i Næstvedskole, hvor han stod i 7 Aar, og i October 1729 kaldet som Rector til Nyekøbing, hvor han døde 1757. Han var en god Poet, hvorover og een vis lærd Mand skrev om ham: "Joensen Rector og Poet, han for Verden lader see, at fra Holland komme kan, lærde Mand, som er i Stand, Bers at giøre efter Homer, ja om Dan-nemark fra Homer."
26. Mag. Frederich Monrad, som fra 1742 havde ventet Brev paa sin Stiffaders, nysomskrevne Mag. Joensens Embede, og var

var imidlertid Lærer i Skolens tredie Lektion. Han var født i Kold i Wiborg-Stift, hvor Faderen Hr. J. Frands Monrad var Sognepræst. Han døde her 1780 den 1. Junii, og var altsaa Lærer ved Skolen i 38 Aar. Var gift med en Datter af Mag. Peter Suhr, Sognepræst i Usterslev.

27. Mag. Laurits Smith, Doct. Theol., Prof. Phil., blev 1781 i Junii Maaned kaldet til Rector i Tronhiems Skole. Derefter blev han 1785 Sognepræst til Weile og Hornstrup i Ribesliff, og Herredsprovst. Herfra haves fra ham en Prædiken i Anledning af en stor Ildbrand, som strax ved hans Ankomst overgik Weile i April Maaned 1786, da 36 Steder afbrændte. Aar 1788 blev han allernaadigst udnævnt til Sognepræst til Friderichsberg og Hydonre, og Aaret derpaa til Medtiener ved Holmens talrige Menighed i Kiebenhavn. Fortegtegnelse paa de fleste af hans udgivne Skrifter, samt mere om hans Levnetsløb og Euheder, behage Læseren at søge i Worms Peric. T. 3. p. 720.

28. Mag. Matthias Bastholm fra 1781. Er født i Kiebenhavn 1745 den 31. August. Hans Fader Hans Bastholm var Krigsraad

raad og Divisions = Qvarttermester. Han er Broder til den i den lærde Verden, saa be-
 remmelig bekiendte kongel. Confessionarius
 Doct. C. Bastholm. Han var fra 1767
 Hører udi Herlufsholmskole, indtil ham
 Rectoratet her i Nyekjøbing blev betroet.
 Vi have fra denne lærde Skriftet;

Den grækkiske og rommeriske Gudelære,
 Kbhvn. 1780. 8vo.

Et rigt Hospital er ogsaa en af denne smuk-
 ke Kjøbstæds Herligheder. Det underhol-
 der 40 Lemmer, alle af Qvindeskønnet; og
 har sin af Kongen confirmeret Forstander.
 Dets Bygninger ere vel gammeldags Bygning,
 men desto trofastere, og pranger med et uan-
 seeligt Gøttisk Kirketaarn. Det nævnes i Aa-
 ret 1447 Helligaandskloster og Hospital, i
 hvilket Præsten Jens Mortensen, som døde
 1452, holdt ugentlig for Sanct Olufs Al-
 te 20 Messer, og efter ham var en anden
 ved Navn Peter Munk.

Hospitalet har anseelige Indkomster. I
 Falsters Land har det Jordegods, omtrent
 369 Tønder Hartkorn; i Jylland Eiendom-
 me, som for nogle Aar bleve solgte Hospi-
 talet til bedste for 3000 Rdlr. Af den i Hu-
 kom-

kommelse prisværdige Kong Hans blev skienket i Aaret 1486 til Hospitalet Iderstrup Kirke. Den Potuanske Familie gav til samme 600 Rdlr. Bemeldte fattige Lemmer underholdes af 7000 Rdlr. Renter, hvoraf den over dem beskikkede Forstander tillige lønnes. Inspektion over samme har fra 1739, da et Kongl. Reskript af 7. Aug. herfra fritager Stiftamtmanden, Nyekjöbings Amtmand, hvilken tillige med Biskopen aarlig giennemseer deis Regnskaber.

Foruden denne rige Stiftelse har afd. Bertel Wichmands Enkesæue ladet bygge til fire Enkers Underholdning, af Middelstanden et grundmuret Huus, med gode Vegatis forsynet.

Tilsorn har Nyekjöbing ogsaa haat det berømte Trinitatis Kapel og Kloster, hvortil Hr. Hendrik Oluffsen havde testamenteret alle sine Godser, for at der for ham skulde holdes Sielmesse, hvilket og blev af hans Arving og Søster i Aaret 1502 confirmeret. Om disse Godser ved den derefter paafulgte Lærdoms Lutheriske Reformation bleve lagte til det endnu værende og her nu omstæevne Hospital, skal jeg med Bished ikke kunde sige, eller om de bleve, som meget andet, andres Ejendomme eller Kronens.

Det

Det allerførste Kloster, som i Historierne findes at have været oprettet i Falster, er foranstaltet af Gilbertus, som blev Biskop i Stiftet Aar 1065, og døde 1073. Man troer, det har staaet i Nyekiøbing, dog melder derom Historien intet.

Til Slutning vil jeg anføre, hvad i Henseende til Nyekiøbings Hospital blev ved Regnskabets Holdelse Aar 1633 handlet, og hvoraf Tilstanden kan erfares til den Tid:

”Er i Beholdning og paa Rente 5000
 ”Speciedaler, og derforuden til Brug udi
 ”anden Mynt plus minus en tusind Daler,
 ”hvilket haves til Forbrug og Indkiøb. Der
 ”blev beskicket en Portner ex alumnis, som
 ”skal boe og være i Porten, at tage Vare paa
 ”hvem der gaaer ud eller ind (dog ingen skal
 ”formenes af de Fattige at gaae ud og ind
 ”til Kirken eller anden nødtørftig Ærende) Aar-
 ”sagen, fordi en vanvittig Dreng løb ud og
 ”blev længe derefter funden i en Grav nu for-
 ”gangen Foraar.

”De Fattige skal have fersk Groffenbrød
 ”med sødt paa hver Søndag om Vinteren,
 ”naar man ikke kan have fersk Lammekied,
 ”og derfor saltet desmindre Drekied. Dette
 ”blev saa af Lehnsmanden Hr. Palle Rosen-
 ”krantz og Bispen D. Hans Michelsen be-
 falet

"falet Forstanderen, til videre Bessked, til
 "det forfares, om det kan taales udi Bekostnin-
 "gen, saa at den bliver dog ikke større end
 "den ellers haver til disse varet. Hos Regn-
 "skabet skal herefter legges Seddeler og Be-
 "viis paa Flekkerie i Stykkeviis, paa Oren,
 "Kior, Lam, Sild og anden Fiske og Vare,
 "hvad der indkøbes.

"Der blev talet om ikke nogle Skoleborn
 "kunde hielpes at nyde nogen Kost i Hospi-
 "talet af det, som er i Beholdning og forbe-
 "dres mere hver Aar. Da svarede Lehns-
 "manden, at man maa ikke tage fra een fat-
 "tig og give en anden. Skal Tallet foreges,
 "da skal man tage flere ind af det Slags, som
 "det er stiftet til.

"Forstanderen blev erindret, at ikke give
 "mere end 4 Ketter Mad, naar Regnskab
 "høres.

Systofte Sogn.

Er Annex til Nyekøbing. Sognet bestaaer
 af 30 Gaarde og næsten ligesaamange Huse,
 og dets Hartkorn udgior 163 Tønder. Ser
 af disse Bønder, med to Huse og mere vicarie
 Gods ligger til Stedets Præst.

Kirken

Kirken $\frac{1}{2}$ Mil N. O. Nykøbing har et Spir, som sees temmelig langt bort; paa dens ene Klokke læses: Peer Dye 1554, og paa den anden: M. Michel Westfal 1636. I Kirkens affskildte Chor blev Aar 1691 Mag. Frederich Brandt Stedets Sognepræst nedfadt i en aaben Begravelse.

Udi Sognet ligger Bestensborg, tilforn kaldet Nørreladegaard a) som blev af Kongen Aar 1766 solgt, og kjøbt af Agent Hr. Johan Christopher von Westen. Dette betydelige Sted har Hovedgaardens Lart 132 Tdr. 3 Skr. 1 Alb. Hartkorn, og 5 Tdr. 1 Skp. 3 Skr. og 2 Alb. Skovskjld. Bundergodset til samme udgør 566 Tønder, og over 8 Tønder Skovskjld. I Kjøbet med bemeldte Gaard fulde fire Kirker, nemlig: Systofte, Nørreorslev, Tingsted og Eskildstrup, samt en Vandmølle ved Nykøbing af Molleskjld 9 Tønder. Om Stedets Ejere og dets Indavling kan ventes i følgende Hefte mere Efterretning.

Sys-

a) For at skille den fra Skjoringer Ladegaard ogsaa her i Landet. Det er bekjendt, at de Kongelige Slotte, saasom Kallundsborgs, Nøssilde, Kiøbenhavns, Kolding, og flere havde deres Jord tillagte, som andre Adelsmænds Herresæder, og Ladegaarden derfra fraliggende. Ligesaa havde ogsaa Nykøbing Slot denne.

Sydstoftekilde paa bemeldte Vestenborgsmark er meget bekiendt i Historien; Fra denne Kilde ledes Vandet ved Render ind i Nyekiøbing; Og den uforglemmelige Dronning Sophia gjorde hertil den første Bekostning. Ved Godsernes Vortselgelse 1766 af Kongen, blev reserveret Kiørsel igiennem Vestenborg Enemærker, naar bemeldte Kildes Render fra Pakhuset af behove Reparation.

Karlebye Sogn.

Dette Sogn indeholder 144 Tønder Hartkorn, Egnen falder af den laveste i hele Landet, er skovløs, men har fortreffelige frugtbare Marker.

Kirken er liden, uden Taarn, den tilhører Præsten Hr. Jacob Borch. b) Den ligger $5\frac{1}{4}$ Miil N. N. O. fra Nyekiøbing.

Horebye Sogn.

Har 168 Tønder Hartkorn og 26 Bøndergaard.

Udi

b) Fortegnelser paa Præsterne i Herredet fra Reformat. findes siden anført.

Udi denne vitleftige Løvemose, som ligger til Horebne, har tilforn staaet Skov, og fortælles, at i fordum Dage, da Landet var af vilde Dyr mere opfyldt, løbe Dyrene i deres Brændetid ud i denne Mose, og var det meget farligt for Folk at komme her og af dem at antreffes. Indbyggernes Hegning her om deres Marker vidner om Mangel baade paa Over- og Underkov; deres Hegn ligner Stiger, hvori er flettet Elle- og andet Riis, som tages i Huus, naar Hegn ej mere behøves og giemmes til de igien behøves.

Kirken har et høit Taarn, og ligesom forrige een Klokke. Ved Kirken haves forneielig Udfigt til Skjerringegaard og langt bortliggende Skove. Den ligger næsten en Miil N. O. Nyekjøbing.

Fra Aar 1695 er denne Kirke annecteret til Carlebye-Kirke, og findes for den Tid til Stedet at have været Præst Hr. Jørgen Madsen Damsberg til Horebne og Falqverslev, som døde 1677, og blev efterfulgt af

Hr. Mads Jørgensen Damsberg, der levede til Aar 1695, hvorom mere er at læse under Falqverslev.

Norre-Ørslev Sogn.

Har 207 Tdr. Hartkorn, som drives af 30 Bønder i Ørslev og Lidstrup.

Kirken beliggende $\frac{3}{4}$ Miil N. O. Nye-kiøbing har en overmaade kostbar Altertavle. Den har og et Sejerværk, men er nu ubrugeligt. Kirken hører nu, ligesom den forrige, ogsaa som Anney til Carlebne; har havt tilforn sine egne Præster, af hvilke findes: Hr. Niels Brunck 1548, Broder til Provst Laurits Brunck i Stubbekiøbing. Hr. Jacob Nielsen Bogøe findes som Præst til dette Sted Aar 1634 og 1636.

Weirløse Sogn.

Bestaaende af følgende Byer og Her: Weirløse, Raabierg, Hojerby, Brusserup, Stoubye, Marrebæk, Bøtøe og Hasseløe, som bruge 418 Tdr. Hartkorn.

Ikke langt fra Kirken sees endnu Spor, hvor det gamle Herresæde Terlidsegaard har staaet.

Bøtøe har 7 Gaardebeboere, som have 48 Tdr. 4 Skp. og 1 Alb. Hartkorn, som

Den er matriculeret for J, men besynderligt er det, at de have ikke allene 27 Skp. Land til hver Tonde Hartkorn, men og at, af den hele De svares ikke Korntiende til nogen.

Den skal i de ældste Tider have haft mangfoldige Sege- og Fyrskov, som blev ryddet af Ostfrislanderne, af hvilke her indkom i Aaret 1552 tretten i Tallet, som fæstede Den paa Livstid. Aar 1670 lod Dronning Sophia Amalia opsigte dem Gaardene, saasom hun vilde bruge Den til 160 Hoveds Græsning, Doct. Pontoppidan skriver saaledes: Botte fik Frisiske Bander "omtrent" samme Tid som Amager, og fik fæste Livstid "paa Gaardene 1552. Aar 1610 fæstede deres Afkom igien af Dronning Sophia. Det "var efter Hofmarskalk Bylovs Raad. Dronning Sophia Amalia opsigte dem alle 1670. Da denne Dronning 1685 døde, bygde Kongen Gaardene op, og tilbød de gamle Beboere dem, men kun fire af dem havde nu Lyst. Midlertid have de indsvogret sig med Lollander, Falstrer og Holstener, saa de vide ej mere deres Slægtregister; dog gaaer de endnu i deres egen aparte Klædedragt og føre tarvelig Levemaade. Nyekjøbing forsynes overflødig herfra med Mælk og Smør.

Hasseløe

*) Botte er 2 Mile lang og en fjerd. Mill bred.

Hasselse bestaaer af Hartkorn Ager og Egn 62 Tdr. 1 Skp. 2 Fr. 2 Alb., har 17 Gaardmænd og 14 Huse. Den ligger tæt ved forrige og er omtrent en halv Miil lang og ligesaa bred. Den megen Flintesteen her findes, beviser at Jorden er af en god Art. Den har tilforn haft Oверfledighed af Skov. Den blev nogen Tid brugt til Nyekøbings Slots Stutterie. De nu værende Beboere legge megen Bind paa Urter og Rødder, som de pleie at reise omkring med og selge i Falster og Polland. De avle her ogsaa en Deel Rug.

Fiskerie er og kunde være en større Næringsvei for dette Sogns saa nær Stranden boende.

I en gammel Protokol ved Præstegaarden har een antegnet følgende, som jeg vil anføre, endskjønt det ej er til synderlig Oplysning: "Angaaende den større Grafs synden for Kircken" og strecker sig tuert over Dden i Øster og Vester, kostet af Falsters Bønder 1627, war dnb oc bred, saa Vester og Øster Stranden løb i den, saa en Baad med 48 Tønder kunde seile derigiemnem. Kostet, da Kong Erich var i Krig med Hertog Henrik af Holsteen (det var først i 15de Aarhundrede). Lybelerne og Hamburgerne havde conjungeret sig, og blev da Graaven i Bunden fyldt med Ploy-

"jul og Harver med opvendte Tænder. Paa
 "Borden, som var høy, laae store Segeblokke,
 "med Huller igiennem, hvori var lagt Skots.
 "Midt over denne Graub, hvor Landeveiene gick,
 "var en Bindebroe og en Kobberport, som skal
 "have staaet paa skraa, saa at Fienderne ikke
 "kunde see den.

Sundet er nu saa opfyldt, at kun smaae
 Farteie kunne flyde over, især siden 1658,
 da de Svenske vilde have bygt ved Marebøl
 en Broe over dette Sund: thi intet syntes de
 Svenske ugierligt den Tid.

Beirlosekirke er anseelig og med Taarn,
 hvorpaa er et got Seierværk. I denne Kirke
 ligger begravet Kapitain Otte Scheel Rik,
 som gav til Kirken en smuk Byskrone af Me-
 tal. Man seer og et Gravminde over Joakim
 Stavenau fra Krostok, som med flere i Va-
 ret 1620 ved Gedsversrif kuldseglede. Og
 et andet Gravminde med denne Paaskrivt:
 "Herunter liegen begravet Dirik Janson
 "Kool *) und sein Husfrove Jnger Elberts-
 "dochter storven Anno 1606 und 1605." Kir-
 ken ligger $\frac{3}{4}$ Miil meest sønden Nykøbing.

Hor-

*) Der fortælles om denne Dirik, at saa stort
 et Stukke Land, som han i en vis sat Tid kun-
 de indløbe, skulde hans Landsmænd have til
 Beboelse. Dirik kunde løbe som en Hest.

Horsløf Sogn.

Det findes og skreven: Horsløf og Horsløf Sognet har 411 Eder. Hartkorn.

Det i Historien bekiendte Herresæde Bøn- nit stod her indtil Aar 1700, da det blev af- brudt; og siden 1766 hører Sognets Bønder under Corzelijegaard.

Noget af Eierne til Bøn- nit ligge her i Kirken begravne, nemlig Hr. Oluf Holger- sen Ulffstand til Bøn- nit, Ridder, Hoveds- mand paa Nykøbing Slot, døde 1529; paa hans Liggsteen læses:

Herr Oluf Holgersøn, Ridder, kaldes Ulffstand, Til Bøn- nit en Herre, ørlig og velbyrdig var hand, En Kongelig Hovedsmand paa Nykøbing hand var Oprigtig oc from, i tretten oc tyve Aar.

Der man 1529 efter Christi Fødsel schref, H. Trefoldigheds Loverdag død han blef.

Frue Sidsel Ulffstand til Bøn- nit, som gav en Kalk af Guld til Sacramentets Brug 1570.

Hr. Baltzer Michael Wekerstein, over hvis Son, Herre til Bøn- nitgaard, sees en Steen med Aarsaal 1660; hvorefter Gaar- den blev indlest til Nykøbing Slot af Kongen.

Kirken som fører Navn af St. Petri, skal være den ældste i Landet; ligger en Miil Søn-

den Stubbekjøbing. Den har et høit anseeligt Taarn; dens smukke Pulpiturer skal være bekostede af Præsterne Mag. Narhuus og Mag. Ehlers. I Taarnmuren udvendig sees i Kalk fire Hoveder, som skal afbilde fire paagrebne og henrettede Røvere, som anfaldt den adelige Hr. Troelses tre Døttre af Møen, da de gik til Gudstieneste til denne Kirke i tiende Aarhundrede; hvorum haves en Biiise.

Denne Kirke blev i Aaret 1766 kjøbt af Frue Justitsraadinde Green i Næstebøbing; Den ligger 7 Fierdingmil Nordost Næstebøbing.

Falqverløf Sogn.

I dette Sogn, (som har 182 Lønder Hartkorn) er fortreffelig Skov og Lørvemoser; samt tre fiskerige Søer, som kaldes Birkesøe, Hulesøe og Møllesøe.

Her mærkes det gamle Adelsæde Skjerringegaard, som og i forduum Dage kaldtes Skjerringe Ladegaard. Dets gamle Eiere findes i Historierne: Herr Oluf Grubendal 1452. Hr. Henning Olsen Godov findes 1499, til Skjerringe, og til Thorup i Sieland, som bortgav Thorupgaard til Lunde Kirke i Skaane, og tog den fra Mariæ Kirke i Kalund-

lundborg, fordi Munkene der ikke ret forrettede den daglige Gudstjeneste *). Hr. Henning eller Hendrik ligger i Wordingborg begravet.

1540 findes Hr. Oluf Basse, hvis Søn Tyge blev den sidste paa Sverdsiden.

1560 findes Hr. Eschil Gise til Skiorringegaard, som og ligger her i Kirken begravet, en Søn af Henrik Gise til Giffelfeld, Høvedsmand paa Kiøbenhavns Slot, og en Sønesøn af Eschil Gise til Krænkerup. Ligeledes ligger her begravet hans Frue Sibylla Gyldenstjerne Mogensdatter fra Stiernholm **). Kirken ligger halvanden Mil N. N. Nykøbing.

Aar 1766 købte Herr Justitsraad Ole Stampe Gaarden med Hovedgaards Lart 101 Ed. 7 Skpr., og Skov 4½ Ed. Gaarden er af ham sat i smuk Stand. Om Stedets Tiere og dets Avl kan ventes i følgende Hefte mere Efterretning.

Kirken, som er prydet med Taarn, eies af Præsten Hr. Jacob Borch. Den er siden

1695

*) Pontopp. Num. Tom. 2. p. 717.

***) Deres Søn var Hendrik Gise til Tharoebnegaard, Fader til Hendrik Gise til Hvidkilde, og Farsfader til Marcus Gise, Stiftslehnsmand i Lolland.

1695 et Anner til Horbelef, og dens forrige Præster findes Hr. Niels Hansen 1548. Hr. Jørgen Madsen Damsberg, Herredsprovst, som døde her 1677, var gift med Birgitte Homble, en Søster til Hr. Marcus Homble, som var Præst i Carlebye og døde som Biskop i Stavanger a). Efter ham findes Hr. Mads Damsberg, som døde 1695.

Jderstrup Sogn.

Dette store Sogn staaer for 703 Tdr. Hartkorn, har 84 Gaardsteder og 88 Huse. Mandfolket gaae her næsten alle klædte ligesom Ostfriser og Amagerne med store vide Beenklæder, og Qvindfolket bære sorte Skjorte og røde Trøier.

Friegaarden Durupgaard er af Hr. Justitsraad Christian Hincheldei oprettet af de Banderier Kongen her 1766 solgde. Byg-

nin-

a) Anno 1636 den 2den Nov. mødte Hr. Jørgen Madsen Sognepræst i Falqversløv for Provsteretten, støvnet af Bager Niels Persen i Stubkøbning, angaaende salig Hr. Madses Gield til denne Bager, som befandtes at være 19 flette Mark og 6 s., samt en Nigsmark for Støvningen, en Mark til den som læste Støvningen foruden Ol og Mad. Hr.

Jør-

ningerne ere anseelige og Beliggenheden meget fornelig, $\frac{3}{4}$ Miil fra Nykøbing; har 130 Edr. Harkorn og fornøden Skov.

Udi Sognet ligger og Gaarden og Godset Kringelborg. Hr. Hincheldei kiøbde ligeledes dette, dog saaledes at der svares aarlig Afgift deraf til Nykøbing's Hospital, saasom det er af Hospitalets tillagte Godset. Til Gaarden kan udsaaes 80 Edr. Korn, har god Over- og Undereskov og fornøden Græsning, er fra Nykøbing en halv Fierdingvei beliggende. Dens Navn var tilforn Kringborg, hvilket Navn man vil hidlede af Skovvenes Gienlyd.

Kirken, som i Aaret 1751 blev bekofteligen malet, er en stor Bygning med Taarn; Aar 1486 gav Kong Hans Kirken Inderstrup til Helligaandscapel i Nykøbing, og lagde derhen Kirkens Renter og Indkomster, selv forbeholdende sig jus patronatus; Nykøbing nu værende Hospital nyder ogsaa endnu

Her

Jørgen svarede paa sin Moders Begne, at hun vil betale det halve og han og sin Deel. De bleve forligte om 20 slette Mark; hvoraf Karine sa. Madsens quota er 10 Mk. Hr. Jørgens quota 2 en halv Mk., Casper Madsens 2 en halv Mark, Niels Madsens 2 en halv Mk., og Christen Madsens Degn i Morsbye 2 en halv Mark, som skulde blive betalt til Mortensdag.

Herligheden af den. Kirken ligger $\frac{3}{4}$ Mil
meest Østen Nykøbing.

I denne Kirke ligger begravet Kammer-
junkker Joachim Barnewitz, som døde 1598.
Han pryddede Kirken med Stole og Alter-
tavle. Her hviler og Støvet af Oberst Johan
Albert von Pennelov, der døde 1705.

Sønder-Kirkebye Sogn.

Sognet staaer for 122 Tdr. Hartkorn, og
har fortreffelige Kornmarke. Kirken ligger
en liden Mil Østen fra Nykøbing.

Her laae det tilforn bekiendte Herresæde
Belling, hvorpaa have boet Hr. Mogens
Bielke som døde 1581, og med begge sine
Frøer Ellen Kotsfeld og Mette Balkendorf
ligge her i Kirken under en Marmorsteen be-
gravne. Siden ejede Esler Kruchov, en
Søn af Axel Kruchov til Marslev i Fyen,
Gaarden, som i Aaret 1709 forærede til Kir-
ken den Altertavle som endnu staaer her. Gaar-
den er derefter afbrudt.

Det forundrer enhver her at see til saa
lidet et Sogn en Kirkegaard, som i sin vidt-
løftige Omfang ikke har lige i hele Landet.
Marsfagen har været denne, at paa denne Plads
for-

forsamlede i fordum Dage alle denne Egn's Beboere et par Gange om Aaret, hørde her i Capellet Messe, og gik derpaa med hinanden ind til Nyeliøbing til Marked.

Synder=Alslev Sogn.

Har stedse havt fælles Præst med forrige. Har 107 Ldr. Hartkorn.

Det mærkværdigste i dette Sogn er det prægtige Herresædde Corseliszegaard, a) hvis gamle Ejere findes Hr. Peder Falster Ridders, som døde 1575, og med sin Frue Ollegaard Balkendorf ligge i Kirkens Chor under en Marmorsteen begravet. Med denne sin Frue (en Datter af Henning Henningsen Balkendorf til Glorup.) Blev Ridder Falster Fader til Birgitte Falster gift med Hr. Borkart Pappenheim til Sæbygaard i Holland b). Hans Søn og Sønnesøn beboede Stedet i endel Aar indtil Dronning Sophia indkøbte det, som forbedrede dens Bygninger kongelig 1605. Kongen solgte dette Sted 1766 til

a) Findes og skrevne Korseløse, Raasløse etc.

b) Mag. Ryge om P. Oxe.

til Hans Durchl. Prinds Carl af Hesse-
cassel, som igien overlod det til Hr. General
Krigscommissair Joh. Frid. v. Classen (som
1768 fik Rang med Generalmajor og 1775
blev virkelig Generalmajor). Han haver zi-
ret Stedet saaledes, at det i Pragt haver faae
lige. Om dette Sted, dets Ejere og Ind-
avling vil man stræbe at give mere Efterret-
ning i et følgende Hefte.

Schielbye Sogn.

Dette Sogn, der udgjør 324 Tdr. Hartz-
korn, er beliggende, tilligemed Gieddesbne,
Weirlose og tildeels Jderstrups Sogn, paa
den smale Landstrimmel kaldet i Almindelig-
hed Geßer, som fra Nykøbing af i Søn-
der er $1\frac{1}{2}$ Miil lang, men neppe en halv Miil
bred. Hvilket Stykke Land man i Kong Erici
Pomerani Tid vilde have skaaret ved en
Aae fra Falster, men Arbeidet blev ikke fuld-
kommet. Kirken er beliggende næsten 2 Miile
Sønden for Nykøbing.

Her i Sognet mærkes den frie Gaard
Giedser, i gamle Dage kaldet Staurebne,
hvorpaa boede tilforn en Lehnsmænd; Hr. Lau-

rik Knob stod her først i 16de Aarhundrede *) og efter ham overlod Kongen Gaarden og Lehnnet 1537 til den i Historien berømmelige Helt Hr. Johan Ranzow **). Om Hr. Ranzow læses a), at han havde i Indkomst af Geheerlehn aarlig noget over 10 Læster Rug, over 80 Orter Havre b) samt i Penge 532 Mk. 4 β ., 17 Edr. Smør: 55 $\frac{1}{2}$ Evin, 38 Gaar, 12 Dren, 12 Kær, 135 $\frac{1}{2}$ Lam, 144 $\frac{1}{2}$ Gæs, 565 Høns, 1540 Læs Beed, 586 Æg, 3 $\frac{1}{2}$ Læster og 4 fierd. Eild, 44 $\frac{1}{2}$ Læs Høe. Efter ham fik Hr. Peder Dyr Lehnnet, som i Aarene 1554 og 1556 holdt Transporth Skibe herfra over til Indiskland. Gieddesgaard blev ved Auctionen 1766 af Kongen solgt til Hr. Geheimeraad Gustav Gr. af Holck med Hovedgaardens Tært lidt over 68 Edr., Bøndergods 254 Edr. 5 Skp., samt Skielhne og Gieddesbne Kirkeetiender 41 Edr. 2 Skp.

*) See om ham forhen blandt Lehnsmændene No. 17.

***) Ibl. No. 15.

a) Danske Magazin Tom. 4.

b) En Lest Korn gjør, som bestemt er 20 Edr., en Orte eller Ortig gjør af Rug 10 Skp., af Byg 12 Skp., og af Havre 20 Skp.

2 Skpr., Brusstrupbye 55 Tdr. Lindeskovkob-
bel 2 Tdr. 3 Skpr. Hartkorn, hvoraf Geheime-
raaden folgte noget tilbage til Bønderne selv,
og folgte siden Vesten tilligemed Gaarden 1773
til Præsten paa Stedet Hr. Amager, som
døde 1781, hvorefter hans Arvinger have
folgt Stedet til Hr. Fris og Melisng.

Gieddesby Sogn.

Æggen er her paa Pynten af Landet overs-
maade lystig.

Dette Sogn, af 221 Tdr. Hartkorn bestaa-
ende, laae forhen under de catolske Biskoper
til Odense, som Herrer til det nu afbrudte
Svinehavesslot, hvorpaa siden boede Hr.
Absolon Urne og Fru Birgitte Ruud
1575, dette Slot som laae paa Pynten af
Gæker, menes at være anlagt af Marsviin-
Familien.

Aar 1135 gav Hemmingus (som var
Broder til Biskop Peter Botylidis i Roskild
en Gaard i Gieddesbye til Benedictienerne
i Skovkloster ved Næstved, og hans Broder
Georgius gav af samme Bye og af Schielbye
og Baæls to Gaarde med Jord og Skov

til

til samme Kloster. Kong Erich lagte i Aaret 1140 den Godhed til, at han skienkede af sin Deel 3 og 40 Marksfager, samt Midsommerskyld, og skulde Falster og Lolland aarlig giøre Klosteret en Dags Reise af samme Gaarde.

Udi Kirken (som har et anseeligt Spir) sees et Gravminde over forommelte Hr. Absolon Urne og Frue paa Svinehavestot. Paa et andet Monument i Kirken læses denne Gravskrift.

Her under hviler Bodikkions Bien,
 Til hun skal opstaae af Jorden igien;
 Af Barndom i Troen til Jesum Christ,
 Blev hun opdragen i al Tugt forvist;
 Dernest ærlig holden i sin Jomfrudom,
 Til hun i Egteskabsstand indkom;
 Siden deri tolv Aar i Gudsfrugt og Tugt,
 Forøgde Verden med sit Lives Frugt,
 Med sin kiære Gosbond i Gudsfrugtighed,
 Levede hun, desligest og i Kierlighed;
 Og er hun nu uden al Angest,
 Udi sin Barselseng hensøvt i Christi Martyr vist;
 Den 30. August vil jeg ej lyve,
 Der man skrev Stortenhundred, fem og Halvfjerds
 findestve.

Denn

Denne Kirke ligger en Miil meest sønden fra
Nyekjøbing. Sognefolkets Klædedragt ligner
Amagerens med affstumpet Trojer, Fruentimmes
rets flettede og frandsede Haar paa Hovedisfen
isteden for Hue c)

Nastrup Sogn.

Denne Egn er formedelst Udsigter til Skove-
ne, Bierge og Dale, Vand og Enge meget
fornøjelig.

Her falder Overfarten med Baade og
Færger daglig fra Falster til Møen over Grøn-
sund.

Sognet har 426 Ldr. Hartkorn, og over
850 Indvaanere.

Præsten boer i Møesbøye.

Ved Møesbøye sees en heel Deel Høie,
hvori skal ligge begravne endeel af dem som Kæm-
pen Jette Grøn med sit Spyd dræbte. Denne
Kæmpe eller farlige Karl boede paa Møen og
skal ligge begravet i en stor Høi ved Fren-
derup.

Til Sognets Kirke har Generalleutenant
Friderik Storm givet en Lysekron, og Præ-
sten

See Boesens Helsingørs Beskrivelse pag. 6.
og 204.

sten Hr. Groos Altertøjet. Den er beliggende
over 2 Miile N. D. Nyekjøbing, og $\frac{1}{2}$ Miil
S. D. Stubbekjøbing.

§. 6.

Præsterne til disse nu anførte Søn-
derreds Kirker have været, (saamange
man veed) d)

A. Til Carlebye.

1. Hr. Christopher Jørgensen 1548.
2. Mag. Marcus Christensen Humble, til
Carlebye og Horebye, født i Humblepræ-
stegaard 1601. Hans Fader Hr. Chris-
sten Pedersen skal have været af den danske
adelige Udsayers Familie. Efterat han
havde udstaaet sine Examina ved Academiet,
reiste han 1625 udenlands, og blev efter
sin Hiemkomst 1627 Capellan til Trane-
ficer og Tullebølle paa Langeland; og i Na-
ret 1632 Sognepræst her i Carlebye. Aar
1641 tog han Magistergraden og blev dansk
Legationspræst til Dønabrug i Westphalen;
Aar
d) Giestligheden i Nyekjøbing, saavel Slotspræ-
sten, som Sognepræsterne, Capellanerne og
Skolens Rectores ere forhen ved Nyekjøbing
anførte.

Aar 1650 blev han Præst til Faareveile
 i Sieland, og 5 Aar derefter Biskop i
 Stavanger, hvor han døde 1661. Hans
 første Hustrue var Ingeborg Anders-
 Datter, den anden var hans Formands Bi-
 skop Thomas Wegners Enke Anne
 Thrane, med 7 Børn. Af et gammelt
 Haandskrivt, som skriver sig fra en Præster-
 enke i Torkilstrup, vil jeg anføre hvad i
 samme findes om denne mærkværdige Mand.
 "Hans Herkomst er fra en Skomager i Hum-
 ble paa Langeland, navnlig Christen,
 som havde 8 Sønner, af hvilke een blev
 Præst i Byen, navnlig Christen, som
 og havde 8 Sønner, den ene kom i sin
 Ungdom ulykkelig af Dage, i det at der
 kom et Læs Høe, som Karlene vilde kaste
 Høethven af, faldt den i Barnets Hoved
 og han døde, de andre 7 studerede alle
 7, men den ældste havde ikke Lyst dertil
 eller og ikke Hoved dertil. Den Gang
 de 6 vare nu blevne Studentere, og hver
 var sin Bei og vare Skolemestere hver
 paa sit Sted, og den ældste var Kræmmer-
 svend, hendte det sig, han fik dem alle
 samlet engang. Han havde ogsaa 3 Dot-
 tre. Derpaa gjorde han et stort Giestebud,
 Børnene tracteredes og Forældrene vartede

"op, glade at see dem alle samlet som noget
 "rart, naar Børn ere blevne store. Fas-
 "deren satte dem ved Bordet hver efter sin
 "Alder, den ældste og Kræmmerboenden
 "sadte han allernederst og sagde: du kom-
 "mer til at trænge til alle dine Sødskende,
 "de vare alle glade, men han sad og græd
 "og var foragtet af dem alle. Nu døde
 "Hr Christen Humble og hans Kone,
 "de vare fattige Folk. Børnene vare store
 "og opfødte, de fik nu hver at tiene sig selv
 "noget, efter Forældrene fik de intet. Saa
 "blev den ældste Søn Christen Borgeme-
 "ster i Kiøge, og fik saa mange usigelige Mid-
 "ler, at han sadte alle sine Sødskende i Stand.
 "Naar de fik Præstekald, gav og laante
 "han dem mange Penge, Søsterne gistede
 "han vel af sit Huus, han døde og havde
 "ingen Livsarvinger, saa de fik nok alle ef-
 "ter hans Død. Han gav et Selvfad til
 "Daaben i Kiøgekirkle, som har kostet 300
 "Daler, og hans Tavle staaer der, hvor
 "han og hans Hustrue ere affkildrede paa,
 "han havde en gammel Kone efter sig, som
 "hedte Karen, hun havde saamange skienne
 "Midler, hun blev saa taabelig og gistede
 "sig og fik en ung Mand, som satte al hen-
 "des Midler bort, saa døde han fra hende,

"hun blev saameget arm, hun sad og døde
 "i en Mands Bislau, de fornemste Borge-
 "re lod hende begrave paa deres Beføstning,
 "for hun havde dog alletider været en braf
 "Kone. Af de 7 Hr. Christens Sø-
 "ner vare: 1) Christen Humble, som var
 "Borgemeester i Kiøge. 2) Mester Mar-
 "cus Præst i Carlebye her i Landet, og
 "blev derfra kaldet, og blev Biskop i Sta-
 "vanger. 3) den tredie var Præst i Hum-
 "ble i Faderens Kald. 4) Hr. Gregers
 "var Præst i S. Kirkebye her i Landet,
 "af hvilken jeg *) er kommen. 5) Den femte
 "var Præst i Hesselager paa Langeland **).
 "Jeg kan intet erindre de andre, hvor de
 "kom henz den første Opfkrift jeg havde
 "blev brendt ***). En af Dottrene fik en
 "Kræmmer i Naasov, den anden, nemlig Bir-
 "gitte havde en Præst i Falqverslev i Fal-
 "ster,

*) Engel Frederica, Enke efter Mag. Schrø-
der i Torkelstrup.

***) Skal nok være Fyen.

***) Een blev Præst i Stendrup i Haderslevamt,
som udstod meget af Pøllakkerne, som vare her
inde i den svenske Krig 1657 og følgende Aar.
See Samlinger til Haderslevamts Beskrivelse
pag. 370.

ster, den tredie havde en Præst i Veile-
bye i Syen.

Mester Marcus Humble.

• Som blev Biskop, var Mester Gregers
Masqvædels Morfader. Da han var
kommen til Norge, døde hans Kiæreste i
Barselseng fra 6 Børn, og han giftede
sig og tog en Kone med 7 Børn. Da de
vorte op, giftede de disse Børn sammen,
der blev 6 par Egteskab af dem, den 7de
maatte gaae ud iblant fremmede og gifte
sig, og endnu i denne Dag er nok af denne
Familie i Norge. De Rinnere i Nor-
ge er af denne Familie.

• Mester Marcus, som var Biskop i
Norge, hans Kiæreste døde saaledes i Bar-
selseng fra 6 Børn. Qvinderne havde
været hos hende nogle Dage, det gik haar-
deligen til, hun kunde ikke blive forlest,
hun døde bort og blev klædt og lagt paa Bor-
det, nu skulde Qvinderne spise før de drog
bort, da de nu sad og spiste, sad Bispen
i en Lehnstoel bag et Skermbret og sov,
imidlertid gav et Menneſke sig meget yn-
kelig; der gik en af Konerne hen og lyt-
te til, de meente, det var Bispen, men han
sov, saa gav det sig meer og meer, saa
vakte de ham op og han hørde det ogsaa,

"de blev alle forfærdet og kunde ikke tænke
 "hvad det kunde være, saa ledte de alt Hu-
 "set over og kom og i Stuen, hvor Liget laae,
 "da var den døde Kone nær af Bordet, og
 "stod med sin Ryg op til Bordet og fødte saa
 "strax et dødt Barn, de fik hende i en varm
 "Seng, tre Dage levede hun, derefter saa
 "døde hun.

Vi have fra M. Macrus Humble et Skrift.
 Den sande levende Troes fuldkomne Bished.
 1646. 12.

3. Hr. Anders til Carlebye og Nørreørslev,
succederede Mag. Humble, og levede til
1680 i Decembr.
4. Hr. Peder Jørgensen Damsberg til
Carlebye, Nørreørslev og Hørebye. Han
døde 1696.
5. Hr. Erich Daniser, til benævnte 3 Kir-
ker. Provst i Herredet fra 1702, døde
1729. Var gift med Anne Augustini
Datter. Han var uden Tvivl født paa
Moen, hvor hans, af Kong Friderich III.
formedelst et rigt svensk beladt Skibs Vort-
førelse til Kiøbenhavn og flere Manddoms
Gierninger, nobiliterede Fader Jacob Ja-
cobsen fik et Gods. *)

6. Hr.

*) See Samlinger til Haderslevs Amtbeskrivelse
pag. 312.

6. Hr. Ole Biering, som bygde den smukke Præstegaard, som endnu staaer, og døde omtrent 1742.
7. Hr. Peter Hiort, Provst i Herredet. Var i Kiøbenhavn ordineret som Feltpræst 1741. Døde uden Børn 1753. Har udgivet:

Oversættelse af J. J. Kambachs Haands bog for Børn. Kbhv. = = = 12.

Mag. Johan Hegelahr, født i Bergen 1708, hvor hans Fader var Kiøbmand. Han blev Student 1729, og derefter Rector Scholæ i Saxkiøbing. Da Skolen 1740 gik af, blev han Capellan til Laurentiikirke paa Føhr, men var der kun en Maaned, da han fik kongelig Kaldsbrev til at være Sognepræst til Hassing i Aalborg Stift, og i Aaret 1753 til dette Sted, hvor han døde 1764. Med sin Egtefælle Hr. Poul Pedersens Datter fra Toderuppræstegaard havde han 16 Børn; og efter hendes Død giftede han sig med Karen Goiske, en Datter af Provst Goiske og Søster til Prof. P. Rosenstand Goiske.

Hans Skrifter ere bekiendte, nemlig:

En liden Tractat om Jesu Bunder og saarede Siel. 1753. 8.

Psalmes

Psalmer over Jesu Bunder og saarede
Siel. 1754. 8.

9. Hr. Jacob Borch, født i Kallundborg
1722, hvor hans Fader Hendrik Søren-
sen var Kiøbmand. Hans Moder var en
Datter af Hr. Jacob Prom i Kromme-
rup. Fra Slagelseffskole blev han Student
1744. Aar 1757 blev han Missionarius
Ordin. til den nye Colonie i Grønland Umert-
lof, hvor han i hele sex Aar udstod mange
Besværligheder; 60 omvendte Hedninger
havde han den Glæde der, at indlemme i
Jesu Kirke ved den hellige Daab. Aar
1763 blev han af Missionscollegio tilbage-
kaldet, og Aaret derpaa af Hans Majeestet
Kongen kaldet til dette Sted, hvor han indlod
sig i Egtteskab med Christiane Sophia
Gymoes, en dydig Enke efter Hr. Jørgen
Busch Sognepræst i Sønderkirkebye.

B. Til Beirlose.

1. Hr. Hans Clausen til 1543.
2. Hr. Jørgen Jacobsen til 1549.
3. Hr. Laurits Nielsen til 1551.
4. Hr. Eccart Hartman til 1560.
5. Hr. Jørgen Jonsen til 1571.
6. Hr. Poul Jørgensen til 1584.

7. Hr.

7. Hr. Diderich Fuust til 1595.
8. Hr. Jacob Poulsen til 1628 *)
9. Hr. Jens Sorensen Røck (som nogle nævne Hans, endskiøndt jeg af Nytte til-Protokol har, at han er døbt med det Navn Jens **) var forhen Capellan og Rector Scholæ i Nykøbing, hvor om ham er mere at læse. Her døde han 1654.
10. Hr. Christen Jacobsen, var et Aars tid Rector Scholæ i Nykøbing og blev derefter Præst til denne Menighed, hvor han endte sine Dage 1672.
11. Hr. Niels Erichsen Stenkelstrup. Han blev Student fra Kiøbenhavnsskole ved Aaret 1648. Var Broder til Mag. Anders Stenkelstrup Præst i Thorebne. Han var Sognestræst til dette Sted i 10 Aar, thi han døde 1682.
12. Mag. Oluf Lundt (Subellærer). Denne her i Landet saa berømte Mand var født i Nykøbing, hvor hans Fader Jørgen Lund var Borger. Hans Farsfader Oluf Mikfelsen Lund, Raadmand i Nykøbing, var gift med Karen Andersdatter Schytt, som

*) Alle disse Navne er mig saaledes meddeelte, og jeg er ikke saa lykkelig at kunde give Læseren videre Oplysning om dem.

**) See Worms Lexicon Tom. I. pag. 229.

som siden blev giort med Høisyrstelig Høi-
 heds Prindzens Biinsænk Knud Benzon,
 som opfadte et Epitaphium Aar 1631 over
 bemeldte Raadmand Lund her i Nyekjøbing-
 Kirke. Efterat han fra Nyekjøbingskole
 var bleven Student og havde endt sine Stu-
 deringer ved Academiet, blev han Capellan
 til Branderslev i Solland 1674, var fra 1677
 Capellan i Nyekjøbing indtil 1682, da han
 blev kaldet som Sognepræst til dette Sted,
 stod her i 48 Aar og var altsaa 55 Aar i
 Løreeembedet, som sees af hans Gravminde
 her i Kirken. Det var ham en sand For-
 noielse at kunde undertiden herfra besøge sin
 fiære Broder Hr. Laurits i Thorebne, men
 Broderen døde ham fra 1699 til hans me-
 gen Sorg. Han var en usædvanlig duelig
 Mand, som og i sin Udfærd myndig. Ofte
 førend Sol stod op, fortælles om ham,
 at han gik til Fods i sin Alderdom til Ny-
 kjøbing, traf han da der sine Døbtorer at
 sove om Morgenens for længe, maatte de
 modtage hans haarde Trettesættelser. Vilde
 hans Sognesolk føre Proces mod hinanden,
 kaldte han dem til sig, søgde at forlige dem
 med det gode, og vilde det ikke frugte, da
 med strænge Trudsel, og var han altid gierne
 heri lykkelig. Han døde 1730 den 21. Dec-
 eembr. i sit 79de Aar. Hans Portrait var i
 mange

mange Aar at see hos hans Datterdatter
 Kiebmand Matthias Møllers Enke i
 Marieboe. En af hans Døtre blev giort med
 Mag. Joh. Suhr i Norrevedbye i Fal-
 ster, en anden med Mag. Lorenz Bildsøe
 i Kiettinge.

13. Hr. Johannes Burserus. Denne be-
 kiendte lærde Mand især i de historiske Vi-
 denskaber stod her i 20 Aar, og efter hans
 Død gif hans Enke i Ægteskab med Hr.
 Niels Hiort, Præst til Baabensted og der-
 efter til Slemminge. Hr. Burserus havde
 en liden Strid med Beboerne paa Bøttøe,
 som vilde nægte ham den dette Steds Præst
 af Dronning Sophia Amalia til-
 lagte Græsning der paa Den.

14. Mag. Friderich Christian Lehmeier,
 var født i Solding 1677, hvor hans Fader
 var ved Slottet Huusfoged, samt Kongens
 Ridesfoged i Broff- og Eldboeherreder, og
 forhen Mundskient hos Højslovlig Ibhukom-
 melse Kong Christian IV. Mag. Leh-
 meier blev fra Soldingsskole Student 1698,
 og kort derefter døde hans Fader, hvorover
 han fra Kiøbenhavn maatte reise hjem, for
 at gjøre hans sal. Faders Regnskaber fær-
 dige, dem han og til al Fornøielse selv ned-
 lagde i Rentekammeret og skaffede sin Mo-
 der

der god Qvittering, ja ham blev strax givet Bestallingsbrev paa hans Faders Tjenester, han blev taget i Ved og befalet at forføie sig til Coldingstot. Men Dagen derefter havde Hr. Lehmejer betænkt sig, gik op i Rentekammeret og leverede Bestallingen fra sig, hvilket blev saa unaadig optaget, at man truede at være ham imod ved al anden Ansøgning om geistlig eller verdslig Betieninger. Aar 1702 blev han af Biskop Muus sat til første Lectieholder i Coldingsskole, og sex Aar derefter af Kongen kaldet som residerende Capellan i Colding og Sognepræst til Alminde; hvorefter han giortede sig med Helene Sophie Maurichen fra Samsø, med hende avlede han atten Børn. 1710 blev han Magister Philosophiæ. Da i Aaret 1746 Personelcapellanen og Catechet i Colding blev ham ved Sognepræstevacancen foretrukken, ansøgte han anden Emploi og blev Sognepræst i Stubbekløbing, og to Aar derefter til dette Sted. Aar 1751 i Vinkehøitiden fyldte han sit 76 Aar, og havde den store Glæde at have hos sig samlet alle sine levende Børn og Svigersønner Hr. Generalmajor Joachim Brochdorf giort med hans Datter (som forhen havde været giort med Provst Leh i Col-

Colding) og Hr. Raadmand Hans Holst de Place fra Kiøbenhavn; da hans Søntillige blev indsat som Capellan her til Stedet, hvorefter han døde samme Aar den 18. November.

15. Hr. Peter Andreas Lehmejer, en Sønt af forrige, født i Colding den 4. September 1725, blev Student fra Frideriksborgskole 1744, og i Aaret 1751 Personcapellan hos Faderen, som nyelig er meldt, men blev samme Aar efter hans Faders Død Sognepræst. Han er gift med Inger Dorothea Calludan, forhen gift med Hr. Niels Solle paa Baagøe.

C. Horbelof-Præster.

1. Hr. Hans Jacobsen 1541.
2. Hr. Peder Larsen Bøgense 1619.
3. Hr. Lars Pedersen, Herredsprovst, en Sønt af forrige. Paa Altertavlen er hans Navn anført.

4. Hr.

1636 den 12. Julti blev Degnekalden i Horbelof og Carlebye med sine Nunner efter Ordinationen, samt Velbon Palle Rosenfranzes og Biskop D. Hans Michelsens Befordring med alle sine Nenter lagt til Nyekjøbingskole, og

en

4. Hr. Hans Theophili Sadolin, Jubels lærer. Født i Mosbnepræstegaard her i Herredet, hvor hans Fader var Præst. Hans Farfader var Mag. Hans Sadolin, Præst i Lorebne i Lolland og Herredsprovst. Hans Farfaders Fader var Mag. Jørgen Sadolin, Biskop i Fyens Stift. Tilligemed hans Broder Mag. Jørgen Sadolin, som siden blev Præst i Stokkemark i Lolland, gif han nogen Tid i Sorøeskole. Her i Horbeføf stod han som Præst i 54 Aar, og døde 1674. Han havde megen Meilighed med Kirkeværger Christen Nielsen og Substituten Oluf Wulf; den sidste beskylde den første for en Troldmand. De bleve stævuede for den geistlige Ret 1637 den 4. Aug. Oluf var syg og sagde for Retten til Christen: enten har I forgiort mig eller lades det gjøre. Retten meglede dem Fred imellem det bedste de kunde. Hvad Med denne Hr. Sadolin med flere i Krigen med de Svenske maatte udstaae, vidner

en Skolediscipel skulde gaae bld at synge; imidlertid en Substitut tilligemed Rectoris Godtbe-
 findende settes paa Stedene, som skulde have
 Degneboligen og Jorden og libet mere for Umas-
 gen, at passe op, naar Disciplen ikke kom, at
 ringe med mere.

net hans Klagebrev til den svenske Oberst
 v. Delvich: "Edele Velbaarne och mand-
 "hafte Herr Commendant osuer Falster!
 "Jeg fattige Christi Tienere nødes endelig for
 "Eders Excellence ndmygeligen at andrage,
 "at jeg har værít udplyndret 4 Gange; det
 "første Armeen kom her i Landet, bleff bort-
 "taget 10 Heste, alle mine Vogne, miste
 "mine Præsteklæder og min Hustrues Klæ-
 "der, Sengelæder, Kiockentoi, Provi-
 "ant og alt anden Formusve, saa jeg och
 "min Hustrue och Børn hæffde ické huerken
 "at æde eller ligge paa. Kircken blef ikke
 "sparet, men Kald och Disch, och huad som
 "fantis i de armes Block gandske borttagit,
 "som endnu paa er kiendt. Hvis Klæder
 "min Hustrue och Børn hæffde i Nyekis-
 "ben til Cathrine Schuebaks, bleff och-
 "saa med Bold och Macht gandske fra os
 "tagit: Siden sette vi Berge det bedste vi
 "kunde, flyde os nogen Heste, Klæder och
 "anden Nødtørstighed igien, men siden in
 "Februario om Natten bleff vi den 4 Gang
 "udplyndret, alle Binduer og Poster med
 "store Biler ruineret, fratog os da igien
 "mine Præsteklæder, Hustrues Klæder, Pro-
 "viant och al anden Formusve, som vi hæffde,
 "ochde lod det ické derved blifve, men de toge
 I mig

"mig och trækkede mig nogen mellem He-
 "stene, sloge min venstre Arm och høire Arel-
 "been sender, och handlede med mig half-
 "anden Time, saa ingen Tyr^o eller Hæd-
 "ning har faren saa med en Christi Tiener,
 "saa jeg laae ved Sengen i mange Uger och
 "jeg forvinder det aldrig; thi naar det er
 "Storm eller Regn, maa jeg holde Seng.
 "Dog alligevel har jeg laant och borget
 "och udgifvet til den Svedische Kr:ne alt det
 "som hertil har været paabeddet, og været
 "med de første och icke med de sidste. Nu
 "har strenge Hr. Oberst Hnansen den 13.
 "Maj bekommet Assignation paa mig, och
 "vil endelig haffue, naar Majus er ude,
 "jeg for min quota, som er en trediedeel,
 "skal contribuere udi Proviant och andet,
 "som vi icke nu selff hafve eller kand bringe
 "tilveie, fordi det tilforn er fra os røfvet,
 "och beløber Summen sig i rede Penge 54
 "enkelde R. D., det er 81 Slettedaler;
 "Hafde jeg formusvet det, som er os unue-
 "ligt ene at udgifve, vilde jeg det gierne ef-
 "terkomme, men fordi Formueven er 4 Gan-
 "ge bortrøvit, om det end skulde koste mit
 "Liv, har jeg intet at selge til samme Udgift
 "uden mit Brødkorn och Maltkorn, naar
 "det er borte, saa maa vi doe af Hunger.

Obero

"Obersten er selv god og from. Er jeg
 "derfor paa det alleryndmigeste begierendes,
 "Hans Excellenz som en Christen Dyrighed
 "ville dog for Guds Skyld och for sin egen
 "Fromheds Skyld høre mig, och Herren skal
 "høre Ham igien, Josv. 9. 7. At her maatte
 "tænkis paa andre Midler til Oberste Huan-
 "sens Underholling, paa det jeg fattige
 "Christi Ziener skal icke udi min Alderdom
 "totaliter ruineres, och naar alle Midler ere
 "borte, falde i Desperation, for saadan
 "unuelig Udgift 54 Rdlr., som mig kræves,
 "som icke alle Sønderherreds Præster i den
 "Stand de nu ere, kand afstedkomme, langt
 "mindre jeg som 4 Gange har været udplyn-
 "dret, som alle er vitterligt. Den naadige
 "Gud, som har alle Dyrighedens Hjertter
 "udi sin Haand, skal høre och benhøre den
 "strenge Hert Oberst igien, naar han be-
 "gierer hands Hielp.

Horbeløf Præstegaard d. 27. Maij 1660.

5. Hr. Jacob Hansen Gadolin fra 1674
 til 1700. Herreds Provst fra Aar 1691.
 Var en Søn af forige. *)

6. Hr.

*) Om ham læses mere i den lærde Provst Narraes
 foreresselige Tillæg til Biskop Blochs svenske
 Geistl. Hist., I. Bind pag. 19, saavel som og
 om hans Fader og Formand pag. 17.

6. Hr. Knud Affens fra 1701 til 1712.
Hans Hustru findes nævnet Karen Helt.
7. Mag. Peder Narhuus, var en Søn af
Mag. Simon Narhuus i Haldsted i Sol-
land. Han givtede sig her med Forman-
dens Enke. Denne lærde Mand zirede Kir-
ken den korte Tid han levede her; thi han
døde i sine unge Aar 1716.
8. Mag. Hans Christopher Ehlers, Jubel-
lærer. Var født 1692 i Nyekjøbing,
hvor hans Fader Hans Ehlers var Bor-
gemester, som døde ham fra 1705, hvorefter
han fik til Stiffader Borgemester og Tols-
der Jes Lassen Tisen. Fra Nyekjøbing
blev han 1711 Student og tre Aar derefter
Præst til disse vigtige Menigheder. Han
forærede til Falqverslev-Kirke en Solokan-
de og zirede iligemaade med temmelig Be-
kostning Horbøløf-Kirke. Han givtede sig
her med sin Formands Enke benævnte Karen
Nikolai Datter Helt. Han var her paa
Stedet som en elsket og æret Mand Præst
lige til Aar 1766, det er 53 Aar. I
tredive Aars Ægteskab med bemeldte sin
Hustru avlede han en Datter. Efter hans
Død maatte dette Sted efter Kongl. For-
ordning 1742 have en residerende Capellan,
som blev Hr. Hans Hendrich Møller,
faldet

Kaldet 1767, men efter Ansøgning blev omfort Tid Stedet befriet fra Capellan.

9. Hr. Hans Peter Røck, Adjunctus hos forrige fra 1765. Han er født i Nastrup ved Haderslev 1723 den 31. Marti., hvor hans Fader var Degn. Fra Haderslevs Skole gik han med fortreffelig Testimonio til Kiøbenhavns Academie 1744, hvor han uden at forsonnme sine egne Studeringer, informerede Conferenceraad Bøhrens Børn, som og den Neumanske = Jødefamilie, for end den af Hr. Pastor Lorek blev døbt. Han holdt ligeledes paa Christianshavn privat Skole for ofte 30 Børn. Naar det Kongel. Herskab var reist fra Kiøbenhavn, holdt han i Slots Kirken de tydske Prædikener. I Aaret 1751 blev han kaldet som Residerende Capellan til Nørre = Bedbøne og Alslev, og Aaret derpaa givted han sig med Sophia Christiana Tiellesen i Gøense, som fradøde ham efter 4 Aar, og han blev siden givt med Kiøbmand Dissens Datter af Sarkløbing. Aar 1765 kom han til dette Sted som Pastor Adjunctus, og blev Aaret derpaa Sogne = Præst. Med sin Præstegaards tilliggende Jorder har Hr. Røck giort priisverdige Anstalter til Fælledsffabs Opbæjvelse.

D. Iderstrup = Præster.

1. Hr. Frands.
2. Hr. Hans Andersen 1548.
3. Hr. Rasmus - - - 1630. Om ham findes, at han ved den Geistlige Ret blev haardeligen irettesat og mulcteret, fordi han i Sakramentet engang uddelede Vinen førend Brødet.
4. Hr. Niels Rhyne døde 1638. Alt hvad jeg om ham veed er af et Indbydelsesbrev til Begravelse, som af Provsten efter hans Enkes Begiering blev omsendt, som jeg vil anføre, som jeg det har fundet: "Ærværdige Mand Præster i Sønderherred med deres Hustruer, hæderlige Matroner, samt Degne, stedsevarende Velgaaende i Jesu Christo: jeg nedes at hilse eder ærværdige Mand, i christelig Kierlighed forbundenste Brødre, med en meget ubehagelig og besværende Tale, og det gjør mig indelrig ondt, i denne Deel at misbruge eders Dien og Dren; men dog nedes jeg at gjøre, ikke uden Suk og Graad, den Plikt som Skiebnen har foreskrevet os. Sagen er denne: den som jeg kommende til eders Selskab har sidst fulgt, ham har nu ikke Parnes Utropos udfordret af Tiden som en
ud:

"ublevet Mand, men den mellemste Læge-
 "sib rev ham med Magt bort i hans bedste
 "Aar, Hr. Nicolaj Rlyne, hidtil Pa-
 "stor for Iderstrup = Menighed. Eja! han
 "bortrev, efterladende saamegen Sorg og
 "Savn for de efterlevende, som han i Live
 "bragde Nytte blant Folk med sit Embede
 "saavel offentlig og i Herrens Wiingaard,
 "som private og i sit Huus. Det er 14 Dage
 "siden han tiltraadde en Reise til Præstøe,
 "for at besøge sin afg. Broders a) Enke og
 "Børn, ei vidende, at han sompaatog sig Om-
 "sorg for den Afdødes, ilede selv at berøve
 "sine en Mand og Fader; desverre, alt for
 "sandt er Ordsproget: hvo veed sin Skiebne
 "eller Lykke? — Neppe kom han til Præst-
 "øe, før han blev strax hæftig syg, hans
 "Hustrue hentes, han bringes hjem; Læ-
 "gedom bruges, men forgieves; han befa-
 "lede Gud sin Siel Kl. 12 om Natten for
 "sidste Søndag. Han var en oprigtig og
 "grantseende Lærer, et stort Exempel, vi
 "alle bør efterfølge i Gudsfrugt, Sædelig-
 "hed, Stilhed og Edruehed. Vi ere vor
 Hr.

a) Som forhen havde været Sognepræst i Præstøe.
 Raadmand Andr. Rlyne i Ribe var uden Tvivl
 ogsaa en Broder.

"Hr. Klyne vor sidste Tieneste Skyldige, at
 "begrave hans efterladte Levninger, som
 "skulde skee paa Torsdag, da NB. I
 "alle med eders Hustruer vilde møde i Ider-
 "strup-Præstegaard, og derom beder ved mig
 "den efterladte sørgende Enke. Og saa I, ær-
 "værdige Mænd, Menighedernes Degne og
 "Degnernes Substituter, at I vilde være
 "ved Begravelsen tilstøde og med gude-
 "delig Sang vederqvæge de sørgende Sinde.
 Nyekjøbing den 11. Martii 1738.

Laurentius Petrus (Thura)

Provsten tog til Liigtæxt Esai. 57, 1.
 5. Hr. Peder Nielsen Stub, var nogen
 Tid øverst Collega ved Nyekjøbings Skole og
 derefter 1637 Vicerector, med Prinds
 Christian's Tilladelse, medens Rector
 Mag. Erich Bredal reiste udenlands,
 hvorom tilforn er meldet. Aar 1638 Pal-
 mesøndag prædikede han, efter de Tidens
 Raade, paa dette vacante Præstekald, og
 Skiærtorsdagen prædikede ligeledes Capel-
 lanen i Nyekjøbing. Den første, saasom
 reccommanderet af Prinzen, og Lehnsmanden
 Hr. Palle Rosencranz, og en god Præ-
 dikant, fik af Provsten og de af Sognet be-
 fuldmægtigede 6 Mænd Ordre at møde tredie
 Paaske dag, for at erfare hvad Øvrighedens
 Billie monne være. Han mødte og Prov-
 sten

sten skrev efter Mandenes Begiering følgen-
 de hans Kaldsbrev: "Vi efterskrevne Jacob
 "Pedersen Hospitals-Forstander i Nykøb-
 "bing, Hans Jensen i Iderstrup, Peder
 "Smith i Ulleslev, Abraham Pedersen
 "i Ølmar, Claus Rierse i Øverup,
 "Niels Hansen i Tienebøye, Anders Lau-
 "ritsen i Sildestrup, kendes for alle med
 "dette vort aabne Brev, at eftersom Gud
 "allermægtigste ved Døden haver henkaldet
 "fra os hæderlig og vellærde Mand Hr.
 "Niels Jensen Klyne, hertildags vor kiære
 "Sognepræst i Iderstrups Sogn, da have
 "vi efter Guds Ord og vor christelige Kirkes
 "Ordinanz først tillige med Provsten og den
 "gandske Menighed gjort vor Hjertens an-
 "dægtige Bøn til Gud i Himmelen om gode
 "Raad og Hielp, og siden der os Dom: Pal-
 "marum er forekommen af Guds gode For-
 "syn, som vi vist troer, denne ærlige og vellærde
 "unge Mand Peder Nielsen Stub, Sko-
 "lemester i Nykøbing, og haver prædiket
 "Guds Ord for os paa Palmesøndag med saa-
 "danne Guds Gaver, som haver den gandske
 "Menighed vel befaldet, da ere vi efter Or-
 "dinnanzen og Kongel. Maist. Forordninger
 "etc. af menige Sognemænd udvalgt, og
 "de haver os givet fuld Magt at raade og

"handle paa menige Sognemænds Begne i
 "dette christelige og Salighed anrørende
 "Værk, som vi synes at kunde være Gud
 "til Ære og os samtlig til Saligheds Gavn.
 "Da efterdi fornævnte Peder Stub haver
 "sine gode Testamonia baade om Lærdom og
 "Læbnet, at han haver studeret tre fulde Aar
 "i det Kongel. Universitet i Kiøbenhavn, de-
 "sliigeste været et Aar Hører i Nyekøbings-
 "skole og Vicerector 2 Aar, og de Gaver
 "Gud haver givet hannem at forkynde Or-
 "det med, gandske vel det menige Sogn be-
 "hager; Da have vi i den Helligtrefoldig-
 "heds Navn udi Provstens Mag. Lauritz
 "Pedersens Nærværelse samtlig uden no-
 "gen Modsigelse eller Tvivl i nogen Maade
 "paa fornævnte Palmesøndag sluttet, at ville
 "med vores kiære høie Øvrigheds Bevilling
 "og Samtykke kalde, og med dette vores
 "aabne Kaldsbrev fornævnte Peder Stub
 "til at være og blive herefter vores Sogne-
 "præst og Sielesøger til fornævnte Ider-
 "strups Sogn. Saa fremdeles hæderlig og
 "heilærde Mand Doct. Hans Michelsen
 "Superintendent over Hvens Stift hannem
 "hertil vil kiende duelig og os hannem be-
 "vilge, hvorom vi ogsaa gandske yndmyg-
 "ligen og kiærlig beder, at vores kiære vær-
 dige

"dige Hr. Biskop vil hannem efter Ordinanz
 "zen examinere, og til det hellige Prædike-
 "Embede indvie, saa love vi og tillige paa
 "Sognemændenes og egne Begne, at vi
 "ville hannem annamme og kiende for vores
 "rette Sognepræst og Sielsfærger, og bevise
 "ham i sit Præste Embede al tilbørlig Ære og
 "Lydighed, og lade ham faae og nyde til
 "sin Underholdning Rente udi Tiende, Of-
 "fer og al anden Rettighed, som andre vo-
 "res afg. Sogne-Præster for ham af Arilds
 "Tid haft haver og nu efter K. M. Ordre
 "nanze bør at have ubehindret til gode rede
 "i alle Maader, imedens og al den Stund
 "han forholder sig mod os i Ærdom og Æv-
 "net i Kirken og uden for i daglig Omgang,
 "som det en hæderlig, retsindig og gudfryg-
 "tig Christi Tienere egner og vel anstaaer, og
 "som han for Gud og Ærighed kan være
 "bekiendt, hvortil den almægtige og barm-
 "hiertige Gud give ham Aand, Hierte, Sind
 "og Kraft i Jesu Christi Navn, Amen.
 "At saaledes handlet er og med Guds Naas-
 "des Hielp paa Vilkaar holdes og efterkom-
 "mes skal, det stadfæster vi med vores Sig-
 "neters Bidnesbyrd, og haver venligen om-
 "bedet vores kiære Herreds Provst Mag. Call-
 "rits Pedersen dette vores Kaldsbrev os
 "at

"at besegle. Hvorpaa han med Skrivelse
 "fra Provsten reiste til Biskopen. Sam-
 "me Aar giftede han sig med en Datter af forri-
 "ge Provst og Sognepræst i Nyeliobing Hr.
 "Hans Jacobsen.

6. Hr. Jens Muhle findes som Sognepræst
 til Iderstrup 1685, og stod her en halv Snees
 Aar.

7. Mag. Friderich Jessen findes 1695 og
 skal være død 1732, men hans Enke efter
 ham levede til 1742.

8. Hr. Peter Lotharius Mohr von Walt,
 en tydsk af Fødsel. Han blev her i Lan-
 det Sognepræst til Sønder Kirkebye og
 Allsted 1724, og otte Aar derefter til dette
 Sted. Levede derefter i 25 Aar. Der for-
 tælles, at ham tilfaldt i Arv et heelt Gods
 i Lydskland, som han kunde tiltræde un-
 der Navn af Friherre, hvis han vilde
 forandre Religion, det han ikke vilde, dog
 skal heistselig Kong Christian VI have ma-
 get det saa, at en anden vel fik Godset, men
 Præsten her fik 6000 Rdlr. til sin Deel.
 Han skal have ladet ved sin Broder afhente
 disse Penge i Hamborg, men Broderen spil-
 lede Pengene bort indtil 1500 Rdlr., hvilket
 sidste saameget formindskede Summen,
 Præsten dog selv maatte i Hamborg afhente,
 og

og gienste han dem i en Koffert, men inden han kom ud af Hamborg, vare de ham ud- af Kofferten frastiaalne. I sin Bekjending skal en paa Gaden have hvistet ham i Dret, hvor de laae, formanede ham forsigtig at hente dem og skynde sig bort fra Byen. Han døde 1756.

9. Hr. Peter Ephraim Monrad tiltraade dette Sted 1757, og blev efter 9 Aar kaldet til Stifts Provst til Aarhus. Han er født 1712 i Sommerup, hvor hans berømte Fader var Præst i 45 Aar. Den Monradske Slægt skal være fra Ungern, hvor een for sin Tapperhed mod Tyrkerne blev af Kejseren adlet med samme Naaben, som Familien endnu fører, nemlig en Halvmaane og et Hiul; med dette Naaben blev og Jo- han Monrad 1682 af Kong Christian V. naturaliseret. — Fra Kietinge, hvor en anden Johan Monrad var Præst 1589 nedstamme alle de danske Monrader, som i adskillige Grene have udbredet sig. Hr. Stifts Provst Pet. Eph. Monrad blev til Akademiet af sin egen Fader dimitteret. Formedelt hans Færdighed i det indiske Sprog blev ham i Kiøbenhavn tilbuden flere Times Conditioner, end han kunde bestride. Han blev siden Informator i Consistorialraad
- Koh:

Kohneß Huus og 1739 hos de Kongelig Pager. Aar 1743 blev han efter Pastor Bluhms Forslag kaldet til Capellaniet i Frederiksborg. Blev Sognepræst i Nysted 1746, elleve Aar derefter til Iderstrup, og i Aaret 1766 Sognepræst til Narhuus Domkirke samt Stift Provst. Han er gift med Christine Dorothea Berg, en Datter af Postmester og Controlleur Berg i Helsingør.

Han har udgivet:

Ligpræd. over Christian Jacobsen Draekenberg, med samme Oldings Levetsbeskrivelse, trykt i Wiborg 1774. 8.

10. Hr. Augustinus Henrichsen, en Søn af Justitsraad Hr. Niels Henrichsen, Raadmand i Kiøbenhavn. Efter nogle Aars udenlands Reise blev han Capellan i Kierteminde, men med Kongel. Tilladelse efter kort Tid omverlede dette Kald med Sognekaldet til Fardrup ved Ribe, og den der beskikkede Sognepræst Hr. Adam Tillerup, lød af de mange Fortrædeligheder, som Formandens Hr. Raues Børn gjo. de ham, samt gruende for de Bekostninger at

opbygge en i hans Formands Tid afbrændt Præstegaard a), blev i Hr. Henrichsens Sted Capellan i Kierteminde. Der i Fardrup giøtede Hr. Henrichsen sig med en Jomfrue fra Lønder, hvis Fader sammesteds var Doct. Med., og med hende avlede en Datter, som blev givt med Pastor Top i Errøeskiebing. Aar 1753 blev Hr. Henrichsen Sognepræst til Rise og Marskalk paa Errøe, og i Aaret 1766 her i Iderstrup b), hvor han døde 1770 den 27. April, 61 Aar gammel.

Vi have fra ham et Skrivt:

Panegyricus ad natalem Christ. VI 30.
Nov. 1732, Giesfacelebrat. Fol.

11. Hr. Johannes Sewel fra 1770 til 1787, da han døde. Jeg er ikke saa lykkelig, endnu at kunde noget fuldstændigt om denne gode Mand meddeele.
12. Hr. Consistorialraad Hans Pontoppidan. Er født 1730 den 11. Octobr. i Tor-
- fil-

a) Hr. Henrichsen satte Præstegaarden i Fardrup i den smukke Stand, som den nu befindes. See mere om ham i Haderslev Amtsbeskrivelse pag. 468.

b) Hr. Worm i sin Lexic. skriver Jeppestrup.

Kilstrup's Præstegaard. Hans Fader Doct. Theol. Christian Pontoppidan var til den Tid Sognepræst i bemeldte Lorkilstrup, men døde som Stiftis Proost i Aarhus 1765. Hans Moder var Frue Anne Flindt. Aar 1746 blev Hr. Hans Pontoppidan Student og laae nogen Tid ved Akademiet paa Cilersens Kollegium. Aar 1758 blev han Sognepræst til Dalbye og Lurebye, og i Aaret 1770 ved Stiftet Balløe, 1777 til Ronne paa Bornholm, 1785 til Frederiksberg og Hvidovre, og efter 2 Aar her til Iderstrup. Er gift med Anne Cathrine Michelsen.

Skrivter :

- Ligpræd. over Sophia Amalia Wiumb.
 Kbhvn. 1759, 4.
 Hans Faders Forslag til noiere Kundskab
 om Sielen, af ham udgivet 1761.
 Abels Død, et Rimdigt i 5 Sange, over-
 sat 1767, 8.
 Beskrivelse om Kong Carl Stuarts Hals-
 huggelse, 1768, 8.
 Foruden nogle Disputatser og Prædikener.

E. Sønder-Kirkebye-Præster.

1. Hr. Hans Mortensen, hvis Navn findes 1548.
2. Hr. Gregers Homble, en Søn af Hr. Christen Christensen, Sognepræst til Homble paa Langeland, og Broder til Mag. Marcus Homble, hvorom vittet er med det blant Præsterne til Carlebye og Horrebye. Han levede her i mange Aar. Af et Haandskrivt fra Engel Friderika Schrøders i Torkilstrup, hvoraf endeel forhen er anført, anfører jeg følgende denne Mand betreffende: "Hr. Gregers Christensen Homble, skriver hun, som var Præst i Kirkebye havde tre Døtre, een døde i Pest, den anden, som var min Moders Moder og hedte Birgitte, blev gift i Ryekiebing med Hans Jacob Zimmer Sædelmager, han var født i Schwaben i Tydskland, blev kaldet til Kiøbenhavn af Kong Christian IV. at være Hoffaddeler og der døde han, de havde 4 Børn sammen, de levede alle 4 hendes Død; den ældste hedte Karen Zimmer, hun levede 5 Aars Død; den anden Engel Marie havde en Slotsforvalter i Frideriksborg, han døde og der var 10 Børn efter ham;

ham; den tredie Magdelene Sibylla
 Zimmer, som var min Moder, havde
 først min Fader Hendrik Sæck, som var
 Staldskriver, Gemaks-Forvalter og He-
 rold, efter hans Død fik hun Johan
 Frederik Heuser, han var først Regi-
 ments-Quartiermester, og siden mange
 Aar Capitain og boede paa Tostegaard
 i Norge ved Frederiksstad; hendes Søn
 var Mag. Gregers Zimmer Præst i Nye-
 kiøbing. Birgitte Gregers Datters Mo-
 der var Hr. Hans Jacobsens Datter af
 Nyekiøbing, hun hedte Karen, hendes
 Søster havde en Doct. i Odense hedte Hans
 Muhle. Hr. Gregersens Kone af Kirke-
 bye, som var N. B. Karen Hr. Hans
 Jacobsens Datter af Nyekiøbing, hun
 blev gandske forstyrret i Barselseng; mens
 de vare i Kirken med Barnet, stod hun
 op og løb til Nyekiøbing, og var hun længe
 saa elendig, omfæder kom hun sig og blev
 sund igien og kom til at lave til Barsel,
 men da kom Sorgen paa nye igjen. Hun
 havde megen god Fornuft og døde med god
 Forstand, men Barnet blev taget fra hende
 i mange Stykker. Hun havde en Søster,
 som boede i Iderstrup og havde Præsten
 der, han hedte Hr. Peder Stub etc.

Jeg finder ogsaa et Brev til Hr. Gregers
 Homble fra hans Herreds-Provst, som for Ti-
 dens Histories videre Dplysning her anføres:
 "Salutem plurimam! Reverende Dne Gregori C.
 "Homble, Frater necessitudine Christiana conjunc-
 "tissime, nuptias alteras maturari intelligo, *σοφῶς*
 "priorem attritum iri suspicor. Nuptiis fausta
 "qvæqve precor, ut cedant omnia ex sententia feli-
 "citer; sed & pupillis faveo, & qvod jus præscri-
 "bit, divinum humanumqve considerandum accu-
 "rate censeo, neqva, iis tæsis, committatur noxa,
 "qvam vulnere conscientia tandem & inex spectato
 "modo forte expiabis. Qvam accurate & diligen-
 "ter commendavit Deus Magistratui pupillos, qvam
 "graviter interminatus sit, qvam severe se expeti-
 "turum pænas ostenderit, diserteqve denunciavit,
 "ipse melius nosti, qvam ut me opus sit Monitore:
 "sed tamen monitorem ut agam ipsa officii ratio po-
 "stulat, ne qva noxæ me participem reddam. Qvid
 "autem dicam? num adeunda oratoria est afferen-
 "daqve argumenta ex Rescriptorum copia, qvibus
 "Patri & Sacerdoti persvadeam, ut propriis liberis
 "jus suum tribuat is qvi aliis qvod justum sit vere
 "ostendere nec non exemplo monstrare, præireqve
 "viam debet? Profecto si dubitasset, non hucus-
 "qve argumentum honestatis distulisset, qvod in-
 "commodi pariat, si uxor in communem hæredi-
 "tatem introducatur, ubi ex lege, qvæ in medio fue-
 "rint communia soli patri suisqve liberis esse de-

"bent tutum exaggerassem; jam autem inclinata res
 "est, quid vel svadebo vel monebo? postquam fac-
 "ta ante 14 dies monitio, dataque fides ita cecidit
 "re in irritum Utraque, ut quorsum accipiam, non
 "ita dubiam videntur conjuncturæ ostendere viam.
 "Certesi quid apud Te officii mei valeret Authori-
 "tas, juberem etiamnum parere legi divinæ, pare-
 "re Supremi nostri Magistratus, in rem commu-
 "nem tuam, liberorumque consulere, imo etiam
 "in futurum & longitudinem rectius, quam sic re-
 "stituitur, consulere. Habes exempla & Auctores
 "fateor, sed qui respondere debeam, quod & probe
 "nostis, ita quæso ipse subjice tibi Ostende igitur
 "adhuc, si fieri potest propter temporis angu-
 "stiam contractiorem, Ostende inquam in Te ipso,
 "quod aliis, ut faciant ex verbo Dei & obedientia,
 "quæ legi municipali præoptime debetur, Auctor
 "esse velis debeasque. Ego quod Meum est hic exe-
 "qui volui, ut conscientiam uti possim sedatam, ta-
 "met si malam inire gratiam non dubito, quæ fors
 "est veritatis & candoris, quæ etiam naso suspen-
 "di ostentuique haberi solent; sed quid ominor?
 "meliora de Te, imo optima quæque spero, non fore
 "ut vel succenseas quidem. Volo Tecum omnia
 "charitatis officia mutua facere. Etiam atque etiam
 "Vale. Nycopiæ 16. Sept. 1635. Totus ex animo.

LAVR. PETRI SCHELSCHORENSIS.

3. Hr. Mag. Daniel Winther 1696, døde 1714, efterladende en Søn, som blev Præst til Kjettinge i Lolland.
4. Hr. Claus Forbus stod her fra 1714 til 1724, og havde til Medtiener Capellan Hr. Hans Wulf.
5. Hr. Peter Lotharius Mohr von Walt, som i Aaret 1732 blev Sognepræst i Idersstrup, og er der nemlig om ham udførlig meldet.
6. Hr. Christen Hortulan, var Lærere her indtil 1742.
7. Hr. Ole Brasen, forhen Capellani Stubbekjøbing, hvor mere om ham bliver at skrive. Tiltraadte dette Sted som Sognepræst 1743, og døde 6 Aar derefter.
8. Hr. Jørgen Busch, om ham forhen noget er meldet. Hans Fader var Hr. Søren Petersen, som var Sognepræst i Besters-Ulslev a), og hans Moder var Margrete Jørgensdatter fra Døllefelds-Præstegaard, hvilke hans Forældre fradede ham, medens han endnu var meget ung. Kiøbmand Paaske Jensen i Njested, som havde Hr. Busches Kloster til ægte, tog sig ham an og satte ham i Njesteds Skole i hans

a) Hvis Fader var Commandeur.

hans syvende Aar under Rectore Mag. Bildsøe. Men da Mag. Bildsøe blev Præst, kom han hid til Nykøbings-Skole, hvorfra han i sit 20 Aar blev Student i Aaret 1704. Flittig studerede han ved Akademiet og det i 4 fulde Aar. Han var derefter Hører i Wiborg-Skole i 4 Aar, og i Nykøbings-Skole udi hele fiorten Aar, hvor efter han avancesrede til Capellaniet i bemeldte Nykøbing 1727, og til Sognepræste-Embedet paa dette Sted 1749, og døde 1761 i sit Alders 76 Aar, efterat han 5 Gange havde været gift. Hans sidste Egtfælle Christiane Sophie Gynmors overlevede ham og blev siden gift med Hr. Jacob Borch i Carlebye her i Falster. Omskrevne ærværdige Mand stod altsaa i offentlige Læreebender 52 Aar, og bør regnes blant Jubellærere. Han berømmes desuden af andre Videnskaber; thi i Mechanik og i Musiken havde han faae lige. b)

9. Hr. Niels Stub, Provst i Herredet fra 1779. Er født i Kiøbenhavn den 2. Janv.

1717,

b) See forhen Nykøbings Capellaner No. 12, item vor lærde Provst Næraaes Anmærknin-
ger i Biskep Blochs slyenske Geistl. Hist. I.
Bind pag. 19.

1717, hvor hans Fader Gregorius Si-
 bertsen Stub af norsk Extraction var
 Skibsbyggermerster. Fra 1730 til 1738
 gik han i Kiebenhavns-Skole, da han blev
 Student og strax samme Aar, efter D.
 Neuses Recommendation, reiste ved Kon-
 gelig Stipendio af Kong Christian den
 VI. til Halle, hvor han flittig hørde Pro-
 fessorenes og især D. Baumgartens Colle-
 gier i tre Aar. Ved sin Tilbagekomst tog
 han Examen Philos. og Theolo. med Be-
 rømmelse. Aar 1750 den 30. Oct. blev
 han kaldet som Præst til Alsøe under Vol-
 land, og Aaret derefter indlod han sig i
 Ægteskab med en Enke efter Hr. Søren
 Ulrich Helt, Præst paa St. Thomas og
 Crux i Vestindien, med hende blev han
 Fader til 4 Døttre. Aar 1761 den 26 Junii
 blev han af Kongen kaldet til dette Sted, hvor
 han her mistet sin kære Ægtefælle og lever i
 ugift Stand. Ingen fortænkter denne fortref-
 selige Mand, at han efter saa lang Tids troe
 Arbejde bad om en god Embeds Medhjæl-
 pere, som blev den brave Student Hr Got-
 fried Becker, og at han overleverer Prov-
 stehyrden til en yngre.

F. Schielbye Præster.

1. Hr. Peter Muncz, Pater og Præst til Schielbye og Bieddesbye 1463.
2. Hr. Nicolaus Jodoci findes 1548. Forhen catholisk, antog Lutheri Lære for at blive i Brødet.
3. Hr. Mads Hansen. Provst i Herredet fra 1612 til 1630. Han esterlod en Datter navnlig Anne, som blev giort med Successor.
4. Hr. Hans Poulsen Prip, fra omtrent 1634. Det jeg finder om ham, er Stævnamaale og Processer. Aar 1637 den 13. Janv. stævnedes Jacob Møller ham for Provsteret anlangende en Sum Penge, som Hr. Hans skyldte ham. Hr. Hans sendte i sit Sted for Ketten Christen Ipsen af Schielbye med dette hans Indlæg: "Esterdi min gode Ven Jacob Møller haver stævnet mig og min Regnskabsbog udi Kette for huis Gods, jeg af hannem hafver bekommet, som er summeret af Jacob Møller selv med hans egen Haand og Register, beløber sig i Penge 269 Slettedaler. Herpaa leveret 3 Pund Bng. Men esterdi Kornet haver været meget mindre end jeg havde tænkt, saa vil

"vil jeg dog hannem vel betale med lige-
 "saagode Bahre, efter sit Værd, som Korn
 "kan være, ja endogsaa med godt Korn,
 "saameget jeg kan afhende, dersom det var
 "udi Morgen, hvilket jeg udi Dag tilby-
 "der hannem, saa at han ikke skal have
 "nødig at søge sin Betaling med Ketter-
 "gang, uden han ellers haver Lust til Trette,
 "men vil han tøve nogen liden Tid, at jeg
 "kan giøre mine Bahre i Penge, saa skal
 "han saa rede Penge etc.

Schielbye den 20. Januari 1637.

Hans Poulsen.

"Herudi blev dømt, at han inden 8
 "Dage skulle betale, hvis ikke, vilde Prov-
 "sten vise Sagen fra sig til verdslig Ret;
 "thi der blev begiert Afviisning, efter dette
 "atter givne Stævnamaal: Herhos giver
 "jeg eder nu anden Gang tilkiende, at ær-
 "lig, velagte og fornemme Mand Borge-
 "mester Lauritz Mortensen begierer Af-
 "viisning og Copie af eders Contract og
 "Løfte skedt den 17. Febr. 1636 eller an-
 "den Middel til sin Betaling. Thi giver jeg
 "Eder atter nu det tilkiende og stævner Eder
 "hermed til i Dag 8 Dage at møde, naar
 "jeg fornemmelig Contracts Copie vil overle-
 "vere med Afviisning, uden I udi imidler-

"tid hannem anderledes end skeet er Contents
"terer

Laurentius Petrus.

Borgemeester i Nyekjøbing Jacob Christensen stævnedes ham samme Aar den 3. Febr. for Gield.

Aar 1639 den 26. April blev han atter indstævnet for Provsten af Byefogden, for han havde udført Heste og Korn; og Al tilbage utoldet og uden Lehnsmandens Lov.

— For samme Sag blev han atter stævnet efter Lehnsmands Befaling af Ridesfoged Peder Hansen, som legger til, at han foruden Heste og Korn havde og udført smaa Dvæg. Hr. Hans gjorde Rede for sig det bedste han kunde.

Herefter finder jeg en nævnet Hr. Mads Hansen Sognepræstens Søn, som ogsaa havde Handel med benævnte Jacob Møller, men om han var Capellan hos Faderen eller virkelig Præst, skal jeg ikke sige.

5. Hr. Christian Falster fra 1691 til 1693. Han var i nogle Aar Sognepræst i Branderlev i Volland, hvor han blev Fader til den berommelige lærde Christian Falster, som var Rector Scholæ i Ribe født 1690 den 1. Januarii. Aar 1691 blev han

Fal-

- kalbet til dette Sted, da Branderslev blev til Naskov Annexeret, og døde 1693.
6. Hr. Ejler Hansen Bulff, bekiendt som en lærd Mand. Var nogen Tid Præst i Hillested i Polland, og blev Præst til dette Sted, da Hillested blev til Marieboe Annexeret.
7. Hr. Hans Ejlersen, født i Hillested Aar 1687. Var nogen Tid Capellan her hos Faderen og blev 1712 Sognepræst, døde 1746.
8. Hr. Mag. Hans Lange, stod her til 1752.
9. Hr. Niels Haar, døde 1758.
10. Hr. Niels Amager, til Gietsergaard. Consistorialraad, om ham tilforn er meldet, døde 1781. I de sidste otte Aar ejede han det vigtige Gods Gietser. Han levede stedse ugiot og meget sparsommelig.
11. Hr. Thøger Stistrup, er født den 16. Sept. 1729 fire Mile fra Wiborg, hvor hans Fader ejede en Friegaard paa Landet. Det Navn Thøger blev ham given efter Ejerens Navn paa Gunderup. Han blev i hans unge Aar underviist af den lærde Degn Nicolaj Bolle, og af ham sat i 4de Lectie i Wiborg Skole, hvorfra Rector Arf efter 5 Aar dimiterede ham til Akademiet.
- Som

Som Student informerede han i halvandet Aar hos Sognepræsten Hr. Alabenshausen i Wildsted, og i 8 Aar hos Hr. Haasum i Givild. Hans Helbred blev af Rattewaagen svækket, og han maatte desaarfag forlade dette ham saa fixe Huus. Et Aars Tid informerede han siden Baron Harthausens tre Børn, hvorfra han blev Hr. Biskop Harboe rekommanderet, og kom i Hr. Herlebs Huus i Brønshoi. Professor Rosenstand Goische overtalede ham at reise til Stege for at informere i Byefoged Jørgensens Huus. Han blev derefter kaldet som Sognepræst til Bogø 1765, stod der i 14 Aar og blev derefter Sognepræst til Gundslev, og i Aaret 1781 til Schielbye og Gieddesbbye. Her døde denne elskede Mand 1786 den 11 Septemb. a). Hans første Egtesæle var Cristine Busch fra Kallehauge Præstegaard, og efter hendes Død gif han 1783 atter i Egteskab med Jfr. Karen Krag Holmsted.

12. Hr.

a) Hvor nær han var beslagtet med den uforglemelige Belgierer Hr. Laurits Stistrup, af hvis roesværdige Stiftelse saamange Huuse forsynet med Bibler etc. er mig ikke bevidst. See Wandals Saml. af Forordn. I. Deel pag. 51.

12. Hr. Philip Hendric Friedlieb, født i Mariager, hvor hans Fader var Sognepræst. Som Student laae han nogen Tid paa Borchs Kollegium, og blev 1777 Residerende Capellan til Bestenskov og Kappel i Holland, og 9 Aar derefter Sognepræst til Arninge, hvorfra han 1786 blev til dette Sted kaldet. Efter sin første Egtfælles Anne Seehusens Død giftede han sig med en Datter af Justitsraad Stampe til Skjerringegaard.

Vi have fra ham:

Disput. de bibliis & libris quibusdam theologis in Dania raris, Hafniæ 1775 og 1776. 4.

G. Aastrup-Sognepræster. b)

1. Hr. Hans Krog, findes nævnet 1634. og 1638.
2. Hr. Theophilus Sadolin c) født 1560 i Thorebye Præstegaard i Holland, hvor hans

b) Byen, som Præsten boer udi kaldes Morshye.

c) Vor lærde Provst Næraae i hans Anmærkninger til Blochs svenste Geistl. Hist. 1te Bind pag. 17 henvises Læseren til.

hans Fader Mag. Hans Sadolin (en Søn af Biskop Mag. Jørgen Sadolin) var Sognepræst. Han var ikke Søn af Biskopen, som formodes i Blocks slyenske Geistl. Hist. 1. Bind pag. 12.

3. Hr. Peder Dan, hvis Navn findes 1686.
4. Hr. Peder Stadager, døde 1717 den 15. Februarii.
5. Hr. Poul Danchel, en Søn af den lærde Hr. Poul Danchel Sognepræst i Slemminge, Hr. Danchel var en nidkær Lærer her indtil Aar 1749. Paa en Tavle ophængt i Kirken findes denne hans Paategning:

Stat Læser! see og læs, hvorledes Gud har slaget,
 Det syndeløse Qvæg, fordi vi har fremdraget;
 Vort Liv i mange Aar i syndig Sikkerhed,
 Og elsket mere Synd, derfor var du saa vred etc.

Ehi i Aaret 1746 døde i Falster over 7000 stykker Hornqvæg, da dette Sogn allene begrov 700.

6. Hr. Andreas Gros, om ham jeg ikke har været saa lykkelig at erholde nogen Efterretning. Han døde 1759. Haaber dog i følgende Hefte at kunde meddele hans Beynetslob, som er mig lovet.

7. Mag.

7. Mag. Christian Henrich Bierring, er født 1729. Hans flittige Fader Niels Jørgensen stod over 50 Aar i Embede i Korup ved Odense som Skoleholder og Degn. Fra Odense Gymnasio blev han Student 1749. Ti Aar derefter blev han Hører i Odense Skole, og Aaret derpaa Sognepræst til dette Sted. Er gift efter sin første Hustrues Anne Marie Schrøders Død med Elisabeth Jæger.

Vi have fra ham:

Poetiske Tanker over Lisabons Undergang 1756. 8.

Horatii første Epistel, oversat — 1757. 8.

Moraliske Fabler etc. 1759, 8.

Ode til Kong Friderick den 5te e. a. 8vo.

Enkenskning til Biskop Jacob Ramus.

Kbhvn. 1763, 8.

Rygtet over Georg Nycho Holm.

1760, 4.

Horatii Breve i danske Vers. 1777.

Et Oratorium etc. 1784, og som Med-

lem i det kongelig Landhuusholdnings Selskab.

Panegyricum Societati Oeconom. etc.

1784. 8.

Og det Kongl. danske Landshuusholdnings
Selskab besyngtet, Kbhvn. 1787, 8.

Ved Slutningen af dette Herreds Efterretninger vil jeg anføre en Kongelig Befaling udgiven, om at drage Omsorg for Stiftelsers og Gavebrevs Conservation etc.

"Vi Christian den 4de etc. Vor syn-
"derlig Gunst tilføen! Bider, at eftersom Vi
"naadigst forfarer, adskillige Stiftinger, som
"gudeligen forud givne og funderede ere, man-
"ge Steder nu at være forandredede, forminds-
"skede, og vel ganske undergangne af Aarsage;
"at Capitalet, som forud til de fattige og
"anden christelig Brug stiftet er, paa endeel
"Steder, og til uviste Personer, uden god
"Forvaring er udsat, hvilket dog ikke burde
"at skee, og ellers i andre Maader uforsum-
"ligen administreret. Thi bede Vi Eder og
"naadigst ville, at I samtlige der i Nyekjø-
"bings og Nalholms Lehne forfarer og forfare
"lader; og saafremt nogen deslige, som forbe-
"bemeldt, findes, hafver Du Os elskelige Palle
"Rosencrantz strax derpaa at talle og det med
"Retten udføre; eftersom Du selv agter det
"for Os og de interesserede at ansvare, og icke
allene

"allene udi Bores Cancellie derom inden Pinje-
 "dag førstkommende, giøre underd. Relation,
 "men oc efter Sagens Udføring nøiagtige Do-
 "cumenta derom paa sine tilbørlige Steder for-
 "varligen henlegger, og rigtige Gienpart der-
 "af Os Elskelige Doct. Hans Michelsen
 "Superintendentent ofver Jyens Stift tilstiller,
 "det udi Stiftskisten vel forvarligen at holde
 "tilstøde. Dermed skeer Vor Villie, besaa-
 "lendes Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot
 "Kiøbenhavn den 26 Januarii 1631.

Under Vort Signet.

Christian.

Dette tillige med Lehnsmandens Brev
 sende Provsten i Nykøbing til Præsterne med
 dette sit Brev:

"Viris literis & religioni venerandis fratribus
 "collegiis austratis in Christo conjunctissimis! Mitto
 "vobis — diplomatis exemplum cum explicatione
 "& subsequente Mandato nobil, Dni Præsidis Pa-
 "læmonis Rosencranxii Domini de Krænkerup, ex
 "quibus cum licet cognoscere, quid fieri debeat,
 "magnopere rogo, velitis hoc officio quam primum
 "fieri potest, Magistratui parere, & quicquid vel
 "jamdum vobis constat, vel periontari & explorare

"de rebus religione religatis, ex veris Documentis
 "vel incorrupta memoria postitis, de eo me primo
 "quoque tempore certiozem facere, ut ego quod mihi
 "datum est negotii, eo possim ocys defungi, id
 "quoque eorum spectare conservacionem & vindi-
 "cias, & futurorum in nostrum ipsorum usum vi-
 "detur. Exstat heic meæ concreditus fidei codex
 "collegialis de redditibus, fundis & prædiis, id-
 "que genus aliis bonis quæ Sacerdotibus & diaco-
 "nis sunt a prox. Regum tandabiti munificentia
 "data atque tributa; qui codex ubi eorum ad ve-
 "stras collatus fuerit rationes, quo in loco res sit
 "& quid agere conveniat luculentius dispici pote-
 "rit Et velim, quod venia & commodo vestro
 "fiat, ut has meas literas cum adjunctis exemplis,
 "alius ad alium, prout commodissime fieri possit,
 "mittatis, adscripto quoque a tergo, quonam cui-
 "que vestrum die ad manus pervenerit; quo tan-
 "dem, ubi circiutum, obierint, ad me redeant.
 "Ad extremum hoc etiam vobis notum esse volo,
 "me a clariss. & adm. rev. Dno Episcopo, in pro-
 "ximis, quas ad me dederit, literis moneri, ut
 "vobiscum agam de auxilio argenteo, quod Ser-
 "Reg. Mti. in usum belli pro patriæ salute mu-
 "tuum dedistis, ut æmulari velitis exemplum fidem-
 "que R. M. & gratitudinem eorum, q. utro de
 "jure mutuum repententi destiterunt. Quid vobis
 "super hac re sit animi, velitis, ubi occasio da-
 "bitur conveniendi declarare. Valet c. v. Uxo-
 ribus

"ribus honestissimis & rebus omnibus, quæ cordi
 "esse debent, Deo diligenter commendati.

Nycopiæ 13. Apri. 1631. V. D. Studiosiss.

LAUR. PETRÆUS.

Responsum Sacerdotum!

"Eftersom Kong. Maitts naadigste Be-
 "faling med vor gunstige Lehnsmands udfø-
 "rende Forklaring os hafver paalagt at give
 "tilkiende, hvad os enten selff er vitterligt,
 "eller vi kunde erfare, om adskillige Stiftin-
 "ger, som gudeligen fordum gifne oc funde-
 "rede ere om nogen af dennem kunde være for-
 "andrede, formindskede eller gandske undergan-
 "gen: saa vilde vi gierne som vi oc pligtige
 "ere, Kongl. Maitt. naadige Paabud oc Be-
 "faling underdanigst, saavitt os vitterlicht er,
 "oc vi hafue kund erforsche oc forfare, efter-
 "komme.

Carlebye og Holebye Sogner:

1. Findis itt gammelt Sognevinde, ndgifs
 net paa Holebye= Sognestævne nnder Dato
 1496, kundendes, att forstaa paa den Jord,
 2 som

- som ligger udi Egts Mark, haver været altid hos Præsten udi Carlebne, indtil Hr. Oluf Holgersen fick Dynekøbings Slot.
2. Item er Holme = Engene udi Hollebhemark og frakommen, enddog der findes rigtig Beviis paa dem, at de med Kette ligger til Carlebne = Præstegaard.
  3. Item er en Lønde Hæfte, som tilforn gif til Horebne = Præstegaard og frakommen, siden Ordinanzen udgif.
  4. Item et Byggested vesten op til Carlebne = Præstegaard paa Gadelandet, som af Arillds Tid haver været et frit Fortou til Carlebne = Præstegaard, og hører samme Fortou og Loft til Carlebne = Kirke.
  5. Item en Lønde Almisselørn af en Jord udi Horebne.

Nastrupe Sogn.

Et Wange, som kaldes Præstewange, er kommen fra Præsten. Findes at være kommen fra Degnen udi Nastrup it Pund Byg, som hannem er afdraget til Capellanen udi Stubbeløbning.

Orslof Sogn.

Et Skp. Land er ploiet af Steensbrødrene fra Præstens Jord. Siden Sæde Degnen blev affat, haver Sognepræsten nydt Degnepladshen, indtil for 2 eller 3 Aar siden, og Bønderne bruger dette nu.

Sønderkirkebye- og Alslev Sogne

Degnen miste sin Kente af Bussebye, der Byen blev afbrændt formeneudes, at de der bruger Jorden; burde at give Degnen sin Kente.

2. En Skov, Kirkeskov kaldet, i fordum Tid hørde til Kirken og Oldinggiæld deraf optog Kirkeværgerne til Kirkens Bedste.

3. Degnehuset befindes at ligge paa Præstegaards Fortou uden Porten paa Gadelængden. Naar det bliver Øvrigheden ret berettet, da maaskee enten Præsten eller Degnen nyder det igien.

4. I Hendes Majestets vor allernaad. Dronnings Tid er afbrudt Gaarde og Gaardsæder i Bellinge og Korselisse, og Jorden er lagt under Gaardens Plø, og Præ-

sten haver ingen Bederlag bekommet, enten for Dvægtiende eller Korntiende, Udmisse Korn eller anden Rente.

5. Ordinantz, Recessen og Riber Artikke tilholder, at Præsten skal enten have Tiende eller Offer af kongelige Huse, samt Herresæder, eller og i anden Maade betænkes for sin Tieneste, hvilket ikke skæer til Korselissegaard at Præsten har enten Tiende eller andet etc.

Horbeløf Sogn.

1. Horbeløf Kirke haver udi gammel Tid havt 6 Pund Byg til aarlig Landgilde, og haver udi mange Aar ingen vis Indkomst havt.
2. Sognepræsten udi Horbeløf haver udi gammel Tid havt Egt og Ingebud af de Bønder, der giver Landgilde til Gaarden, og haver den Frihed været lang Tid borte derfra.
3. Nok findes der et Gadehuus udi Beregningen paa Præstegaards Ager, og er kommen fra Præsten baade med Fæstning og andet, og staaer hannem meget til Forhinde.

hindring paa sin Jord, uden han havde noget derfore.

4. Det gandske Sogn haver givet til gode rede deres Mikkelsmad, men nu haver de borttaget Maden fra Præsten, Degnen og de Fattige, og vil kun give 10 Skilling for hver Mad.
5. Degnen haver mist for tre Aar siden en Lønde Byg hos en Marieboe Tiener.

Beggeløse Sogn.

En Eng er der paa Bøttøe som kaldes Præsteholm, som gamle Folk endnu veed, i gammel Tid at have været indhøstet til Præstegaarden, som nu Hollænderen sig tilhold, som det da festet haver, fremviser og et Brev, som en fordam Sognepræst i Beggeløse denem givet haver, i hvilket forn. Præsten sig fra skriver ald Rettighed og Indgang i Bøttøe Enger, mod hvilket en anden hæderlig Mand hans Efterkommere trettet haver, og mit i Processen hendode, siden haver alting været stille.

2. Dom. Qvasim. 1631 er meenige Sogne-
Almuen paa Sognestevne tilspurd, om de ej
vidste

vidste noget ydermere at have været til Begge-
løse Præstegaard, end som nu, svarte de gam-
le, at Sognepræsten haver havt Hielp til sin
Ildbrand af Hasseløes Land, disligest og
Olden til sine Svin, som endog mesten
de unge Mænd i deres Tid at have væ-
ret til Præstegaarden mindes kan. En
Skieppe Korn er formindsket af de Fattiges,
som siges af gamle Folk, at var bevilget
af Øvrigheden, til en Mand for hans Ar-
modis Skyld. Siden han døde, haver
hans Efterkommere ej vildt udgive den,
fordi Formanden havde ej udgivet den.

Nogle Kirkejorder er der til Kirken, som
bruges af nogle Bønder, findis ej nogen Vil-
lighed eller Rettighed, som Kirken haver
derfore.

Nyeliøbing.

Fra Præsten i Nyeliøbing er fravendt til Beg-
gelese Præst, dog ikke af nogen Øvrighed,
som her siges, en Tiende af Hasseløe tvende
Marker, som her findes Tingsvidne paa, at
have af Arilds Tid været ydt til Sognepræ-
stens

stens Ophold i Nykøbing, uden Tvivl fordi at Adkomstes Brev haver været forkommet, som det plejer vel at hende, enten ved Baade og Ulykke, eller ved Forsømmelse, eller ved Had og Misundelse, som vel kan og findes i Præsternes Forordninger.

Efterdi Kong. Majst. naadigst tilbyder gudelige Stiftinger, som gudeligen forud givne og funderet ere, og nu kunde være forandrede etc. at lade Restituere, bedes den gunstige Lehnsmand ydmygeligen, at dette maatte ogsaa tages udi Betænkning; Efterdi den ukerde lange Krivds Tids Sædvane haver vist ikke været uden Capitall Grund udi Besyndelsen.

Findes ogsaa udi en gammel Herredsbog over Sønderherret, at Sognepræsten i Nykøbing haver havt sin Ildebrand ex gratia af Kloufou.

Anlangendes Skolen: Iderstrup skulder Brød 540, halve Gærs 90. Dette nægte og unddrage Sognemændene Degnen, og vil give nogen Penge efter eget Lykke, somme byde en slet Mark for alt, somme en halv og somme ikkun 3 eller 4 Skilling, uanseet at Degnen haver ingen anden Rente end det samme. Nok skulde Degnen have 7 Skp.

Kug af Silderstrup, hvilke de forholde hantem ogsaa.

Andre Stiftinger vidste ingen af os udaf; Paa dette blev leveret Lehnsmanden Belydlig Palle Rosencranz til Krenkerup en Copie, hvilken der han læste, svarede han baade inter legendum og siden efter: "Hvad er dette? Præsterne taler ikkun for dem selv; item, det som haver været bevilget ex gratia, dette gjør man sig strax en Rettighed udaf. Dermed blev det endt.

§. 7.

II. Nørreherred.

I dette Herred antreffes 15 Landsfogne og een Kiøbsted, og Herredet er anslaaet til 3746 Edr. Hartkorn, foruden Bogee.

Stubbekjøbing.

Et af de allerførst beboede Steder i Landet er vist nok Stubbekjøbing, som i nogle hundrede Aar er bleven besøgt af Baade og Skuder, som igiennem Grønsund hentede Fisk og Nvæg herfra til de Staaenske og Meklenborgske Kyster. Alle Skibe, som fra Østersøen løb ind i Grønsund, fandt her en sikker Havn; thi de gik da op (hvor nu deels er tilgroet, deels er Moser og Søer) lige til den nu kaldte Lvedegaard og See, over en halv Mils Strækning.

Byen har sit Navn at dette gamle danske Ord Stuff, det er, et sær og adskildt Stykke Jord og Ejendom, som Ordet tydes i jydsk Lov: 1. Bog 55. Cap; Stuffkjøb var et erhvervet adskildt Stykke Ejendoms Kjøb, som blev

blev kaldet paa, førend Sandemænd sværgede, efter bemeldte Lovs 2. Bog.

Her høves fornuelig Udfigt i Nordvest til Wordingborg og Siellands Skove; Grøn-
fund løber her imellem Møen og Bogee paa
den ene og Falsters Land paa den anden Side.

Formedelt den immer tiltagende Handel
med Indbyggerne her fra Skaane, Lyngskland
og flere Steder blev dette Fiskested med Ti-
den en af de først privilegerede Kjøbstæder,
der selv udredede en snees Skibe a) som løb til
Østersøeske Steder og vidt omkring; endnu
i Aaret 1503 findes, at Stubbekjøbing har
havt to Borgemeistere og tre Raadmænd, samt
et Antal af 600 Borgere b). Hastig kan
Ting forandre sig, Fiskeriet siger nu her saa-
re lidet, af Dvæg og Heste selges herfra til
Fremmede nu faae og fast intet; og det Korn
som kan til Fremmede overlades, kan ikke giøre
Handelen betydelig florissant; de Handledes
Tal i Byen ere nu 7 til 8. Af Haandvær-
kere ere her tre Snedkere, en Smed, en Klein-
smed, en halv snees Skomagere, to Skræder-
mestere, to Handfemagere, en Feldbreder, en
Sadelmager, to Pottemagere, og et Pibefabrik;
Tobaksplantningen begyndte her for nogle Aar,
men er nu standset.

Byen

a) Nu tre.

b) Nu Trehundredstyve.

Byen bestaaer næsten kun af een reel Gade og ligger to Miile Nordost Nyeløbing.

I en Mark, som kaldes de 16 Jorders Mellemark, har ved et Sted, som endnu kaldes Pørehaugen, staaet et Slot, som for mange Aar er afbrudt.

Byen har nu to Marke: Nyemark og Skovmark kaldte, samt endeel gode Bøenge, omtrent 190 Tønder Sædeland; Thi de saa kaldte 16 Jorde, bestaaende af tre Konger tilhørende Marker Sydost Byen, som Indbyggere havde i Forpagtning, blev ved Auction 1766 kjøbt af Prinds Carl af Hessencassel, og af disse Jorder oprettet det nu staaende Herresæde Carlsfeldt, som af Hans Durchlauchtighed kort Tid efter blev tilligemed Corselike solgt til General Krigscommissair v. Classen c). Løt ved dette smukke Sted er den bekendte Børgeskilde.

Justitsraad Stampe kjøbde ved samme Auction de saakaldte Dalbye to Marke vesterr Byen for taalelig Kjøb, som nu ere opploiede og tage imod 100 Tønder Korn Udseid.

Aar 1287 findes Stubbeløbing nævnet i Historierne, da Marsk Stigs Tilhængere afbrændte det. d)

Aar

c) See Corselike.

d) 1776 i Oct. paakom Byen en hastig Ildbrand, som dog blev stillet uden at gjøre stor Skade.

Mar 1386 fik Byen Frihedsbrev af Kongen.

Mar 1539 døde her i Stubbeliöbing Handelsmanden Anders Bramsen, Fader til den lærde Poet og Præst Knud Bramsen, som skrev endeel Poemias.

Mar 1623 er her i Byen født den her-
 efter bekendte Provst paa Færøerne Lucas Debes e)

Til denne Byes Fattige har Præsten Laugebech's Enke henlagt 250 Rdlr. Hr. Transdis Enke i Lillebrende 5. Daler. Elisabeth Lassens 100 Rdlr., foruden Leje af et Huus aarlig Rente 8 Daler til 4 fattige Børns Skole og Husets Bedligholdelse.

Byen har en anseelig stor Kirke, som bærer Navn af St. Anna, hvis Capel er stort og rummeligt bygt op til Kirken, nu ikke mere bruges. Kirken er meget forfalden. Det Positiv den endnu har med temmelig gode Stemmer bygte Controlleur Hr. Borgs Farfader med egne Hænder og forærede til Kirken. At Kirketaarnet blev af nye opbygget 1633 og er nu næsten faldesærdig, ja i Aaret 1786 gav med kongelig Bevilling, hver Kirke her i Landene en Rdlr. til at hjælpe det med, dette
 viser,

e) See om ham i Worms Lexicon T. I. pag 249.

vifer, at der og den Tid har været Under-
 fløb ved offentlige Bygninger. Hr Koland
 Nyeborg gav i Aaret 1726 til Kirken 100 Rdlr.
 ligeledes svares til Kirken 18 $\frac{1}{2}$ Tønde Rug og
 18 Tønder Byg, som aarlig fra Amtstuen
 annammes isteden for Tiende af det nyelig om-
 meldte oprettede Carlsfeldt.

I Kirken findes dette Monument:

Under denne Steen begravsen monne være,
 En Vvesogit oc en Borgemeester med Ere;
 Jørgen Guldsmet oc Niels Persøn for sande,
 Med begges deres Hustru, Hustru Anne;
 1541 bleff Døden Jørin Guldsmets Gest,
 Men 1559 døde Hustru Anne dernæst;
 1568 then 16. Augusti forsandt,
 Antvorde Niels Persøn syn Siel y Gudz Hand.

Kirken har ingen betydelige Zirater.

A. Sognepræstene i Stubbekjøbing.

1. Hr. Laurits Brunke, Provst over hele
 Falster, efterat Provst Rasmus Mikkelsen
 i Rippinge var ded. Hans Navn
 findes anført 1548 og 1564.

2. Hr.

2. Hr. Jesper Jepsen, i hvis Tid, nemlig 1638 Præsteresidencen afbrændte, til hvilken igien at opbygge Præsterne i Stiftet sammenskede Penge efter Biskopens Forbøn ved Landemodet i Marieboe 1639. Hvad Aar han døde, eller om han efterlod Børn, finder jeg ikke, men allene hans Ægtefælles Navn Birgitte.
3. Mag. Jacob Birch, der døde omtrent Aar 1698, og blev uden Tvivl Præst til Stedet i den bedrøvelige svenske Feidetid 1659.
4. Mag. Jesper Engberg, Herreds-Provst. Var saa lykkelig, efter forriges Død, fra Capellaniet her at ascendere til Sognepræste-Embedet og levede til Aar 1724.
5. Hr. Erich Hollænder, stod her i 22 Aar, efterladende en Søn, som i kummerlige Omstændigheder endeel Aar efterlevede Faderen her i Byen. Formedelst Skrøbelighed havde Hr. Hollænder til Personel-Capellan Jens With, som blev siden Sogne-Capellan og endelig som Sognepræst i Døllefild i Volland, døde 1748.
6. Mag. Friderich Lehmejer, som efter et par Aar blev Sognepræst i Weggerløse, hvor hans Levnetsløb fuldstændig findes.

7. Hr.

7. Hr. Niels Glatved, tiltraadde Embedet her 1748, men blev efter to Aar kaldet til Bardal Sognekald i Norge med tvende Auner Kirker. Blev siden Sognepræst til Norder-Friderikshald, Berg, Roche og Assaf, samt Provst i Nedreborgeshyssel, hvorfra han atter 1769 blev forflyttet til Sønder-Friderikshald, og døde der 1773.

Vi have fra ham:

Prædiken, holden 1749 den 22. Octob.
ved Jubelfæsten.

Item om Norges Cultivation og Popu-
lation; see Oeconomi. Magaz. T.
4. etc.

8. Hr. Laurits Alsbach, var til sin Tid en tro Arbejdere som Missionair blant Grøn-
lænderne, skiont med en svag Helbred.
Hans Majestet kaldede ham da til Lærer
i Aaret 1750 til dette Sted, hvor han
havde den Glæde at have i nogle Aar hos sig
sin kiære Svigerfader, den ærværdige Grøn-
landske Lærere og Biskop Hr. Hans
Egede, som og her endte sine Dage,
og hans billige Noes i en Liigtale over hans
Grav ikke dulgt *), og hvorefter hans Liig
siden

*) Af Herredsprovsten Hr. Ole Dorph.

siden blev i Aaret 1758 bragt til Kiøbenhavn. Hr. Alsbach døde 1762.

9. Hr. Jacob Johan Lund; hvis Fader var Præst i Sieland, som Student laae han nogen Tid paa Eilersens Collegie, indtil han 1758 blev kaldet til Feldpræst ved Tropperne i Holsteen. Aar 1763 blev han Sognepræst til dette Sted, men tolv Aar derefter kaldet til Sognekaldet i Stege og til Provste-Embedet over Møen. Før end han blev Præst, var han i Aarene 1756 og 57 Medarbejder ved de privileg. Efterretninger om nye Bøger og lærde Sager. Af hans mange udgivne Skrifter, hvoraf endeel opregnes i den lærde Worms Lexicon, læses især med Ænst:

Gellerts Christen i dansk Dragt, trykt 1755.

Item hans Oversættelse af Racines ypperlige Skialdrestykke, Religionen kaldet etc.

10. Hr. Thomas Hee, var født 1745 i Allerup Præstegaard, hvor hans Fader den ærværdige Mand Hr. Jørgen Hee, som siden blev Biskop i Aarhus Stift, den Tid var Sognepræst. Han blev fra Odense Gymnasio Student 1762. Efter

ter at have anvendt nogle Aar meget flittig til sine Studeringer, blev han 1775 kaldet som Sognepræst til dette, Sted, men i Aaret 1785 den 11. Martii til Nyested Sognekald i Volland, hvor han i sine bedste Aar døde 1790, efterladende sin Enke Anne Laurence Scheel, en Datter af Hr. Bnefoged Scheel. Aar 1784 den 31. Dec. medens han her i Stubbekjøbing var Præst, udgik kongelig Rescript, hvorefter Sognepræsten her aarlig faaer 5 Rdlr. af Hvededals Godsens Ejere for et Huus med 3 Fdlr. Hartkorn, beliggende i Nørre-Vedbye, som blev bemeldte Godsens Ejere overdraget.

Vi have fra ham:

To Hvrdebreve, af engelsk oversatte,
Kbhv. 1771, 8.

II. Hr. Peter Samuel Dorn, blev 1776, den 14. Aug. Residerende Capellan her til Stedet, og efter forrige Sognepræstes Forsyttelse var saa lykkelig, allernaadigst at blive kaldet til Sognepræste-Embedet, men levede derefter ikke eet Aar. Hans efterladte Enke Madame Maren Mølmark blev derefter gift med Tolder Ivar Thorsøe i Naskov.

12. Hr. Peter Buch kaldet til dette Sted 1786, hvor han traadte i Ægteskab med Lovise Nobel. Hans Levnetsløb skal jeg stræbe at meddele i et følgende Hæfte.

B. Residerende Capellaner.

1. Hr. Jørgen Lauritsen er den første jeg kan udfinde a).
2. Mag. Jesper Engberg, blev Sognepræst her paa Stedet, og er altsaa om ham nyelig meldet.
3. Hr. Jacob Tornam, blev 1712 Sognepræst til Nels i Viborg Stift.
4. Hr. Simon Walter, forhen Hører her i Stubbekjøbings Latinskole. Han var uden Tvivl en Søn af den bekiendte Hr. Peter Lotharius v. Walt i Jderstrup.
5. Hr. Ole Brasen, avancerede ligeledes fra Hører Tieneste i Skolen til Capellan, og blev 1743 Sognepræst i Sønder Kirkebye, som forhen er meldet.
6. Hr.

a) Han levede 1633. See Eskilstrup Præster under Hr. Peder Christensen.

6. Hr. Jens With fra Kioldbye Præstegaard paa Møen, hvor hans Fader var Præst. Han var nogen Tid Klokker og Herer her paa Stedet, derefter Personel-Capellan hos Sognepræsten Hr. Hollænder. Han blev efter forriges Forslyttelse Sogne-Capellan. 1748 blev han Sognepræst i Dollesfeld i Volland, og 1757 i Hunsøby, hvor han døde den 2. Januarii 1758. Medens han var Residerende-Capellan her i Stubbekjøbing udgik kongelig Rescript af 30. Septemb. 1746, at Capellanerne her skulle nyde alt Offeret og andre Accidencer i Anneret Maglebrende, og Sognepræsten allene Tienden.
7. Hr. Christopher Diderich Hiort. Efterat han havde som Skibspræst gjort to besværlige Reiser til China, blev ham dette Capellanie skienket 1748 og døde 1762.
8. Hr. Jens Daniel Bedel, stod her til 1774, da han blev Sognepræst til Ørslinge og Fliksrup i Sieland.
9. Hr. Stephen Heegaard, er født 1726 den 24. Julii i Kiøbenhavn, hvor hans Fader var Skrædermester. Han blev Student 1746 fra Wordingborg-Skole, og blev næsten 50 Aar gammel, førend han i Aaret 1775 blev kaldet i Præstestand, som Resi-

derende Capellan til dette Sted, og givtede sig med Sophia Faber. Aar 1776 blev han som Medtiener til Bedser Menighed paa Samsøe af hans Majestet kaldet c)

10. Hr. Peter Samuel Dorn, som i Aaret 1785 avancerede til Sognepræstembedet, men døde faae Uger derefter, og er om ham forhen meldet.

11. Hr. Johannes Paludan, født 1756 i Kallundborg, hvor hans Fader var Sognepræst. Blev Student fra Roeskilde-Skole 1775 og laae nogen Tid paa Walkendorfs-Collegium. Var ogsaa nogen Tid Hofmester for Kammerherre Linstoos Stiffen, og blev kaldet til dette Capellanie 1785 den 15. Julii.

Hans Skrifter:

Egteskabs Catechismus, oversat af tydsk Rhyn. 1783, 8.

Bensskabs Lov, en Klubsang. 1782, 8.

12. Hr. Holger Finkenhagen Olivarius, succederede forrige 1786, og indtraadte i
Egte-

c) Hr. Zeegaard var, før han blev Præst, i endeel Aar Sognedegn ved Høje og Flakkebjerg Kirker i Sieland, og har skrevet: Reinholts Beviis, at Jesus af Nazareth er den sande Messias. Rhyn. 1767, 8.

Egteskab med Sophie Magdalene Thil-
lerup.

13. Hr. Hans Christopher Busch fra
1790.

Hvilke tvende Væreres Levnetsløb jeg i
følgende Hæfte skal stræbe at meddele.

* * *

En latinsk Skole havde ogsaa her, indtil
den almindelige Skole-Reduction 1740

Som Rectorer til samme finder jeg føl-
gende otte Mænd.

1. Rasmus Beske, var uden Tvivl en Præste-
søn i Falster eller fra Lolland. Han havde
det udi hans Embeds Tid temmeligt uroligt,
hvilket vel var hans egen Skiodesløshed og
underlige Sind at tilskrive. Han blev af-
sat, og bedst vil Aarsagerne erfares af føl-
gende Stavnemaal og ham givne Sag:
"1637 den 23. Augusti havde Sognepræ-
"sten Hr. Oluf Thogersen i Taaderup
"(Lingsted Sogn) indstævnet for Provsten
"følgende: Hr. Markus Christensen i
"Carlebne og Hustrue Ingeborg Anders-
"Datter Beske og Capellan Mads Han-
"sen i Skielbne, samt Prorector Peder
"Stub med flere, om de ikke havde hørt

"at Rector i Stubbekjøbing Rasmus Bøske
 "havde sidstleden 14. Febr. med Mund og
 "Hand tilfagt Anne sal. Hr. Bøes Eg-
 "teskab, og lovet, at naar hun blev for-
 "løst, og Gud gav ham nogen Leilighed at
 "føde sig og Kone paa, vilde han fuld-
 "byrde sit Løfte, og Hr. Marcus skulde ud-
 "sige, hvad Jordemoderen og de andre Kvin-
 "der bekiendte for ham efter Anne Hr. Bøes
 "egen Mund om hendes Barns Fader,
 "der Hr. Marcus havde christnet Barnets
 "Hvorpaa han erklærede sig: Kiendes jeg
 "Marcus Christensen Høbble, at jeg
 "med min Hustru Ingeborg Anders Datter
 "Bøes saae og hørde i Hr. Oluf
 "Thøgersens Huus i Laaderup den 14.
 "Febr. om Morgenens paa fastendes Støvne,
 "at Hr. Oluf Thøgersen med gudelig
 "og christelig Devotion og Andagt tilspurgte
 "Rasmus Bøske, tilforn Skolemester
 "i Stubbekjøbing, om han vilde efter sit
 "Løfte ægte Anne Anders Datter sal. Hr.
 "Bøes i Stubbekjøbing, som han havde
 "besøvet? Da svarede Rasmus Bøske
 "med lige Devotion og Alvorlighed: Ja,
 "det vil jeg gierne giøre efter mit Løfte,
 "naar Gud vil, hun bliver forløst og jeg
 "kan faae den Leilighed, som jeg kan føde
 Hustru

"Hustrue og Børn paa, og derpaa gav
 "han Anne sal. Hr. Boes sin Haand —
 "Hr. Mads Hansen bevidnede samme,
 "saa og Peder Stub og tillige at Hr.
 "Oluf lovede ham at ville hjælpe ham
 "tilrette, baade han og hans Svoger —
 "end spurgte Hr. Oluf Hr. Marcus, om
 "han ikke var i Hr. Jespers Stue tilstæde
 "den 28. Dec. sidstleden, og da hørde, at
 "Anne Hr. Boes sagde, at Rasmus
 "Beeske havde sagt til hende, han vilde
 "ægte hende, om hun vilde legge en anden
 "ud til sin Børnesfader, da svarede han
 "dertil paa samme Tid: jeg bad I skulde
 "frie mig om I kunde, men efterdi I ikke
 "det gjort haver, holder jeg ikke heller mit
 "Løfte, saa vil jeg ikke heller ægte Eder,
 "hvortil Hr. Marcus svarede med oprakte
 "Fingre og saadan Sed: saasant som Gud
 "skal være mig naadig paa den store Doms
 "Dag, det gif og blev talet ligesaa. Ras-
 "mus Beeske var tilstæde og svarede: var
 "Løgn latin, da *** og saa blev han vred
 "og løb ud af Døren, og bad, han maatte
 "faae beskrevet, at Hr. Marcus sagde til
 "ham for Reiten: I har gjort som et Skarn.

"Kaldsmændene Anders Jespersen og
 "Niels Oluffsen begge barnfødt i Taa-

"derup hiemlede Kaldet med Ved, at de
 "læste Stævningen for Rasmus Beeskes
 "Moder, der Rasmus ikke fandtes til-
 "stæde, og hans Svoger læste den selv, og
 "lagde den paa Rasmus Beeskes Moders
 "Bord, medens han udfkrev noget deraf —
 "Den 12. Oct. havde herom ligeledes
 "Hans Rasmusen paa Hr. Oluf Tho-
 "gersens Begne efter Fuldmagts Indhold
 "indstævnet Hr. Marcus anlangende hans
 "Sandhed at vidne og tilstaae, hvad Anne
 "Hr. Boes havde svaret til Birgitte Hr.
 "Jespersens Vidne i Riserup den 7. Sept.
 "Hr. Marcus lod da tilføre: — hvad
 "jeg saae og hørde i Provstens Huus i Ri-
 "serup den 7. Septemb., var dette, at
 "Anne sal. Hr. Boes i Stubbekjøbing
 "stod og sagde hos Rasmus Beeske (ef-
 "terat hun var indkaldet i Stuen for Ret-
 "ten og havde sin Samtale med hendes
 "Stifmoder Birgitte Hr. Jespers i Stub-
 "bekjøbing, som sad for Bordende og vandt
 "paa hende) Nei, Moder, den Tid J
 "vilde jeg skulde svære for Rasmus Beeske
 "paa min Siel og Salighed, da vilde jeg
 "ikke det giøre, men den Tid J talede om
 "den Egtemand, da forbandede jeg mig
 "derpaa — dette vidner jeg med min egen
 Haand

"Haand skreven og underskreven, og vil det
"ogsaa være stændig hvor paakræves.

"Marcus Christensen Hømble m. m.

2. Jens *** var Rector Scholæ 1650 og blev derefter Præst paa Baagøe.
3. Niels Frandsen Friborg, som blev Præst til Hunsøbye 1686.
4. Mag. Søren Jensen Raalund, blev 1707 Sogne-Capellan i Naskov.
5. Lauritz Raalund, en Søn af forrige. Var nogle Aar Hører her i Skolen, og avancerede efter Faderens Bortreise til Rectoratet, men blev i Aaret 1714 Sognepræst paa Baagøe, hvor han var en overmaade flittig Agerdyrkere. Han døde 1723.
6. Jens Christiansen Raalund, var en Søn af Provsten Mag. Christian Raalund i Rubbekløkke, født 1670.

Vi have fra ham:

*Ma
f. Vollerlev
1688*

Møens Beskrivelse 1722. 4.

Poetisk Beskrivelse paa en Hest, dens
Natur, Egenskaber og Sngdomme
1742. 4.

7. Ga

8. 7. *** Gadegast efterfulgte forrige og blev siden Præst i Jylland. Han havde forhen læst for Mag. Suhrs Børn i Utterslev a)
7. 8. *** Tryde i hvis Tid Skolen gik af, og Hr. Tryde, slog sig til anden verdslig Handel. *mar*

Maglebrende Sogn.

Bestaaende af 183 Tønder Hartkorn. Kirken tilhører siden 1766 Kjøbmand Henrik Torverd i Nyekjøbing, ligger $\frac{1}{2}$ Miil senden Stubbekjøbing.

Her i Sognet ligger det Gods Stangerup, som Hr. Kammeraad Rehlet 1766 paa Auktionen kjøbde, men paa Hovedgaardens Tårten er ikke bygget Gaard, Jorden er til Bønderne udleiet. Da Kammeraadens Frue 1785 i Stubbekjøbing ved Døden afgik, er det atter bleven solgt, og herom meldes videre i følgende Hæfte.

Norre

a) Og hvis det er den samme, saa findes en Sag imod ham i Nørreherreds Giestl. Justits-Protokol for Forsøelse c sextum.

Norre-Bedbye Sogn.

Har 390 Tdr. Hartkorn, og disse Byer:
Risørup (hvor Præsten boer) Engeløv, Grims-
møllestrup, Drebyehovedbye.

Her i Sognet er og beliggende Gaabense-
Færggegaard, hvorfra Postens og Rejsendes
Overfart falder til Bordingborg i Sjælland.
Ligeledes hører under Sognet Hvededals
Gods, som har 44 Tdr. 7 Skp. og 1 Alb.
Hovedgaards Lart og 505 Tdr. Bøndergods,
med 5 Kirker og deres Tiender, nemlig N. Bed-
bye, N. Alløv, N. Kirkebye, Brarup og
Kippinge. Hovedgaarden er endnu ikke byg-
get. Godset (som forhen kaldes Grimmel-
møllestrupbye) købte Agent J. C. von Westen
i 1766 af Kongen tilligemed Nyekjøbing-Lade-
gaard, som blev siden kaldet Vestenborg og
er herom tilforn meldet.

Provst Rasmus Scavinius gav i Na-
vret 1725, 100 Rdlr., hvis Renter skulde an-
vendes til sin Familie-Begravelses Istandhol-
delse. Pengene bleve satte i Torkildstrups-
Præstegaard under Provstens Mag. Schre-
ders og dette Steds Præstes Mag. Søren
Pavnk's Opsigt. Capitalen har ved Renters
Opbyggelse foreget sig, og Enken efter Provst
Scavinius, som siden blev givet med Hr. La-
sen

sen, gav i Aaret 1727 end 100 Rdlr., saa at Capitalen nu skal være 400 Rdlr. Samme Madamme Elis. Lassen har og givet til denne Kirke en Sølvkande, en Alterdug og Messesærk.

Kirken har et stort Taarn, et afdeelt Chor, og er hidtil holdt i god Stand, den ligger halvanden Mil vesten Stubbekjøbing.

Nørre-Åslev Sogn.

Nu Annex til forrige, og har 253 Tdr. Hartkorn.

Sognets Bønder hører under Hvededals-Gods, undtagen Raunsbye, som beboes af Selvejere.

Kirken har Taarn, et affkildt Chor og to Klokker; Sejerværket paa Kirken er forfalden.

I denne Kirke ligger begravet Velb. Hr. Peder Falster til Korseløse, som døde 1556, og hans Frue Ollegaard Balkendorph som døde 1575.

Kirken har tilforn havt sine egne Præster, af hvilke findes Hr. Hans, som i Landmodet 1633 i Marieboe, hvor Hr. Palle Rosencranz Befalingsmand til Nyekjøbing

Ats

Altholms Lehn, Hr. Just Friderik Wapenheim Delibano Befalingsmand til Hølsted-lehn, og Biskopen præsiderede, blev dømt fra sit Embede med Tillæg, aldrig mere at faae Kald, for hans ugudelige Behandling med hans Egtefælle (som er alt for skammeligt at anføre) som han og tilforn i Dronningens Tid for letfærdig Omgang med en Egteqvinde havde lovet Bødding, men ikke holdt. Den sidste af Præsterne til dette Sted Hr. Lauritz Fiil, som var givet med Karen Wittsted fra Naskov, blev 1695 forflyttet som Sognepræst til Landet, Alagebye og Rinde-Kald i Volland.

Lingsted Sogn. *)

Har 360 Eder. Hartkorn, og bestaaer af disse Steder: Toderup, (hvor Præsten boer) Overrup, Stubberup, Bruntoste, det Eysted Kragehauge (uden Bønder og Herlighed.)

Her laae det nu afbrudte Herresæde: Nørreladegaard. Denne Egn har fede og frugtbare bringende Marke og Enge.

Kirken er af god Bygning og har tre Klokker, den ligger halvanden Miil Sydvest Stubbekiebing og $\frac{3}{4}$ Miil norden Nyekiebing.

For

*) Degnen Lars Bysted testamenterede alt sit Efterladenskab til Lingsteds Sogns Fattige, hvorom haves Kongl. Resc. af 30. Aug. 1780.

For endeel Aar aabenbarede man her Koenpen Fodes Grav i en Hvi, hvori fandtes hans Kaarde og en Steenkniiv.

Torkildstrup Sogn.

Dette Sogn har 297 Tønder Hartkorn. Sognet har god Kornland og Skov. Aar 1766 kjøbde Cammeraad Kehlet Gundslemagle Bye med noget Skov til paa Auktionen.

Det gamle i Historien bekiendte Herresæde Torkildstrup blev 1662 ved Jldsvaade ødelagt og er siden ikke opbygget; Eieren til dette Herresæde findes.

Hr. Torkild Benstermand, for Christendommens Indførelse i Danmark. Han ligger begravet i en Hvi mellem Byen Torkildstrup og Torpe, Steenen som var over denne Kæmpe bleven lagt, er nu borte. *)

1. Hr. Morten Benstermand.
2. Hr. Johan Benstermand.
3. Hr. Hannibal Benstermand 1452.
4. Hr.

*) V. Syvsviser.

4. Hr. Jeppe Torbenson, som døde 1557 og ligger tilligemed sin Frue Elisabeth Grubbe begravet for Alteret, med en Steen over Graven. Han adskilte Choret fra Kirken. Men Chorsdøren samt Alteret er forførdiget 1695.

5. Hr. Hanning Sparre findes 1558.

Kirken er bygget af hugne Kampsteen, har Hvelvning og Taarn med tvende Klokker udi. Kirken kaldes Langemaren, (den er 44 Al. lang) ligger halvanden Mil norden Nykøbing og $\frac{3}{4}$ Mil sydvest Stubbekøbing.

Lillebrænde Sogn.

Er nu Anner til forrige, og har 156 Edr. Harikorn. Bønderne i dette Sogn høre nu siden 1766 under Skjørringegaard.

Bed Braarup Søe her i Sognet har i for-dum Dage staaet et Catholisk Kloster og Capel, som endnu sees Tegnet til.

Dette lille Sogn har tilforn havt sin egen Præst, og Aar 1548 findes Hr. Hans Hansent til Lillebrænde; og i forrige Seculo Hr. Frands, om hvis Enke læses at hun gav 50 Daler til Stubbekøbings Fattige.

Kirken ligger fra Stubbekjøbing en halv
Miiil i Sydvest.

Ønslev Sogn.

Som har i Brug 231 Tdr. Hartkorn, og
bestaaer af de Byer, Klousskou, Byskou,
Baderup.

Sognet har Skov i Overflodighed, og den
store Klousskou kjøbte Hr. Peter Thestrup og
Hans Tersling ved Auktionen 1766 tillige
med Hovedgaards Tært til en Gaard; som
blev anlagt i Stadager Sogn og blev kaldet
Wnnerslund, med skient Bøndergods.

Udi Kirken, som ikke har noget særdeles
mærkværdigt, læses disse 2 uforstaaelige Stro-
pher:

Dismas & Gismas	Alta petit Dismas,
Medio divina potestas.	Gismas descendit ad imas

Kirken ligger $\frac{1}{4}$ Miiil norden Nyskjøbing.

Eschilstrup Sogn.

Dette Sogn bestaaer af 204 Edr. Hartkorn. Og her har ligget det i Historien saa ofte benævnet Herresæde Eskildstrup. Velb. Hr. Herluf Schafve til Eskildstrup findes 1555-1570, og Fru Anne Brahe; deres Datter Birgitte Schafve blev givet med Hr. Niels Krabbe til Hvedholm.

Velb. Hr. Ditlev Holck til Eskildstrup og Heigaard, Dannemarks Rizens Raad og Landsdommer i Sieland, var en Dattersen af anførte Hr. Herlof Schafve, født 1556 paa Heigaard i Sieland, og havde til Fader Henrik Holck til Kønnehave og Heigaard, Kanik i Roskild, som døde 1579. Hr. Ditlef Holcks ægte Fruer vare Inger Rosencrans fra Steenballegaard, og efter hendes Død Margrethe Krabbe fra Begholm; han døde om trent 1639, og efterlod en Søn Ejler Holck til Gieddesholm og Sønnesen Ejler Holck Friherre til Holckenhavn.

Kirken er nu annecteret til forrige, men havde forhen sine egne Præster, af hvilke findes i gamle Breve.

1548 Hr. Peder Pedersen, som af en Catholik antog Lutheri Lære og fik nye Kaldsbrev af Kong Christian den III.

1632 Hr. Peder Christensen, som nær
 var bleven affat formedelst Exorbitantz han
 med flere blev stævnet for Retten: "Balle
 "Kosencranz til Krænkerup, Befalingsmand
 "til Nyekjøbing og Nalholms Lehne, Hans
 "Michelsen D. Superintendent over Nyens
 "Stift, hells Eder Hr. Peder Christensen
 "Sognepræst til Eskilstrup Sogn, og Eder Hr.
 "Jørgen Lauritsen Medtiener udi Guds Ord
 "i Stubbekjøbing. Vide maa I, at for os
 "hafver berett Peder Hansen Mid:foged til
 "Nyekjøbings Slot, at hafve Tiltale til Eder
 "samtlig, for at I den 13. Augusti forleden
 "Aar udi et Giestebud hos Friderich Førges-
 "mand i Gaabens haver drukket Eder drukken,
 "saaledes at I Hr. Peder Christensen ikke
 "kunde komme til eders Huus om Aftenen,
 "men motte ligge der paa Stedet om Natten,
 "saa og I forn. Hr. Jørgen Lauritsen haf-
 "ver ikke alleneste drukket Eder drukken, men
 "ogsaa siden med Klammerie oc Slagsmaal
 "eder utilbørligen forholden efter eders egen Be-
 "kiendelse, og Bidnesbyrd, som derom vund-
 "det hafve; hvilket han formener at være imod
 "Kirkeordinanzen, saavelsom Høiskongl. Kon-
 "ning Friderichs Forordning. Og I der-
 "fore for jaadan eders Uffickelighed bør at miste
 "eders Kald, med huis videre han derom for
 "Rette

"Kette hafver at foregifve. Thi stævne vi
 "eder at møde i Kette til første Landemøde,
 "som stander udi Maribo den 24. Junii, da
 "til saadan eders Forseelse og Gierning at svare.
 "Iligemaade stævnes I ogsaa Hr. Hans
 "Nielsen Borre Sognepræst i Riserup, Proust
 "i Nørreherredet, Hr. Rasmus Lauritsen
 "Sognepræst i Sundbye, og Hr. Rasmus
 "Svuresen Sognepræst i Baaelse for deres
 "Ufviisnings Dom, som Iudi samme Sag dem=
 "met og affagt hafve, om I hafve derimod
 "noget at svare. Sammeledes stævnes I og=
 "saa Hr. Hans Dineison Sogn:præst i Ma=
 "rieboe, som i samme Gestebud oc Slags=
 "maal hafver været med: saa ogsaa I Hr.
 "Hans Ibsersen Sognepræst i Lande, som
 "samme Tid med var i det Samqvem, som er
 "holden i Gaabens, saa ogsaa I Friderik
 "Mortensøn udi Gaabens Færgegaard med
 "eders Hustrue og eder Hr. Oluf Christen=
 "sen Sognepræst i Bogasted med eders Hu=
 "strue, som i samme Sag hafve vudnet, en=
 "hver i egen Person at møde, om I ville hafve
 "noget derimod at svare."

Datum Nyekjøbing den 27. Maj 1633.

Under Provstens Haand og Seigl.

Stadager Sogn.

Har 183 Lønder Hartkorn, og disse Byer: Sundbye (hvor Præsten boer) Stadager, Eilskousslund som blev opbyggt af Capitain Hirz og er siden beboet af Justitsraad og Landsdommer Stubbs Enke. Stadagergaard kaldes nu Wennersslund, hvilken Friegaard blev opbyggt af Hr. Peder Thestrup og Hans Tersling, som købde her Gods 1766 af Kongen. Hovedgaards Tarten blev ansat til 51 Tdr. 5 Skp. 1 Skr. og 1 Alb., og Bøndergods 522 Tdr. 6 Skp. med de største Klofskou = Skove som staae for 16 Tdr. Skovskuld, Nu er Hr. Justitsraad Peder Thestrup Ejer til Bestenborg og Hvededals Gods, og Hr. Cancellieraad Hans Tersling beholdt Wennersslund og døde her 1785. Videre om Gaardens Avl og høie Eiere vil følge i næste Hæfter.

Stadager = Gaard afbrændte 1700, og Kongen lod isteden for samme bygge sex Bøndergaarde, til hvilke denne Hovedgaards Jorde bleve deelte. Til Stadagergaard findes at have været Ejere iblant andre: Welb. Hr. Jørgen Wenstermand til Stadagergaard, som gav til Kirken Altertavle og Prædikestolen, og døde 1551 og ligger her begravet.

Kir=

Stad N. Kirkebye, og Baaels Sogn 199

Kirken har Taarn og een Klokke, er beliggende halvanden Miil norden Nyekjøbing, men $\frac{7}{4}$ Miil Sydvest Stubbekjøbing.

Nørrekirkebye Sogn.

Kirken her som er Annex til forrige, har ligeledes Taarn og een Klokke.

Sognet har 175 Tdr. Hartkorn og disse Steder, Barmstrup, Raunstrup, Lommeløv, Nebellegaard.

Baaels Sogn.

Dette Sogn, som har meget frugtbare Jorde og nogen Skov, udgier en Halvøe bestaaende af Baaeles og Egense Byer. Til Sognet ligger og en liden Ø kaldet Syderøe, hvorpaa findes vild Asparges, Peberød, Gronkaal, Løg og Selerie, men ikke Græs til nogen Nytte.

Paa Egensemark er et Sted som kaldes Borrenakke, hvor man endnu tydelig kan see at have staaet Bygninger, eller et Slot. Her sees og en stor Steen i Jorden med en Ring

udi af Jern, som grandgivelig med flere Kiendmærker, vidner, at her har været i fordum Dage en Skibshavn.

Baaels findes i gamle Breve skrevet Bolnæs og Boldsnæs, det er en Pynth, hvorpaa har været opkastet en Bold. Ligger halvtredie Miil meest norden Nyekjøbing.

Sognet har 379 Tønder Hartkorn, og Kirken bærer Navn af St. Johannes, har Taarn og 2 Klokker.

Aar 1135 gav Biskop Peder Bothyl- dis en Gaard her i Sognet til Benedictiner- Klosteret i Nestved, hvorom er mere forhen meldet under Gieddesbye- Sogn.

Hofagent Hr. Hans Behagen Hinkeldei kjøbde paa den kongel. Auction 1766 Gods til en Frieigaards Oprettelse, og bærer Navn af Egense; Hovedgaads- Tarten var 34 Tdr. 7 Skp. 3 Skr. 2 $\frac{4}{11}$ Alb., men Gaarden er endnu ikke bygget; I et herpaa følgende Hæfte meldes mere om Stedets Ejere og dets Indavling.

Gundslev Sogn.

Bestaaer af følgende Byer: Gundslev, som og skrives Gunderslev, Skonbye, Skeringe, Havense nu kaldet Sorjoe; de tre første Byer hore under Stangerups Gods *), men den sidste kiøbde Byefoged Jørgen Scheel i Stubbeliøbing.

Sognet indeholder 426 Lønder Hartkorn, og har ved 600 Indbyggere.

Skierne fiskerige Sø mærkes her, som ved en Bæk har Samfund med Braarup Søe i Lillebrønde Sogn.

Kirken ligger høit, ved Strandkanten, har Taarn og 2 Klokker **); næsten en Miil for Stubbeliøbing.

*) See under Maglebrønde Sogn.

***) Dette Sogn har i Legater til Fattige 488 Rdlr. 4 Mk. 9 S., og Stedets Sognepræst Hr. Hans Mosfin gav 100 Rdlr, for hvis Renter siges Bibles.

Rippinge Sogn.

Sognet har 230 Tønder Hartkorn og 35 Gaardsteder.

Stedet er i Historierne meget bekiendt og i de Rom. Catholikes Tiider berømt formedelt en Sundheds Brynd, ikke langt fra Kirken, kaldet Rippinge Kilde, der i de Tiider i dens Blokke, foruden hvad de af den Besøgende blev ved Munkemesserne offret i Kirken, indbragte en utroelig Summa Penge aarlig. Endnu i vore Dage i Aaret 1743 samledes her efter Conferenceraad og Amtmand Rosenørns Besretning 240 Rdlr. 18 s. (Nu er det saaledes afgjort, at Sognets Fattige vel beholder det halve af det her samles, men den anden halve Deel tilhører det hele Lands andre Sognefattige.

Kirken, kaldet St. Mariae, ligger meget fornøielig ved Strandbredden af en Bugt som løber ud fra Landet, kaldet Noret, som er omtrent en halv Miil i Længde og Brede. Kirken har Taarn, og fra 1703 et anseeligt Spir og 2 Klokker, og er nok den smukkeste Landkirke i Falster, har et Capell, et Positiv med gode Stemmer, og Tralværk om Daabfonten. Choret skal være udpyntet efter Befaling af Høistal. Kong Christian den V. som med

med sin Dronning, en Prindsesse og den Keiserlige Ambassadeur vare 1694 her i Landet; Og foruden dette fradeelte smukke Chor har Kirken fire Lysekroner og er heel igiennem malet, foruden en kostbar Prædikestol som har kostet 500 Rldr. *)

Kirken ligger 2 Miil næsten Vesten fra Stubbekjøbing.

År 1691 den 13 Junii slog Torden ned i Kirken, dog uden at gjøre megen Skade, og ligeledes 1744 den 21. Julii.

Her giemmes og en gammel Munkes Relation, at nemlig År 1492 (Hvitfeld skriver 1491) brød Tyve ind i Kirken og stjal Kalk og Disk med mere Solvtei, men Tyven sank ned paa Stedet; Munkene have viist Hullet af Tyvens Fingre og Læer i Steenmuren, hvor han blev i Hullet siddende, indtil han leverede det stiaalne fra sig.

(* Conf. Pontopp. Theatr. Daniæ p. 197.

Braarup Sogn.

Braarup skrives og Brodorp, Broebye, muelig af Guldborg Færgebroer. Sognet har disse Byer Ulstrup, Lundbye, Guldborg-Færgested, og bestaaer af 41 Gaardstæder, som drive 279 Tdr. Hartkorn.

I de gamle Viser tales om Kampen Ebbe Skamelsen, som her skal ligge i en Høi under en stor Steen begravet.

Den Baagøe.

Denne De, som udgjør et Kirke-Sogn, staaer for 145 Tdr. Hartkorn og 5 Tdr. Skovskuld, er $1\frac{1}{4}$ Miil lang og $\frac{1}{4}$ Miil bred, ligger midt imellem Falster, Møen og Sieland. Den staaer ellers matriculeret til Møens Amt; Og blev den 19. Sept. 1769 af Kongen solgt, ligesom Kongens øvrige Gods i Falster.

Den bestaaer af en Bye med 29 Gaarde; og en nye Bye af 42 Huse for Skibsfolk, der seer ud som de gamle Ryeboder i Kiøbenhavn.

Aar 1696 den 12. Sept. gav Kong Christian den V. ind- og udlændige Matroser, samt

samt Manufacturister og Haandværks-Folk, som vilde nedsette sig paa Baagøe og Møen, fiele Boliger, noget Korn, Græsgang og aarlig Sold; Men disse de hvervede udlændige Matroser lod Hans Majestet inden Maanedens Udgang igien aftakke.

Aar 1697 den 24. Julii blev kongl. Forordning befalet, at emploiere en Deel af Matroserne paa Baagøe og Møen paa de danske Kiebmands Skibe *).

Fra Den Hayes fornoetelig Udsigt i Osten ind i Grønsund, i Nordvest til Bordingborg, i Nordost til Møen og i Sydost til Stubbe-kiøbing og Falsters Land.

Den Vestre Kant af Den har rudera af en Slotsbygning, og Stedet kalde Beboerne endnu Hofgaarden.

Der, hvor Seiladsen falder over til Falster, er en gammel Vold og Skanse, og ligeledes en paa Falsterssiden ved Farnæssgaf eller Coesnæssgaf.

Uf Kornsæd voxer Rugen her flettest.

Aar 1775 den 3. Augusti nedflog Torden med Hagel paa Den og fordærvede aldeles Havren.

§ 8.

*) Christian den V Dagregister pag. 333, 334, 348.

§. 8.

Præsterne til disse anførte Kirker i Norreherred foresindes.

A. Til Norre=Bedbye.

I. Sognepræstene.

1. Hr. Rasmus Olsen, hvis Gravminde af ham selv optegnet 1562 sees i Kirken.
2. Hr. Hans Nielsen Borre, Herreds=Provst, hvis Tiigsteen sees ligeledes i Kirken. Han døde 1641, 50 Aar gammel.

Efter ham findes en gammel Bog, hvori er anført endeel Bispe=Monita, Kongl. Forordninger, samt Kettergangs=Sager (som paa sine Steder er anført). Af de første vil jeg her indføre nogle, saasom de neppe andensteds havees, til Tiidernes Oplysning.

Bispe=Monita ved Landemodet 1633, af Provsten tilsendt Præsterne i Herredet:

”Uniformitas servetur diebus litaniarum per omnia, imprimis recitando e suggestu precationem á D. Resenio præscriptam & a R. Mai. impositam, & litanias canendo more veteri & recepto. 2. Moneantur Pastores serio de cathedra

”cu-

"cumenis bis septimadatum a Diacono vel Sub-
"stituto instituendis, nec toleretur excusatio,
"qua culpa in parentes vel liberos passim trans-
"fertur. Hæc enim plerumque solet esse vox
"officium negligenter facientium; etenim si cul-
"pa omnino parentum fuerit, post unam aut al-
"teram admonitionem Ufu sacræ coenæ prohi-
"beantur, vel excommunicatione postmodum sub-
"secutura, ob tantam adversus Deum & liberos
"ingratitude & impietatem e suggestu terre-
"antur. 3. Interdictum sit Pastoribus in regio-
"nes longe distitas nedum extra regnum se con-
"ferre, causa professionis Dn. Præpositis non in-
"dicata & venia ab ipsis impetrata. 4. Cave-
"ant sibi ministri ecclesiæ ab ebrietate aliisque
"vitiis S. S. ministerio indignis, quin sancte &
"inculcate vivendo typos se gregis exhibeant,
"in memoriam revocantes præstiti ante ordinatio-
"nem juramenti, cuius hæc sunt verba: vitam
"quoque externam etc. 5. Dn. Præpositis velut
"Superioribus suis debitam reverentiam & obse-
"quium præstent ministri, nisi poenam perjurii
"pendere velint, memores ejusdem juramenti,
"quod sic habet: volo post obedient. etc. 6 Absit
"ut coemiteria quierî piorum hominum destinata
"quorum corpora hic fuere S. S. domicilia & in
"resurrectione justorum glorioso corpori Iesu Chri-
"sti futura sunt conformia minister verbi divini
"pastu pecorum profanari, ullave ratione in Do-
"mino placide dormientes inquietari permittat.

De qua

"Dequa relegatur Epist. D. Lutheri Tom. 7. Ienensi
 "pag. 372. 7. Prohibitum fir scholarum alum-
 "nis de frumento diaconatus sul cum rusticis aut
 "civibus contrahere insuo Præposito vel Pastore
 "Urbaro, ne, ut sapius factitatum est, accep-
 "to frumenti pretio ante præstitutum tempus alio
 "se proripiant *) 8. Ad coenam Domini ne
 "admittantur juniores tum qvi doctrinam cate-
 "chetica cum explicatione & quæstionibus exac-
 "te non perceperunt, tum qvi prius bene percep-
 "tum oblivioni tradiderunt.

IOHANNES MICHAELIUS D.

Mar 1639 ligsedes disse: 1. Ebrietas mi-
 "nistris ecclesiæ nunquam non fugienda, qvippe
 "quæ toties a pio Magistratu cum denuntiatione
 "poenæ greavisimæ quondam sed non injuste
 "interdicta &c. 2. Aversentur domi forisqve
 "detestandam jurandi consvetudinem, ut immu-
 "nes sint a peccatis scandalosis, quæ in aliis jure
 "& merito reprehendunt. 3. Concionibus fac-
 "ris, quæ ad plebem habentur, neqve latina ne-
 "qve græca admisceantur, sed omnia fiant ad
 "ædificationem, nihil prorsus ad ostentationem.
 "4. Concio catechetica diebus dominicis ex præ-
 "scripto Ordinationis ne omittatur. 5. Allabo-
 "rent Dn. Præpositi & Pastores, ut si quæ lites
 "inter conjuges oriantur, illas ante Synodum
 "quoad

*) Denne Artikel blev tillige læst ved Bøetings-
 Rettene.

"qvoad fieri possit, placide componat, ne odiosæ
 "ejusmodi intercationes Synodo nepotum plus
 "nimis facescant. 6. Dnus Casparus Jepsonius
 "Pastor Stubbecopensis & Dnus Georgius Caspari
 "filius in Tandfleth apud Alsingios incendio, jam
 "pridem afflicti & hic qvadam amissa omni fere
 "substantia subsidium petunt a Dnis Confratribus,
 "ut jacturam, qvam fecerunt, ex parte restauræ-
 "re qveant.

JOHANNES MICHAELIUS. D.

End et mærkværdigt Brev fra Høilovlig
 i Hukommelse Kong Christian den IV.
 Christian den IV etc. Vor synderlig
 Gunst tilførn! vider, estersom Vi naadigst
 betragter denne Tids usformodentlig Tilfald
 og af christen Kongelig forsørg billig haf-
 ver at betænke alle Middel og Veje, ved
 hvilke alle forestaaende Fare ved og med
 den naadige og gode Guds Hielp og Vel-
 signelse kan forekommes, da esterdi Fa-
 ren er forhaanden og som i Døren, og
 bedre er at bruge de Middel Gud den al-
 mægtigste forlenet haver, sig selv med Guds
 naadige Raad og Bistand til Beskiermelse
 allene og ej til Dffension, end med en ube-
 tænksom Forskonelse saadant at spare til
 Fienden med at underholde; da bede Vi
 Eder og naadigst begiere, at Stænderne i
 D vore

i vore Lande Volland og Falster i vor Riobs
 stæd Maribo det første ssee kan forsamler
 dennem efterskrevne Postler foregives, saa=
 og paa vore Begne af dennem begierer,
 at De samme Postler vel ville overveie og
 bedraadslaae, saag nogle af deres Mid=
 del (Adele for sig, Geistligheden for sig
 Borgeskabet for sig) debutere og beskikke,
 hvilket Udskud som deres Guldmægtige
 kunde sig med andre Rigens Stænders
 Udskud forsamle til vor Riobstæd Othense
 om St. Hansdag førstkommendes, og der
 til Rigens Defension ***** og slutte som
 deres fælleds Fædrelands Lærv og denne
 Tids Tilstand og Fare udkræver. Og skal
 Adelen. I) foreholdes hvad videre de ville
 komme Riget i den høieste Nøds Tid til
 Hielp med deres ordinaire Koestieneste, og
 derhos føre dem til sinde, at de tilform
 og i forrige Kongers Tid, naar en min=
 dre Fare været haver, haver giort store
 extraordinaire Undsætning med Koestie=
 nestes Forøgelse, deres giorte Gulds og
 Solvs Forstrækelse, deres Indkomsters
 Afstrækelse; dernæst skal dennem og an=
 drages, at eftersom alle Stænder noget
 for indenlands Sikkerhed anmodes, for=
 haabe Vi, at Adelen, som meest have at
 take,

"tabe, over dets Udplyndring, iligemaade
 "gaae de andre for med godt Exempel, og
 "heller hielp med endeel af deres Eftne,
 "end lade alt ruineres og bortgaae, conside-
 "rende derhos, at dersom det engang blev
 "indraget, man ej kunde være vis paa altid
 "at faae det igien, og nyde de Friheder de
 "nu have. 2) Om saadan Undsetning kan
 "være til Hest eller til Fods. 3) Om de
 "ville bevilge at opbringe Undsetningens
 "Bergelder og Underhold til eet eller to
 "Aar, og det indlegge i Kister paa Steder
 "og under Forvaring, som dem selv synes,
 "med den Condition, at de det gandske eller
 "det øvrige kunde udtage, hver saavit han
 "indlagt haver, naar man kommer til Fred
 "i Tydskland og Sikkerhed for Grænserne.
 "4) Om de som formuende ere vilde derfor-
 "uden paa et Aars Tid eller to underholde
 "Kronen noget Fodfolk og have dem om
 "Vinteren hjemme og om Sommeren til
 "Marken og tage Forsikkring af Stænderne
 "paa Betaling, naar Krigen er overstaaen.
 "5) Om de ville bevilge Udskrivning paa deres
 "Godser, saalænge denne Krig paastaaer. 6)
 "Om de ogsaa ville bevilge, at deres for-
 "muende Bønder maae extrao dinaire besolde
 "en Soldat, to eller tre eller og half eller tred-

ning, mens Krigen paastaer, under Stans-
 dernes eller anden Forsikkring de betænke
 kunde. 7) At betænke, hvorledes Ind-
 land næst Guds Bessignelse kan forsikkres.
 8) Om de selv kunde betænke andre Mid-
 del end forbemeldte. Vi lader os og naa-
 digst velbesalde, at I først, naar I den-
 nem Faren og Nøden for Dien stillet ha-
 ver, begierer af dem at vide, hvad Mid-
 del de kunde betænke, hvorved saadant kan
 forekommes, og siden derefter, naar I
 deres betænkende hørt have, dem bemeldte
 Børes Anslag forestille. I ligemaade, at
 I og derefter handle med Geistligheden og
 Borgereskabet, og dennem og forregive,
 hvad de foruden fuld Skat (der nu udgi-
 ves og regnes for half) vilde i denne be-
 sværlige Nøds Tid Riget til Hielp udlegge,
 efter forbenvante 1. 3. 4. 7 og 8 Postes
 Indelse. I ligemaade og derforuden betæn-
 ker andre Middel og Veie, hvorved saadant
 Rigens Defention næst Guds naadige Bes-
 skermelse kunde frugtharlig stilles i Bærk
 og blive bestandig, ej tvivlendes I jo saa-
 dant med bedste Foie og Discretion angiv-
 vende vorder, og som I eragte Rigens
 saavel som Undersaatternes Velmagt og Vi-
 stand at være magtpaaliggende. — Vi
 til-

"tilstille Eder herhos Vort aabne Brev om
 "Stænderne i Lolland og Falster deres For-
 "samling, bedendes Eder og naadigst ville,
 "at I samme Bores aabne Brev til Lands-
 "ting og hvor Behof gøres læses og for-
 "kyndes; at enhver som vedkommer sig
 "derefter kan rette og forholde. Og have
 "Vi udi Vort aabne Brev ladet Rum staae
 "aaben, at I Tiden deri selv kan indføre,
 "naar de skulde forsamles, eftersom I er-
 "agter beqvemmeligst at kan skee. Der-
 "med skeer Vor Billie, befalendes Eder
 "Gud, skrevet paa Vort Slot Flensborg
 "Huus den 4. Maj 1638.

Under Vort Signete.

Christian.

"Til menige vore kiære troe Undersaatte,
 "Adel og Ridderskab, som fri og frelste
 "kiendes, saaog Geistlige og Borgerskab,
 "som bygge og boe over alle vore Lande Lol-
 "land og Falster.

Efter dette Brev forsamlede Provsten
 alle Præster i Herredet, da de alle vare
 villige at skrive sig for 2 Mar, nogle at give
 5, andre 10 og 12 Spec. Daler aarlig.
 Nummet tillader ikke her at anføre flere.

3. Hr. Niels Christensen Osting, givt med forriges Datter. Der siges, at han paa egen Bekostning satte Tralværet om Choret og om Daaben. Han døde i Krigens Tid 1658.
4. Hr. Rasmus Pedersen Schavenius, Herreds=Provst. Indrettede her Begravelses=Sted for sig og Familie og gav dertil 100 Rdlr., som af hans Enke bleve udbetalte efter hans Død 1674, hvorom forhen er meldet.
5. Mag. Giert Mejer, givtede sig med sin Formands Enke, døde 1684 og efterlod hende atter i Enkestand.
6. Hr. Peder Krog, døde 1699.
7. Mag. Johan Christopher Suhr, stod her til 1711. Han var 2 Gange givt, først med Mag. Oluf Lunds Datter af Beirlose *), som døde 1701, og derefter med Marie Elisabeth ***, som overlevede ham i 23 Aar.
8. Mag. Søren Pannik, Herreds=Provst fra 1730, og døde Aaret derefter.
9. Hr. Niels Olivarius, stod her i 6 Aar.
10. Hr.

*) Hendes og M. Suhrs Portraiter vare lange hos Bysfoged Nagaard i Marieboe.

10. Hr. Christen Poulsen, Herreds-Provst. Var i nogle Aar Lærer og Cantor ved Odense-Skole og blev derefter Præst i Jylland, hvorfra Kongen kaldte ham 1736 til Sogne-Præst i Kiettinge i Volland, men Geheimeraadinde Kabe formeente sig Ret til at kalde, hvilket og Kongen naadig optog og forflyttede Aaret derpaa Hr. Poulsen til dette Sted, hvor han levede til Aar 1751, men Enke-Provstinden overlevede ham i 22 Aar.

11. Hr. Isaac Sidenius, Herreds-Provst. Hans Fødeland var Finmarken, hvor hans Fader var dansk Missionair 1710. Som Student opholdt han sig meest i Danne-mark, og blev udvalgt til Præst for Seden og Masum i Fyen. Ved det Kongl. Herffabs Reise igiennem Fyen fik han Leilighed til at lade sig høre med en Prædiken, hvilket blev en Medaarsag, at hans Majestæt kaldte ham til dette Sted, hvor han stod fra 1751 til 1781 og var i Præstembede hen ved 40 Aar, samt Herreds-Provst i 21 Aar. Som en god Lovkyndig har han skrevet adskilligt, men er ikke trykt. Udi Aaret 1751 gif han i Ægteskab med en Datter af Raadmand Edbart Hinkeldej i Nyekiebing, som endnu lever i

i Marieboe, saag en Søn Kiebmand sammesteds og en anden, som nu er Præst i Øster-Ulslev i Lolland.

12. Hr. Henrich Christopher Glahn, Professor i det grønlandiske Sprog, Medlem i det Kongel. norske Videnskabers Selskab etc. er født 1738 i Allinge Præstegaard i Nørre-Jylland. I sit syttende Aar blev han Student, og i Aaret 1763 gik som Missionær til Grønland, hvor han i Aaret 1769 blev af Kongen beskikket til vice Provst og Visitator med sin Løns Forbedring med 100 Rdlr. Aar 1771 blev han Sogne-Præst til Kinservig i Norge, og giavede sig med Hr. Biskop og Professor Cegedes ældste Datter Giertrud Christine. Syv Aar prædikede han for sin norske Menighed, og blev derefter kaldet til Tingsted Kald i Falster, og blev samme Aar beskikket til Professor i det grønlandiske Sprog. Aar 1781 blev han kaldet til dette Sted og ved Kongel. Rescript af 1. Augusti blev Stedet fra Residerende Capellan befriet. Han blev siden forlangt til et Lære-Embede i Kiebenhavn, paa det han der kunde haavt bedre Leilighed at undervise Kandidater i det grønlandiske Sprog, men de dermed høftende Indkomster kunde ikke veje
op

op mod dette Præste-Kalds, og han des-
 aarsag undskyldte sig. Aar 1782, den
 16de Januarii udgik Kongel. Rescript,
 hvorefter til Præsterne paa dette Sted her-
 efter aarlig betales 15 Lønder Bng i Penge
 efter Kapitales Tært af en Mesalgaard i
 Nørre-Bedbøye, som blev overladt til Hve-
 dedals Gaards Eiere. Efter sin Formands
 Død blev han valgt til Herreds-Propst,
 men frasagde sig dette Embede, førend han
 blev indsat, hvorefter en anden blev valgt.

Vi have fra denne flittige Mand disse Skrifter:

Forsøg til en Afhandling om Testamenter
 til almindelig, men især Grønlands
 Nytte 1769. 8.

Anmærkninger over de tre første Bøger
 af David Kranzes Historie om Grøn-
 land. 1771. 8.

Samt en Deel utrykte grønlandiske Skrifter.

2. Residerende Capellaner.

Hr. Hans Peter Rock kaldet 1751 og i
 Aaret 1765 blev Pastor Adjunctus til Hør-
 belev, som forhen er meldet, hvorefter Ste-
 dets Sogne-Præst erholdt efter Ansøgning,
 at ingen i hans Sted blev kaldet.

B. Tingsted = Præster. *)

1. Hr. Jacob Olsen. Første Sogne-Præst efter Reformationen. Hans Eftermand vides ikke.
2. Hr. Oluf Thogersen, nævnes Herreds-Propst 1651. Var Sogne = Præst fra Aar 1636. Hans Døds Aar finder jeg ikke, heller ikke, hvo der i Embedet succederede ham.
3. Hr. Lauritz Werløb, Herreds-Propst. Fra Aar 1702 havde han sin Søn til Capellan og døde 1711. Han og Hustrues Gravminde sees i Kirken med denne Paaskrivt;

Maledictus, in hac qvi non reqviescere
tumba.

A nobis structa corpora nostra finas.

4. Hr. Peder Werløb, efterfulgte sin Fader; hos hvilken han, som meldt, fra 1702 havde været Medtiener. Han døde ogsaa her 1730.

5. Hr.

*) Af 30. Augusti 1780 haves Kongl. Reskript angaaende et confirmeret Testament, hvorudi Stedets Degn Hr Laurvs Byested giver alt sit efterladte til dette Sogns Fattige.

5. Hr. Poul Pedersen stod her til 1747, efterladende en Datter, som blev givet med Mag. Johan Hegelahr, den Tid Rector i Saxløbings Skole og som døde som Sogne-Præst i Carlebne i Falster.
6. Hr. Christopher Styrup, Præst her fra 1747.
7. Hr. Jørgen Henning Styrup, findes nævnet her 1755 og 1761, som endnu forestaaer Sognepræste-Embedet i Ebeltofte Kiøbstød; han var givet med Kirstine Sophie, en Datter af Uffessor og Hviesterets Procurator Sven Krag, og altsaa Søster til nu værende.
8. Hr. Erich Berdel blev 1774 kaldet til Præste-Embedet ved St. Hans og Claudi Rosetts Stiftelses-Capell i Kiøbenhavn, hvor han døde 1784, 64 Aar gammel.

Vi have fra ham disse Skrifter.

Reimari naturlige Religions Sandheder,
oversatte af tydsk, 1775. 8.
von Hallers Breve imod Fritænkere, 3
Dele, 1777, 78 og 80. 8vo.

Hr. Berdel blev ellers kaldet 1753 fra Skoleholdet ved en af Garnisons Skolerne i Kiøbenhavn til Præst ved Krigs-Hospitalets Ladegaard, og 1761 derafra til denne Menighed her i Falster.

9. Hr

9. Hr. Peder Strange, forhen Præst ved bemeldte St. Hans og Claudi Rossetts Siftelse, og med Kongel. Tilladelse ombyttede med nys omskrevne Hr. Berdel 1774 og døde her 1778.
10. Hr. Professor Henrich Christopher Glan, som i Aaret 1781 blev allernaadigst kaldet til Nørre Bedbye Kald, og er der nyelig om ham meldet.
11. Hr. Svend Egerod, fra 1781 og efter 6 Aar forflyttet til Weibye og Tibirke ved Frideriksborg, hvor han døde 1792.
12. Hr. Johan Peter Gad 1787, og efter et Aars Tid blev han Præst til det store Maglebye Sogne kald paa Møen 1789.
13. Hr. Christen Wolf 1789. Forflyttet hertil fra Bogø, hvor han havde staaet som Sogne-Præst i syv Aar.

Mere om dette Steds Sogne-Præster
 haaber jeg at kunde udi følgende Hæfte meddele.

C. Til Torfilstrup.

1. Hr. Johannes Pedersen 1548. De næst efter ham følgende findes ingen Efterretninger om.
2. Hr. Peder Hansen 1651.
3. Hr. Christopher Kaalund, en Søn af Mag. Jens Kaalund Sogne-Præst til Hersfelge i Sieland. Hans Brodre vare den berømmelige Hr. Conferenceraad Kaalund i Heiestereiten og Provst Kaalund i Kubbelykke. Med sin Hustrue Karen *** avlede han Jens Kaalund, som blev Sogne-Præst til Tirsted, Skjerring og Weilebye og Magister Philos. Døde 1691.

Vi have fra ham:

- Fastelavns-Minde, eller Jesu Passions søde Tanker. Kbhv. 1680. 4.
4. Mag. Abraham Schorder, Herreds-Propst fra 1724, døde 1726. Han var gift med Engel Friderica Seck, som har om sig og sine optegnet følgende, som jeg med hendes egne Ord vil anfere: "Min Fader Henrik Seck var født i Kiøbenhavn; hans Fader hedte og Henrik Seck, hans Moder Cathrine Brochmand, og
vare

"vare de begge komne ind fra Stift=Bre=
 "men med Kong Christian IV og vare
 "i hans Tieneste. Kongen lod min Fader
 "opsøde, lod ham lære at skildre, og lod
 "ham reise Udenlands; Da han hjemkom,
 "gav han ham 3 Tienester. (Anno 1709
 "den 24. Octobr, da vi om Aftenen nye=
 "lig havde lagt os og vare i vor første Sovn,
 "satte en Skielm Ild paa Gaarden og op=
 "brændte al min Belsfærd, som intet har at
 "sige; thi Gud har nok igien, men jeg
 "maatte miste mit kiære Barn en Søn paa
 "8 Aar ved Navn Martiner Christopher
 "som laae i sin Skole, og havde faaet saa
 "en uchristelig Skolemester, at han gif fra
 "ham, han var den første, som kom ud,
 "og tilstaaer, at der var ikke Ild i Skolen,
 "da han sprang ud af et Bindue og vilde
 "dog ikke tale til mit Barn. Gud i Him=
 "len betale ham, jeg maa sige, at iblandt
 "al min Familie saa har Hierteforg ramt
 "mig. Det salig Barn var dog kommen
 "op af sin Seng og laae ved Døren, som
 "han pleiede at komme ind og ud af og laae
 "der, der fandtes lidt af Kroppen, der var
 "da de der tog det op. See sig enhver
 "vel for, hvad for Karle de betroer deres
 "Børn, de unge løbende Studentere, de
 vced

"veed nok, hvad de vil have til Ben og Op-
 "vartning i allemaader fuldt op, her seer
 "man, hvad en Leiesvend er; hans Kam-
 "mer brændte ikke, hans Seng brændte ikke,
 "havde han gaaet ud af Døren, havde
 "mit kiære Barn reddet sig selv, men det
 "forstyrrende Menneske foer ud af et Bindve
 "og vilde ikke tale til mit Barn; Hans
 "ældste Broder, som pleiede at ligge hos
 "ham, var reist samme Aften med sin Fa-
 "der til Nykøbing, hvor jeg med 6 andre
 "nøgne Børn kom ud til ham med Jøbb
 "Bud. Det onde Menneske havde sat
 "Jld paa os 10 Uger før, som var den
 "14. Augusti, det var fra Morgenstunden
 "og vi fik det at see før det kom i Brand
 "og Gud frelst os den Gang. Af alt
 "det jeg ejede fik jeg en Dyne og det var
 "af sytten opredte Senge; der var ingen
 "havde Skoe paa Fodderne, sige mere, jeg
 "maae dog sige, at ald Ulykke og Hierte-
 "sorrig har rammet mig og det har jeg for
 "mine Synders Skyld, det veed jeg; thi
 "hasde ikke Gud tilladt det, saa var det
 "ikke skeet.

5. Dokt. Christian Pontoppidan, en Søn
 af Mag. Ludvig Pontoppidan Stifts-
 Provst i Aarhus. 1719 blev han Cas-
 pellan

20 pellan til Horne i Fyen, 1722 Resid. Ca-
 21 pellan i Nykøbing i Falster, 1726 Sogne-
 22 Præst her i Lorkilstrup, hvor han samme
 23 Aar i Kirken lod bygge et Pulpitur og Na-
 24 det derefter et Begravelses-Sted; 1735
 25 blev han her valgt til Herreds-Provst;
 26 1736 blev han Sogne-Præst i Ebeltoft og
 27 2 Aar derefter til Frue-Kirke i Aarhus.
 28 Det øvrige om ham finder Læseren under
 29 Nykøbing forhen pag. 57.

6. Doct. Poul Matthias Bildsøe, en Søn
 af Mag. Lorens Bildsøe i Kjettinge, født
 1710. Fra Walkendorphs Collegio blev
 han Rector Scholæ i Svendborg 1730,
 og i Aaret 1736 Sogne-Præst til dette
 Sted; 1738 blev han dansk Garnisonspræst
 i Kiøbenhavn; 1752 tog han Doctorgraden i
 Theologien. Aar 1754 blev han Sogne-
 Præst til Helliggeistes-Kirke sammesteds,
 1757 til Nikolai-Kirke og 1759 til Hol-
 mens, hvorfra han blev forflyttet 1764
 som Biskop til Aarhus-Stift. Hans
 Portrait var længe hos hans Søster Kiøb-
 mand Matthias Møllers Enke i Marie-
 boe. Han døde 1777 den 27. Julii. Var
 2 Gange gift, først med Anne Maria
 Fielssted, en Datter af Justitsraad og
 Stads-Hauptmand Michael Fielssted i
 Kiøbenhavn, og efter hendes Død med
 Elisa

Elisabeth Sophie Hagerup, en Datter
af Biskop Hagerup i Trondhiem.

Vi have fra ham:

Jubel-Prædiken 1749.

Disput. de igne fatuo, 1727.

Introd. ad Epist. Pauli ad Philem. Histo-
rico Theolog. Sect. 1. 1752.

Prædiken paa Taksigelse-Festen for Frie-
den 1763.

Endeel Disputazer af hans Prædikener
holdne i Holmens Kirke, 1761.

Afskeds-Præd. i Holmens Kirke, og Or-
dinations-Prædiken, 1766.

7. Hr. Christian Jensen, blev Præst her
1739, men stod her kun eet Aar.

8. Hr. Borge Pontoppidan, stod her fra
1740 til 1758. Havde sin Son Dinis
Pontoppidan til Huus-Capellan, som
siden blev Resid. Capellan i Nykøbing.

9. Hr. Matthias Garman Bergh,
født 1725 den 7. Martii paa Strem-
see ved Dramen, hvor hans Fader Gun-
der Garman Bergh boede, som tilførn
havde været Kjøbmand og Borger i London,
hans Moder var Maria von Dalthen født
i London, hvilke begge døde i hans 6te Aar.

En Fætter af hans Fader Peder Leuch

P.

tog

tog ham med sig til Christiania, og satte ham 1734 i Information hos Provst Hr. Morten Leuch i Elverum; Sex Aar derefter blev han sat i Christiania-Skole og blev tillige privat informeret af Conrector Mag. Peter Rødder. Formedelst indløbende Misforstaaende mellem Provst Leuch og Rector Arbin, blev han sendt til Kiøbenhavn under Manuduction af Hr. Jacob Hvid paa Eilerssens Collegio, som i Aaret 1743 dimitterede ham til Academiet. Aar 1745 tog han Examen Theolog. under Hr. Profes. Bloch og Holm, og strax derpaa reiste han til Engeland, opholdt sig der meest i Lynd, Peterboroug, Cambridge og Oxfurt, og endelig i London, hvor han i den Lutheriske Kirke holdt en Prædiken. Aar 1746 blev han begiert og kom i sin Fætters Hr. Niels Arktanders Huus i Borge i Norge, for at informere nogle fornemme Mænds Børn, som der opholdt sig. 1749 reiste han derfra til Kiøbenhavn, og blev efter 2 Aar den 18. Junii kaldet som Resid. Capellan til Dvinnisdal og 4 Aannerer, hvor han paa Sogne-Reiser leed meget paa sit Helbred*). Her bygde han efter Kongelig Be-

*) Hans Formand Hr Peder Zeiberg satte Livet til paa samme.

Befaling en Bolig, som nu er en Præstegaard, efterat Sognene ere skildte ad, og Fjedde-Kirke kom derfra. 1758 den 18. Augusti blev han kaldet til dette Sted, hvor han stod til 1774, da han blev kaldet til Totens Sognekald i Norge, og døde 1782. Hans Givtermaal var 1753 med Elisabeth Faje, en Datter af Præsten Hr. Gerhard Faje til Holst i Christianssand-Stift, med hende han avlede 10 Børn. To Gange, skriver han, var han i yderste Havnød, eengang i Kattegattet, og eengang paa Rejsen fra Christianssand til Falster. Aar 1760 paa Kongens Geburtsdag blev af onde Mennesker sat Ild paa hans Præstegaard, hvorfra hans Børn bleve negne ført ud i Marken.

10. Hr. Søren Ingemann, Herreds-Provst fra 1782. Han er født den 22. April 1735 i Stege paa Møen, hvor hans Fader af samme Navn var Kiøb- og Handelsmand, hans Moder Bodel Posth. Aar 1770 blev han Capellan til Baarse og Beldringe i Sielland og 1774 Sogne-Præst paa dette Sted, hvor han 1776 givtede sig med Birgitte Swane, en Datter af Skibs-Capitain Swane i Kiøbenhavn. *)

P 2 D. Til

*) Hr. Provst Næraae i sine Anmærkninger i Biskop Blochs svenske Geistl. Hist. I. Bind pag.

D. Til Önsled.

I. Hr. Nasmus Hansen, stod her 1537;
thi i det Aar maatte han til Biskopen Mag.
Jorgen Hansen indgive Fortegnelse paa
Kaldets Indkomster, hvilken jeg vil an-
fere for deraf at see de Tidens Tilstand:

"In nomine Patris ex Tili & Spiritus Santi!

"Reditus annuus Pastoris Önslöviensis certus &

"incertus approbatus & confirmatus in Praesentia

"Superintendentis M. Georgii Johannis inscrip-

"tus: Decimantes Önsloviensis Parochia in villis

"plenis habitantes sunt in numero 55, nimirum

"in Clofchou 19 in Byscov 13, in Önslov 19,

"in Boderup 4, qui omnes 55' pro mercede &

"annuo reditu æqualiter de bonis mensalibus &

"certis stipendiis ab ætate senecta probatis Parocho

"dant debitam pensionem, scunusquisque eorum

"ad festum Paschæ Ova, ad festum D. Joha.

"caseum unum, ad fest. Mich. anserem unum,

"ad fest. omnia. Sanct. 6 panes filigineos, &

"præter illa bona mensalia omnes auditores in

"universum tempore messis proportionaliter dant

"decimas frugum terræ; item tempore Mich. pro

"more solito dant decimas pecudum: agnorum,

vi-

pagr 18. har en ved Navn Hr. Niels Munk
til Torkilstrup, givt med en Datter af Hr.
Jans Sadolin i Horbeløf i forrige Seculo,
som jeg intet videre veed om.

"vitulorum, equutorum, porcorum; ad festum
 "vero Martini unusquisque eorum de leemofynis
 "vegiis veternis persouit 6 modios hordei, qui
 "Parocho debuntur a parte occidentali in Clofchou
 "& Boderup, & a parte aqvilonari in Önslöy &
 "Byfcou. Porro ad fest. nativ. Christi ab iisdem
 "prædiis & fundiis occidentalibus & aqvilonari-
 "bus dantur Parocho 6 panes filiginei cum perna
 "stata ex more veterno. Hisce 55 exceptis inyen-
 "iuntur adhuc in Clofchou dicimantes sex, qui
 "dimidium tantum ex præscriptis certis pro re-
 "ditu annuo bonis approbatis & confirmatis per-
 "solvunt partem. Anno 1537 Dom. I. Ado.
 "Georgius Joannis Fion. Eccl. Superintendens.
 "Erasmus Johannis reformatæ religionis primus
 "& servus I. C. indignus hujus Eccl. Parochiæ
 "Ööslöy Parochus.

2. Hr. Rasmus Sørensen, kaldet af Mee-
 nigheden 1548. For at overtale Bønderne
 at antage ham til deres Præst, accorderede
 han med dem i Forveien, at ville frastaae
 nogle af Kaldets sædvanlige Indkomster, det
 lykkedes Hr Rasmus at faa Kaldet, men
 det rygtedes hastig blant Folk, og et farligt
 Stormveir opreiste sig over ham. Han
 blev angivet for Provsten. Hr. Rasmus
 skulde assettes, men hans Dom formilde-
 des til følgende Afbigt, som han i Kirken
 i alle Falsters Præsters Nærværelse maatte

giere, sua Indende: O me miserum! qui
 "mihi bene precatur? confiteor ingenue, me non
 "ignoranter contre conscientiam fecisse in eo quod
 "bona mensalia & iusta debita antecessoribus meis
 "a parochianis annuatim ad iusta tempora hacte-
 "nus data jam turpiter demisi, in perpetuum dam-
 "num obligatione scripta peridie vocationis 1548
 "& parochianis data, nimirum ad festum Paschæ
 "ova 20, ad fest. Ioh. cuilibet caseum unum
 "omisi, ad fest. O. Sanct. cuilibet 6 panes de-
 "misi, ad fest. Mich. anferem unum cuilibet de-
 "misi, ad quod me trahebat virium exiguitas ac
 "scientiæ ac ingenii insufficientia, arctius tamen
 "me ad id coegit auditorum malitia & reluctan-
 "tium copia ac invidia. Cum verum hæc mea fa-
 "cultas coram Præside Ioha. Urne & Superat-
 "tendente M. Georgio Ioh. per Laurentium
 "Brunche Præpos. Falstriz, Stubecop. Pastorem
 "agerretur tanquam Simonia, ne ego detrudar ab
 "officio, & parochiani una mecum damnum
 "patiantur, conspiravimus hoc factum per audi-
 "torum plenipotentiarium Olam Johannis, co-
 "lonum Pastoris in Closcou coram Præposito in ec-
 "clesia ita tegere, & Præsidem ab instituto per
 "Laur. Wensterman avocare, quod nimirum ab-
 "sque meo cibo & potu vel alio pretio deberent
 "parochiani terram proscindere & occare, & om-
 "nia mea sepimenta & ligna necessaria tam hye-
 "me quam æstate procurare, quod etiam præsta-
 rent

rent 4 annis: postea vero obstinaciter denega-
bant, dicentis, quod juxta literas vocationis
viverem. Oergo, Successor optime, noli de-
ferere, sed disce quarere tanta & talia bona de-
siderabilia simulque considera quod si illa ami-
seris quanta mala incurasse, miseriam, ignomi-
niam, summam penuriam & fumem; aperi er-
go oculator & cognosce meo damno proprius com-
modum & toto corpore exquire illa, ut habeas,
unde vivas ne pereas. Interim, o Iesu benigne
propitius esto mihi peccatori, & hanc contu-
meliam, iniquitatem, fallaciam & noxam in
Deum, Magistratum & me ipsum, ut & alia
peccata mea perpetrata remitte & dele propter
nomen sanctum tuum, & cor novum renova
in visceribus meis, ut in novitate vitæ ambulem
& auditores meos vita & doctrina præcedam
omnibus diebus vitæ meæ ad gloriam Dei sem-
piternam & ecclesiæ salutem! hoc concede o mitis-
sime Jesu propter nomen tuum sanctum, amen.
Hanc meam confessionem & deprecationem in
æde nostrasacra Önsloviana e suggestu die S. Dio-
nysci Ao. 1549 coram fratribus in Synodo pro-
vinciali, madidis oculis habitam, & ter repe-
titam, & in hoc libro ecclesiæ inscriptam ru-
bro colore ob perpetuatem, propria manu sub-
scripti & cum subscriptione piorum fratrum in-
fra signatorum statim fecimus, ut supra habe-
tur. Erasmus Severini.

"Qui abscondit scelera sua, non dirigitur, qui
"vero confessus fuerit, misericordiam consequitur."

LAURENTIUS BRUNCH PRÆPOS.

"Petrus Severini Past. Nycop., Nic. Johannis
"in Falchersløf, Erasmus Michaelis in Kipping,
"Johannes Öster in Gundslef, Joh. Jacobi P.
"Horbeløf, Nic. Jodoci in Scielbye, Erasm.
"Olai in Wedbye, Joh. Andreæ in Idestrup,
"Jac. Olai in Tingstee, Ge. Jacobi in Wegers-
"løf, Petr. Petri in Eschilstrup, Joh. Johannis
"in Lillebrende, Joh. Martini in Kirkebye,
"Joh. Petri in Turkildstrup, Magnus Jacobi in
"Wolnæs, Christoph. Georgi in Carlebye, Nic.
"Brunk in N. Örslef, Joh. Nicolai in Stadager,
"Bartolus Lodophi.

3. Hr. Jens Olsen, hvis Navn findes i en gammel Protokol og i et Tingsvidne 1572.
4. Hr. Laurits Jørgensen kaldet 1580, og døde 1609, som sees af Liigstenen i Kirken over ham.
5. Hr. Hans Knudsen Beck, var Caspellan paa Baagøe, indtil han 1609 blev Sogne-Præst til dette Sted. Han døde paa Stranden under Færøe 1630. Prof. Worm skriver, han druknede. Han var lærd, og ivrig i sin Adfærd. Jeg finder om ham skrevet: "her opbygde han med Mund og Pen, samt Levnets Exempel,
ned:

"nedbred Satans Rige ved Hæver at for-
 følge, bygde i Kirken adskilligt til første
 Jubelfest og det med egen Haand meest,
 item to Længder paa Præstegaarden etc.
 Han blev begravet efter hans egen Anord-
 ning i Baabenhuset. Hans Contrafæet er her
 paa Stedet." Han efterlod en Sen Knud
 Hansen, som har givet os: Poematum
 decades X. Hofniæ 1628, in 12.

Fra Hr. Hans have vi:

Mag. Lucae Polii Guds Børns daglige
 Memorial om det evige Livs Glæde.
 oversat af thdsff, Kbhv. 1627, 8.

6. Hr. Lauritz Ossen Agendorff, var for-
 hen Capellan i Bordingborg, og blev kaldet
 til dette Sted 1631, som hans Eof-
 tak, udgiven af Besh. Hr. Palle Rosen-
 fran; den 22. Maj 1631, viser. Denne
 Hr. Lauritz erhvervede sig en Dom ved
 Nørre-Herreds Ting af Dato 3. Junii
 1651 om, at Sogne-Mændene i Ønslev
 Sogn skulde give deres Sognepræst efter
 gammel Sædvanz og Landsens viis, efter
 Kong Christian den II. Befaling ud-
 stædt Kbhv. Dom. Cantate 1541, Kong
 Friderich den III. Raades-Brev dat.
 Kbhv. den 21. Julii 1549 etc. og til den
 Ende blev nyssommeldte Præstes Hr. Ras-

mus Sorensens Ufbigt paa dansk oversat af Herreds-Provsten Hr. Oluf Thygersen i Tingsted og af Hr. Peder Hanssen i Torvikstrup og læst paa Landtinget i Maribo Onsdagen den 1. Octobr. 1651. Dog dette uanseet, skriver Mag. Knud Hofsum, haver Sogne-Præstene i Dunslev ikke bekommet det igien, som Hr. Rasmus Sorensen i sin Tid saa skammelig gav bort fra Kaldet.

7. Hr. Mads Madsen Schieldorf, kaldet fra Nyekjøbing Capellanie til dette Sted 1655, som sees af hans Collas skreven af Velb. Hr. Otte Scheel den 10 Sept. 1655. Han døde den 13. Nov. 1676.

8. Mag. Knud Mogenssen Hofsum, forhen Hører og derefter Rector i Nyekjøbings Skole, hvor om ham allerede tilforn er meldet, blev Sogne-Præst her i Dunslev den 23. Dec. 1676. Ogsaa i hans Tid var ligesom i en af hans Formands, nemlig Hr. Hans Beck igien Allarm nok, da Herreds-Fogden i Nørre-Herred Morten Faxe og Ridesfoged Casper Ernst Møller i Maret 1692 indkaldede for Retten (nemlig efter Hr. Hofsums Angivelse) nogle Hærevinder af Klouffou, Toderup, Tommeløv og Ulslev, og tre af dem bleve
 efter

efter høieste Rets Dom af 21. Martii 1693 formedelst deres Bespottelser mod Gud, Christum og hans Ord *) dømte at brendes. Af den af Mag. Hofsum efter Kongl. Rescript af 1. Febr. 1690 **) indgivne Fortegnelse paa Præsternes og Degnenes Indkomster, sees, at Decimantes vare da 50, og Huusmændene 10, (altsaa havde i saa lang Tid, nemlig fra Hr. Rasmus Hanssens Angivelse 1537 til nu, Folkemængden ikke sonderlig formindsket sig). I Aaret 1687, skriver han, var Præste-Tienden Rug 25 Traver, Byg 20, Hvede 1 og Havre 5 Traver, som er af de "Høi-ædle Rentekammer Herrer tayeret udi Hartskorn for Rug 9 Tdr. $4\frac{3}{4}$ Skp., Byg 7 Tdr. 7 Skp., Havre 1 Tonde. 7 Skp. Tiende-Lam kan være 30. Høitids-Osfer 12 Slettedaler. Mag. Hofsum døde 1715.

9. Mag. Mogens Hofsum, en Sen af forrige. Ved Akademiet laae han nogle Aar paa Borches Collegio og tog der Magistergraden. Blev beskikket til Sogne-Præst paa dette Sted efter hans Faders Død, og

*) Deres bespottelige Ord vil jeg ikke anføre; thi de ere alt for forargelige.

**) Wandalls Res. 1. Deel pag. 253. Saml. til Loll. Hist. p. 696.

200 og i Mæret 1723 til Sarkjøbing og Mat-
bøller, hvor han døde 1745.

Vi have fra ham:

Disput. de inauspicato die Iovis. 1706.

— — de templo Kippingensi. 1707.

— — de Aschmodæo. 1709.

10. Hr. Christian Peter Getreuer, stod
her fra 1724 til 1730. Han var født i
Odense, hvor hans Fader var Maler. Laae
som Student nogen Tid paa Valkendorfs
Collegio, og blev derefter Præst til dette
Sted.

Vi have fra ham:

Journal over det fornemste af Kong
Friderich den IV. Regjering. Kbhvn.
1720. 4.

Bers, da Kong Friderich den IV.
lod de auctoriserede Penge-Sedler op-
brende den 8. April 1720. — 4to.
Fælles Suk i fælles Sorg over Kiøbenh.
Ildbrand 1728. 8.

Den nordiske Vrinds Agapetti og Vrind-
sesse Venusinæ Kierligheds Historie
etc. 4. som et Bers til Kong Christian
den VI. Formøling med Dr. Sophia
Magdalenæ.

Og 3 Disputazer i Mærene 1718. 20 og 21.

11. Hr. Claus Bül, var fra 1728 Capel-
lan til Thorebye i Holland og blev 1730
Sog-

- Sogne-Præst til dette Sted, men levede kun et par Aar. Hans Enke derimod levede til 1743.
12. Hr. Philip Adam Didrichs, Herreds-
Provst. Tiltraadte dette Sted som Præst
1733 og døde 1742.
13. Hr. Hans Soelgaard fra 1742 og døde
Maret efter i Januarii Maaned.
14. Hr. Ole Dorph, Herreds-Provst, stod
her indtil Aar 1760, da han blev Sogne-
Præst i Naaskov, hvorudi Hollands Historie
er om ham skrevet, og vilde Læserne der see
hans Levnets Løb. Han døde i Naaskov
1777, 66 Aar gammel.
- Vi have fra ham:
Genethliacon, sung by country Parson,
upon hearing by la Post the most agre-
able News of Denmarks being visited
by an other Cron-Prince (1750)
15. Hr. Johan Georg Smith Consistorial-
raad, stod her fra 1760 til 1772, da han den
16. Julii blev kaldet til Sogne-Præst for
Kiebstaden Thisted i Aalborg Stift, døde
1789.
16. Hr. Mag. Christian Reitzer Humble,
Consistorialraad, kaldet hid fra Hvidberg Sog-
nekald i Aalborg Stift 1772 den 16. Julii.

E. Til Stadaget.

1. Hr. Hans Nielsen 1549
2. Hr. Jørgen Lauritsen, døde 1629, som sees af hans Gravminde i Kirken, opsat af hans Søn Laurits, som siden blev Præst her paa Stedet.
3. Hr. Rasmus Jensen Kiertminde, som stod her til 1641 og blev 59 Aar gammel, som sees af en Steen over hans Grav i Kirken *).
4. Mag Clemens Fabricius, var fra 1643 Rector Scholæ i Nykøbing, og blev Aaret efter Sogne = Præst til dette Sted valgt af Provsten og Sogne = Mændene. I di Registeret om Rectores til Nykøbing er om ham mere at læse.
5. Hr. Jørgen Jørgensen, som skal have været en Søn af foransførte Hr. Jørgen Lauritsen, var gift med Margrethe Zacharia Datter fra Windebne = Præstegaard i Lolland. Døde 1681.
6. Hr. Rasmus Rishye, stod her til 1710, da han døde **).

7. Hr.

*) Et Stevnemaal, anført under Esfilstrup Sogn mod Hr. Peder Christensen Præst sammesteds kalder denne: Rasmus Laritsen.

**) Om ham og Familie læses i Blocks svenske Geistl. Historie pag. 319, første Deel.

7. Hr. Jens Groth, var her meget kort.
8. Hr. Giorth Fræschou, fra 1711. Var forhen Capellan i Sarkisbing. Her dode han 1721, men hans Enke levede til 1733.
9. Hr. Rasch Nasmussen Braad, dode 1728.
10. Hr. Grotius Leth, fra 1728 til 1744, da han blev assat. Han var født 1693 i Stege. Var Broder til Professor Leth til Trinit. Kirke i Kiøbenhavn. Hans Fader var Hr. Tørgen Leth og hans Farsfader D. Hans Leth kongelig Confessionarius. Worm i sin Lexicon beskriver vidtløst hans Levnets-Lob, og da ikke alle eie Bogen, vil jeg her samme anføre: 1713 deponerede han fra Nyekiøbingsskole i Falster, blev derefter Hofmester for 2 Gunlere paa Endrupholm i Jylland og siden Hører i Viborg-Skole, hvorfra han tog Afsked og blev Hofmester i Ober-Sekretair Moenikens Huus, ved hvis Hielp han 1728 blev Præst til dette Sted *). Biskop Lødberg gav ham det Sludsmaal, at han var en af de bedste og braveste han havde ordineret. Ikke mindre Berømmelse indlagde han sig i sit Embedes Førelse for
- Dues

*) Her gav han til disse to Sognes Fattige 100 Rdlr. som staae udi Præstegaarden.

Duelighed, Midlertid, Arbeidsomhed,
 Lærdom og Godgiorenhed, Belevenhed og
 Nedelighed etc. Midlertid fandt han Mod-
 standere, man vidste, han var en Hadere
 af Proces; man tænkte, han derved snar-
 rest kunde forløbe sig eller i det mindste tabe
 sin Credit paa høiere Steder. Sag blev
 anlagt imod ham, hvortil Anledningen var
 denne: et Stykke øde Jord paa 5 Edr.
 Harkorn, som kaldes Malnejord, havde
 i nogle Aar af hans Formænd været leiet
 til Præstegaarden. Hr. Leth ved Antre-
 delsen troede som fremmed, at Jorden var
 ham umestelig, og derfor uden videre Be-
 tænking indgik samme Leieaard som For-
 manden, men da han efter nogle Aar er-
 foer anderledes, ønskede han at blive dem
 qvit, og derfor, da Leietiden var ude, lod
 Bedkommende vide, at han ej længere vilde
 have den. Leth blev beskikket, med Paa-
 stand, han skulde beholde Jorden; og han
 ansaaes som den der vilde skade Esterman-
 dene. Præsten tabte saavel ved Hiem- som
 Landsting, efter adskillige mislige Bidnes-
 byrd. Hr. Leth som Sielsesfærgere advaa-
 rede sine Modstandere hennemelig og aaben-
 bar, i adskillige Prækener rørde han der-
 ved — men da han een gang blev saa hid-
 sig,

sig, at han ikke allene nævnede Manden, men ogsaa satte ham offentlig i Band, fik han Befaling uden videre Lov og Dom at qvittere Embedet. Han lod sig dermed befalde, søgde intet videre; og endskjønt ham siden tre Præstekald bleve tilbuden, to i Volland og eet i Fyen, modtog han dog ingen af dem, men var betænkt paa at forlade Fædrelandet. 1744 drog han fra Falster til sin Broder, Assessor Christen Leth i Fyen, var der et halv Aars Tid saa fornøiet som det lykkeligste Menneske i Verden; men for ej at være Broderen til Byrde, tog han Afsked, foregivende han vilde til Kiøbenhavn; men før man vidste erfoer man, at han var i Leiden i Holland. Siden hørde man fast intet fra ham før Aar 1759, da han skrev Consistorio i Kiøbenhavn et saare vidtløftig Brev til, hvoraf man kunde mærke, at han nu ikke var saa rigtig i Hovedet; Han forestillede sine Tanker. 1) om Christi Nærværelses Naade i Nadveren, foreslaaende Midler til Forliig i den Punkt imellem de Protestantiske Kirker. 2) om Absolutions Formularen i vore Kirker, den han holdt for syndig og stridig mod Christi Regjerings Naade. 3) om Loven Lev. 18, som handlede allene om

Horrerie, ikke om Egetskab, som ikke forbys
 bydes end ikke mellem Fader og Datter. 4)
 at Christus er den saliggjørende Troe selv,
 qvoad convertendus unitio cum Christo,
 qvoad conversos unio. Følgelig er Troen
 alles, ligesom Christus: sættes for alle smaae
 Børn, skient spildes af de fleste etc. der-
 ved vil han giendrive de Reformertes Pær-
 ticularismum og tillige exorcismum. 5)
 han forfægter den hypothesie de animæ hu-
 manæ propogatione per traducem. 6)
 Mahumed er den store Antichrist etc. En-
 delig skriver han, at han 1758 den 24. Aug.
 begyndte at faste til 9 Dage, da han havde
 sat til hvad han havde; men andre hindrede
 ham i hans Forsæt, de vilde ej unde ham
 Noe til at døe. Man bragde ham for den
 Gang til Rette igien, og lovede ham no-
 get at leve af, men til den 7. Junii 1759
 fik han intet. Han gav derfor nu Pro-
 fessorerne i Kiøbenhavn Regning paa sin
 Gield, og da han ingen Udveie saae, har
 han besluttet, (saaledes skriver han) i Jesu
 Navn at overlade sig til Hungers Nød som
 han haabede var overstridet, inden dette
 hans Brev var kommen til Bedkommende.
 Han beder, Consistorium vil betale hans
 Gield og tage hans Manuscripter derfor.
 Endelig læste man i Aviserne 1762, at
 han

han er død. Hans Fiender skal være døde pludselig, men Omstændigheder vides ikke.

Vi have fra ham:

Breiven ang. det Lutherske Absolutions Formular in de Nederlanden, trykt i Leiden 1749.

11. Hr. Friderich Krag fra 1745, blev Hospitals = Præst i Colding 1754, døde 1761, efterat han der nogen Tid havde til Adjunctum Hr. Christopher Sølling, som og succed:rede ham. Han efterlod en Datter gift med Mag. Winther Sogne = Præst til Skandrup.
12. Hr. ** Clausen, som kom af Dage 1755 den 30. April ved tilbragt Forgift i Fede = vahre af hans forlovede Kirreste Karen Birgitte Mossin fra Gundslev Præstegaard, som og desaaarsag blev henrettet Aaret efter den 3. Augusti.
13. Hr. Gottfried Wilhelm Aren, blev ved Land:modes Dom for Ederlighed og Druffenskab affat 1761.
14. Hr. Laurits Svogerslev, var forhen Heret i Roeskilde = Skole i tredie og fjerde Lectie under Rect. Mag. Berent Schnabel,

bel, og roses som en troe og flittig Lærer
sammestedes.

15. Hr. Jens Sorensen 1787. *)

F. Til Waaelø.

1. Hr. Peder Jacobsen, holdt her sin Tilsættelses Prædiken som Lutherisk Lærer anden Søndag efter Paaske 1537. I en gammel Kirkebog skrives han Magn. Jacobsen (om det skal være hans Fornavn eller betyde Magister, kan ikke vides). Han døde 1559.
  2. Hr. Niels Sorensen, døde 1571.
  3. Hr. Jørgen Jensen Foborg, stod her til 1603.
  4. Hr. Eschiel Jørgensen, en Søn af forrige, døde 1618.
  5. Hr. Niels Wellius, døde 1623.
  6. Hr. Rasmus Søfrensen, døde 1639.
  7. Hr. Christopher Bech, stod her til 1673.
  8. Hr. Christian Kneutel, Capellan hos forrige i 6 Aar og derefter Sogne-Præst i 34 Aar. Døde 1707. Han plantede i Præstegaardens Hauge 365 Frugt-Træer
i A-
- *) I Hr. Provst Narraas ypperlige Anmærknin-
ger i Blochs svenske Geisti. Hist. i Bind pag.
18 anføres en Hr. Hans *** til Sundbye sidst
i forrige Sec., som jeg ikke kiender.

i Alkeer. Her maa altsaa ikke være Mangel paa Frukt.

9. Hr. Thomas Rostorph, født i Nyekjøbing 1660, hans Fader var sammesteds Capellan, som siden blev Sogne-Præst i Næstov og Herreds-Propst. Hr. Thomas døde 1721 den 24. December.

10. Hr. Mag. Hans Bødther, Herreds-Propst. Levede til 1735 og blev 62 Aar gammel. Gid jeg om denne ærværdige Mand kunde meddele mere.

11. Hr. Johan Henrich Schrøder, var nogen Tid Præst paa Anholt De, og døde her 1758.

12. Hr. Lorenz Floor fra 1758 til 1776. Var født den 10. Aug. 1720 i Tronhiem. Hans Fader Skibs-Capitan Peder Floor var fra Amrom-De, hans Moder Elis. Lucia var fra Flensborg. Lilligemed Ober-Auditeur Peder Bronlund's Børn blev han 12 Miile fra Tronhiem i hans unge Aar informeret. Fra Tronhiems-Skole blev han Student 1739. Reiste siden tilbage til Tronhiem og informerede i sin forrige Conrectors Mag. Hans Hagerups Huus (nu Etatsraad og Aammand over Nordlandene), siden underviste han i Cancellieraad og Laugmands Poul Dons Huus til 1745 og derefter Propst Rosses

Børn i Ørkedal, hvor han 1746 blev Capellan pro Persona (den første Hr. Biskop Harboe ordinerede). Hans Kaldsbrev indeholdt, at han som Capellan og Huuspreceptor skulde nøies med 40 Rdlr. aarlig Løn, men hans Principal døde 1748. Han blev derefter Capellan pro officio til Meldalen hos Provst Hans Horneman. Aar 1753 reiste han til Kiøbenhavn at søge andet Levebrød, da af besværlige Sogne-Reiser i Kulde og vaadt Veir hans Helbred havde udstaaet meget. Han blev og stear Præst i Campementet ved Artillerie-Corpsen, og siden ved Livgarden til Hest. Blev 1758 kaldet til dette Sted og giftede sig med Borgemeister Milans Datter Elisabeth i Helsingør og avlede med hende 6 Børn. Han anmærker Guds Beskyttelse over sig, i det han i hans 4de Aar udvidende drak Forgift, som dog blev dæmpet ved Brug af Melk og Anis. Engang paa en Sogne-Reise giennem de saa kaldte Skil-Kleider havde Storm brækket Tsen, og da han var paa Toppen, faldt baade Hesten, han og hans Ledsagere ned af det steile, lykkelig fik han fat i et tygt Birke-træ, hvorved han blev frelst og kom til den Syge; en anden Gang da han reiste fra

Schwarz-

Schwarzmar til Orkedal at prædike, sank Hesten igiennem ned i en Kevne og blev fiddende, Hr Floor slap deraf med at brække en af sine Fingre. Man saae denne smukke Mand her ofte legge Hænderne sammen, takkende Gud for Rolighed ved denne sin ene Kirke. Her levede han til 1776

13. Hr. Jørgen Stauning, kaldet til denne Menighed 1777 den 5. Febr., efterat han i elleve Aar havde været Capellan ved Aarhus = Frukirke og Hospitals = Præst. Aar 1779 den 1. Decbr. fik han Kaldsbrev at være Sogne = Præst til Marieboe og Hillested i Lolland. Han er født 1739 den 28. Martii i Norup = Præstegaard ved Beile. Hans Fader var Provst i Tyrild = Herred og Sognepræst til Norup og Randbølle Menighed Hr. Peder Stauning. Han blev Student 1746 fra Ribe = Skole. Efter sin første Hustrues Anne Kirstine Kirkesterps Død. 1789 traadde han i andet Egtteskab.

Vi have fra ham:

Jagttagelser over Arabien til Oplysning
over enkelte Steder i den hellige Skrift
1779. 8vo.

Jagttagelser over Egypten. 1779. 8.

En Commentation over Math. 5, 3. paa

Latin 1775. 8.

Afskeeds-Tale i Aarhus 2den Paaske-
dag 1777. 8.

Anmærkninger over enkelte Steder af det
gl. Test., 2 Stykker, gaaer til Kon-
gernes Bøger. 1773. og 1774. 8.

Tale paa Kongens Geburtsdag 1786, hol-
den paa Marieboe Raadhuus.

Oplysning over de 5 Rosebøger, 1785.

Kort Beskrivelse over Grønland (Udtag
af Cranz og Egede) 1775. 8.

Beskrivelse over Egypten og Nubien
1775. 8.

Epistola ad Clerum Dioecesis Aarhus. de
Mote Episc. D. Pauli Mathiæ Bildsøe
1777. 8.

14. Hans Egede Saabne fra 1779 den 1.
Dec., havde i nogle Aar været Missio-
nair paa Grønland.

G. Til Gundslev.

1. Hr. Johannes Ofter, 1549.
2. Hr. Christopher Mathia, døde her 1635, 47 Aar gammel. Hans Liigsteen sees i Kirken.
3. Hr. Frands Nielsen Bruun, Herreds-
Provst, døde 1688. Var giort med In-
ger Frideriks Datter fra Rippinge-Præ-
stegaard og efterlod en Son som blev Sogne-
Præst til Rhyde og Gurrebye i Lolland.
Efter Hr. Bruuns Død blev kaldet til-
budet Mag. Gregers Zimmer, som siden
blev Sogne-Præst i Nyeklobitz, men Hr.
Zimmer frabad sig det formædelst en forre-
havendes lærd Reise i Indiskland.
4. Hr. Tørgen Olsen Kallundborg, døde
1702.
5. Hr. Jens Arreboe, døde 1718, men
hans Enke levede til 1733.
6. Mag. Peter Hersleb, en Son af Mag.
Christopher Hersleb, Sogne-Præst til
Stods Præstegield i Trondhiems Stift;
hans Moder var Sophia Boch. Han
blev fra Trondhiems-Skole Student 1703,
og laae nogle Aar paa Eilersens Collegio.
Aar 1714 blev han Felt-Præst, da han
var netop 25 Aar og 4 Aar derefter Præst

til dette Sted, men inden Aarets Ende kaldet til Frideriksborg-Slot. Aar 1725 blev han Hofpræst i Kiøbenhavn, og fem Aar derefter Biskop i Christiania Stift, hvorefter han atter blev 1737 kaldet til Biskop i Sieland og fik Rang med Conferentsraader. Denne elskede og berømtmelige Mand bragte sin Alder til 68 Aar; thi han døde 1757 den 4. April. Han var gift med Fr. Boelette Hiort fra Steinstrup-Gaard i Fyen. For deres Skuld som ikke have Worms Lexicon, anføres disse hans Skrifter.

Dissert. de Vesta & Vestalibus 1740.

Appendix til samme, e. a.

Dissert. de HeliolatRIA, quam Christianis objecerunt pagani, 1705.

Diss. de duobus Jacobis, 1705.

Diss. de coenæ & prandii qvantitate, 1706.

Livets Ord i Dødens Stund.

Prædikener over Jesu 7 Ord paa Korset.

1729.

Udskillige Prædikener, for de Kongl. Hershæder, samlede — 1741.

Offentlige Taler til Kirke — Bisper —

og Præstevielfer, 5 Deele, 1740 — 1756

Ægtprediken over Kong C. 6., og første

Prædiken for Kong F. 5 til Gratulation og Condolence, 1746.

R. Frid. 5 og Dronning Lovises Salvings Akt, 1749.

Jubelprædiken paa Jubelfæsten 1749, og en anden Tale holden i samme Fæst ved Grundsteens Væggelse til Frideriks Kirke.

Fem Prædikener: Almagt i Afmagt, over de 5 Under ved Christi Død, samt en Paaskeprædiken, 1751.

Klageprædiken over Dronning Lovise, 1752.

Epist. pastoralis, angaaende Confirmationen 1737.

Aften- og Morgenbønner til Huusandagt.

7. Hr. Arnt Behman, hvilken munter Mand blev til Præstee Kiøbstad forflyttet 1728.

8. Hr. Barthold Bellejus, døde i Embedet 1742.

9. Hr. Hans Mossin, forhen Rector Scholæ i Nyested. Hvad Hiertesorg denne Mand maatte døie over sin vanartige Datter, som med Forgift ombragte sin forlovede Kiæreste Præsten Hr. Clausen til Stadager, kan hver nok forestille sig: bemeldte Datter blev 1756 for sin Misgierning henrettet.

10. Hr. Nicolai Christian Getreuer stod herfra 1761 til 1771. Om han var en

Sen

Søn af den lærde Hr. C. V. Getreuer
Sognepræst i Onslev som døde 1730, er
mig ikke tilfulde beviist.

II. Mag. Jens Rosenstand Goische, Søn
af den berømmelige Professor Theol. D.
Peter N. Goische i Kiøbenhavn. Han
var ellers født til Berden i Maret 1746 i
Biborg, blev Student 1760 og var no-
gen Tid Decanus paa Communitetet. Blev
kaldet til dette Sted 1771 den 19 Octob. og
giortede sig med Jfr. Anne Cathrine Kie-
rulf, men døde i sin bedste Alder, nemlig
1777. Vi have fra ham:

En Prædiken: en Christens Pligt mod
Gud, sig og Guds Skabning, 1776, 8.

Betragtninger over de almindelige Aarsa-
ger til uhykkelige Egteskaber, 1770, 8.

Justitsraad Joh. Bertelsen Monrads
Karakter, 1776, 8.

Stem nok en Prædiken og en Disputats. —

12. Hr. Peter Borchgrevingh, kaldet til
Embedet 1777 den 11 Junii, men levede
her meget kort, thi han døde 1779.

13. Hr. Thøger Stiistrup stod her fra 1779
til 1781, da han til Skielbye Sognekald
blev forflyttet, og er hans Levnetsløb altsaa
forhen,

forhen, saavidt mig har været vitterligt, anført.

14. Hr. Diderich Nicolai Blicher, en Søn af den lærde Mag. Blicher til Stokkemark, kaldet til denne Menighed 1781.

Jeg ønskede at have kundet fornoie de gunstige Læsere med udførlige Efterrættninger om disse sidste lærde Mands Levnet og Skrifter.

H. Præsterne til Rippinge.

1. Hr. Rasmus Michelsen, Provst over begge Herreder i Falster, og det den første efter Reformationen; og Præst her paa Stedet til 1548, da han døde.
2. Hr. Rasmus Lauritsen, om hvilken intet findes at melde.
3. Hr. Rasmus Petersen, hvis Levnetsløb heller intet vides om.
4. Hr. Hans Jacobsen, som af Dronning Sophie blev kaldet til Sognepræst i Nyesliebing 1612, hvor fuldstændig Efterrættning om hans Levnet og Embede findes.
5. Hr. Hans Erreboe —
6. Hr. Isaac Petersen —
7. Hr. Mads Gregersen fra Langeland.

8. Hr.

8. Hr. Friderich Madsen, var af de Ulykkelige, der maatte prøve Tusinde Glendigheder i den for os ulykkelige Svenske Krig. Gud kaldte ham fra Verden og fra Trængslen 1658.
9. Hr. Claus Heiche, kaldet til Embedet 1660, da Kaldet næsten to Aar havde staaet ledig, thi Krig og Armod drev Almuen fra Huus og Hiem.
Hr. Heiche var født i Nykøbing 1633 og døde her 1695.
10. Hr. Sigvard Christian Snidstorph, Herredsprøbst, var født i Kiøbenhavn, hvor hans Fader var Borgermester. Han stod her som Sognepræst fra 1696 til 1730.
11. Mag. Johan Kasstrup, kaldet hid efter forriges Død. Fra 1719 var han Rector Scholæ i Nykøbing, indtil 1724, da han blev kaldet til det residerende Capellanie i Nyhested, hvilket Embede han i sex Aar forsynede, og blev derefter kaldet til dette Sted, hvor han prædikede fra Paaske — til Pinsesfest, hvorefter han gjorde en Reise til Volsland, og der lagde sine Been.
12. Hr. Henrich Flindt blev betroet Embedet 1730 efter Formanden Mag. Kasstrup som havde selv dimitteret denne til Universitetet fra Skolen i Nykøbing, hvor hans Fader

Fader Hans Bergeshagen Flindt var en anseelig Kiøbmand. Aaret førend han blev Sognepræst, var han bleven oedineret til Personel=Capellan hos foromskrevne Provst Snidstorph, hvis Datter han og fik til Ægte, der levede nogle Aar, men med et meget skrøbeligt Helbred. Hr. Flindt døde ogsaa ung 1738.

13. Hr. Jens Kellinghusen forestod Læreembedet her fra 1738 til 1744. I Fridericia, hvor hans Fader var Byskriver, saae denne Verdens Lys først Aar 1695. I tolv Aar før end han kom til dette Sted, havde han været Sognepræst til Noug og Lynne ved Warde. Hans Givtermaal var med en Datter af Provst Pontoppidan i hans Fødebye.

14. Hr. Jens Schow fra Norrejylland. Kort efter han var bleven Student, fik han Kongel. Reise=Stipendium og besøgte tydske høie Skoler, men især Halle. Efter sin Hiemkomst 1743 blev han strax Feldpræst, men da Krigen Gud skee Tak standsede, blev han Aaret derpaa disse Menigheder betroet, hvor han døde 1754. Hans Ægtefælle var en Datter af Ammand Lindberg i Skeen i Norge.

15. Hr.

15. Hr. Ulrich Sontum, denne ærværdige Olding som har staaet i offentlig Lære-Embedet ret nu i 40 Aar, er født i Kiøbenhavn i Aaret 1722 den 14 Januari, hvor hans Fader Hr. Arndt Sontum var Landcommissariat = Skriver og Cancellieraad. Fra Frideriksborg Skole blev han Student 1739, laae derefter meest ved Universitetet, indtil han 1753 blev Præst til Brorstrup og to Aanner i Viborg = Stift, men Aaret derpaa kaldet til disse to Menigheder Rippinge og Brarup. I Aaret 1789 døde ham hans tiere Egtefælle fra, hvorefter han i Enkestand er forbleven. Den retsindige Lærer Hr. H. C. Plesner er ham til Embeds Medhjælper beskillet.

Vi have fra ham: Aandelige Betragtninger, under bekendte Melodier, Kiøb. 1771, 4.

I. Præsterne til Baagøe.

1. Hr. Paul. Man veed intet om ham videre, end at han havde til sin Capellan, efter Tidens Maade, Hr. Hans Bech, som blev Præst til Ønslev 1609.

2. Hr.

2. Hr. Jacob Nielsen. Her med Læsernes
 Tilladelse vil jeg anføre en heel Act af Land-
 demodes-Protokollerne. Præsten i Bor-
 dingborg indstævner denne, for han havde
 holdt Færd Mand til sin Kirke: "Hans
 Michelsen Superintendent ofuer Fyens
 Stift, Knud Lerche i Næsted, Jor-
 gen Theophilson i Stockemark, Lauritz
 Pedersen i Nyekiøben, Christen Bruun
 i Hillested, Hans Nielsen i Riserup och
 Jorgen Christenson i Narsskov, alle
 Prouster i Lolland oc Falster, Giøre vitters-
 ligt, at Aar 1632 Marsdagen den 13 Ju-
 nii skicket vaar for os paa almindelig Land-
 demode, som da hortes i Maribo, Heder-
 lig oc heilærd Mand M. Anders Chri-
 stenson Sognepræst i Orthingborg, oc haff-
 de i Rette stefnet hederlig oc vellærd Mand
 Hr. Jacob Nielsen Sognepræst paa Bog-
 ðoe, oc hannem tiltalede, for at han imod
 Ordinanzen oc sin egen Forpligt hafde
 draget tuende Bønder, nemlig Hans
 Jbsen oc Niels Stær, boendes paa Fæ-
 rde, under sit Kald, oc gjort dennem all-
 præstelig Tieneste inden oc uden Kircken,
 uanseet de ligge i et andet Stift under Or-
 thingborgs-Lehn, oc til Orthingborgs Kir-
 ke, formenendes hannem dermed Uret at
 R "have

"have giorth, oc burde derfor at stande
 "til rette, som vedbor. De vaar herimod
 "louligen stefnet Hr. Povell Hanson Ca-
 "pellan paa Bogøe, saa oc forn. tuende far-
 "vemænd — om de haffde noget dertil at
 "suare. Og fremlagde forn. M. Anders
 "Christenson, en skriftlig contract imellem
 "hannem oc Hr. Jacob Nielsen oprettet,
 "under begge deres Hænder, dateret Niserup
 "den 23 Maji 1631 Indendes som følger: Ef-
 "tersom Hr. Jacob Nielsen paa Bogøe haf-
 "ver sig paa nogen Tid med Faurvemænd, som
 "ere Orthingborg rette Sognemænd, befats-
 "tit, dennem at besøge i Sygdom, deres
 "døde att begrafve, børn at christne, oc
 "dennem til Sakrament i sin Kirke annam-
 "me, got eller unt Veirligt, Vinter eller
 "Sommer uagtet, hvilket Hr. Jacob be-
 "retter, at skulde være efter gammel Sæds-
 "vane, hvorfor han var stefnet i dag for
 "Prousten i rette. Da blef vi derom saa
 "forligte, at hand efter denne Dag icke skal
 "sig ydermere med forn. Orthingborge-Præ-
 "stes rette Tilhørere besatte, dennem noget
 "Kircke- og Præsteligtiensete at bevise, uden
 "saa skeer, att den største Fornødenhed saa-
 "dant udkræver, enten formedelst uregierlig
 "Storm oc Veir eller Vinterens Uleilighed,
 "saa

"saa dette hverken kunde bære eller bryste,
 "at hand da tiende dem med Sacramentes
 "Meddelelse, hvilket jeg Anders Arøeboe
 "hannem ick vil formene, men heller tacke
 "hannem, og tiene hannem igien — datum
 "Niserup den 23 Mai 1631.

Anders Christenson Arøeboe m. p.

Jacob Nielsen Fakster, egen Haand

"som samme Contract i sig formelder. Der=
 "næst fremlagde forn. M. Anders sit skrift=
 "lig Forsæt, liudendes Ord fra Ord som
 "efterfølger: Eftersom Hr. Jacob Niel=
 "son Sognepræst paa Bogoe hafver gands=
 "ske ingen Bevilling af Dyrigheden eller en
 "Sognepræst i Orthingborg efter anden, at
 "han maa sig med Færøe Bønder — paa
 "det hellige ministerii vegne noget befatte
 "uden det skeede in casu summæ necessitatis,
 "som nar en af denne eller deres folk kunde
 "blive siuge, oc Vinteren var saadan, det
 "hverken bar eller brast, eller oc nogen ure=
 "gierlig Storm oc Uveir forhaanden var,
 "han da maatte dennem berette oc det h. Na=
 "derens Sacramente meddele, han dog al=
 "ligevel forleden tuende Nar aff saadan spe=
 "ciel og hvifornøden indulgenz hafver Sog=
 "nepræsten i forn. Orthingborg jo mere oc
 "K 2 "mere

”mere i Embedet indpasset, icke aleneste
 ”med siuge at besøge paa forn. Færø, men
 ”oc deres Døde at begrafve, ic. item det
 ”som aldrig til denne Dag fordristed er, at,
 ”estersom jeg Anders Arøeboe formaaet
 ”dennem i sidste Skriftemaal at giøre større
 ”flid i deres Catechismi Lærdom, saafremt
 ”en Part af dem icke som uværdige skuldes
 ”holdes fra Sacramentet, til de bedrede
 ”dem, item, der een af dem blef vred, for
 ”hans Søn maatte forleden Vinter obenba-
 ”te skifte for sit Horeri der paa Landet,
 ”hafver Han siden dem til villie slett med
 ”alle taget det heele Lands folk til skriftemaal
 ”og Sacram. Deelagtighed, saa jeg, som
 ”paa mit Kalds oc Embeds vegne, skulde
 ”hafve sand Omhuff for deres Salighed oc
 ”Underviisning i den hellige Catechismo,
 ”intet mere hafver dennem under informas-
 ”enten af Prædike- eller Skriftestolen. Da
 ”efterdi det er mod Guds Ord, justitiam di-
 ”tributivam, hans egen forgangen Nar ud-
 ”given contract, vor Kirkeordinanz, som
 ”forbyder alle Sognepræster at befatte sig
 ”med andet Sogn — endoc i det samme
 ”Herret han iboer, meget mere i fremmet
 ”Stift (Sielandsstift) som her skeet er,
 ”uden tilberlig Straf. Da setter jeg i alle
 ”rette,

rette, om forn. Hr. Jacob Nielson —
 hasver jo indvældit sig i Sielandsstift oc
 Orthingborg Præstes oc Kirkes Myndig=
 hed, oc bor derfer effter Ofrigheds Kiens=
 delse, Lov oc Dom at straffis, Kost oc
 Læring betale, oc sig med Færøemænd icke
 ydermere ratione ministerii befatte uden yder=
 ste Nød — oc er herpaa en endelig Dom
 begierendes. Datum Marieboe den 14
 Junii 1632.

Anders Christenson Arøeboe. m. p.

som samme forsett i sig self formelder. Der=
 imod att suare i rette møtte Hr. Jacob
 Nielson, oc gaf tilkiende, at han oc hans
 Formænd af Arreldstid hafde giort Færøe=
 mænd Kirketieneste, med deres syge at berette,
 deres døde at begrafve, deres børn at christ=
 ne &c. besynderlig in casu necessitatis, hvil=
 ket aldrig hafde været formeent, mens mere
 begierit af Provsterne i Orthingborg, til
 Guds Ære oc de fattige Folkis Salighed.
 Och derpaa fremlagde et beseglet Sogne=
 vinde, som Færøemænd hafde taget aff Bog=
 øemænd, hvilket var læst oc paaskrefvet paa
 Stensbye-Birketing den 8 Junii 1632,
 liudendes i sin Mening, at menige Sog=
 nemænd paa Bogøe bekiende, at haade
 R 3 "de

"De self hafde forfarit, oc af deres gamle
 "Forældre og Forfædre hafde hørt, at Fa-
 "røemænd hafde haft ald deres Kirketiene-
 "ste paa Bogøe, baade med Daabens oc
 "Alterens Sacramentes Brug, distigeste
 "med deres dødes begravelse, endog de haf-
 "de gisuet oc endnu ere ofversødige at udgi-
 "ve til Orthingborgs Kircke det de oc deres
 "Formænd udgisuet hafver. Thi imellem
 "Farøe og Bogøe er icke uden et Pülffud,
 "oc icke dybere om Sommeren, end de kun-
 "de fiøre derimellem med Heste oc Vogn,
 "men til Orthingborgs Kircke er en stor
 "Behs See og dyb kaad drivendes Strøm,
 "saaat mangen Tid om Winteren, saavel-
 "sont oc om Sommeren for Storm og Uveir,
 "Snee oc Drive:Jis er icke mueligt, at
 "nogen kan komme derimellem i langsomme-
 "lig Tid, hvorosver de maatte lige oc dee
 "som anden Hedninge, dersom deres Præst
 "paa Bogøe dennem icke besøgte. End frem-
 "lagde ben. Hr. Jacob et latine Sendebress,
 "som M. Andersis formand M. Peder
 "Pederson Sognepræst i Orthingborg haf-
 "de skrevoit hannem til dat. Orthingborg
 "den 13 Aug. 1613 i denne Mening, for-
 "meldendes, At han talled hannem storli-
 "gen, for den Tieneste han bewiiste hans
 Sogne-

"Sognemænd, bad hannem paa det flittig-
 "ste, at han ville admittere dennem i sin
 "Menighed, oc tiene dennem paa deres Sa-
 "ligheds vegne, og lade sit Embede exten-
 "deres endogsaa til sine Naboer, at Guds
 "Navns Ære kunde vid hans Gudelighed
 "forfremmis, icke allene i hans Sogne, men
 "ocfsaa udenfor, soui samme Missive yder-
 "mere indeholder. Begierede paa Færse-
 "mænds vegne, att det endnu maatte hol-
 "des herefter som hidindtil, huilket forn-
 "Færsemænd, som staaede til Bedermaals
 "Tale, ocfsaa ydmygeligen vaare begieren-
 "dis. Da efter Tilstale, Giensvar, Brev
 "oc Segl oc Sagens Veilighed bleff saaledes
 "for Retten affsagt: efterdi det befindes, at
 "Færsemænd ligge til Orthingborgs Kircke,
 "oc gifue deres sædvanlige Kircke- oc Præ-
 "sterente, og icke bevises, Bogoe Sogne-
 "Præst formedelst nogen hei Øvrigheds Til-
 "ladelse at maae giøre Færsemænd deres
 "Kircketieneste enten inden eller uden Kir-
 "cke, men alleneste aff Præsterne self ind-
 "byrdis saadant at være samtlyct, da hafver
 "forn. Hr. Jacob giort Uret, at han
 "extra casum necessitatis, intod Ordinanzien
 "oc sin egen obligation hafver sig med sli-
 "g Tieneste befattet, oc bør efter denne Dag

"aldeles sig at entholde fra saadan Kirketie-
 "neste Farsømand anlangende (dog den stør-
 "ste Fornødenhed hermed unseent.) indtil af
 "K. Maitt. vor allernøgadigste Herre derom
 "anderledes blifver forordnit. Belangende
 "Kost oc Tøring den hafver Mag. Anders
 "Christensen for vor Skyld esterlat. Des
 "til Bitterlighed hafve vi tryckt vore Sig-
 "neter her neden for datum Marieboe ut
 "supra *).

Uf dette sees, at Hr. Jacob Nielsen har
 været Præst paa Bogøe 1613, og han levede
 endnu 1650.

3. Hr. Jens . . . forhen Rector i Stub-
 løbing, døde her 1665.

4. Hr. Anders Christophersen Jungho-
 ved, var Præst her paa faae Dage nær i
 50 Aar, beskrives at have været en lærd
 og from Mand. Han døde 1714. Hans
 Capellan Hr. Laurits Smith tog hans
 Enke til ægte og blev siden Præst i Fyen.

5.
 *) Kongelig Rescript af 19 April 1754 siger,
 at de tvende Beboere paa Færøe maae herefter
 søge Kirken paa Bogøe, hvor Præsten og Deg-
 nen nyde Offer og Accidensier, men deres Ti-
 ende skal de fremdeles svare til Kirken og Præ-
 sten i Bordingborg.

5. Hr. Lauritz Raalund fra 1714 til 1723, en Søn af M. Søren Raalund Rector i Stubbekjøbing (som siden blev Sogne Cappellan i Næstved.) blev Rector Scholæ efter Faderen og derefter Præst her paa Bogø. Beskrives at have været til Landvæsenet saa hengiven, at det gik altfor vidt.
6. Hr. Nicolai Sølle, en Præstes Søn fra Errøskjøbing. Var først Rector Scholæ i Nysted og blev 1723 Præst til Bogø. Han var tre gange gift og alle tre Egteskabe vare uden Børn. Om hans Lyft at høre Guds Hus vidner Kirkens Pulpitur, Messelæder og Alteret, thi de to første Ting bekostede han og det sidste fornyede han. Hans efterladte Enke blev gift med Hr. Peter Andreas Lehmejer Sognepræsten til Begerløse.
7. Hr. Matthias Bloch blev Præst her efter forrige Død 1751. Var født i Odense, hvorfra han blev Student, og efter kort Tid Catechet ved Holmens Kirke i Kiøbenhavn. Da han var 45 Aar gammel, kom han til Bogø, hvor han plagedes bestandig af den haarde Sygdom: Lænde- og Høste Bee. Aar 1765 resignerede han, og blev ham tilladt at oppebære netop
- Kal-

- Kaldets halve Indkomster for sig, Hustrue og Børn.
8. Hr. Thøger Stristrup, om hvis Liv og Embeds Førelse er meldet forhen blant Præstene til Skielbye.
9. Hr. Friderich Ramus, kaldet til dette Sted 1779. En Søn af den ved Døden afgangne 1782 elsket Lærere Hr. Cosmus Ramus i Aflsens i Fyen. Her traadde han i Egteskab med en Datter af Hr. Sevel i Iderstrup. Aar 1782 blev han Sognepræst til Nicolai Kirke i Svendborg.
10. Hr. Christen Wolf fra 1782. Kaldet 1789 til Tingsted Sognekald.
11. Hr. Wulf Christopher Møller 1790.

Tillæg

til

Samlingerne

til

Lollands Beskrivelse.

Bed at bringe i Orden de Esterretning, jeg har kundet erholde angaaende Falster, foresandt jeg nogle betreffende Lolland, hvilke i de over samme 1776 udgivne Samlinger ei findes, vil desaaarsag her anføre dem, og betegne Siderne, hvor de høre hen:

Side 37. Rudkøbing hører ikke under Lollands Stiftamtmandskab, men under Fyens nu omstunder.

Side 43. De opregnede Stiftamtmand vare ikke uden Lehnsmænd til et eller flere Amt. Ved Landemoder mødte de alle om de ville, og ellers dem i hvis Amt Mødet holdtes, indtil Souverainitetens Indførelse i Riget.

Side 44. Den her anserte Frue Margrethe Grubbe var født paa Lynstrup 1568, hendes Forældre vare Velbr. Hr. Eiler Grubbe og Else Bjørnsdatter. Hun levede med sin Herre Hr. Kund Urne til Nasmark, Lehnsmænd, i 35 Aar og fødte 8 Sønner og 6 Døttre.

Side 46. Imellem Hr. Frid. v. Poppenheim og Hr. Cornelius Lerche fattes General Major Friderik von Ahlesfeld til Marsleben, Lehnsmand, uden Tvivl til Nalsholmslot.

Side 47. Stiftamtmand Marcus Gise sees af D. Peter Jespersens Viigtale, at have været forlovet med Frøk. Ingeborg Christine Juul af Willestrup, som døde førend Ægteskabet blev fuldført. Hans her anførte første Ægtefrue Elis. Marie Thomson fik han i Engelland. Hr. Gise var nogen Tid og Forstander for Herlufsholm-Skole.

Side 64. Efter Hr. Palle Rosenkrantz er forglemt Hr. Axel Urne til Rygaard, Dronninglig Maieftets Befalingsmand paa Halsted Kloster 1626.

Side 65. Efter Hr. Erich Rosenkrantz bør settes Hr. Flemming Wsfeld til Durebygaard, Lehnsmand paa Halstedkloster, Ridder. Født 1607, gift med Anne Elis. von Grewen fra Gunderslevholm, og efter hendes Død med Anne Magd. Kruse, hvis Datter blev Moder til General Lieutenant Greve C. C. Holck. Hr. Wsfeld døde i Odense 1656.

Side 68. Efter Landsdommer Hr. Mogens Falster skal indføres Hr. Nads Lauritz-

ritsen til Olstrup, Landsdommer 1499, som sees af Landstingsvidne, som Hr. Anders Krag Sogne-Præst i Nyde tog paa noget til hans Kald liggende Calentegods.

Og førend Hr. Laurits Urne var Hr. Jørgen Graae Landsdommer Aar 1530.

Side 70. Til 17de Seculum hører og Landsdommer Peder Lurdorff, som sees af Atlas Dan. Tom. 4 p. 148 og af Wielands nye Tidender.

Landsdommer Lauge Beck døde 1659, og hans Frue Margrethe Grubbe blev der efter givt med Geh. Raad Steen Hondorf.

Side 72. Landsdommer Christian Herman Helverschou Justits-Raad. Denne lærde Mand var givt med Hedevig von Tzen. Hans Datter Frid. Lovise blev givt med Assessor Jens Jørgen Hopp til Trup. Deres Gravminde er af hans Datterens Zach. Lassen opsat i Hørdum Kirke.

Side 91. Aar 1539 blev taget Landstingsvidne paa, at Dvægtiende har altid været ydet i Lolland til Præsterne allene.

Aar 1542 gav Hr. Peder Dye Lehnsmænd paa Halsted Kloster, Præsterne sit Brev paa at nyde Landgielde og anden Afgift af Kalente-godsset, og at han derimod intet havde at indvende. Skrevet i Bestenskou Præstegaard.

Side

Side 99. Aar 1778 den 10 Juni udgik K. Rescript, at øverste Hører i Naschou skal have aarlig 120 Rdlr., og den anden Hører 100 Rdlr., som af Rector dem betales, som igien selger de 92 Tønder Korn, hvoraf hver af dem før havde sin Deel.

1782 den 9 Febr. K. Benaadning for Hollands Degne, at dem modereres i deres Afgift til Naskovskole en Mark for hver Tønde Korn, naar Rugen i Capitels-Tart overstiger 2 Rdlr. og Byget 10 Mark.

Side 100. Jorde tillagte Naschou findes: Mareskov og Singers Eyst at være forundt Byen 1266 af Kong Erik Slipping. Krogsbolle-Bye blev 1577 afbrudt og dens Jorde ligeledes tillagt Byen.

Side 101. Naskov holdt ingen Beleiring ud den Tid (som af dette Sted skal sees) thi den overgav sig den 7 Febr. 1658, saasnart Ulfeld med de Svenske lode sig see.

Side 103. I Naskovs Beleiring 1659 lod den kække Major von Rediker aabne Jorden der, hvor han mærkede, de Svendiske gjorde Miner for at komme pludselig op i Byen og igiennem den aabnede Jord heldte han Vand ned paa deres Skydekrud, hvormed de vilde have sprænget Boldene. Han lod og giøre lange spidse Pige, lod dem ned-
 stille

stikke i Jorden dræbde dermed mange, og flere skrege ved sammes Felelse som Røtter i deres mørke Huler. Lieutenant Nedy tilbage-drev mandigen de Svendske, da de som rasende løbe ind paa Revellinen, og fik selv tilsidst sit Banesaar, til megen Bedrøvelse og Uffavn.

Side 131. At Capellan Hr. Kraghs Enke blev giort med Successor Hr. Sartrop, er nok urigtigt, thi jeg finder hende immer anført i mange Aar som Enke efter Hr. Kragh.

Side 148. Lundegaard afbrændte 1720, medens Kongen eiede den. Greve Danne-schiold lod Ladegaarden af Bindingsværk igien opbygge. Indtil Aar 1658 var Gaarden af ringe Betydighed, men nu bleve de af de Svendske afbrændte Steders Jorde lagte herunder.

Side 150, (første Linie) at Hr. Christopher Steensen ikke efterlod Børn, er urigtigt; (i fjerde Linie tilsettes Aarstal 1722 og i den femtende Linie 1728).

Side 153. Grimsteds Borgergaard var tilforn tre Længder Bindingsværk paa en grundmuret Fod bygte af Oberst Christopher Steensen 1635, men Aar 1756 blev opført den nu staaende smukke grundmurede Bygning. Ladegaardens grundmurede Huus er bygte

bhgt af Hr. Ditlef Brokdorf 1723, da det forrige var afbrændt *)

Side 157 skal isteden for 1747 læses 1739.

Side 165. Hr. Johannes Erichsen Bang i Sandbye var tillige Herreds-Provst, som sees af et gammel Document, der begynder saaledes: "Anno 1626 den 26 Juli
"vare Provsterne i Lolland Mag. Knud Ler-
"che i Rnhested, Hr. Jens Bang i Sand-
"bye, Hr. Christen Bruun i Hillested, og
"Hr. Hans Pedersen i Vesterborg samlet i
"Stokkemarke Kirke og oversaae stitteligen alle
"Breve og Privilegier Præsterne i Lolland og
"Clerisiet fornemlig angaaendes, som ere for-
"varede i en stor Knubkiste i forn. Stokkemar-
"ke Kirke; udi hvilken Kiste findes 3 Esker
"med Breve, hvilke Esker bleve noterede —
"Brevene med Flid igiennemseete og læste og
"udaf hvert Brev skreven Indholden med
"Sted og dato, hvorpaa hver Provst gjorde
"sit Register og hos sig beholdt.

Side 186. Mag. Hans Er. F. Mand-
dius i Vindebye, hans Hustrue Anne Jor-
gensdatter var en Datter af Michel Richter
Hof-

*) Side 156 Hans Steensen var Oberst, boede paa Grimsfød 1686.

Hoffskildrer hos Enkedronning Sophia Amalia paa Nykøbing Slot. Denne hendes Fader var født i Saren og døde i Kiøbenhavn.

Side 189. Hr. Anders Pedersen var Præst til Utterslev 1570. Han var tillige Skrivere i Nørre Herreds S. Nicolai Calente Gilde, (som var oprettet 1443, og hvis Lemmer vare Sognepræstene i Herredet og en heel Deel Adels og Herremænd med deres Husfruer). Han havde for sin Umage: Hans Andersens Gaard i Tornebye, deraf et Pund Byg, af Hans Skraeber samlesteds 15 Skiepper, af Jørgen Hansen i Biskopsballe et Pund Byg, af Jens Tyde i Kastager et Pund Byg, af Niels Smed i Utterslev et Pund Byg, af Kirkejorden 40 Skiepper, af en Gaard i Besterboe og en i Tornebye to Pund Byg, af en i Besterboe 4 Pund, en i Torrig et Pund &c.

Side 199. Karen Kruse til Utterslev Gaard. Hendes Datter Dorothea Rud var født paa Giesfeld 1560, døde 1645, ligger begravet i Roskilde.

Samme Side: Hr. Borchart Ruds Enke Frue Helvig Rosenfrands besad Søbyholm og Utterslev Gaard indtil Aar 1660, da Arvingerne Lene Rud Hr. Jørgen Grub-

bes Enke, og Erik Grubbe til Thiele bleve tilkiendte Sæbneholm, men den blev solgt 1673 til Baron Helmuth Otto Winterfeldt. Benævnte Frue Helvig Rosenfrands døde 1672, og Hr. Edel Rosenfrands til Totterupholm og Medarvinger tilfaldt da Uterslevgaard, som derefter blev solgt til bemeldte Baron Winterfeldt som gav Gaarden det Navn Vintersborg, og rettede det til første Baronie i Danmark, som fik Virkeret 1689.

Side 233. Til Horslunde findes Cappellan Hr. Jacob Nielsen Winther, som blev Præst til Bester Ulslev 1640, hvor han Anden Søndag efter Paaske efter Sognefolkets Begiering og lester Angivende for Provsten i Musse-Herret lod sig høre med en Prædiken, som og med Tieneste for Alteret, hvorefter Sognemændene gave ham et lovlig Kaldsbrev efter Ordinanz. Axel Bredal og Anders Pedersen Minke Hører i Nyekøbings Skole geraadede i Proces, og bleve støvnedede af Provsten Mag. Knud Lerche i Nyested for en Provsteret i Nyekøbing, for de uden hans Forlov lode sig høre paa Kaldet til Bester-Ulslev. Hørerne derimod fremlagde Breve, at de vare derom anmodede af Sognefolket, paaستاende, at
Prov

Provsten efter Kongel. Forordning ikke bør
 befatte sig med noget Kald. Midlertid, da
 Provsten i Nykøbing ikke vilde danne dem,
 bleve de til Landmodet af Ridesfoged Hans
 Jensen med Leensmandens og Biskopens
 Stævning indkaldet, hvor deres Dom faldt,
 at de i tre Aar skulde tiene som Hørere uden
 at affectere noget Præstekald. 2, skulde de
 give et godt Nis Papiir til Skolediscipler.
 3, giøre en af Biskopen opskreven Afbigt
 for B. Ulslev Menighed; "Kiære fromme
 "Christne og Guds Børn, estersom vi haf-
 "ver for nogen Tid siden efter eders Begie-
 "ring prædiket her i Kirken, og dermed for-
 "seet os mod K. Forordninger og fortørnet
 "den gode Herr Leensmand, saa er vi paa
 "det venligste begierendes, at dersom vi have
 "nogen i denne Menighed dermed forarget, I
 "vil os det tilgive for Guds Skyld. Vi øns-
 "ske eder allesammen den almægtig gode Guds
 "Beskjermelse og Belsignelse til Siel og Liv.
 "A dhoc rogandum est Dn. Prapositum, ut et ille
 "admisso errori ignoscere velit."

Side 240. Raunnsborgslot er ikke byg-
 get 1336, men 1332 og 1333 og stod til
 først i 16de Seculo.

Side 244. Haldsted siger ikke Harald-
 sted, som ikke staaer til at bevise, men snar-

rere Helligsted formedelst Bækken, som til Stez det opløb i fordum Dage, og de Sundheds Brynde, som her bleve fra alle her i Egnen besagte. Halsted ligger næsten en Miil fra Naaskov og ikke, som her er anført, en lille halv Miil.

Side 245. I Blokken paa Mags høi ved Halsted samles aarlig ikke 50 Rdr., men høit 25 til 30.

Side 250. Hr. Kammerjunker Jens Juel Winds Frues Navn var Mette Margrete Kragh.

Side 248. Juellinge Baronie bestaaer af Halsted Klosters, Naansborgs og Nye-belle Birke. (Haugaard, som nu hører til dette Baronie siden Aar 1721, var af Kongen bleven completeret 1719 og fik Sædegaards Friehed og 30 Tdr. Hartkorn Hovedgaards Tætt).

Side 257, er forglemt Hr. Bent, som var Prior paa Halsted Kloster Aar 1470. *)

Side 288. Af Præstene til Bestens skou fattes her Hr. Jørgen Olsen, som les vede

*) Om Mag. Jørgen Sadolin till Stokkemærk, Side 277, henvises Læserne til Provst Næraazs fortreffelige Anmærkn. i Blochs Fyenske Giesfl. Hist. I Bind Pag. 19 til 22.

vede 1540, hvilket sees af et Landstings Brev: "Mogens Falster til Belling, Landsdommer i Lollandt, Jens Nielsen i Dræ, Knud Besseskytte Fogett paa Nielstrop, vi giøre vitterligt, — at Aar MDXL Dithensdagen som var St. Cathrinæ Aften — for os oc Daanemand flere vaar skicket paa menige Soenepresters vegne i Sønder oc Nørre Herred Hederlige oc fornumstige Mand Hr. Jørgen Olsen i Bestensfou, og Hr. Oluf Grubbe i Arnyngge, bedes oc fik et — Landstings Vitne — af 12 Daanemand — hvilcke met een Rest vitnede paa tro oc sandingen, att the hafve hort oc seet, at forn. Hr. Jørgen Olsen og Hr. Oluf Grubbe hafve været her inden 4 Landstings Stokke 3 samfælde Tingsdage oc beklaget, at them er sfect Uskæl oc Uret paa them Dom Kongel. Majestet har gifuit them emod den Wiingoh oc Kalenthe goh, som ligger her udi Sønder oc Nørre Herred." —

Uf Capellaner til Bestensfou fattes Hr. Oluf Henningsen, som levede 1530 og ligger i Choret begravet. Fattes og Hr. Knud Hansen Falster, som dede 1628.

I Bestensfou Kirke sees et Gravminde paategnet: Hæderlig og Bellærde Mand Hr. Jor-

Jordan Hansen Vfreundt, som døde 1607, 24 Nov. aetat 50, og Hr. Jørgen Jensen som døde 1627, 23 Aug. aetat 66, forudm Sognepræster til dette Sted, med begges kiære Hustruue Margrethe Jacobsdatter som døde 1629 aetat 64, hvile herunder — Dette opsatte til deres Erindring Hr. Niels Rasmussen, Hr. Rasmus Nielsen og Claus Lud 1631.

Side 274. I Stokkemar Sogn udi Saltvig Mark sees af et Kapell-Kiendetegn, nede mod Stranden. Ved Blansbye udskyles af Høivande udaf Sandbankene store Mængdebeen, Hovedpander og sligt. I en Eng ved Kiellernæs, hvor det salte Vand har sit Dyløb, er en sydende Kilde og har det bedste Vand i Landet kan findes; om end det salte Vand blander sig deri, staaer dog dette ovenpaa som Fit.

Side 312. Langee og Bøgee ere Der, som hører under Kappel Sogn, hiin beboes af Selveiere og har 32 Eder. Hartkorn og 8 Gaarde, denne 14 Tønder. Derimod høre Slotsee, Enehoje og lille Vejlsøe under Sandbye Sogn.

Side 314. Aar 1490 var Hr. Niels Hansen Præst i Arninge, som sees af et Sognevidne, saa lydende: " Hans Rigertss udi
Om,

"Om, Peder Lang udi Dræ vytterlig gior met
 " ihette vort opne Bress Nar esther Gudts Byt
 " MCDLXXX for os oc menige Almue udi sam=
 " mestets vaar skillet hetherligh Mand Hr.
 " Niels Hansen, Præst oc vice curatus i Ar=
 " nyngø oc adtsfordte menig Almue, om no=
 " genind aff them hafde hørt eller affvistæ huo
 " som thet Landgylde hafue vppabort aff gam=
 " mel Thid — af den Boligh som Oluf
 " Nielsen ubi Glusunde nu vppaboder. Det=
 " till suartt menig Almue, aty the ei andit
 " hafde hørt, en huo som haffde boet ude forn.
 " Bolig, han haffde gifuit huert Nar til aar=
 " lig Landgylde et pd. Byg till vor Frue Ka=
 " lenthæ udi Sønderherridt — Der vppe be=
 " des forn. Hr. Niels Hansen et Soenevitnæ
 " tha tilmældtis beschedhen Mand Cort Lipæ i
 " Suderbalit han til sig tog esterschrefnæ Dan=
 " nemen Niels Mortensen i Arnyngø, Al=
 " bert Diægn — huilcke forn. Dannemen vel
 " berodde indkomme for os vppa forn. Soenæ=
 " stæfnæ oc endræcteligh vitnetæ — att for
 " Landgylde huo hafver vært udgifvit af forn.
 " Bolig aarlig Nars til vor Frue Kalenthæ —
 " oc vandt the ocsaa, att Hr. Daniel udi sam=
 " mestets, hues Siæl Gudt nadhæ, vppar thet
 " vdi mange Nar, naar thet ham tilfaldt esther
 " Hr. Aldermandzøns Befalinghe — (Er skre=
 " vet

"vet paa Papis med to hængende Seigle
 "i grøn (Vor.)

Side 321. Til Dannemærre: "Alle
 "Men ihette Bress see eller hore læse, hellsær
 "Anderß Degnh vdi Gluslunde, Ulrik Clau-
 "fen uti Strojebye — eyynelighe met Gudth
 "giøre vytterligtz for alle Men, att Nar esther
 "Gudtz Byr 1491 Dom. Palm. var schyketz
 "paa Gluslundhæ Sognæstæsnæ hederlige Mand
 "Hr. Rasmus (Kortsen) Soenepræst y
 "Danmar paa alle Bredres vægne vdi vor
 "Frue Kalenthe — om the hafde hort eller
 "spordt eller afuistæ; att Kongens Fogeth eller
 "Biscops Fogeth hafde nogen tiit i Hobn paa
 "forn. Kalenthe Gok, som Troels Folmer-
 "sen nupaaboer eller nogen hafde gæstz eller
 "hæft y att sættæ eller affatt sætte forn, Gots
 "uden Bredrene vdi samme Kalenthe. Der-
 "till suaride menige Almue oc sadhe at vdi
 "40 Nar oc meer tha kunne the aldrig here,
 "spørjæ eller afvidhe! att nogen Konnings Fo-
 "geth, Biscops Fogeth hafde gæstz forn.
 "Gots, for nu ffionnis X eller XII Nar siden,
 "at Beredh, som tha boede paa forn. Gots
 "bath Hans Byldh, Biscopens Fogeth til
 "sig for Billie oc Benskab, fordi han hafde
 "senlt udh utht Forbudh, oc forn. Hans
 "Byldht skulde forsuare ham for then Sagh:
 "och

”och sadhe och menige Almue, att the aldri
 ”hafde hørt eller aujste — at Konings eller
 ”Biscops Fogeth haffde indsædt eller affsæth
 ”nogen Man paa forn. Kalenthægots —
 ”Herunder hengde 5 Seigl i grøn Bøx.”

Side 322. Angaaende en Capellan,
 navnlig Hr. Hans Thorsen i Dannemarre,
 som havde staaet der med Hr. Jørgen Chri-
 stensen, som døde 1636. Capellanen søgde
 Prinds Christian paa Nyeliobings Slot; som
 med sit Brev sendte ham til Geistligheden og
 Øvrighed, for at faae Hielp af Blockene og
 Fattiges Penge. Hvorom findes dette Brev
 af Provsten i Senderherred i Falster til Præ-
 sterne: viri, doctissimis, religione literisque ve-
 “nerandis, fratribus collegii australis, Salutem pluri-
 “mam! “Qvi vos invisit, fidem et misericordiam in-
 “plorans Dn. JOH. THEODORUS, comitem ducit
 “inopiam, pedissequam habet necessitatem, ingrata
 “illa, sunt, molestæ et duræ. Cementia est quæ in
 “caput egentis viri sese demittit et substitit gratia
 “divina, nec non benignissima Seren. Principis in-
 “tercessio. Quæ scio, satis aptud vos ad emerendas
 “animas habitura ponderis sunt. Placuit tamen viro
 “reverendo ita ad vos affectare flectere et reflectere
 “viam, ut mea quoque litera duceret Una. Ego vero,
 “qua isthvc meo opus esse officio videtur verbo fa-
 “cile expedio. Quod postulat Majestas, rogat in-
 “opia

“opia, svadet fides pietasqve et qvo fert animus ultrò,
 “ut faciatis, hoc facite. Jehovam foenerat qui te-
 “nitem miseratur &c. Eriam atqve etiam valete sin-
 “guli et universi Deo pie commendati. Nicopiæ
 “20 April 1637. V. V. LAUR. PETRÆUS.

(Af Nyekøbings Kirkeblok fik han 4 Daler.)

Side 333. Hr. Knud Rud, D. R. R. som her anføres som Ejere af Rudberggaard, skrev sig ellers Herre til Uttersløv og Sæbygaard. Var en Søn af Hr. Eiler Rud og altsaa Broder til Borkart Rud paa Sæbyeholm.

Side 334. Fr. Magdalena Sibylla Barneviß (Søster til den her og anførte Friderik Barneviß:) døde 1677, 27 Aar gammel. Hun, som 1665 blev gift med Hr. Jens Rodsteen (til Engsholm, Canzellie-Raad og Lands-Dommer, der døde i Viborg 1679, 49 Aar gammel) og hendes Søster Ollegaard Barneviß ejede Rudberggaard sammen. Efter Jens Rodsteens Død var Kammerherre Byslov, Formynder for Sønnen Friderik Rodsteen, som døde ugift 1719) ikke 1723, som her staaer) hvis Anpart saa faldt til Oberste Lehsten, der folgte denne sin Part til Kammerherre Byslovs Søn Etats-Raad Friderik Byslov, der allerede ejede
 den

den øvrige halve Deel. Hr. Bylov døde 1728. *)

Side 335. Grevinde Ide Margrethe Knuht kiedde dette Gods 1754, og i Aaret 1757 deledede hun mellem sine Sønnen.

Side 337. Af Præster til Tillitse findes 1470 Hr. Peder, som sees af dette Fæstebrev: "Jes Pædhr, Soghnepsth i Tylleze
" Soghn oc Oldhman y vor Fruæ Callenthæ i
" Senderherndt — Prior Beinth i Halstædthæ
" Closther, oc Niels Bii y Skovlængæ, vn
" gjøre vntterliat for allæ; Men met thettæ
" vorth opnæ Bress, thet vn met alle Brod-
" hris rodh og Samtykeliathet vndth hafuæ oc
" y Lenæ ladth thennæ Bressois Heræ Hans
" Munc y Torneby vort Kalenthæ Gwth Byg-
" hende i forn. Torneby y Rndhæ Soghn, som
" han nu selv paaboer i syn tid — oc eth aff-
" bæghas theris Børn, som længsith leffue esther
" them, swo met Skicall, at forn. Hans
" Munc eller hans Børn skal orlighe giisue
" of XV Skp. Bygh — og forbedres pa Tor-
" den — oc vere of horige oc lydigh till forn-
" Kalenthæ. Thill ydermer Forvaryngh o.
bædhræ

*) Ide Friderica Joachima Bylov, en Datter af Christian v. Bylov og Fruæ Ollegaard, blev givt med Hs. Excell. Geh. Raad Joh. Ge. von Holstein, og døde 1775.

”bødbroe Stadfestelze hænghe vy forn. vore
 ”Inyenlæ nædhe for thette Bress. Datum anno
 ”Dni. MCDLXX quarta feria IIIra Pasche. Og Aar
 ”1530 findes som Præst til Tilstise Hr. Lauz
 ”riß Olsen.”

Side 340. tillegges: I Skovlænge boe-
 de paa to Heje, med Parler og Bolde om-
 givne, nu med Torne begroede, to Konneses-
 stre, om Rang tvøttende: Den yngste havde
 byggt Kirken her, og paastod derfor i samme sin
 Rang. Den ældre bygde da Gurrebne Cas-
 pel med megen Prydelse især paa Alteret. Hen-
 des Boepæl der er nu Annergaarden. Naar
 disse Søstre et par Gange om Aaret vilde
 tale sammen, mødte de efter Aftale i en Eng,
 hvor igiennem løber et Vand med en Steen
 over, som gjør Broe, og kaldes Jomfrue Broen.
 Paa den Steen stoed den Skrift her er anført:
 Ofterdi risdi &c. Steenen skal fra Sand-
 hei, hvor Kæmpen Guda af Osterdi skal være
 begravet, været flyttet herhid.

Side 341. Af det Navn Niels findes
 to Præster til Skovlænge: Hr. Niels By
 1470; og Hr. Niels Heje 1530, som nævnes
 i et paa Pergament skreven Mageskifte, som
 Hr. Johan Dye til Nielstrup bemeldte Aar
 gjorde med Præsterne i Sønderherred, saaledes,
 at han fik den forhen omskrevne Kalentegaard
 i Ryde

i Ryde Sogn, som Hans Munk paaboede, og de 15 Skp. Byg og skill. groot, som deraf svartes til Landgilde skulde Præsterne have af en i Otherslef Hr. Dyr tilhørende Gaard, som Oluf Boesen paaboede. Underskrevet af Landsdommer Jørgen Graa, Rind Gise til Kielstrup, Erik Mogensen til Bramslykke, A. Ogesen til Bregningsgaard

Side 344. Af Præster til Syllested findes foruden anført: Hr. Henning til Solvstede 1470. Hr. Hans Burd Kappellan 1530. Hr. Christiern Nielsen 1571. Hr. Jørgen Capellan i Skoulænge. c. 1650; en Sen af Lector Mag. Jac. Wolf i Odense.

Side 358 tillægges: Hr. Anders Graae til Syllestedgaard 1482.

Side 364. Herresædet Pederstrup og dens Egn er en af de ældst beboede i Lolland; hvorm vidner følgende Anecdote. "Femtusind Skrit Norden fra Pederstrup sees udi "Svinsbiærgbyes Mark. kaldet Alle-Eng "have, et Lingsted 132 Alen langt (det aller- "største i Lolland:) Her var et daglig Sants "lingssted formedelst en her boende Regent og "Dommere ved Navn Svend eller Svein, "hvoraf Byen Svinsbiærg endnn bærer Navn. "Fyretive Alen fra samme i Øster staaer et "Alter, eller en stor Steen hvilende paa tve-

" de andre! hvor Offringer skeede til Thor.
 " End 60 Alen nordøstlig derfra er en oplas-
 " stet Høj (nu kaldet Kaninhøjen) som er om-
 " given med Vandgraver og har fra Vesten af
 " havt en Bindelbroe, hvor Regenten har havt
 " Fæstning og opholdt sig især i Ufreds Tider;
 " dens Højde er nu ved 20 Alen. Sonden
 " for samme (i Nørre-Nosutarf herende under
 " Pederstrup:) er at see bemeldte Naskonges
 " Begravelse, som Hs. Excell: Hr. Greve af
 " Neventhou 1780 har ladet aabne, hvis Lige-
 " i Størelse og Dannelse er endnu ikke opdaget
 " i Holland; Indgangen er fra Vesten, hvor
 " antreffes to store flade Loftsteene liggende paa
 " deres Sideskene, og gjør en næt Gang derunder
 " ind i 4 Begravelseskamre, hvoraf to løber i
 " Sønder og Nør, og to mindre i Øster og
 " Vester. Den hele Bygning gaaer i Sønder
 " og Nør, (som ellers er usædvanligt) og har
 " 4 store Loftsteene to i den Nordre og to i den
 " søndre Ende, hver 4 Alen Brede og 6 Alen
 " Lange. I Mitten mellem disse 4 store Hvel-
 " vingssteene er en Aabning, som er besat ved
 " Siderne, ligesom det øvrige, med de meest
 " udsegte flade Steene 6 Alen høje, men har
 " ingen Loft; det synes, at foruden forbemeldte
 " Indgang under Jorden, har man ladet her
 " en Aabning at hidse Ligene ned. Man fandt
 ved

” ved denne mærkelige Begravelses Aabning en
 ” utroelig Mængde flade Kampesteene paa en
 ” Fierdedeel A lens Længde, større og mindre,
 ” som maa være blevene hentede fra Stranden
 ” eller fra andre Lande saasom Norge; disse
 ” fandtes med Kalk sammensøjede som et Gulv
 ” hen og over bemeldte Aabning. En Udgang
 ” er igien i Nordsiden omtrent ligesom den vi
 ” have skrevet om fra Bester, og denne nordre
 ” har fra Slottet af nok været den rette Ind-
 ” gang. Udi Graven fandtes Menneskebeene
 ” og Lænder, samt et Kiebbeben af en Hingst
 ” eller Ballak; item en Deel forraadnet Ege-
 ” træ, som synes at have været tilhugget, mie-
 ” ligt ligget paa Bunden at lægge de Døde Le-
 ” gener paa. Mellem denne mærkelige Høj,
 ” (som er over 30 A len lang) og omfrevne
 ” Slotsbøi og Tingstedet løber den i gamle Dage
 ” hverdag befarede Landevei (kaldet Heststræ-
 ” de) fort i Øster til Raunsbye Fæstning (som
 ” nu 'er en Landsbøe.) Noget holde for, at
 ” sliq Begravelse er fra 200 Aar for Christi
 ” Fødsel, og altsaa før Dithins eller Brændaal-
 ” deres Tid. Andre holde den for yngre, nem-
 ” lig fra den Tid Hedningene hørde op med at
 ” brænde de døde Liig og begrove dem igien i op-
 ” kastede Høje uden for Byerne eller paa Kris-
 ” gens Valplads, hvilket vedvarede til disse
 ” vore

"vore Kirkers og Kirkegaarders Indretning i
 "niende Seculo. Ingen Læsning findes paa
 "nogen af Steenene, hvilket vidner desmere om
 "dette Steds Velde, og Arbeidet reber den
 "gamle Simplicitæt. *)

Side 367. Hr. Hans Grabau til Pederstrup døde 1625.

Hr. Capitain Peder Jensen Top til Pederstrup, gav Kalk og Diff til Vesterborg Kirke 1664, og han døde samme Aar.

Side 371. Hr. Hans Thuesen, Præst i Vesterborg, skal være Hr. Nasmus Thuesen.

Side 377. Af Præster til Rhyde findes foruden de her anførte: Hr. Anders Krag 1499, som blev meget gammel. Hr. Nads, som anføres, hans Tilnavn var Hansen. Hr. Peder Jepsen stød her 1571.

Sammeffeds: Aar 1784 den 5 Novbr. confirmerede Kongen, at Rhyde gamle Degnebolig maae oprettes til et Hospital ved Gammelgaards Eieren, Commandeur-Capitain Schmidt, dog at Degnen som nu boer i Landet Sogn, nyder aarlig 10 Rdlr. af Degnejordene.

Side

*) Saaledes, som beskrevet, saae Højen og Gravstedet ud, da højbemeldte Herr Greven vilste mig det.

Side 391. Den anførte Fortællelse om Degnen til Landet P. Bendel, er urigtig, som den her er tilføjet.

Side 393. Til Præsten Hr. Christensens Biographie legges dette af ham selv opskrevne "Friderich Hugo Christensen, født 1714 den 10 Nov. i Holbæk. Hans Fader var Kammerraad og Raadmand Christen Christensen. Til Academiet blev han dimitteret 1734 af Mag. Peder Smith, Rector og siden Resid. Capellan i Holbæk. Aar 1739 blev han Cabinets-Prædikant hos Grevinde Reventlow paa Lolluse, efter hvis Død han informerede i Holbæk, indtil han af Oberste Bærner blev 1742 den 22 Jan. kaldet som Præst til Rudssvedbye, og siden af Kammerherre von Ströben til dette Sted. Aar 1750 den 11 Sept. holdt han Bryllup i Jyderup Præstegaard med Anne Elisabeth Biffing."

Side 397. Hr. Etatsraad og Amtmand Hans Landorff var ellers i Henseende til sit Hiertelav den ædelmodigste Mand, var Godhed selv mod sine Underhavende, og havde det sømmeeste Hierte mod Fattige, ja han gav til han selv manglede. Han skal staae blant Landets erindringsværdigste Mænd.

Side 399. Til Glostunde findes end disse Præster:

Hr. Henneka 1420. Hr. Jens Heje Capellan 1499. Hr. Niels Ipsen 1571, som erhvervede Lehnsmændens Brev paa aarlig 26 Skill. groot af en Gaard sammesteds som svarede Landgildet til Kalentet.

Side 424 skal isteden for 1446 læses 1416.

Side 435. Denne her omskrevne Jens Grim ejede Slottet Borrøe i Marieboe Søe, saag Lysmose Slot vesten for Marieboe.

Side 438. Den her anførte Børgemester Søren Sørensen, giot med Maret Albertsdatter, ejede endeel Jordegods tildeels kjøbt af Klosterets, og alt hvad han her i Mariebo kunde samle, gav han trængende og plejede ofte med vaade Øien at sige: ingen uden den det smager, kiender den Sinds Glæde at kunde og vilde giøre got. Det var ej alene den nu til Hjælp trængende Kloster- og Bnekirke han i Maret 1641 gav 1000 Rdr., saa og fem Aar derefter til den latine Skole 500 Rdr. men især være hans Minde i Hæder for de Fattiges Huus, hvortil han gav 500 Rdr. (forøget af den gudsfrygtige Judith Musenberg med 200 Daler.) Aldrig burde Marieboe Nølsmand føre Plov i Mark, de jo burde tænke

paa

paa den Mand som fik det bragt i Rigtighed, at 326 Tdr. Hartkorn forbleve til Byen, med liden Afgift. Kongen hørde hans frydige Forestillinger herom, og Herremændene maatte tilbagegive det Indtague.

Ibid. og Side 445. Rector Jonas Davidsen Gam, en Irlander, Magister Philosphie, var fra 1722 Indcasserer ved den Lollandske geistlige oprettede Enkecasse, indtil han blev forflyttet til Næstved Skole.

Side 453. Ridder Jacob Ulfeld til Durebygaard; var Dannemarks Rigs-Raadt og Rigens Canzler, født paa Bafvelse i Siedland 1567, døde i Kiebenhavn 1630. Avlede med Frue Brigitte Broffenhuus elleve Sønner, (af hvilke den belkiendte Corfis vor den siette) og sex Døttre.

Side 454. Hr. Flemming Ulfeldt blev født til Verden paa Durebygaard 1607, og var Lehusmand paa Halsted Kloster. Var andenGang gift med AnneMagdalene Kruse. Han døde 1656 i Odense i en hidsig Feber. Frue Sophie Ulfeldt til Durebygaard, var af sidste Egteskab.

Side 467. Næstved Kirke har en aaben Begravelse, hvor i to Marmorfister hvile Gesheimeraadinde Raben fødte Levekou, og hendes ældste Søn. Begravelsen neden under er

opfyldt med Eigene af de gamle Lehnsmænd til
Nalholm.

Side 476. Ut Mag. Jan Castrup
ikke saae Kippinge, hvorhen han til Præst var
kaldet, (som her anføres) er feil, thi han
forrettede Præste-Embedet i Kippinge fra Paa-
ske til Vintsefeste 1730.

Side 488. I Døllefeld Kirke er et
Gravminde over Præsten Hr. Jørgen Knud-
sen Ellegaard og Anne Hansdatter Mule
1665. Ruderne af den afbrudte Tostrupbye,
som Hertug Christopher Aar 1362 gav til
Stedets Præst for Sielenesse at holde, sees
endnu.

Side 491. Hr. Hans i Døllefeld blev
1636 stævnet for Landemodet af Ridfoged
Niels Lauritsen, og sat i Rette, om han ikke
burde affettes af sit Kald, fordi han havde for-
seet sig med Alt. Sakramente og givet Kalken
først. Denne Sag havde været stævnet først
for Provsten Mag. Lerche og han havde taget
til sig to Besiddere Mag. Peder Bredal og
Hr. Zacharias i Herredslev, og gav Afviis-
nings-Dom til Landemode. Udi samme Af-
viisnings-Dom var indført Hr. Hanses egen
Bekiendelse, da han bad Øvrigheden om Naad-
de, beklagede derudi — 1. at han havde væ-
ret syg i lang Tid, 2. at han da var nød til

i sin

i sin Svagbed at giøre Tieneste, thi Capellanen var i Falster til sal. Borgemeisters Begra-
 velse, 3. at hannem kom en Svimmelse paa,
 4. at han gjorde det ikke af Forsæt — han
 corrigerede sig og selv i Gierningen, saa at han
 gav ikkun een Mand Vinen først, og siden gav
 de andre ret — Bad derfor ydmygeligen om
 Naade. Bispen vilde ikke domme, uden Lehns-
 manden var tilstæde med (thi der var ingen af
 Lehnsmandene tilstæde.) Bispen spurgde Prov-
 sterne hver især om deres iudicium. Mag. Jor-
 gen af Stokmarke urgerede: der staaer i Or-
 dinanzen Fol. . . ., at han skulde først paa-
 mindes og ikke førstegang strax affettes; mea
 sententia: "at han ikke burde at affettes, sed
 "poena aliqua minoris gradus affici. Ratio I, a cau-
 "sis depositionis: at affettes af Embedet, det er
 "at remove den som er nu desperat, uduelig,
 "eller er med saadan Forargelse belikket, at
 "infirmi offenderes, saa at han kan ikke opbyg-
 "ge. . . . Esterdi saadanne Conditioner findes
 "ikke hos Hr. Hans, han havde vel begyndt
 "at errere in fundamento, men han havde ikke
 "sin errorem dogmaticeret, ei heller staaet der-
 "paa, ei heller gjort af Forsæt, men ex morbo
 "quodam et lapsu, Ergo. — 2) a defectu legis
 "tam rigida. — 3) ab exemplo: Der staaer
 de

de Petr. Gal. 2, at han var *Κατεγνωσμένος*,
 ἔκ τῆς ὀρθοδοξίας &c. Paulus han dog ikke
 bandsatte ham som Alexandrum og Philetum,
 ei heller forviiste ham fra Embedet, men strafsede
 fedeham, thi Petrus gjorde af Skrøbelighed,
 afzengt, var error in praxi non in theoria, cum
 alias recte doceret &c. Hifce sententiis acces-
 serunt reliqui omnes og sagde ydermere, at det
 ikke var skeet her i Stiftet tilforn, at nogen
 er saa strax bleven afføet, men paamindt med
 en Mulet, nævnede Hr. Rasmuses Exem-
 pel i Idestrup, som gif ganske omkring med
 Kalken først. Bispren reguede dog intet vi-
 dere end de bare conclusiones, og blev saa
 Dommen intet sluttet; dog forbød han Hr.
 Hans Prædikestolen: pendente lite."

Side 494. Braemshøllegaard er med
 Grave omgiven. Bygden er Grundmaur, to
 Loft højt, og trækket med glasserede Stene.

Side 495. Hr. Claus Neberg til
 Bramshølle, skal nok skrives Reffenberg,
 thi jeg finder Hendrik Reffenberg til Brams-
 hølle, gift med Helvig Grubbe til Alslev,
 som vare Mormoders Morforældre til Grevin-
 de Kirstine Munk, som døde 1658.

Side 497. Til Nørregaard har jeg
 siden endnu funden denne Ejere Oluf Michelsen
 1540.

Side 504 er forglemt Hr. Peder Dye til Nielstrup i Aaret 1542.

Side 526. Hr. Niels Frantsen, S. Præst i Huusebne, hans Tilnavn var Friborg, og var Fader til den gamle Niels Friborg, S. Præst i Herslef ved Rolding.

Side 532. Hr. Christen Ruud, S. Præst i D. Ulslev, var ikke i Norge, men hans Embeds Formand Hr. Peder Ruud Danchel.

Side 512. Hospitalet ved Engelstofte er til fem Lemmer, som foruden Ildbrændsel nyde aarlig en Lønde og fire Skpp. Bng hver; stiftet af Conferenzraadinde Rosenørn (som skal være forøget af flere Stadets høje Ejere, Hr. Hogs Enke, item af Hr. Statsraad de Wichfeldt og Frue Moder.

Side 517 ved Huusebne Kirke er det grevelige Knuthske Begravelse, med Ternderre, derinde sees en buste afg. Geheimeraad Knuths og Frues Portraiter.

Side 534. Rasted Kirkes Taarnmuur er af Hr. Palle Rosenfranz og Frue Elisabeth Rosensparre opført og oven derpaa sat et saare højt anseeligt Spir med Kuppel, som hviler paa tolv Piller; meget smukt Arbeide. Han lod og 1636 bygge en Begravelse af quadrat hugne Kampesten; med fire Gavle; og udi
Bres

Bremersteen sees her de Brahers, Gisors, Rosenparrers og Gylbenstierners Beabner.

Ved den nordre Side paa Kirkens østre Ende satte Greve Christian Detlev Reventlaus Enkefrue Benedicta Brokdorf en muret Begravelse, en stærk og anseelig Bygning, større end som for ansøgte Rosenkranziske Begravelse, men efter Forestillinger af Styrrerne ved Krænkerup Stangods og efter en Deel Modsigelser af Stedets ærværdige Præst Hr. Krag, blev denne herlige Bygning nedreven 1788 og Stenene tildeels henført til Krænkerup, hvor en Deel af dem endnu ligge hestastede. Efter Kongelig Befaling blev dog endelig paa dets Ruiner opsat et smukt Sakristie, men som burde været bygget ophøjet fra Jorden, saasom Grunden paa den Side er ubehagelig fugtig. Denne samme fortreffelige Frue lod og her strax vesten Kirken bygge en smuk grundmuret Skolebygning, som har ikke mange lige i Landet.

Side 536 No. 2 af Krænkerups Ejere skal nok hede Marcus Gise, og ikke Mogens, som sluttet af et Skiode, hvorudi findes flere Ejere til Krænkerup Gods, end som i min Hollands Beskrivelse findes, saasom en Jap Oluffen, Matthias og Albert Moltke, hvilket Skiode formedelt sin Ælde aldeles for-
 tiener

tiener her at indføres, af dette herlige Stam-
 godsdes Arkivs mange Breve No. 1434.
 "Wi Erik mz (med) Guths Nathe Dau-
 "demarks, Swer' Norg' Wend. Gott. Kon-
 "nung och H'tugh i Pombern helse alle the som
 "Poland innen boe kærslighe mz Guth och Na-
 "the, thi skollæ i withæ att Wi n'v (nu)
 "thredicæ sinna teldomæ dhence Bresswiser Mar-
 "cus Goye thesse effterscreven Goths sosom er
 "Krenkorpe-Gortth mz Mølle och Dam og
 "Gothe som ther tilligge och telheræ i Poland
 "som Zeb Dlosson aff Hesse och Hans Ho-
 "stro Mættæ solte og skatte Her Mattias Mol-
 "tel Ritter och Albert Moltec, Bretera, och
 "the fremdeles solde och skotæ forbe. Marcus
 "mæth tey (to) Gordhe i Howet i Nathe-
 "skatte Soghni i Poland og jen Gorth i Stoby
 "i Sielan liggindis mz alle thesse forbe. Gor-
 "de, Mølle, Gosses telliggelsæ eyntæ unden-
 "taget i alle Moth ar nethe och beholde tel-
 "wendelighe eyæ, och forbiøthe Wi nogher
 "man segh mz the forbe. Gorthæ att bevaræ
 "eller hinder i giøræ mot forbe. Marcus Goyes
 "Williæ sw lenge att nogen komber mz bøthwæ
 "Bewisning Forwis therpo; datum Alstorp
 "Ao. mmi vxcxxiii crastino fer. pet. ad vincula
 "umro ff Sigillo, ad tal th jarmo sob -jus mmo-"
 Det hele Kongelige Brev er kun en Dvart af
 et

et Ark Papiir, paa een Side skreven, og bag paa ret midt paa Bladet er trykt Seglet, og darunder skrevet: Lollandiam inhabitantibus. Paa det nordre høje Huus sees Jernbogstaver: H R og L L. Paa det vestre E R S (Elis. Rosensparre.) Paa Koestalden (grundmuret) P. B. (Peder Brahe, som bygde den.)

Stedets nu værende Præstes Friderich Christian Krag's Personalia og mærkværdige Slægt-Register er mig sendt og ønsket her at indrykkes: Jeg er født i Kiøbenhavn den 30 Januarii 1741, og døbt i Nikolai Kirke den 4 Febr. af S. Præsten Hr. Brorson, Fadderne ere alle døde, nemlig: Fruen Grevinde von Ork, Fruen Bagger, Geh. Conf. R. Hr. Johan Ludvig v. Holstein, Geh. R. og Stifts Befal. Mand i Lolland Hr. Frid. v. Raaben (af min Moders Slægt) Gen. Lieut. Hr. Friderich v. Balthier, Commandant i Castellet, og Gen. Lieut. Greve Hr. Christian v. Lerche (alle Riddere.) Jeg blev opkaldet efter Fadderne, med Navn: Friderik Christian. Min Fader var Sven Krag, Commerce Assessor og højeste Rets Procurator (hans Fader var Lars Krag, Kiøbmand i Slaane, Broder til Ole Krag, Forpagter sammesteds, og til Margrete Krag, som var gift først med Capitain Bolle Kore og efter hans Død med Capitain Landorph
i Kiø-

i Kiøbenhavn:) Han levede i to Egteskabe, 1. med Regise Sophie Grube, en Datter af Mag. Diderik Grube, S. Præst til Boeslund i Sieland, og Anna Elisabeth Wind, en Datter af Canzler Holger Wind. Med bemeldte første Hustrue avlede min Fader femten Børn, nemlig Lauritz som blev Capitain i See-Staten og døde uden Børn, Friderik Christian, Ritmester (Fader til Regise, givt med Kiøbmand Hans Winthers Datter i Aalborg, og til to Døttre, item en Søn som blev Controleur i Lønder og en Søn, Kadet paa Akademi i Kjøbenhavn) Sven Procurator i Helsingør, Owe Wind Apotheker i Christianssand og Møldede, Friderik Christian Carl, Prem. Lieut. og siden Føder i Ringkjøbing, Anne Elisabeth) som var givt med højestes Rets Prof. Guldsmid) Mette Marie, givt med Justiz-R. Borgemeester Christian Rybner i Aalborg, de øvrige døde smaae. Andengang var min Fader givt med Heinina Christiane v. Raben *) Datter af Oberst-Lieut. Hein Christian v. Raben (som faldt i Slaget paa Slaane den 10 Martii 1710, femten Uger før end dette første Barns Fødsel;) og Moder Frecken Kirstine Raas, som døde i det Harboeske Kloster i Kjøbenhavn; i dette andet Egteskab avlede min Fader 20 Sønner og 4 Døttre; de

*) døde 1750.

af dem som bleve vorne, ere Kirstine Sophie Krag, gift med Hr. Jørgen Henning Styrup, nu S. Præst i Ebeltoft (hvis Børn ere Anne Elis. Margrete Styrup, gift med Kiøbmand Niels Colding i Ebeltoft, Andreas Hauch Styrup, forhen Page hos Kronprindsessen, Heinina Christiane Styrup, gift med Kiøbmand Christen Boje i Sarkiebing, Søn Christian Rybner Styrup, Fendrik) 2. Friderik Christian Krag, Præst i Kladsted, 3) Peder Hans Schveius Krag, Musicus, død. 4) Jørgens Hans Krag, Apotheker-Svend, død. For at leve i Roelighed og opdrage sine Børn af sidste Egteskab blev min Fader efter Ansøgning Bæfoged i Skielshøj, efterat han i Kiøbenhavn ved Cautioner og Processer for andre, og mange Børns Opdragelse var bleven fattig! Der døde min Moder i sit 40de Aar. Han sad som Enkemand i eet Aar med es fire smaae Børn, og lakkede fluz ad Alderen, og derfor afstod sin Bæfogdtieneste for en ringe Pension, agtende sig til Jyen, for at boe hos sine gamle Venner og see om Leilighed til os hans Børn. Min Søster kom til Hr. Styrup i Tingsted i Falster og blev siden hans Kone! *) men paa Reisen midt om

Vinter

*) Ugehagelige Omstændigheder førde ham derfra, men blev dog siden Præst i Jylland, som før meldt.

Vinteren igiennem Lolland logerede han hos
 en Bonde Peder Mortensen i Skielstrup
 (Nielsstrup Gods) hvor han lod mig blive for
 Betaling, indtil han kunde afhente mig, og
 reiste med de to yngste Sønner til Svendborg,
 og dede siden i Skielstier, hvor han vilde selv
 hente sin tilbage holdre Pension, den 8 Sept.
 1759, 69 Aar gammel. Hos Bonden Pe-
 der Mortensen, som haabede at faae mig til
 vorred istedet for sin eneste Søn, maatte jeg
 strax giøre en Bondedrengs Arbeide og høre
 dette foruden: din Fader kommer aldrig mere.
 Efter eet Aars Forløb her banede Gud en an-
 den Vej for mig: den godgjørende Fruen So-
 phie Hedevig v. Likhov fra Gammelgaard
 her i Landet, boende den Tid i nærmeste Bye,
 Understrub, havde kiendt mine Forældre i Kie-
 benhavn og hun tog mig i sit Huus, lod mig
 ved sin Søsterdatter Fruen Munthe lære at
 læse og noget at skrive, spørgende mig idelig
 om: hvad jeg vilde være? jeg svarede det som
 jeg da mindst forstod eller kunde vente at blive,
 nemlig (den eneste af en heel Snees Brødre)
 Præst.

Min Fader kom for at hente mig fra Pe-
 der Mortensen, men fandt mig hos denne
 nye Plejemoder, hvor han med Glæde lod mig
 blive. Jeg kom ofte, som hændes udlaarne Søn,

omkring med hende paa Herregaardene, hvorved jeg engang nær havde mistet Livet, da hun med Herskabet paa Nielstrup om Sommeren vilde fiøre til Agerupgaard; Jeg stod med Fornøjelse bag paa Skaisen, fordi der ei var Rum inden i, og da de holdte stille lige ud for Degnens i Baabensted Ambechs Dør, lod den unge Kudsk i Utide Hestene springe frem, hvorved jeg greb feil af Hengeremmen og kom tumlende med det eenne Baghiul (Gud veed hvorledes) ud med Ansigtet ned i den støvede Vei, hvor Hiulet var gaaet lige over en stiv af Hamp stettet Vidsk, som jeg havde bag i Haaret, og ved Overgangen drejet den af, hvori alle saae Hiulsporet. Fruken Lühov ved Anskrig besvimeede, og jeg blev baaren halv død og blodig ind til Degnens, og laae siden længe i Cur hos min Belgiererinde, som selv vidste mere end andre Læger, af Lægekunsten. Endskjønt hun for medelst Godgjørenhed var fattig, klædte hun mig dog op, og satte mig i mit ellevde Aar i Nyekøbings Skole 1753, hvor hun efter sin Eone forsynede mig med Klæder i det første Aar, men for min Fede maatte jeg ofte om Aftenen synge for got Folkes Dørre. I Skolen fik jeg det nederste Sted og skulde nu gaae fire Klasser igiennem, hvor der i hver vare tre Bænke og hver Bænk udfordrede et Aar for fattige Børn,

Børn, altsaa 12 Aar, ja, vel for tungnemmede 16 til 18 Aar, undtagen for rige Børn eller Privatister, som slap hastigere, efter Brugten paa andre Steder i de Læder; men nær havde jeg tabt Lusten, da jeg havde været to Aar i den anden Klasse; thi da, i Betragtning af min Alder, havde jeg om Vinteren ved andres Hjælp, til langt ud paa Natten lært alt det som de paa den nederste Bænk i tredie Klasse skulde gjøre Rede for til den aarlige Vaars Examen, i det glade Haab at komme med dem, som sadde paa den øverste Bænk i anden Klasse, og paa den nederste i tredie, men Nei — jeg slap meget vel fra det, jeg egentlig, efter Mars Louren skulde gjøre Regnskab for, for at stiftes op paa den tredie Bænk i anden Klasse; men da jeg bad om at examineres i alt det, de paa den nederste Bænk i tredie Klasse havde lært, blev min Hører (der ellers var en god Skolelærer) meget fortrydelig, i den Tanke, at jeg vilde gjøre ham Tort. Og Rector, som foregav, at andre kunde gjøre det samme efter mig, vilde ei examinere mig, saa jeg maatte oppebie end eet Aar, med Prædicat af JCARUS iblant mine Meddisciple. Just disse to Mars Sinkelse i min Fremgang, banede mig Vej til bedre Billaar; thi med min Hører, som Aaret efter blev Collega i tredie Klasse, stigede jeg op
deri

deri efter Orden; han gav mig af sine egne Klæder, skaffede mig alle mine Kostdage i Byen og en 4 Mark i Ugepenge, og Aaret derpaa Timecondition i at informere sal. Hr. Justitsraad Monraths og Fruens Else Marie Stampesdatter, hvoraf den ældste er sal. Etatsraad Casper Peter Nothes Enkesone C. C. S. Soelberg, i alle smukke Videnskaber i mine fem sidste Skoleaar. Al denne Tid var den allerglædeligste for mig i al min forrige Levetid, endskjønt jeg læste Dage og Nætter. — Naar jeg havde mindste Leilighed, var min Lust at giøre Vers, hvorved jeg fik mange Beinddere, men og Misundelse, hvilket siden blev erindret i mit Testimonio saaledes: In literarum negotio otiosus, in turpi otio negotiosus nunquam fui; Vobis haud displicere potest, ubi ponderatis rebus ejus omnibus perspexeritis, quæ fides quo studio, quæ denique ingenii felicitate romanas, græcas et ebræas Musas sibi propitias reddiderit! tam arte poetica quam sua ipsius arte apud nos omnium bonorum sibi conciliavit amorem, atque conservavit &c. med sligt blev jeg af Rector Mag. Frid. Franzen Monrad sendt til Academiet 1766, havende ei mere i Behold fra min Udstyr end mit sidste Aars Stipendium 30 Rdlr. og 20 Rdlr. af Informations-Lønnon; in examine artium erholdt jeg

25 bene — til privat Præceptor tog jeg sal. Hr. Conf. R. Prof. Kall, som velvillig antog mig, fordi jeg i Examen havde profiteret hele Genesis; endskjønt kun i mit testim. scholast. vare skrevne de 4 første Kapitler. Herpaa frekventerede jeg strax hans og Justiceraad, C. Horrebøvs, Krahensteins, Hees og Badsticærs Collegia, men maatte den hele Sommer ligge paa min egen Pung; jeg frygtede for Vinteren og skrev derfor mine Tanker om Solens Glands i Norden, som med Berømmelse bleve ommeldte i Kbn. lærde Tidender 1766, hvormed jeg tjente mig en 20 Rdlr. og i Aaret derefter en Majistrands til Kongen, hvorfør mig allernaadigst blev ved Hoffcoureren tilstillet en Naadegave af 15 Ducater. Strax derpaa tog jeg den 16 Maji 1767 examen philos. med Karakter Laudabilis; da blev jeg end mere yndet af min privat Præceptor, fordi jeg foruden det sædvanlige grædsk angav ogsaa 70 Interpretes. Men da syntes det, ligesom Gud ved min forrige Plejemoder Froken Lühou vilde vise mig en nye Wei, at nemlig være Informator for sal. Hr. Confer. R. Flindts Søn paa Nielstrup, men jeg havde Lyst at blive og fortsætte Studeringerne; jeg besøgte D. Holms, Rosenstand Goiskes, og Cramers theol. Collegier; jeg kunde

ikke naae at nyde beneficia, undtagen af sal. Geh. R. Stampe eet af de Fiurers og Finchiske, paa den Tid 13 Rdr. og glad blev jeg. Af 83 Candidater, som i et Program af da værende Rector Magnif. Justikraad C. Horrebob i August 1758 vare indskrevne, var jeg den fjerde i Ordenen, som iblant 15 tilstødes værende disputerede for Baccalaurei-Graden under Præside og Decano Prof. Wadstier. Nu fik jeg Lyft til at blive Magister, men andre erfarne gamle brave Studerende raadede mig, som en fattig hielpelos Student at lade den Lyft fare indtil videre; istedet for dette svæde jeg mig i at præke ofte om Fredagen i Nikolai Kirke efter Hr. Lemmings Tilladelse og sommetider Aftensang i Holmens og h. Geistes Kirker i den Tanke at blive længe i Kiøbenhavn; men nu tænkte Gud anderledes: min gode Froken Lühou vilde endelig skaffe mig Condition i Polland, menende, jeg kunde studere ligesaa got der som i Kbhavn. (men langt fra) og hvis ei, vilde hun ei vide mere af mig at sige! Just havde jeg faaet Condition hos Grosserer Joh. Gerløf i Magstrædet, dog kun for Kost og Logis. Hr. Lemming tilbød mig, om et halv Mars Tid, alle Fredags-Prækenener i Nicolai Kirke, og nu kunde jeg snart vente mig Plads paa Regentsen ic, men fordi
 jeg

jeg ei vilde have min Belgiererindes Ugunst, beslattede jeg, strax at tage Exam. theolog. under Prof. Rosenstand og Cramer, og fik den Karakter jeg saa hastig affecterede haud illaudabilis den 7 Decemb. 1768 og prædikede Fredagen derefter for Demis i Nic. Kirke under den sidste over den foreskr. Text Joh. 6, 15. jeg tog til Ordd. Psalm. 45, 3. og Thoma: Jesu naadefulde Ord, af dets 1. aandelige, 2. levendegierende Kraft; hvorfor jeg fik Karakter laudabilis. Herpaa reiste jeg i min Condition hos Mag. Nyssel, Vicepastor i Sandbys i Lolland, hvor jeg og ofte prælede, som og undertiden i Naaskov, Utterslev og flere Steder.

Vel havde mine heistfornodne Depenser ved Akademiet kostet mig som en fattig Student, i alt 35 Rdr., men jeg længtes snart efter dette Videnskabernes hyperlige Sæde, hvorfra jeg selv med eet havde udelukt mig. Jeg blev indtil paa 4de Aar i Sandbys, da mig blev tilbuden Prælecondition hos den gamle Hr. Hjort i Slemminge, en gudstengtig og nidkær Præst, der i sit Embeds Tid havde lidt megen Forsølgelse; men strax i samme Aar blev mig tilbuden en nye Condition med dobbelt Løn hos Hr. Justizr. Kirckhof i Nyestad, tilføyn kongelig Kammerciener. Han

og Frue vare meget gode og velvænende mod mig, ligesom og Byens Folk og især den fornuftige og store Menneſſeſøven Hr. Huusfeld, for ham jeg ofte prædikede og fik Menighedens Yndest, ſaa at ald Borgerſkabet, uden min Ansøgning, ſegde om at ſaae mig til reſid. Kapellan efter Hr. Arnkiel, men bleve ikke bøn- hørte. Efter min Principals Raad beſluttede jeg at prøve Lykken i Kbhavn; men da viiſte Gud igien en nye Vej ved ſal. Frue Grevinde Raben v. Buchwald paa Chriſtiansholm, der ſom Kirke-Ejer kaldte mig til reſid. Kapellan for Kiettinge og Bregninge Sogne den 13de Martii 1775 efter en hyperlig Atteſt fra ſal. Biſkop Ramus, for hvilken jeg eengang havde havt den Ære at prædike i Sandbye Kirke, og blev indſat 3 S. e. Trin. af Provſt Suhre. I dette ringe Levebrød ſad jeg i to Aar, og her indgik i Egteſkab med et tarveligt og ſtræbsomt Fruentimmer, jeg aldrig havde ſeet tilførn: Cathrine Marie Sigvart paa Roſenlund den 4 Dec. 1775. Hendes Fader var Johan Sigvart, Forpagter paa Havn- Inſkegaard, ſom døde 1759 74 Aar gammel, Moderen Judithhe Auguſta Berriſ (født 30de Martii 1720) lever i andet Egteſkab med Hr. Diderik Beck, Inſpector over Wint- tersborg Baronie og Forpagter uden Born.

Des

Bemeldte min Kone hendes Sødskende ere:
 Johan, født 23 Octob. 1737, død ugift;
 Bernt født 18 Jun. 1740 Lemmermand ved
 Holmen, død uden Børn; Anne Margrete
 født 11 April 1742, gift med Forpagter
 Geert Beck paa Nordruplund og har otte
 levende Børn; Peder Larson født 17 Sept.
 1749, Slagter i Kbhavn, Matthias, død;
 Cathrine Marie født 1747. — Med denne
 min Hustru har jeg en eeneste Datter fød i
 Freile = Mensalgaard 28 Jan. 1777, kaldet
 Judithe Augusta; imidlertid var der, mig
 uvidende, thi Gud bruger adskillige Midler
 til sine viise Hensigters Udførelse, søgt om
 Expectance paa Radsted Sognekalde efter min
 gamle Formand; men Kirkeejeren Hr. C. N.
 Hardenberg Nebentlau var saa fornustig,
 ingen at give, førend Manden var død, men
 lod mig foreskrive to vigtige Læxter og Thema-
 ta at udarbejde skriftlig, som og skeede. Den
 gamle Præst døde og Ansøgeren (endskjønt jeg
 erfarede siden, at han havde andre Hensigter
 herunder) meente, at alting var afgjort, men
 Gud vilde være Styrmændene: en Sprogmeister
 Msr. Smith havde forhen faaet Lovte af Hr.
 Hardenberg paa et Præstekalde, som kunde
 blive ledigt, men da der ei var mentioneret,
 at det skulde være det første, saa gav han
 denne

denne Mfr. Smith en anseelig Pension og et par Aar efter kaldede ham til Præst i Jylland; men jeg fik dog Raadstedtsald, hvortil sal. Grevinde Raben v. Buchwald udvirkede det meeste (hun var det rette Middel i Guds Haand) den 26 Marti 1777 — Nu skulde jeg synes at være lykkelig, men Gud vilde prøve mig: jeg fik en øde forfalden Præstegaard, Enke *) saa jeg i Raadsens Aaret næsten maatte ligge for Døden. I Vacancetiden havde man nedbrudt et af nye opbyggt Begravelses = Capel, hvilket jeg angav i Canzelsket, der gav Ordre den 23 Septemb. 1783, at et Sakristie i Stedet herfor skulde opbygges igien. Jeg fik og anskaffet en Kirkeblok til de Fattige, som aldrig havde været tilforn, hvorved de havde lidt et stort Tab, og jeg har havt disse Tanker: "Guds Kirkeblok! see denne Blok Er sat for Fattige; At ikke her Forsømmelser De Trængende bør see;" Saa og en nye Kirkeklokke med Inscription: "Klokken ringer, Ordet klinger For de Christne Siele som kommer i Guds Helligdom."

Skole-

*) Her anfører han nogen discreparce mellem Enken og ham, som jeg anseer her at anføre, unyttigt, og har i mit Haandskrift strøget disse ud, som den gode Hr. Krag ikke ville fortryde paa.

Skolevesenet var forfaldet Hospitalet *) vilde man selv forestaae imod Fundazerne, og man havde en tydsk Skov betient til Bygnings Entrepreneur og Kirkeværge, for at drille mig, som blev falskeligen udraabt for den urimeligste Mand; ja man fik endog recensoriske ublue Skandskrivter udgivne imod mig, i Anledning af en Samling af Vers og Poesier, som jeg i Trykken udgav i Aaret 1781 og som endnu i afvigte Aar ere opfugte; men jeg skulde taale mere: man vilde skille mig engang ved mit Embede og det ved sliq en Leilighed: en Omløber, som man kaldte Prækehaas, fordi han baade i Lolland og Falster havde hørt og med fæle Gebærder i offentlige Huuse ic. prædiket efter mange brave Præster, for Penge og Brændeviin (for at spotte med Christi Værdom) havde og ofte været i min Kirke, og, som man sagde mig, prædikede efter mig paa adskillige Steder

*) Om dette rige Hospital, hvortil Jørgen Rosenkrantz til Krænkerup 1661 gav 1000 Rldr. skal i følgende Hæfte meldds, og dets Fundaz Løserne meddeles. See noget om samme min Lollands Historie p. 44. Lemmerne deri ere stegne fra 6 til 16; Capitalen fra et tusind Rldr. til femtusind. Directionen er Herrens til Krænkerup, saavit jeg veed; men Fundazene som jeg nu ikke har men saaer, skulle give Oplysning i Sagen.

Steder i mit Sogn. Denne Prækehaas indfandt sig paa Nadssted Mark den 17 Febr. 1784, hvor en Lys skulde lide sin Straf. Denne saae mig der, som en anden Fremmed, men kiendte mig og vilde gierne tale med mig; i det samme nærmer sig en Person, for at lyde efter mine Ord, saa jeg spurgte en anden; hvem er det? man sagde mig ind i Øret: det er Prækehaas, hvorover jeg blev forrydelig og sagde høit: nu har dette arme Menneske lidt sin Straf, men her skal være en paa Pladsen, som løber omkring og prædiker efter alle Præster, en Prækehaas, han har fortient en langt større. Denne Veilighed greb mine Fiender i Sognet, reiste med Glæde til en anden Provinz og fik en Mand, som kaldte sig Haases Herre, strax til at udfæde et jammerligt Stævnemaal imod mig den 13 Martii til Bidners Førelse ved Nadssted-Ting; men ingen kunde vidne andet, end det de havde hørt, at jeg havde talet om en Prækehaas. Min Procurator forstod ei min Ret, og glemte min Contrastævning, indtil sal. Biskop Ramus paa sin Bisittats her i Kirken 24 Junii 1784 bleo ret oplyst om Sagen, og imagede det saa, at man aldrig horde mere til Prækehaas; det værste Bidne, jeg ellers blev truet med, men som ei var indstævnet, skulde være en Mand fra

fra Godsted, men det var det latterligste, at denne af sin indbildte Værdom, hvoraf han intet havde, ansaae sig selv klogere end alle Præster, efter hvilke han ofte verre end Haas (som man siden erfoer) havde suakket, raabt, snævlet og gjort sæle Grimacer, for at indbilde de eenfoldige, at han burde være det, som mange Præster i hans Tanke ei forstode at være. Uagtet slige becostelige Fortredeligheder satte jeg dog en heel Portion: 133 Rdlr. 2 Mk. i den Lollandske Geistliges Enkelasse for min Kone 1778. Min øde Præstegaard lod jeg deels af nye opbygge, deels sette i god Stand overalt, udryddede gamle Moser, Stene, Træsted ic. Af Haugen og Enghauger, og beplante med unge Træer og lod den indskrive i den hvenske Brandkasse 1778, og 1787 fik mine Jorder og Græsninger udskiftede af Fælledsskabet, hvilket alt har kostet mig en 1200 Rdlr. Gud har hjulpet mig underligen, endog da jeg i ti Aar blev truet med Processer og Skikaner for min Paastand, efter rene Dokamenter, paa min Præstegaards Skovs Rættigheder, som jeg i en Convention fik fuldendte og af Kongen aller-naadigst confirmeret den 25 Januar 1788, lydende Ord til andet saaledes: "Sognepræsten" skal bestandig faae af Krænkerupskove aarlig "thye Favne Brænde af en Allen lang, tre
"Allen

"Alen hoi og tre Alen bred, sat: det fornødne
 "Gierdsel til Præstegaardens Gierders Vedlige-
 "holdelse, det fornødne Eege Bygnings Løn-
 "mer til Præstegaardens Reparation, imod
 "Saugsskererlønnens Betaling og det nødven-
 "dige behovende Gavntømmer af Eeg og Bøg
 "aarlig, saavel som frie Olden i Nadssted-
 "Høve, naar samme indfalder, for sine egne
 "Svin."

I ofoigte Aar gjorde jeg en Plan (den
 10 August 1790) som den 4 Febr. dette Aar
 er i alle Maader af Kongen allernaadigst appro-
 beret, hvorefter jeg i et Bænge af $2\frac{1}{2}$ Tønder
 Lands Størelse lader paa egen Bekostning op-
 bygge et fra Grunden af nyt Huus paa ti
 Fag, af 609 Rdlrs. Værdi, som jeg giver bort,
 uden mindste Bederlag, til de efterkommende
 de Præsters Enker i Nadssted, hvilket, om
 Gud vil, denne Sommer skal opføres og
 af Efterkommende vedligeholdes til Verdens
 Ende **)

Mine

**) Dets Fundazbrev skal blive i et følgende Hæfte
 indrykket. [Og saalænge skal Mandens Minde
 være i Ere, der var saa lykkelig at bygge
 Enkers Huuse.

Mine Skrifter ere:

- 1 Tanker om Solens Glands i Norden, et Poema, Kbhvn 1766 8.
  - 2 En Mailfrands til Kongen dito. Kbhvn 1767. 4.
  3. Menneſket og Dyrene, dito. Kbhvn. Msct.
  4. Selene, en Ode Msct. 1772.
  5. Prove af nyſkrevne Fabler, 1ſte Stykke Kbhvn. 1773. 8.
  - 6 Dito Fabler, 2det Stykke 1774. Msct.
- Alle diſſe ere ſiden trykte i
- 7 Samling af Bers og Poetier. Kbhvn. 1781. 8vo.
  - 8 Svar til det konſtige Uhyre paa den danſke Litteraturs Horizont. Alsborg 1781. 8.
  - 9 Livets Høſtetanker i Høſtetiden, over ſal. Grevinde Raben v. Buchwald. Kbhvn. 1790. 8.

Utrykte:

- 1 Opdragelſen efter Moden i gamle Dage.
- 2 Upartiffe Tanker om et Stridsſkrivt om Lovenes ic.
- 3 Gienlyd til den grædende Lyd fra Læſterſkov — et Forſvars Skrift.
- 4 Den ueſterrettelige Hans Tokums Eſterretning i nyſte Kbhvns. lærde Tidender No. 42. 1790.

Kadſted den 8de Martii 1791.

J. C. Krag.

I Radsted Kirke findes følgende Gravmin-
der, som til Oplysning i Stedets Præ-
sters Historie:

Hodie!

Christiano Chr. Seiling, eccles. hujus 16 annis
Diacono! mortuo 30 Maji. Ao. Chr. 1667 æta-
tis 42, et Mariæ Johannis fil. mortuæ 8 Junii
1671, ætatis 46. hocce — — — Risten
ulæsel.gt.

Side 546. Provst Mag. Claus War-
berg, hans Epitaphium i Kirken og Portræt,
med Paaskrivt: Omnia a Deo, in Deo, per De-
um, ad Deum, vivens vivo Deo vivam defunctus
Eidem, est mea vita Deus, mors mihi somnus erit.
CLAUDIUS JANNAEUS VARBERGIUS, Ecclesiastes Rad-
stadiensis et Præpositus Musanus, sibi et uxoribus,
GUNILDAE JACOBI FILIAE MORTUÆ AO. 1664, ætat.
61. (ex qua progenuit JACOBUM, ANNAM et SO-
PHIAM, et CHRISTINAE GEORGII FILIAE (ex qua
progenuit JANUM, GEORGIUM et GUNILDAM — hoc
epitaphium posuit Ao. 1670.

Over hans Søn læses: Memoria juvenis præ-
stantis JOANNIS CLAUDII WARBERG S. S. Min. Can-
did. et philos. Baccal. qui beate obiit Hafniæ d. 20
Sept. 1693. natus heic Radstadii Lolland d. 24
Julii 1666 Parentibus honestissimis, Patre Mag.
CLAUDIO JANN. VARBERG, quondam Præpos. Mu-
san. ac Ecclesiastes Radst. — Matre CHRIST. GEORG.

Fil.

ΠΙΛ. τα γὰρ βλέπομεθα προσκῆαι, τὰ δὲ μὴ
βλέπομενα αἰώνια, 2 Cor. 4, 18.

§. 9de Præst, Hr. Christen Fischer, paa hans Epitaph. som er ophængt paa Kir-
kens nordre Væg, læses: Jeg veed, at min
Frelsere lever! Her neden for hviler den ær-
værd. hæderl. og meget vellærde Mand Hr.
Christen Sørensen Fischer forudm velmerit.
S. Præst først for Helgenes Menighed udi
Jylland 22 Aar, siden for Radsted Menig-
hed udi Lolland 8 Aar. Hans Hustrue var
den hæderbaarne, dyderige og gudsfrygtige Ma-
trone, Maren Pedersd. Stub, og levede
de tilsammen udi et meget kjerligt Egteskab 29
Aar. Han hensov salig i Herrens Hand Ao.
1710 den 2 Januarii i hans Alders 56 Aar,
hun Ao. 1712 den 19 Marti i hendes Alders
79 Aar. Prov. 7. Den retfærdiges Ihue-
kommelse bliver Betsignelse.

§. 10de. Præst: Hr. Niels Clausen
Lindelse. De om denne nyttige og oprig-
tige Lærere anførte Efterretninger ere urigtige
i Lollands Beskrivelse: han var ikke fra Van-
geland, men født i Lindelse i Fyen, hvor hans
Fader var Præst. Herr Niels Clausen op-
drog sine Børn til Gudsfrygt (af dem jeg
havde den Ære at kiende den Datter som i
Jylland blev givet med Præsten Hr. Herlof
Krog-

Krogstrup, et Gudsfrngts Exempel af Egrefoner) og disse igien deres til Gudsfrngat. Et lidet næt Gravminde er ophængt i Kirken over hans Grav, hvorpaa staaer tegnet: Niels Clausen Lindesøe fød i Lyndes Præstegaard i Fyen 7 Jun. 1665, Grev Redentlous Hof og Reise Præst, ordinered den 20 Aug. 1705, Sognepræst til Næstved i Volland voc. 19 Febr. 1710, copuleret i Gierild Præstegaard i Jylland 8 April 1710 til Anne Anders = Datter Hofsum, som var født der den 23 Nov. 1687, fødte ham 4 Sønner og 6 Døttre, døde 22 Dec. 1730, samledes den 11 Dec. 1744 og herveden for i Graven den 18 Dec. med hende: NB. Paa Liigstenen har Mag. Hofsum i Sarsløbing skrevet dette: "See op, see ned, her" hviler Niels Clausen Lyndesøe og Anne Anders = Datter Hofsum.

End sees her i Næstved Kirke paa den søndre Side et Gravminde, som indeholder følgende, som for Historiens Skyld anføres: D. opt. max. S. meritis et memoria desideratis, et sanctiss. parentis sui, MAURITH ERICI FIL. ERICUS "MAURITZ. Ecclesiastes Thorsköf. et Skielleberg; "filius, e regione tumæpaternæ, in qua ossa ejus "placide quiescunt, consecratum voluit facto Raesteti "factus 3 Febr. 1583.

Mauritius patriæ Sialandus natus Erico
 Patre, sacrae fautor religionis erat,
 Dum vixit, placuit cunctis sermone benignus,
 Pectore mansuetus, munificusque manu,
 Pauperibus qualis Stephanus Lauransque fuere.
 Erga inopes miseror, talis et ipse fuit,
 Progenies patrem deslet, conjuxque maritum,
 Amissum socium, Livicus ordo bonus.
 Hoc recubat tumulo corpus, mens æthere gaudet
 Sublimi, famam splendida musa canit. Ps. 9, 11.

Gott verläßt die seinen nicht,
 Hier zeitlich, dort ewiglich,
 Das zeitlich Lebens Ausgang
 Ist des ewigen Anfang.

Side 560. Prierstaugods blev 1725
 solgt af Kongen til Geh. R. Gabel, som igien
 solgte det til Hr. Abraham Lehn; Ladegaards
 Bygningene paa samme ere kun maadelige.

Side 562. Om Præsten i Maibelle Hr.
 David Davdsen findes, at han blev indstævnet
 og angivet ved Landemodet 1638 af Jnger
 Rasmus Datter, for han havde skriftet hendes
 Mand paa hans Sotteseng saalænge indtil han
 døde. Hr. David gjorde Vaastand, at han
 burde først indstævnes for en Provsteret og der
 dømmes.

Side 567. Hr. Marquard Poiske til Berredsgaard, Kanik i Koefkilde, tilligemed sine Sødskende, skioedede Berredsgaard til Inger Hansdatter Poiske 1502. Hun var giwt med den her anførte Hr. Otto Clausen Hvitfeld, som efter hendes Død giwtede sig med Barbara Eriks-Datter.

Side 569. Hr. Hans Wilhelm von Marstal til Berredsgaard, skrev sig og til Skrækbæk, Kreuzberg og Mühlen. Var Marskalk og Staldmester ved det Særiske Hof.

Side 589. At Capellan i Rødbye Hr. Winter sang Viser i Kirken, er urigtigt. I anden Selskab kan nok være.

Side 593. Hr. Jørgen Petersen Fælthim var tillige Provst i Fuglse Herred. Han vidnede under Ed haardelig mod sin Biskop Mag. Hans Knudsen Weile, at Biskopen havde anbefalet sig og flere Calvini Skrivter, som umistelige. (See mere om ham i Blochs nyenske Historie I Deel p. 709.)

Side 599. Dølstrup Sognelirke har Navn af den hellige Oluf, hvis Træbillede staaer endnu i Klokkerhuset.

Side 601. Hr. Erik Rosenkrantz til Rosenholm og siden til Lungholm, var Lehnsmænd paa Halskloster og i Raunsborg Lehn, samt Landcommissarius i Folland og Falster.

Givt

Gjort anden Gang 1648 med Mette Rosenfrands, som var en Datter af Hr. Palle Rosenfranz, til Krænkerup og Frue Elisabeth Lunge til Essiær (altsaa er det urigtigt, som i Beskrivelsen) Lollands anføres. (at han var en Son af Palle Rosenfrands:) Med denne Mette Rosenfrands, som var fødte paa Nalholms Slot 1632, levede han i Egteskab i 17 Aar.

Side 1617. Fuglse Kirke er (som den nu er) bygt og prydet af Hr. Anders Gise til Kierstrup 1531. Spiret og Taarnet er fra Grunden af 60 Alen høi. Gevelbtene faldt ned under Bygningen, og Hr. Gise byggede sig tilsidst fattig paa denne Bygning og maatte med en Collekt lade sig hjælpe. Orgelværket er 1743 givet af General-Major Lühou. Det Kierstrupske Begravelse er bygget til Kirkens søndre Side; det Søeholtske til den Nordre og har to af deilig Billedhugger Arbeide forgyldte Dørre.

Side 621. Kierstrupgaard blev 1765 opført af Grundmur, to Loft høit med Kielder under. Over Indgangen sees Geheimeraad Friderik von Rabens og Frue Birthe von
X
Ples-

Messes Navne. Den grundmurede Lade er forrige Tidens Levning.

Til Kierstrupgaard findes Hr. Knud Gise 1530; og Hr. Henning Gise 1578.

Side 629 r. Efter den her anførte Hr. Morten Benstermand til Søeholt, der døde 1610, var Benedictus von Heesten Gaardens Ejere, som solgte den 1637. Hr. Jost Friderik von Papenheims Arvinger solgte Søeholt til Stiftamtmand Grothe, der igien 1679 solgte den til Geheimeraad Henning Ulrik Lufhou (sees altsaa det under Søeholt anførte ikke at være gandske rigtigt:) under Hr. Stiftamtmand v. Krogh til Søeholt hans Genealogie er det gandske Feil her anføres, at nemlig hans Farsfader var Biskop Krogh; thi hans Farsfader var i Norge Oberst ved National-Milizen. Skilderierne og Malerierne paa Søeholt deres p. 628 beskrevne Værdie til 15000 Rdlr. er vist trefjerdedeel for høit ansatte.

Side 563. Her anførte Væge = Gudinde Hildi eller Hilde var en Valkyrie, og med det Navn betegnede de gamle Skialdrer Krig og Kamp.

Side 654. Hr. Christen Madsen Sognepræst i Hillested levede 1639 og var da allerede en gammel Mand. Han var saa haardhjertet, at han for en Provsteret indstæv- nede Hr. Hans Gadolin i Horbeles for 30 Daler, som Hr. Hans havde caveret for og det for Hr. Christen Madsens egen Søn Pe- der, til Faderen bemeldte Hr. Christen Mad- sen. Peder var fattig og kunde ikke betale. Sagen forestilledes Biskopen, som raadede Hr. Hans at tilbyde sig at betale den halve Summa, hvilket Hr. Hans og var villig til, men Hr. Christen paastod heel Betaling. Provsten afviiiste da Sagen fra sig til den verdslige Ret.

X 2

Side

*) Anbefalet sig og flere Calvini Skrifter soth umis- stelige; om ham see mere Blochs slyenske Hist. I Deel p. 709.

Side 678. Til Nalstrupgaard findes i
 Mæret 1499. Eiere Hr. Mads Lauritsen, af
 et gammelt Landtingsvidne af følgende Ind-
 hold: "Matts Lavidsen i Alstorpæ aff Bavn,
 "Landsdommer y Lollandt, Peder Jensen
 "Fougt y Galmyndrop, Peder Regnerfsen
 "y Sandbye, Mats Poulsen i Tiustorpæ
 "og Niels Jude i Opager ewynneligh met
 "Guth, vy giøre vitterligt for alle Men, aty
 "Mar effther Guths Byr MCDXCIX then On-
 "dag nest for wor Fruæ Dagh nativ. Mariæ virg.
 "vaar schyffit for os paa Lollandsfar Lands-
 "tingh betterligh Man Hr. Anders Krag,
 "Socnæpræst til Nythe Sogn, oc bedis om
 "ett uuylligt Landstings Vitne, swo lydende:
 "om the nogen Tidh hørt eller sport haffde, att
 "nogen haffde gifuit Yllingh eller Kære ther till
 "tinge pa thet Kalenthægots y Houby, som
 "Truels Folmersen nu paaboer, tha tilmael-
 "dis 12 uuyllige Dandemen, som var Knud
 "Bonde y Skouby, Jens Hansen y Haar-
 "pelunde, Hans Jepsen i Synnsbergh,
 "Claus

" Claus Mortensen i Askøe, Niels Mor-
 " tensen ibid. Peder Ruff i Almynde, Hans
 " Tortsen ibid., Hans Davidsen y Hylle-
 " stedh, Jens Olsen y Opager, Peder Reg-
 " nersen, Niels Boyed y Besterboe, Lauris
 " Matsen y Gorbye vilke forskr. 12 Dande-
 " men sammengynge, berodde oc bespordde
 " them eblant menige Tingmen oc gamle Ol-
 " dinge, som søcte waar then tagh til forskr.
 " Landstingh, oc sandrectelige Vitnede met een
 " Kost pa theres gode Tro Siel oc Sandhedt,
 " att the horte oc souge, att forskreyne Hr.
 " Anders Lodh ovenbar løse ett Tingsvitne
 " aff Sonderherrits Tingh swo lydendes: att
 " 12 Dandemen gamle Oldinghe haffde vitnet,
 " att thee ey haffde hort eller sport, att theer
 " haffde været yllet eller lært till tinghe paa
 " forn. Kalenthegots y 40 Mar oc meer met
 " flere Ordh forskrefue Bref thet innehol-
 " er 2c.

Side 188. Til Femøe er forbiegaaet
Sognepræst Hr. Jørgen som levede her
1637.

Side 521. Det er urigtigt, at Canz-
ler Hr. Christopher Urne til Nasmark dø-
de 1650, som skeede først, 12 Aar derefter;
Biskop D. Niels Bang, holdt Tiigtale over
ham.

Side 165. Efter No. 5 bør settes Hr.
Niels Augustinusen som Sognepræst til
Sandbøe i Nørre Herred, efter hvis Død
1679 Sognekaldet blev Biskopens, efter Kon-
gens Brev, saa lydende: "Christian V. ....
"giøre alle vitterligt, at Vi af sær kongel.
"Gunst og Naade allernaad. haver bevilget og
"tilladt, saa og hermed bevilger og tillader,
"Os Elskelige Mag. Thomas Ringo, Su-
"perintendent over Sjens Stift, maae pro
"Persona til sine Indkomsters Forbedring nyde
"Sandbøekald i Lolland med dets behørig
"Indkomst og Rettighed, som nu formedelst
"Sog-

"Sognepræstens Hr. Niels Augustinesens
"dedelige Afgang ledig er, dog at han derudi
"en dygtig Capellan Menigheden uden Besvær
"forskaffer, og selv underholder, saa at Dies
"nesten ikke i nogen Maade vorder forsømmet.
"Forbydendes alle og enhver herimod, efter=
"som foreskrevet staaer, at hindre eller i no=
"gen Maade Forsang at giøre."

Under Bort Signet,

Christian.

Altsaa sees, at følgende: Mag. von der Heide, saa og Mag. Offe Schade vare alene Vicepastores eller Biskopens Capellaner, og altsaa ere urigtig affkrevne som Sognepræster, samt det i den sidstes Beskrivelse anførte des angaaende at bør rettes.

Register.

A.

	Side
Nalstrupgaard,	269 + 324
Nalstrup Sogn	114 + 164. Præster 157
Nalholms Slot, belejret og indtaget	19
Narhuus, Simon	88 + 132. Peder 132
Narhuus Kjøbstad	144 + 223
Aftenfangsprædiken i Nyekjøbing	78
Nesfeldt, Friderich	268
Nsmissekorn	164
Nslev Sogn, Norre	190
Sønder	109
Nmager, Niels	155
Nrreboe, Jens	249
Nmtmænd i Falster	3 + 9
Nugustiner Munk	76
Nugustinus, Niels	326
Nxel Bredals og Lind. Minkes Proces	274

B.

Baagø	204 + 278	Præster 256
Barnevik, Friderich	5, 282.	Jochums. 8, 108
Magdalene Sybille	282.	Ollegaard 282
Baronie, det første i Dannemark		274
Basse, Oluf		105
Bastholm		91
Begravelser	65, 321, 192, 224, 286 + 287	
291.		
Belingegaard		108
Bergeshagen, Anna	55.	Hans Blindt 69
Hans Hinkeldey		200
B		Bern:

R e g i s t e r.

	Side
Bernstorff, Phil.	9
Berretsgaard	6 = 320
Bille, Anders 18 = 83	Mogens 5
Bibliotheker	67
Bielke, Mogens	108
Bierring, Christian Hendrich 159.	Ole 121
Billsøe, D. Mathias	224
Bispe Mønta ved Landemodet 1633.	206
Blansøe	278
Blandede Efterretninger	13
Bogøe 204	Præster 256
Bork og Borrichuus,	Jacob 105 = 122
Borre Slot	290
Borrenafte Slot	199
Brarup Sogn	204
— Sæ	193
Brabe, Jørgen	7
— Tyge	34
Brandt, Christine Elisabeth 51. M. Friderich	65
Brangshkke	285 = 294
Braun, Hofpræst i Nykøbing	39 = 41
Bredahl, Erich	81
Brockdorf, Benedict. 296.	Birgitte 291
— Ditlev	272
Busch, Jørgen	74 = 149
Byløw, Hofmarskalk Kammerherre	282
— Christian 282.	Friderich 282
Bandergods i Falster, følger	14 = 29
Bønnet	5 = 103
Bøtter, Hans	73 = 245
Bøtøe	13 = 99
C.	
Casendegilde St. Nicol.	273
Canzler ved Hofset i Nykøbing	326 = 86
Capelaner i Nykøbing 70	Stubbekøbing 180
Carisius, Thomas	20
Carlsfeldt	173
	Car:

R e g i s t e r.

	Side
Carlebye Sogn 97. Præster	115
Carlebye og Hølebye Sogner	163
Castrup, Johan	90
Charlotte Amalia, Dronning	45, 276
Christina, Dronning i Sverrig	25
Christian Kronprinds, Christian IVdes S.	—
Formæhling	26
Comet af usædvanlig Størrelse	26
Crucifix i Nyekøbings Kirke	52
Corselizegaard	109
von Classen, Generalmajor	110, 116

D.

Dannemarre	280, 281
Damser, Erich	120
Dannehof	33
Debes, Lucas	25
Decret, Lovstandst, af Christoph	17
Degne-Boeligerne i Falster	29
— Enke-Casse	29
Degne-Pension til Skolerne	270
— — til Naakov Skole	270
Donationer 132, 160, 164, 164, 165, 166, 167, 168, 193, 198, 290.	

Dresselberg, Andreas	8
Dollefeld	292
Dobefondt i Nyekøbing	52

E.

Ebeltoft II	300
Egede, Hans	177, 248
Egensegaard	200
Eilskovslund	198
Eugestofte Hospital	295
Enke-Casse	28, 29, 313
Eskildstrup Sogn 195. Præster	195
Engel Frid. Secks Haandkrist	65

Register.

Side

F.

Falsters Amtmand	9
— Storrelse	12
— Navne	1
— Herligheder	11
— Bøndergods, følger	14
— Land deest i to Herreder	30
— giort til et Hertugdøm	14
Falster, Birgitte 109. Peder 109. Knud 277	
— Sønder-Herred	30
Falsterstev Sogn 104. Kirke	105
Fabrikker	32
Finde, Marie	37
Fischer, Landsdommer	90
Fiskeparken	46
Flint, Anna 74. Friderich 69. Hendrich 254	
Friderichshald	177
Friser, Amager	19
Frost, haard	15 : 19
Frugttræers Plantning i Falster	17 : 244
Fundazer	311
Fuglse Kirke	321
Fæmoe	326

G.

Gaabense Færge	12 : 189
Gade-Breve	160
Geistlighedens Privilegier 272. paalagt Skat	23
Gesins, Hofpræst	40 : 39
Gethergaard	110
Geher Lehn	110 : 155
Giesing	60
Giessefeld	291
Gieddesbøye 12 Sogn	112
Gise, Eskild 105. Henning 7. Hendrich 105	
— Marcus	268 : 296
Glostunde Præster	290
Gligstad	44
	Goische,

Register.

	Side
Goische, Peder Rosenstand 156.	Jens 252
Gravsted ved Svinsbjerg	285
Grimsted	271
Griffenfeld	291
Grubbe, Eiler 267.	Elisabeth 193
— Margrethe	267 : 269
— Jorgen	273
— Lauritz	69
Grønsund	114 : 171
Guldborg Færgø	31
Gundsemagle Bye	70 : 192
Gundslev Sogn 201.	Præster 249
Gurrebye	325
Gyldestjerne, Sibylle 105.	Knud 6 : 33
Grønland	122 : 216

H.

Halsted 18 : 275.	Kloster 269
Hasseløe	13 : 101
Harthausen, Oberstaldmester	156
Hegelar, Johan	121
Herlufsholms Skole	261
Hersleb, Mag. Peter	249
Hexe-Processer	234
Huldi, Dea	323
Hillested	272, 276, 323
Horslunde	274
Hobe, Friderich	8
Hofpræster ved Prinds Christians Hof	3
Hosum, Knud 88, 204.	Mogens 235
Høyelse, Rector	89
Hospital i Engerstofte	311
— i Nyekjøbing 107,	i Ryde 288
— i Stubbekjøbing	174
Horebye Sogn 97.	Kirke 98
Horbelev Sogn 103, 166.	Præster 127
— Kirke	104
Holck, Ditlev 195. Eiler ibid.	Hendrich ibid.
	Hof

Register.

	Side
Hofpræster ved Nyekjøbing Slot	37, 41, 40, 44
Humle, Gregers 145.	Marcus 115
Hunsebye	295
Hundsaae	295
Hvededals Gods	179
Hvidtfred, Claus 3, 6.	Otto.
Hveen, De	— 34
J.	
Jacobæus, Johannes	56
Jacob Fabers Fødested	20
Jersstrup Kirke	107
— Sogn 106.	Præster 134
Jes Jessen, Frid., Præst i Nyekjøbing	61. Hans 64
Jersin, Christian og Jens	86
Jerlidsegaard	99
Jidsvaade	29, 91, 132, 192
Joensen, Rector	90
Jubellærere	72, 123, 132
Juelinge Baronie	276
Jubelfest	29
K.	
Kaalund, Jens, Lauritz, Søren 187.	Lauritz 265
Kaldsbrev, en Præstes i 16de Seculo	—
Kallundborg	104
Kallehaage	156
Kehlet, Kammerraad	192
Kierstrupgaard	321 - 322
Kippinge Sogn 202.	Præster 253. Kilde 202
— Kirke 202.	Kirkeran 18, 203
Kirkebye, Nørre	199
— Søndre 108	Præster 145
Kirkegaard, stor	108
Kisge Kirke	117
Kilder ved Kiellernes	278
— Kippinge	202
— Eystofte	97
— Borges	173
	Kir:

R e g i s t e r.

	Side
Kirken i Nyeløbing	77
Kloster Skove	194
Klostere	112, 113
Knuth, Jde Margrete	283
Knuths, Greve, Familie-Begrævelse	295
Kongelig Benaadning for Lollands Degne	270
Kongens Brev om Degneboeliger	20
om at drage Omforg for Stiftelser og	
Gave-Breve	160
Krabbe, Margrethe	195
Krag, Margrethe 276. F. C. Personalia	
og merkvaerdige Slægt-Register	298
Kragehauge	191
Krige, i Falster	— 25
Kringelborg	107
Krigsstyr	209
Krænkerup	296
Krucov	108
L.	
Landorph, Hans	10, 289
Ladegaarde	271
Landet	— 289
Lange Maren	193
Langsø	278
Landsting	269, 324
Landsdommere	268, 269
Leth, Gortius 239. Jacob	
Lehn, Abraham	319
Lehnsmænd i Falster	— 3
Legata	— 35
Lehmeyer, Frid. 125, 176. Peter	126
Lillebrænde Sogn og Præster	193
Lommeløb	199
Lindegaard afbrændt	271
Lund, Oluf, Raadmand 123. Oluf, Præst	72, 123
Lucas Debes	25, 274
Lysemorfe Slot	290
	Lyhou,

Register.

	Side
Lyhøu, Henning 10, 322.	10
Lyrstorph, Peder	269
M.	
Mags Høye ved Halssted	276
Magdalene Sybilla, Prindsesse	38, 41, 51
Maglebrønde Sogn	188
Manufactureristers Friheder	27
Mariboe Jorder	290
Marstal, Hans Wilhelm	320
Marie Eleonora, Dronning af Sverrig	25
Marsskig	173
Masquevel, Balzar 36.	Gregers 119
— Cathrina	60
Michelsmad	167
Moltike, Arild	4
Monument af Træ 50 = 51, af Kobber	ibid.
Mourad, Friderich 90, 304.	Peder 141
Morsbye	114
Mosfin, Hans	251
Mule, Doct. 56.	Jens 140
Munke	19
— Kloster	ibid.
— Mølle (Baud)	96
N.	
Naadsensaar, Bræste-Enters	24
Næsbye	114
Nastov, afbrændt 13, 18.	Jorde 270
— Beleiring	270
— Skoles Høreres Lon	270
Neve, Amtmand	10
Nold, Doct.	89
Nordbye Hovedsmand	7
Nyefiobing	31, 168
— Kirke	47
— dens Fonds givere 52	Skole 76, 169
— Slot 32, 33, 35.	Solgt 29
	Nye-

R e g i s t e r.

	Side
Ryefiskbing belejret 16, 32. Bestormet,	
erobret 19. plyndret { 14, 17, 62.	
Ufbrændt	15
— Møde her	17, 18
— Hospital	92
— Munkelofster gjort til Kirke og Skole	19
— Sogne-Præster	55
— residerende Capellaner 70. Silke- og Ulden-Fabrik	32
Mysted Kirke	291
Mobølle	32
Norregaard	394
Norre Herred	171
— Orsløv Sogn	99
— Ladegaard	294
— Weibye Sogn	189
— Kirkebye Sogn	199

D.

Obenberg, Rentemester	50
Odenborgs Stammes Jubelfest	29
Odense	159, 215
St. Oluf	320
Durupgaard	32, 106
Oxe, Peder	7, 269, 294

P.

Poppenheim, Borkart 109	Jost 9, 322
Pederstrup	285, 288
Pest i Kallster	17, 20, 25
Præste-Bænge 164.	Holm 167
Pontoppidan, Børge Christian 73.	Dinis 75
Ludvig 223	Hans 143
Pors, Erik	5
Prinds Christians Svar angaaende Præste- Eufers Raadsens Nar	24
Præsternes Privilegier i Lolland	272

R e g i s t e r.

	Side
Præste Haas	377
Præsterne i Falsters Nørre Herred	206
— — — Sønderherred	115
— — — residerende Capellaner	217
Prinds Christians Død	25
Priorstovs Gods	319
Provsterne i Lolland	272
Provste Breve	231, 281
Prinds Christians Formæling	26
Puttkammer, Oberst	48
R.	
Rasted	295
Ranzou, Christian 5. Johan 6. Schaf	6
Rasch, Hans	72
Raunsborg Birk 320. Slot	275
Rectores Scholarum 61, 71, 80, 121, 136	136
— til Stubbekjøbing	183
Reichov, George	10
Reventlau, C. D.	286, 309
Riis, Albert	52, 54
Ribe	166
Roderigo, Staldmester	50
Rosensparre	296
Rosenorn, Peter	10
Rosenkrantz, Erik 268, 320. Holger	5
Helvig 273. Inger 195. Palle 6, 8, 170	170
Rette	321
Rostrup, Hans	71
Rud, Birgitte 112. Borkart.	273
Erik 7. Knud 282. Lene 73,	273
Christen	295
Rudberggaard	282
Rudkjøbing	267
Ryde	288

S.

Register

Side

S.

Sakramenter, Forseesser dermed	293, 292,	134
Sadosii	128,	131, 323
Samsoe	15,	126
Sandbye		272
Scalvelius, Rasmus	189,	214
Schade, Offe	9,	43
Scheel, Otto 9.	Jørgen	201
Skielbye Sogn 110.	Præster	152
Schyt, Doct.		53
Sæbyeholm, folgt		274
Seidelin, Friderich 77	Jens	75
Skattes Paalæg		23
Skibsfart til Nyekiøbing		11
Skierringgaard		104
Skiernesø		201
Skole i Nyekiøbing		30
— i Rasted		296
— Hølderens Løn		30
Skove	12,	101
Skoblange		284
Slottet i Nyekiøbing	32,	33
— i Stubbekiøbing 173.	Borrenaffer	199
paa Bogge 205.	Borrsø i Maribo	
Søe 290.	Lysemose 290.	i Raun-
bye		275
Skristemaal for langt		319
Sognepræster i Nyekiøbing		57
Sogne-Vinde gammelt		163
Søeholts Ejere	10,	322
Sonderherred		55
Sonder Kirkebye Sogn 108.	Præster	145
Sorø i Falster	104,	171
Sophia, Dronning	21,	38
Sophia Almasia, Dronning	26, 33, 34, 35,	
	37, 38, 43, 45, 65, 100, 109,	273

Stam

Register.

	Side
Stampe, Ole	105
Stangerup Gods	188
Stevnemaal 38, 152, 154, 196, 257,	275
Stadager Sogn 198. Gaard 198. Præster	238
Stiftamtmand	267, 268
Stoffemarker	272, 278
Stub, Peder	33, 136
Stubbekjøbing	171
— Kirke 174. Monument	175
— lat. Skole 183. Sognepræster	175
Ufbrændt 15, 173. resider. Capellaner	180
Swane-Jagt ved Gesløver	27
Swinsbjerg	285
Sæbyeholm	274
Sundbye	197, 198
Syllested Præster 285. Gaard ibid.	
Systofte Sogn 25. Kilde 97. Sønder Kirke-	
bye Sogn 108. Præster	145
Sønder Kirkebye og Alslev Sogner 165.	
Sønder Alslev Sogn	109
Søeholt	322, 10

L.

Lhura, Lauris	22, 37, 47, 59
Lillike 284. Præster	283
Lingsled Bye 16. Sogn 191. Præster	218
Lillæg til Samlingerne til Lollands Beskri-	
velse	267
— til Hr. Christensens Biographie	289
Thomas Carisus	20
Tobakspiantning	172
Torden nedslaget	203, 205
Torkildstrup Sogn 192. Herre-Sæde	192.
Ufbrændt ibid. Præster 221. Kirke	193
Tvedegaard	171
Tarvemøser	98

Register.

Side

U.

Ulfeld, Flemming 268.	Jacob 290.	Sophia 291
Corfids ibid.		
Ulbstand, Oluf 5.	Sidsel	103
Urne, Axel 268.	Absolon 113.	Christopher 8, 326
Johan 6.	Lauritz	269
Utterslov Præst 273.	Gaard	273

V.

Vaaels Sogn 199	Præster	244
Wadschiær, Profess.		305, 306
Walkendorph, Henning 109.	Ollegaard 109, 190	
Walmoeden, Amtmand		11
Wand, got i Falster		31
Vederfinch, Hendrik 70.	Jørgen 70.	Provst 52
Wedbye, Nørre 189.	Sognepræster	206
Residerende Capellaner		217
Weggerløse Sogn 90, 101, 167, 99.	Kirke	102
Præster		124, 122
Wellejus, Biskop.	Provst	55
Wennerlund		32
Wemmelstofte		3
Wendel, P.		289
Wenstermand, Hannibald 192.	Johan,	
Worten 292, 322.	Torkil	192
Westensborg		96
Wester Ukslov		274
Westenskov	269, 277,	276
Westenborg	272,	288
Wintersborg Winterfeld		274
Wind, Peter		70
Winterberg, Christian 73.	Margrethe Cathrine	74
Vicari Godse		77
Wismar, Nicolay		37
Wordingborg	13, 25, 105,	172
Wornerets Anfang i Falster		14
Worm, Wilhelm		60

Register.

Seite

B.

Zimmer, Birgitte	66.	Gregers	65
Hans Jacob			66
Zitscher, Hof-Præst			44

D.

Dnslev Sogn	165, 194.	Præster	228
Drstev, Norre			99
Drig Korn			III
Drz, Amtmand			10, 46

